

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

144

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA — TOMUS XCI

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

I

CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM
ORIENTALIU

EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET
UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS

CURANTIBUS
I.-B. CHABOT, I. FORGET, I. GUIDI, H. HYVERNAT

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA

TOMUS XCI

VERSIO

ROMAE
MDCCCXIII

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO

OFFICIORUM ECCLESIAE

GEORGIO ARBELENSI VULGO ADSRIPTA

INTERPRETATUS EST

R. H. CONNOLLY O. S. B.

I

ROMAE

EXCUDEBAT KAROLUS DE LÙIGI

PARISIIS

J. GABALDA

LIPSIAE

O. HARRASSOWITZ

MDCCCXIII

NOV 6 1942

12 001

PRAEFATIO EDITORIS

In primis aliqua recitare iuvat ex eis quae ad textum syriacum praefati sumus: « Expositio omnium officiorum Ecclesiae, iuxta ritus Nestorianorum, quam nunc primum publici iuris facimus, in septem tractatus partita est: tres priores in hoc tomo habes; quattuor posteriores mox dabimus. Opus a Georgio Mosulensi et Arbelensi Metropolita (saec. x) fuisse compositum, iam dudum atque ab omnibus fere putatur. Id enim semel ab Assemano confidenter adfirmatum nemo, ut arbitror, in dubium vocare postea ausus est. Equidem vero, quo fretus testimonio vir doctissimus hunc librum Georgio auctori tribuerit, non inveni: quippe cui nec in Ebediesu Sobensis catalogo, nec in ipsis codicum titulis clausulisve reperiatur adscriptus. Codices mihi noti omnes, in quibus titulus exstat, tacito auctoris nomine, librum 'a viro quodam doctrinae studioso' compositum fuisse dicunt ».

Praeter codices duos, quibus ad hanc editionem ornandam utimur, exstant in Bibliotheca Vaticana alii tres, idem opus continentes.

1°. Cod. CXLVIII, anno 1267 exaratus. Huic codici inscriptio deest; nam initio pauca folia deperdita sunt (vide

BQ
3963
E6

Catalogum a S. E. et I. S. Assemani confectum, t. III, pp. 277-279).

2°. Cod. CXLIX, anno 1562 exaratus (*Catal.*, *ibid.*, p. 279).

3°. Cod. CLIII, anno 1707 exaratus. De hoc cod. ita Assemani (*Catal.*, *ibid.*, p. 292): « Georgii Arbelaë et Mosul opus inscriptum: *Declaratio Officiorum Ecclesiasticorum, et caussae festorum Dominicorum*. Idem opus de quo supra dictum est, Cod. CXLVIII et Cod. CXLIX. Sed in hoc codice non est expressum authoris nomen ». Ex quibus verbis putares saltem in cod. CXLIX (cuius titulus exstat) « expressum authoris nomen » esse. Iam vero benevolentia prof. I. Guidi didicimus et in hoc codice taceri nomen auctoris.

Est autem alius codex, Vat. CL (*Catal.*, t. III, p. 280), qui fert re vera in titulo syriaco nomen Georgii Mosulensis et Arbelensis metropolitae. Continet: « Quaesita et responsa circa Consecrationem Ecclesiae, et chrismatis: circa sacram Liturgiam, et Communionem Corporis et Sanguinis Domini: circa Officium Divinum vespertinum, nocturnum et matutinum: circa exequias Defunctorum ». Iamque auctor huiusmodi libri vix aliud opus longissimum de iis fere rebus composuerit.

Accedit quod nec ipse I. S. Assemani opus Georgii esse olim credebat. Nam in *Bibliotheca Orientali*, III, 1, 174, n. 3, ita scripsit: « *Daniel* Episcopus Tahalensis, Mosulano Metropolitae Ebedjesu [Bar Bahrîz], cuius cap. praeced. facta est mentio, si bene coniicio, synchronus: nam Ebedjesu librum suum *Declaratio Officiorum* inscriptum, Danieli nuncupavit, ut liquet ex Cod. Syr. XI, tom. 2, p. 489 ». Assemani veterem hic catalogum Vaticanum citat, quem in sua *B. O.*, II, 485-515, exscripserat; et veteris catalogi cod. XI est hodie cod. CLIII (de quo supra).

Idcirco autem coniecit nostrum opus Bar Bahrīz habere auctorem, quia et Danieli cuidam directum est, et Ebedjesu Sobensis in suo Catalogo Daniele proximum introduxit post Bar Bahrīz, quem *Expositionem Officiorum* et ipsum composuisse iam dixit. Quae coniectura nobis quidem sana videtur. Nam veri simile omnino est, Sobensem propterea statim post Bar Bahrīz commemorasse Daniele, quod huius nomen in illius libri exordio legisset. Neque valere videtur quod Wright obiecit (*Syriac Literature*, p. 234, n. 7): « That he [Daniel] follows ‘Abhd-īshō’ bar Bahrīz in the *Catalogue* of ‘Abhd-īshō’ [Sobensis] is no evidence whatever as to his date; and the work mentioned in *B. O.*, III, I, 174, notes 3 and 4, is not by bar Bahrīz, but by George of Mosul and Arbel (see Cod. Vat. CLIII) »: nam soli Assemani testimonio innixus et ipse perperam opus Georgio adscribit.

Manet ergo satis probabilis illa Assemani coniectura, Ebedjesu (seu ‘Abhd-īshō’) Bar Bahrīz nostri operis fuisse auctorem. Floruit idem Bar Bahrīz saec. XI ineunte.

Pauca iam de versione nostra monere volumus.

1. Turbidus auctoris stylus, qui saepe contra grammaticam peccat, impedivit ne verbum pro verbo reddere tentaremus. Tamen, ut potuimus, sensum accurate praestare ubique studuimus; idque maxime, ubicumque de rebus liturgicis agitur.

2. Quoniam hymni et cantus inter Nestorianos varia habent nomina, prout in variis officiorum partibus adhibentur, necessarium duximus syriaca nomina, nostris literis expressa, ubique fere notare. Quod et fecimus secundum hoc consilium: ubi nomen syriacum latine reddi commode potuit, ipsum post latinum nomen adiecimus uncis inclusum: e. g. « responsorium (‘ō n ī th ā) »; alioquin, solum syriacum nomen posuimus: e. g. « hullālas »,

« marmītham ». Ubi vero idem nomen, latine versum, saepius in uno contextu occurrit, id syriace descriptum rarius post latinum nomen addidimus.

3. Varias codicum lectiones eas solum notavimus, quae cum sensum mutant tum etiam dubium inferunt quae sit vera lectio. Verba scribarum plane incuria in uno vel altero codice omissa, signare negleximus. Signa quae in notis adhibentur haec sunt:

A = codex Alqošensis.

S = codex Seertensis.

B. O. = *Bibliotheca Orientalis*, III, I, p. 518 seqq.

R. H. C.

*IN POTENTIA TRINITATIS ADORANDAE, BONORUM MATRIS, DESCRIBERE INCOHAMUS EXPOSITIONEM OMNIUM ECCLESIASTICORUM OFFICIORUM CUM CAUSIS EORUM, NEC NON DIVINAE DISPENSATIONIS ENARRATIONEM FESTORUMQUE DOMINICORUM, A VIRO QUODAM DOCTRINAE STUDIOSO COMPOSITAM. p. 3.

PRIMO: descriptio capitulorum primi Tractatus.

Apologia ad eum qui rogavit *auctorem ut scriberet*.

Caput I: quae scribendi annorum computi, qui Chronicon vocatur, causa fuit, et quae eius in ecclesia utilitas?

Caput II: quare initium anni ab Octobri mense duci voluit Eusebius, et non potius ab Aprili, quo die mundus creatus fuit?

Caput III: cur anni computum per menses solis ac lunae, perque hebdomadarum numerum ordinavit Eusebius, neque unam computationem, sed tres reliquit?

Caput IV: quare, cum initium anni ab Octobri ducatur, neque ab Octobri ad Decembrem ullum festum incurrat, beatus Iſō'yabh annuntiationem Codicemque *divini officii* usque ad Decembrem distulit, nec a principio anni initium eius fecit?

Caput V: quomodo lucide demonstratur October esse anni initium, November autem esse dispensatio Moysi et haec Moysi hebdomada omnium hebdomadarum esse prima?

*Caput VI: quando fuit annuntiatio Iohannis, et quo tempore; et quando natus est; et quot annos vetus testamentum cum oblationibus legalibus mansit in Ierusalem? p. 4.

Caput VII: quando fuit annuntiatio Domini nostri: et qua die natus est? et utrum die vigesima quinta Decembris natus est?

Caput VIII: quare evangelistae diverse ponunt genealogiam Ioseph, Mariae sponsi; et alter a Nathan, filio David, alter vero a Salomone, eiusdem David filio, illius genus deducit?

Caput IX: cur angelus Zachariam quidem cum obiurgatione, Mariam vero pacifice allocutus est: et Zachariam, quia dixit « Quomodo hoc sciam? », loquela privavit, Mariam autem benigne docuit?

Caput X: quare Matthaeus dicit Ioseph Nazareth habitasse, eo quod Archelaus in Iudaea regnaret. Lucas vero ab ipsa annuntiatione statim dicit: « Missus est Gabriel ad civitatem cui nomen Nazareth »?

Caput XI: utrum Dominus noster, dum in mundo erat, carnes manducavit an non?

Caput XII: unde compertum est, Dominum nostrum die sexta Ianuarii baptizatum fuisse? et quota *hebdomadae* die baptizatus est; et quando venit Iohannes ad Iordanem? 5

Caput XIII: quando fuit ieiunium Domini nostri, quo tempore anni, quo mense? et quamdiu mansit postquam baptizatus est donec ieiunavit?

Caput XIV: quando fuit ingressus Domini in Ierusalem: quo tempore anni, quo die? et undenam fuit pullus, super quem Dominus sedit? et quid vocabulum « Hosannarum » significat? 10

Caput XV: quo die contigit pascha eo anno quo passus est Dominus, et quota mensis solaris atque lunaris? et quare p. 5. *sexta feria appellatur 'ar ū bh t ā, cum non ita in scriptura, 15 sed « dies sextus » vocetur? et quare Iudaei eo die unum vinctum crucifigebant, alterum dimittebant? et quare nos quodam anno discrepamus ab eis quoad quartam decimam lunae?

Caput XVI: quam ob causam pascha eo anno in sabbatum incidit, celebratum vero fuit sexta feria? et quid hoc mystice 20 significat?

Caput XVII: cur non Martio mense diem annuntiationis agimus; neque diem circumcisionis et ingressus Domini in templum celebramus, sicut Chalcedonenses? ¹

Caput XVIII: quare resurrectio Domini nostri in dominicam 25 incidit? et quid sibi vult illud, « erat in domo mortuorum tres dies », cum e sexta feria et dominica non nisi exiguas partes desumpserit?

Caput XIX: quando fuit ascensio Domini; quo mense, quo die? et quare 40 dies mansit post resurrectionem suam, donec 30 ascendit?

Caput XX: quoties Dominus post resurrectionem suam discipulis apparuit?

Caput XXI: quomodo cogitemus fore resurrectionem nostram a mortuis? et quomodo hoc naturali modo, et sine scriptura 35 intelligere possumus?

Caput XXII: quae causa fuit, quare Dominus non se Iudaeis

¹ S add.: « et Iacobitae ».

ostenderit crucifixoribus, ut confunderet eos; discipulis vero suis ostenderit se, ut eos confirmaret, eisque manus ac pedes monstraverit, et cum eis manducaverit?

5 Caput XXIII: quomodo cogitemus fore interitum filii perditionis? et quare in resurrectione nulla erit in eum misericordia, quae etiam daemonibus et hominibus iniquis *exhibetur*?

*Caput XXIV: quando fuit inventio crucis: quo die, quota p. 6. luna?

10 Explicit Tractatus primus.

TRACTATUS SECUNDUS:

Caput I: quare ad orientem adoramus, et non versus Ierusalem, ubi prophetae adoraverunt, unde et nobis redemptio venit?

15 Caput II: cur ecclesiam in absidem, templum et domum mulierum distribuimus? et quare praecepit Išo'yabh ut baptisterium in australi latere sit?

20 Caput III: quare in festis et in omnibus diebus David adhibemus magis quam ceteras scripturas? et quare eum in hullālās et marmīthas dividimus? et quidnam hullālae mystice significant? et quare inter hullālās cathismata (mautěbhē) interponimus?

Caput IV: cur praeceperunt patres ut ternas preces quotidie persolvamus: hoc est vespertinas, nocturnas, et matutinas? et 25 quare officium mysteriorum dominicis festisque diebus *agi* mandaverunt; et in ieiunio et in passione tres horas et completorium (sub bā'ā)?

Caput V: quare sanctus Išo'yabh curavit atque praecepit ut pridie festivitatis diei diaconi et subdiaconi irent meridie 30 *ad ecclesiam* et suspendiculas lampadarum solverent et laverent¹, et ecclesiam pulchris ornarent paramentis: cum reliquis quae officio praemittenda mandavit?

Caput VI: quid singuli gradus in ecclesia significant: a patriarcha usque ad lectorem, et usque ad baptizatum? et 35 quare sic ordinati sunt, unus post alterum?

¹ S add.: « et vela suspenderent ».

Caput VII: quare aliae ecclesiae dicunt « Pater noster qui p. 7. es in caelis »* initio officii, aliae vero non dicunt? et quare alicubi presbyter ante « Pater noster qui es in caelis » orat, alicubi vero post « Pater noster qui es in caelis »?

Caput VIII: quam ob causam Dominus noster discipulos 5 hanc orationem docuit, et quae sunt eius significationes? et quare Timotheo placuit hanc orationem canonibus Išo'yabh adicere?

Caput IX: quid significat marmītha quae initio officii vesper-
tini *dicitur*, et quod mysterium habet? et quare alii unam 10 marmītham adhibent, alii duas?

Caput X: quid sibi vult responsorium (‘ōnīthā) « Sicut incensum »? et quare solum dominicis festisque diebus, et non quolibet die, dicitur hoc responsorium?

Caput XI: quid significat responsorium (‘ōnīthā) « Tibi 15 Domine » (lākh ū - mārā)? et quare hic diaconus dicit: « Pax nobiscum »?

Caput XII: quare post « Tibi Domine » dicimus šurrāyam; in festis vero, loco šurrāyae, responsorium (‘ōnīthā), deinde « Domine invocavi te », et postea šurrāyam et responsorium? 1 20 et quid sibi vult haec vox « šurrāya »?

Caput XIII: quare post šurrāyam diaconus ascendit 2 et litaniam (kārōz ūthā) proclamat? et quid hoc loco significat ista? et quare populus secundum illius allocutionem respondet?

Caput XIV: quare dicit Išo'yabh: « Hoc descendente ascendit 25 diaconus qui pacem instituit, et aliam litaniam proclamat »? et quare invicem amplectuntur, qui ascendit et qui descendit?

Caput XV: quid sibi vult canon iste « Sanctus »? quid significat? et quare in fine officii dicitur?

Caput XVI: quare post « Sanctus » diaconus iubet: « Inclina 30 nate capita vestra »? et quare vela ligant?

Caput XVII: quare hic, absoluto officio, responsorium (‘ōnīthā) Basilicarum (basilīqē) dicunt? et quid sibi vult p. 8. hoc nomen « Basilicarum »? *et quare in festis dicunt prius marmīthas, deinde responsorium? 3

Caput XVIII: quare alii in fine officii dicunt « Pater noster

¹ S: « šurrāyam alium aut responsorium ». — ² S add.: « ad bema ». — ³ S: « marmīthas et šurrāyas ».

qui es in caelis », alii non dicunt? et *quare* quidam hanc *orationem* sine canone dicunt?

Caput XIX: quare quotidie ad vespertinum matutinumque officium dicuntur responsoria martyrum; dominicis vero festisque diebus, et in ieiunio passionis, non dicuntur?

Caput XX: quare šurrāyae dominicarum septeno cyclo persolvuntur, sextarum vero feriarum terno, et *reliquarum* dierum ferialium bino tantummodo?

Caput XXI: quare diebus festis ac dominicis non genu flectimus; et loco *verborum* « cum compunctione et diligentia » dicimus « cum gaudio et laetitia »?

Explicit Tractatus secundus.

TRACTATUS TERTIUS:

Caput I: quare in nocturno officio dominicarum alii in primo cathismate (mautěbhā) quinque hullālas adhibent, alii septem, alii demum septem marmīthas cum tonis (qālē)? ¹

Caput II: quid significat ultimum cathisma? et quare quidam cum tonis marmītharum unum *dumtaxat* hullālam adhibent, alii plures, alii demum nihil aliud praeter cantus vigiliae (qālē dē-šahrā)?

Caput III: quare praecepit sanctus Išō'yabī ne post ultimum cathisma mulieres cantent, sed *virī* hymnum (mēm rā) dicant? et quid significat officium matutinum?

Caput IV: quid significat officium dierum ferialium,* hoc p. 9. est vespertinum, nocturnum et matutinum? et quare diebus ferialibus episcopus ad officium non egreditur?

Caput V: cur in nocturnis festorum totum David adhibemus, eumque in partes disponimus: primo quidem quinque hullālas *adhibentes* cum responsoriis interiectis; deinde sex, et dividimus: mox quatuor cum responsoriis: postea duos, et dividimus: demum tres cum responsoriis; post haec ultimum ²: et postremo cantus vigiliae? et quare ultimum hullālam « Catholicorum » (qāthōliqē) vocamus? et quid sibi vult hoc nomen?

¹ B. O. add.: « distinctis adhibent »; S add.: « seu conclusionibus (su y y ākhē) adhibent ». — ² A « ultimos ».

Caput VI: quare in nativitate et epiphania ad cantus vigiliae genua flectimus, non autem in omnibus festis? et quomodo hoc nomen « cantus vigiliae » interpretatur?

Caput VII: quare Išo'yabih nulla assignavit responsoria ('ōnyāthā) vespertino nocturnoque officio dominicae ingressus ieiunii; matutino vero et mysteriis praescripsit; et vespertino quoque officio feriae secundae praescripsit? ¹.

Caput VIII: quare in dominica resurrectionis nihil in officio adhibemus praeter hullālam cantus vigiliae, neque festorum more vigilamus? et quare in nocturno officio unum responso- ¹⁰ rium dicimus, non tria?

Caput IX: quid significant litaniae in matutino officio dierum ieiunii passionis?

Explicit Tractatus tertius.

TRACTATUS QUARTUS:

15

Caput I: quare praecepit beatus Išo'yabih ut hora tertia mysteria conficiamus? et quid sibi vult hoc nomen « Mysteria »?

Caput II: cur initio mysteriorum marmītham dicimus, deinde post hanc « Tibi Domine » (lākh ū - mārā) et « Sanctus »?

p. 10. *Caput III: quid significat mutatio « Confitebor tibi in ec- ²⁰ clesia magna », quae in abside *dicitur*?

Caput IV: quare legem legunt, deinde prophetas, et mox surgentes šurrāyam dicunt?

Caput V: quare diaconus accipit apostolum et de abside egreditur? et *quare* alii per portam maiorem eum deportant, ²⁵ alii per minorem? et quare diaconi ante eum egrediuntur usque ad bema?

Caput VI: quare dicit « tribus versibus de apostolo lectis, descendit diaconus ordinis, et qui cum eo sunt, ad portam bema- ³⁰ matis: et adorant versus bema: et surgit presbyter et adoratur, et cum eis ingreditur »? ².

Caput VII: quare absoluto apostolo diaconus dicit: « Silete »; et ascendit cantor ('āmōrā) et dicit hymnum (zum mārā)?

¹ A om., et recte fortasse; nam Išo'yabih nullum hic praescripsisse responso-
rium diserte in textu dicitur. — ² B. O. add.: « in diaconicum »:
S add.: « et lectionem distinguunt evangelii adorandi ».

Caput VIII: quare praecepit Iśō'yabh ut presbyter qui evangelium defert paenula (phainā) induatur, diaconi vero tunicis; hique luminaria portantes et thuribula ante illum egrediantur; subdiaconi quoque suis relictis locis cum lampadibus
5 veniant ad excipiendum eum?

Caput IX: quare in diebus passionis et in baptismo diaconus ante evangelium dicit: « In silentio estote et silete »; non autem: « Stemus parati »?

Caput X: quare accedit presbyter, et evangelium, una cum
10 eo qui legit, sublevat? et quare, postquam absolutum est evangelium, episcopus illud osculatur, et archidiaconus accipit et super altare illud ponit? et quare alii, cum egreditur evangelium, osculantur illud, alii non osculantur donec de bemate descendat?

15 Caput XI: quid significat homilia ('ā mō r ū th ā) ¹ post evangelium? et quare diaconus hic dicit: « Sedete et silete »?

*Caput XII: quid hic litaniae significant? et quare primam p. 11. ille qui in ordine stat proclamat, alteram is qui apostolum legit?

Caput XIII: quare duo diaconi crucem et evangelium portant; *et diaconi* ordinis custodes ante eos procedunt? et quid
20 sibi volunt verba « Qui baptismum non suscepit »? ² et quare, cum dicunt: « Ite auditores », diaconi vela ligant, subdiaconi templi portas ³ [claudunt], et sanctimoniales (bēnāth qē-yāmā) portam mulierum?

25 Caput XIV: quid significat sessio episcopi in bemate inter responsorium ('ō n ī th ā) canendum? et quare unus ex presbyteris accipit baculum episcopi, et stat loco archidiaconi? et quare quatuor diaconi aquam et abstersoria proferunt, duo episcopo et duo sacerdotibus?

30 Caput XV: quare, dum responsorium in templo dicunt, diaconi illud in abside repetunt? et quare nunc dicit Iśō'yabh quod mysteria ordinant? et quare non ostendit quomodo panis sit coquendus vinumque miscendum?

Caput XVI: quare dum « Gloria » dicunt ⁴, vela volvuntur;
35 et diaconi egressi ⁵ sacerdotes introducunt? et quaecumque hic aguntur doceas me singulatim.

¹ B. O. add.: « id est turgāmā ». — ² S add.: « et quare non dicunt Sanctus? ». — ³ S: « portam virorum ». — ⁴ S add.: « in templo ». — ⁵ S add.: « de abside ».

Caput XVII: quare hic dicunt « Credimus »?

Caput XVIII: quare hic accedit diaconus ad portam absidis? et quare dicit *Iṣō'yabh*: « ille qui apostolum legit »? et quare quatuor diaconi accedunt ad altare hinc, hinc et inde, et ministrant?

5

Caput XIX: quare, dum dicunt « Credimus », ad mentionem Patris et Filii et Spiritus ¹ adorant; et rursus, dum dicunt *« Pro omnibus », et « Omnes nos » ², adorant ad altare et ad invicem?

p. 12.

Caput XX: quare nunc dicit *diaconus* « Accedit sacerdos »? ³ et quare nunc dicit: « Offert oblationem N. »? et quid innuit diaconus quando ad portam absidis accedit? et omnia quae hic observantur fac me doceas.

10

Caput XXI: quare canonem « Gratia » sacerdos nunc dicit ⁴, et ea quae mox sequuntur?

15

Caput XXII: quare nunc dicit diaconus qui in bemate est: « Pax nobiscum »? et *quare* non dicit *Iṣō'yabh* quod diaconus qui proclamavit *hoc* dicit: cum nos dicamus quod diaconus qui proclamavit dicit?

Caput XXIII: quare nunc sacerdos quiete incipit? et quid significat haec *gēhāntā*?

20

Caput XXIV: quare nunc dicit diaconus qui est super bema: « In mentibus vestris orate » ⁵, et postea: « In silentio et timore »? et quare haec *gēhāntā* duo « pax » habet?

Caput XXV: quare hic iterum dicit sacerdos: « Gratia Domini nostri »? et quid sibi vult haec proclamatio quam proclamat diaconus, « Omnes nos »? Et omnia quae hic observantur fac mihi exponas.

25

Caput XXVI: quare in festis dicunt « Terribilis es », et in epiphania *hullālam*? et cur *haec* in nullis dominicis dicunt? et quare dicit diaconus: « Glorificate »: et responsum (*ō n-nāyā*) dicunt in bemate? et quodnam mysterium habent responsum et strophae (*bātē*), et « Corpus tuum et sanguis tuus », et cuncta quae in his ponuntur?

30

Caput XXVII: quare nunc iterum diaconus in porta absidis

35

¹ S add.: « et resurrectionis corporum nostrorum ». — ² B. O. add.: « in timore ». — ³ S add.: « et non presbyter ». — ⁴ S add.: « sine *gēhāntā* ». — ⁵ S add.: « pax ».

proclamat: « Omnes nos ergo »? et quid significant orationes sacerdotis, et omnia quae hic observantur usque ad finem mysteriorum?

*Caput XXVIII: quare non genu flectunt diaconi in abside p. 13
5 per totum officium? ¹

Caput XXIX: quare in passione et ieiunio non dicit diaconus ante evangelium: « Stemus parati »; sed: « In silentio estote »? et quare non legunt lectiones legis et prophetarum in baptismo et in mysteriis sabbati? ²

10 Caput XXX: quare in dominica resurrectionis mane foras egrediuntur, et pacem resurrectionis dant, aut sōghītham ³ dicunt?

Explicit Tractatus quartus.

TRACTATUS QUINTUS:

15 Caput I: quare, cum Dominus noster in epiphania baptizatus sit, Išo'yabh baptismum in vespere resurrectionis constituit?

Caput II: quare praecepit ut feria secunda mediae ieiunii hebdomadae baptizandi veniant et nomina sua inscribant: et mediante ieiunio egrediatur presbyter, et cum eo duo diaconi,
20 et recitet super illos manuum impositionem vespere et mane usque ad baptismum?

Caput III: quare incipiente ultima hebdomada in baptisterium ingrediuntur? et *cur* praecepit ut abhinc quotidie sacerdos vespere ad baptizandos egrediatur? et quid sibi vult
25 hoc nomen « Sponsores »?

[Caput IV] ¹.

Caput IV [V]: quare dicit « sacerdos in vestitu lucido egreditur, cum luminibus et thuribulis »: et cetera quae hoc tempore fieri iussit?

30 Caput V [VI]: quare, cum ex uno cornu signemus, ungamus, baptizemus et obsignemus, non semel tantum *id*² ex eo facimus, sed quater? et si oleum in cornu sanctum est, cur necesse est ut sacerdos aliud oleum consecret? Et aquae quoque bapti- p. 14.

¹ S: « nec Pax ibi dant ». — ² S add.: « resurrectionis ». — ³ I. e., rhythum quendam, qui formam dialogi habet. — ⁴ Hic in commentario sequitur cap. IV, sine consueta interrogatione praemissa.

sui: cum Spiritus super aquas descenderit, quid opus habent ut *oleo* de cornu signentur? ¹

Caput VI [VII]: quare dicit « signatis qui baptizandi sunt, sponsores eorum sudaria eis nova imponunt ² »? et quare dicit « nunc in baptisterium ingrediuntur »? 5

Caput VII [VIII]: quare evangelium in baptisterio legunt? et quare alii intus, alii foris legunt?

Caput VIII [IX]: quare praecepit ut aqua *e fonte* effundatur antequam *sacerdos* baptizandos obsignet? et quid significat ultima manuum impositio: et omnia quae hic observantur? 10

Caput IX [X]: quare sacerdos cooperto sudario capite baptizat; ubi vero consecraturus est caput detegit?

Explicit Tractatus quintus.

TRACTATUS SEXTUS:

Caput I: quare, cum consecratio ³ ecclesiae omnia officia, et 15
etiam baptismum, antecedit, beatus tamen Iṣō'yabh principium codicis *officiorum* annuntiationem constituit, et in resurrectione baptismum introduxit, et ad calcem totius cycli (ḥudhrā) consecrationem ecclesiae descripsit? et quid sibi vult haec vox « Consecratio »? 20

Caput II: quare praecepit ut ecclesia dominica die consecratur? et quare dicit « ecclesiam paramentis albis exornant, vela autem super absidem non suspendunt »?

Caput III: quare altare super catastroma ⁴ constituunt? et 25
p. 15. quare alii ab initio illud vestiunt, alii *non vestiunt donec consecratum est? et quare, si vetus est lavant, minime vero si novum?

Caput IV: quare praecepit ut presbyteri et diaconi in abside stent, ⁵populus vero in templo?

Caput V: quare iterum noctu absidem intrant, et sex mar- 30
mīthas ibi persolvunt, populo pro catastromate consistente? et cur ad bema non vadunt?

Caput VI: quare mane vela suspendunt; et tertia hora ad

¹ S: « simul omnia agimus, sed quater; et quare ex uno cornu perficimus? ». — ² S add.: « super capita eorum ». — ³ Seu « dedicatio » (q u d d ā ṣ ā). — ⁴ κατὰστρομα. — ⁵ S: « et clerus super catastroma et in templo ».

mysteria *celebranda* conveniunt: et episcopus cum clero absidem ingressus *sacra* incipit ¹?

Caput VII: quid significat oleum quod sacerdos nunc consecrat? et quid mystice designant singula quae eodem tempore
5 aguntur?

Caput VIII: cur Išō'yabh commemorationem beatæ dominae Mariae post nativitatem descripsit, Iohannis post epiphaniam, confessorum ac martyrum post resurrectionem; sextam feriam auream initio hebdomadae ² apostolorum, et apostolorum *com-*
10 *memorationem* in fine sui ipsorum hebdomadae ³; et apostolis duas fecit commemorationes, unam post alteram, Petri videlicet sociis et evangelistis: Stephani quoque et doctorum et ceterorum commemorationes in fine hūdhrae descripsit in ordine (sedh rā) ⁴?

15

*TRACTATUS SEPTIMUS: ⁵

p. 16.

Caput I: quare defunctis praecipuum deferimus honorem, precibusque eos honoramus atque ad sepulchrum deducimus, cum tamen finis eorum corruptio sit?

Caput II: quare cathismata (m a u t ě b h ē) super eos persolvimus
20 antequam eos efferamus, unicuique ordini proprium cathisma addentes; et laicis quidem duo duntaxat cathismata, ecclesiasticis vero pro suo cuique ordine? et *quare* in singulis cathismatibus mulieres canunt: hoc est autem, hymnos (m a d h r ā š ē) canit cantor (ā m ō r ā), qui vices gerit mulierum canentium?

25 Caput III: quare post cathismata lectiones legunt? et quare super laicum legem duntaxat et prophetas legunt: pro diacono apostolum addunt; pro presbytero, et iis qui supra sunt,

¹ S: « et archidiaconus cum presbyteris et diaconis absidem ingressi, omnia disponunt quae opus sunt ». — ² A om. — ³ A om. — ⁴ A: « et doctoribus: Stephano quoque et aliis in fine hūdhrae ». S totum capitulum sic habet: « quare Išō'yabh Mariae commemorationem post nativitatem assignavit; Iohanni post epiphaniam, et confessoribus post resurrectionem, et apostolis in fine hebdomadae eorum; et feriam sextam quoque auream in hūdhra descripsit: et fecit apostolis duas commemorationes, unam post alteram; et Stephano et doctoribus et ceteris post hūdhram descripsit in ordine? ». — ⁵ Huius Tractatus capitulorum descriptiones e B. O., III, 1, 538-540 desumptae sunt, quibus variae lectiones cod. S adiectae. Codicis A abbreviatae et multum dissimiles descriptiones ad calcem harum inveniuntur (p. 16, n. 1).

evangelium? et quare alii super diaconum legunt evangelium, alii vero secus? et quare in absidem ingrediuntur et sacramentum sumunt?

Caput IV: quare hic in officio efferunt *defunctum* usque ad sepulchrum? et quare binis turmis incedunt? et quare cum responsorium (‘ō nī thā) dicunt, consistunt; et dum incedunt, tacent? et quare cum mutationem *responsorii* dicunt, utraque pars consistit?

p. 17. *Caput V: quare cum ad sepulchrum pervenitur, dicunt liturgiam (quiddā šā)? et quare hanc ille dicit qui praeest? et quare hic dicunt « Gloria », et litaniam proclamant, deinde dicunt carmen (mēm rā), vel sectionem (pāsō qā) *psalmi*?

Caput VI: cur tertia die, non secunda, fit commemoratio: et quare item septima *die*, et quinta decima, et in fine mensis?

Caput VII: quid significant sponsalia et nuptiae? ¹

TRACTATUS PRIMUS.

PRIMO: Apologia ad eum qui rogavit *auctorem ut scriberet*.

Urgebat me, Daniel frater, instantia rogationis tuae: nam ad id explendum quod amicitia tua a me poposcerat, tua me benevolentia excitabas. Canones inquam officiorum, orationum ac festorum nostrorum doceri voluisti eos, qui a beatis apostolis, patribus et doctoribus praescripti sunt: quam ratione ab antiquis ita positi et instructi sint: utrum casu forte, an potius consulto: et si ita, quam ob rem: quare *certi psalmi, aut sacrarum scripturarum lectiones, certis anni diebus sint

¹ S add.: « et quare sunt qui paranympnos ictibus castigant? ». — Huius Tractatus capitula sic habentur in cod. A: « I. quare invicem *ad sepulcrum* deducimus cum honore et precibus, cathismatibus videlicet, et ceteris? — II: quare unicuique ordini *cathisma* addunt? — III: quare lectiones legunt? et euncta quae in ecclesia aguntur. — IV: quare *defunctum* binis turmis efferunt? et reliqua. — V: quare dicunt liturgiam, et litanias proclamant, et dicunt sectionem? — VI: quare quatuor commemorationes faciunt, die tertia, et septima, et quinta decima, et in fine mensis?

assignati: quare hic psalmus aut illa lectio praescripta et instituta sit: quare hoc mense aut illo die festum agatur: quare certo mense annus initietur: quare alius dies, festivus cum sit et sanctus, alii praestet: qua demum ratione singuli psalmi aut responsoria suum obtineant locum.

In huiusmodi quaestionibus eram, dum una tecum animum applicabam ad horum interpretationes exquirendas institutorum, quae inspirati viri, maiores nostri, statuerunt. Sunt enim qui dicant *haec omnia* bene ab illis statuta et explicata fuisse; alii vero, qui a vetere interpretatione dissentiant. Quas opiniones cum inter nos excuteremus, tuaque me charitas incitaret, nolui petitionem tuam benignam repudiare, ne officio deesse viderer: quamquam persuasum habeo infirmitatem meam huiusmodi rei esse imparem. Silere me sane potius erat, et divina haec negotia declinare; ne cum inceptum bene absolvere nequeam, omnes qui vident illo mihi ludibrio evangelico respondeant, « Hic homo, inquires, coepit aedificare, et non potuit consummare » ¹. Equidem vero, hoc solum a te requiram, promptam atque sinceram orationem, qualem Deus et probat et agnoscit. Deprecare ergo, et Dominum servitii nostri, cuius est preces suscipere, pro me assidue ora, ut sine labe et vitio carens per viam incedam sanctorum laboribus tritam, et per eius virtutem mysteria discernam, quae in officiis ecclesiasticis innexa sunt, quaeque omnia typis et exemplis sunt nostrae vitae *informandae*. Illi autem pro sua erga nos dispensatione, gloria et honor in saeculum saeculorum.

*Cum denique, mi frater, alii ante nos aliis modis officia et p. 19. festa sint interpretati, diversa docentes, mihi potius visum est normam a sanctis patribus statutam tenere et exsequi, qui suis interpretationibus restrictis nonnulla tacuerunt, ut aliorum laboribus aliquid relinquerent: id quod et beati Iſo'yabh patriarchae consilium fuit, qui Codicem illum insignem canonum instruxit. Sic et Eusebio placuit Caesariensi in suo Chronico certum mensem initium anni constituere. In anni enim initio instituendo, et naturae adhaesit et scripturae. Cum his *viris* et ego proficiscar et progrediar: cum Eusebio quidem in annorum, mensium et festorum dierum computo: cum Iſo'yabh

¹ LUC., XIX, 30.

in capitulorum divisione et optima eius dispositione officiorum. Hoc enim a Spiritu datum est viris illis: Eusebio, ut prior nos ab Iudaeorum contemptu et irrisione per calendarium suum eriperet: Išo'yabh, ut victoriam de haereticis reportaret, qui in ignorantia haeresim suam tenent, et officia negligenter *persolvunt*. In ritibus ergo atque canonibus necessariis explicandis, qui in Codice descripti et innexi sunt, ab his duobus viris illustribus nequaquam discedendum duxi. Et quoniam temporum ratio et *mundi* creatio officia antecedunt, a re chronologica incipiemus; deinde orationum nostrarum commentaria aggrediemur. Et primum mensium, hebdomadarum ac dierum expositionem instituemus; deinde medio loco ponemus cantiones (qīnāthā), et mystica praeteriti, praesentis et futuri temporis cantica, donec in portu quiescamus illo, ubi tempus nullum est, per mysterium summae felicitatis, ¹ *quae non praeterit neque dissolvitur.

Tu vero, quisquis in hunc librum incideris, erroribus, quaeso, si quos in eo inveneris, parcas, nec negligentiam mihi tribuas sed infirmitatem, Et si quid reppereris quod tibi minus placeat, imbecillitati des auctoris, neque irrisione eum aspergas et verbis iniuriis; sed potius *Deum* ora, ut illius vires exsuperans ipse arcana, quae in scripturis latent, attingere possis. Incipiamus adiuvante Deo, et inceptum ineamus quod promisimus.

CAPUT PRIMUM.

Quae scribendi annorum computi, qui Chronicon vocatur, causa fuit, et quae eius in ecclesia utilitas?

Christiani antiquitus a Iudaeis deridebantur, quod ab ipsis quartam decimam *lunae* discere necesse haberent. Per menses enim lunares Iudaeorum computus fiebat; Graeci vero per soares menses computabant; et *hi* in uniuscuiusque anni computo 365 ¹/₄ dies numerabant: ita sane, ut duo dies Februario dempti — propter hominem quemdam qui, seditionis in rem publicam concitatae causa, eodem hoc mense comprehensus supplicioque affectus est, — utrique kanūn ² adderentur. Quanam igitur ratione

¹ I. e., ut videtur, per expositionem sponsalium (Tract. VII, cap. vii), quae caeli gaudium significare dicuntur. — ² i. e. Decembri et Ianuario.

Iudaei computarent, quove tempore annoque isti mensem lunarem intercalarent, ignorabant Graeci. Et cum singulis annis, necesse haberent ut paschae, passionis et resurrectionis festa iisdem diebus quibus Dominus celebravit, primum nempe et tertium, et ipsi celebrarent: opus erat eis ut ipsos Iudaeos de hac re interrogarent, et veritatem ab inimicis edicerent. Dum in hac difficultate erant, *patres* in Nicaena synodo congregati persuaserunt Eusebio Caesariensi; et hic computum annorum fecit. Et calendarium (sur gādhā) *quartae decimae *lunae* per 19 p. 21.
 10 *annos* ordinavit: cyclum (gīghlā) vero anni *solaris*, propter necessitatem diei intercalandi, 28 annis conclusit. Namque septenarium numerum si quater duxeris, 28 anni colligentur; et cum 7 insuper dies, singulos ex 4 *diei* partibus constantes, adieceris, intercalandorum dierum numerus impletur. Calendario
 15 lunari, quia post 19 annos anni lunares minores sunt solaribus 209 dierum defectu, 7 menses lunares intercalavit: quorum sex 30 dies habent, alius autem 29. Cum ergo ad 19 *lunares* annos hos 7 menses intercalares adieceris, lunaris computus cum solari aequatur. Atque ad primum annum calendarii *lu-*
 20 *naris* 13 1/2 dies adiciendi sunt; quia luna in dimidio dierum suorum creata est, hoc est pleno orbe, secundum principium quo omnia quae creata sunt, perfecte creata sunt, etiam illae creaturae quae sunt super terram. Sed cum et quarta die creata sit, et post 14 dies perfecta sit: omnes *dies* fiunt 17 1/2. Et
 25 manserunt ab Aprili 12 1/2 et 4 alii *dies* superflui a Maio, Iunio, Iulio et Augusto: quorum summa est 16 1/2. Et exeunte Septembri mense solari anni illius, manebant 13 1/2. Quare, si computaveris unum Octobris cum 13 1/2, fiunt 14 1/2. Itaque post tertium quemque annum, unus mensis lunaris intercalan-
 30 dus est, usque ad duodevigesimum annum calendarii. Undevigesimo autem anno manebunt tibi 18 dies, qui cum 11 eiusdem anni efficiunt **dies* 29. Intercalandus ergo tibi est, p. 22.
 anno undevigesimo, unus mensis intercalaris, 29 dierum: et sic completur computatio calendarii *lunaris*.
 35 Item, in calendario quartae decimae *lunae*, quod primo anno calendarii die vigesima quinta Martii fuerit *quarta decima*, sic probatur: si 4 dies subduxeris illos, qui fuerunt ante creationem lunae, et residuos dies collegeris, quibus 12 menses solares excedunt lunares, quartam decimam illius anni, qui

fuit post primum ¹, in diem vigesimum quintum Martii incidisse invenies,

Sic festa anni, ut rite celebrarentur. *patres* ordinaverunt, et Graecorum et Iudaeorum computationes tradentes. Huius autem computi utilitas, frater, haec est: ut una concordia tota *ecclesia* catholica, orientalis pariter et occidentalis, festa ac commemorationes agat diebus quibus celebrari debent, neque inter nos haesitationibus et dubiis implicemur, utrum hodie dictum festum agere oporteat, an ante hunc diem.

CAPUT II.

Quare initium anni ab Octobri mense duci voluit Eusebius, et non potius ab Aprili, ¹quo die mundus creatus fuit? ²

Ut iam supra dixi, quaecumque creata sunt, creata sunt perfecta, nec incremento opus habebant. Ita et primi homines. Adam et Heva, plena statura creati sunt, et ad procreandum ¹⁵ apti; arbores quoque creatae sunt fructibus onustae: cuncta denique in plena maturitate facta sunt. Ita et tempus quoque: medio anno fuit creatio eius. Quomodo fieri potuit ut annus initium duceret a die, quo nondum venisset tempus messium ²⁰ colligendarum, ²³sed *tempus* maturitatis tantum messium? Quoniam seminibus opus est arato, et ut terris mandentur et crescant, et deinde ad maturitatem perveniunt: annum ab

¹ S « resurrectionem », sed perperè: nam alibi dictum est, annum re vera initio Octobris incipere; mundum vero creatum medio anno, seu initio Aprilis. Cycli autem, solaris pariter et lunaris, ab initio mundi incipit: solaris quidem a die 1 Aprilis, lunaris autem a die 4 Aprilis, quando luna, ut ait auctor, creata est plena. Quare ineunte Octobri primus annus cycli fit re vera annus secundus post creationem mundi, seu annus « post primum ». Iam vero quia hoc anno luna plena post 4 dies creata est, annus lunaris 7 tantum diebus (non 11) minor fuisset anno solari; itaque cum annus solaris perfectus fuisset die 31^a Martii, annus lunaris expletus fuisset die 24^a Martii, et sic novum plenilunium post annum revolutum fuit 25^a Martii; qui mensis iam reputatur esse in secundo anno cuius initium computatur a kalendis Octobris. — ² S « mense primo, quo Deus creare incepit hanc creaturam ».

initio seminis seminandi incipere oportet. Ita etiam liberi, qui primis hominibus nati sunt, prius infantes fuerunt, deinde pueri, et demum iuvenes, in similitudine parentum suorum. Arbores quoque, foliis et fructibus post aestivos menses nudatae, iterum humiditate hiemali gravidae factae sunt, et alia folia fructusque protulerunt. Et sicut semel conceptus infans aliquid temporis *in utero* manet, et demum in hunc mundum nascitur; ita et arbores quoque nudae per Octobrem, Novembrem et Decembrem manent, deinde fructus generant. Sed et gramina et sementa ab Octobri mense in terra seminari incipiunt; elementa quoque hiemalia, hoc est imbres et venti aquis tumidi, ab eodem *mense* incipiunt; et ipsa quoque nox, quae huius mundi typus est, ab Octobri diem superare incipit; et Deus tandem filiis Israel praecepit: « Hic, inquit, principium mensium erit » ¹, et « Festum messis facite in exitu anni » ², hoc est mense sexto. Mensis ergo septimus anni initium est: et usque ad hodiernum diem hic ordo inter Iudaeos servatur, qui initium Octobris lunaris anni initium vocant, orationes cibosque adhibentes huic diei congruentia. In orationibus enim suis petitionem faciunt de regressu suo *in Ierusalem*. Namque finem anni pro liberatione a tribulationibus ponunt; et per sequentis anni initium, redemptionis initium figurant. Ita et ad cibum quod attinet: carnes igne coquuntur cum tritico: quippe quia fruges iam congregaverint ad alimoniam aptas: et haec primum coquunt. Rursum: hiems, quae est signum huius mundi, et frigus,* per quod significatur bonorum ac scientiae privatio, eodem hoc *mense* incipiunt, et obtinent usque ad tempus Aprilis, per quod significatur redemptio et liberatio a mundanis molestiis. Nam et divites hieme gaudent, pauperes contristantur; aestate vero gaudent pauperes, divites ob calorem eius contristantur. Quo ostenditur, quod divites in hoc mundo magnum gaudium habent de divitiis suis, dummodo amplis faucibus instructi sint, et stomacho ad cibos concoquendos, quibus delectantur, robusto: pauperes vero, quia rebus praesentibus carent, aestatem expectant, ortum magni solis, Salvatoris nostri, qui ipsos e thesauris caelestium eius fructuum ditet.

¹ Ex., XII, 2. — ² Ex., XXIII, 16.

CAPUT III.

Cur anni computum per menses solis ac lunae, perque hebdomadarum numerum ordinavit Eusebius; neque unam computationem, sed tres reliquit?

Dominus in lege dixit: « Super os duorum vel trium testium stabit omne verbum » ¹. Cum ergo legis computus per menses lunares fiat, et eadem lex septenarium numerum in honore habeat — nam in principio *Deus* creationem intra septem dies conclusit; et quamquam sexto die numerum absolvere potuit, septimum tamen adiecit, benedictioneque sanctificavit; festorum quoque dies septenos esse mandavit; sed et servus sex annos serviebat, et septimo liberabatur; fructibusque terrae septimo anno parcebatur, iterumque septies septeno anno etiam terra empta habitatoribus suis restituenda erat; et demum anni computus, qui per menses lunares fit, septies septenas hebdomadas et hebdomadam complectitur —: ideo et beatus *Eusebius*, cum vellet scripturis inhaerere, et mensium lunarium computationem instituit et hebdomadarum: *ostendens se in computo suo scripturae consentire. Sed et solarium quoque mensium computum fecit, ut hi firmum fundamentum essent, cui circumponerentur menses, hebdomadae et dies lunares: ita ut, cum ex mensibus, qui naturae ordinem sequuntur, constaret annus, sine erroris periculo aut augere aut minuere posset *annum* cum mensibus lunaribus *procedentem*; cum annus nec augmentum nec defectum sic pateretur, ut apud Iudaeos fit, quorum alius annus ex 354 diebus constat, alius ex 384; neque corrumpi posset annus, ut fit apud Arabes, quorum computus post 32 annos per annum integrum circumvolvitur *otiosus*. Sed tribus testibus *annum* stipavit, mensibus quidem solaribus, quos ab Aprili incipere fecit, ab ipsa mundi creatione; et mensibus lunaribus, quia die quarto luna creata est, et posita « ut sit in signa et in tempora » ²; hebdomadis quoque: quia *Deus* noster adorandus septenarium numerum sanctificavit. Rite ergo his veris testibus anni computum accurate ordinavit.

¹ *Deut.*, XIX, 15; *MATTH.*, XVIII, 16. — ² *Gen.*, I, 14.

CAPUT IV.

Quare, cum initium anni ab Octobri ducatur, neque ab Octobri ad Decembrem ullum festum incurrat, beatus Išo'yabh annuntiationem et initium Codicis *divini officii* usque ad Decembrem distulit, neque a principio anni initium eius fecit?

Quatuor initia (šurrāyē) ecclesia in ordine anni observat, quorum suum quodque diem et mensem tenet: initium anni. initium Codicis, initium scripturarum, et initium rectorum. Anni initium October est; initium Codicis, December: initium scripturarum, initium hebdomadae ieiunii passionis; initium rectorum, initium hebdomadae *resurrectionis. Primum quidem p. 26. initium est anni, secundum est dispensationis ¹, tertium scripturarum, quartum rectorum. Prius enim fit anni initium, et postea initium Codicis, quia mundus dispensatione prior erat. Oportet ergo ut *prius* fiat initium mensium, qui sine scriptura computantur, deinde dispensatio Domini nostri ingrediatur. October namque significat tempus ab initio mundi usque ad Moysen; tempus Novembris ostendit *tempus* ab initio regiminis legis usque ad Christum; December adventum salvatoris nostri Christi mystice designat; initium scripturarum, quae ineunte ieiunio passionis *legi* incipiunt — id est, initium legis et initium iudicium et prophetarum et Iosue filii Nave, et initium psalmorum beati David, et initium epistularum Pauli, et initium seriei cantuum (zum mārē), et primus psalmus, — est initium doctrinae Salvatoris nostri post baptismum suum. Et quoniam scripturarum sanctarum virtute cum Satana pugnamus; scientes et confitentes quod per eam, quae in scripturis latet, virtutem venit ut Satanam vincere possimus, qui occulte contra nos pugnat. — sicut Dominus dixit: « Sine me nihil boni potestis facere » ² —: idcirco post resurrectionem, et rectorum quoque initium facimus; prout etiam ecclesia per illius dispensationem perfecta est; et qui in ea rectores fuerunt, postquam victoriam per resurrectionem adepti sunt, *opus suum* incoharunt: namque per resurrectionem victoriam consequimur, et ligandi solvendique potestatem a Spiritu sancto accipimus. Et quemadmo-

¹ S add.: « seu Codicis ». — ² IOHAN., XV, 5.

dum auctoritate a Domino per resurrectionem accepta apostoli ad gentes missi sunt: ita et rectores ecclesiastici, una cum apostolis, ecclesiam Christi administrant: et praepositi coetuum, sive eremitarum sive coenobitarum sive ecclesiarum, in die resurrectionis administrandi auctoritatem accipiunt.

- p. 27. *Ex istis autem initiis duo secundum menses *solares* constituta sunt, duo vero secundum hebdomadas et menses lunares. Quoniam mundus in tempore coepit esse, et Salvator noster ad mundum redimendum venit, *et* menses solis secundum naturalem ordinem procedunt: iure constituit *Išō'yabh* ut initium anni et initium Codicis cum solaribus mensibus inciperent. At quoniam scripturarum virtute cum Satana pugnamus, per quam et venit ut eum vincere possimus: ab hebdomadarum initio initium facimus sacrae scripturae *legendae*; ut per easdem scripturas eum vincere possimus. Item, quoniam rectores quasi de vetere *testamento* ad novum continuati sunt — lege pro lege *posita*, sacerdote pro sacerdote, oblatione pro oblatione, agno pro agno, pro bruto, rationali, pro rectore levitico, sacerdote, pro testamento huius mundi, testamento saeculi futuri: illo carnalia mandata praecipiente, hoc autem spiritalia: et illius quidem prophetis executoribus, huius autem apostolis, — iuste secundum scripturas sollicitus fuit *Išō'yabh* et rectorum initium exhibere: ut cum haec ecclesiae dispensatio hebdomadas sequatur, *ecclesia* scripturas nequaquam contemnere videatur. Sic Dominus noster dixit: « Audistis quia istud tale scriptum est: ego autem hoc dico, quod istius impletio est » ¹. Ita et *Išō'yabh* his perspectis initium anni, Octobrem, sine dispensatione reliquit, et dispensationem introduxit initio Decembris: sed et hanc insuper ob causam, ut ostenderet quod, quamvis tempore mundus dispensationem antecedit, dispensatio tamen Domini nostri honore et auctoritate et dignitate prior et praestantior est. Mundi initium mortem intulit naturae, et initium Mosaicae legis carnalia praecepta docuit; iis qui haec servant ^{p. 28.} *mundana gaudia promittens, iis vero qui transgredierentur, poenas in hoc mundo luendas: futuri autem saeculi, gaudique et tormenti *eo* reservati, nullam fecit mentionem. Nunc autem manifestus est Pater futuri saeculi, magni consilii Angelus ².

¹ MATTH., V, 21, seqq. — ² IS., IX, 6 (vers. LXX).

priorum hominum expectatio, spes prophetarum et iustorum. Ei ergo, qui principium est rerum quae naturam transcendunt, initium sit, quod ea exprimat quae supra naturam sunt. Natus est sine coniugio, supernaturali modo: quod si animalia quaedam vilia sint, quae humore ac calore protinus generentur, qualia sunt culex et vermis et his similia: attamen hominem de virgine, sine virili consortio nasci, nec narravit quisquam nec audivit. Pulchre ergo hoc, quod praeter naturam est factum, initio insignitur naturae initio praestantiore.

CAPUT V.

Quomodo lucide demonstratur October esse anni principium, November vero esse regimen Moysi: et Moysi hebdomada omnium hebdomadarum esse prima?

Anni constitutionem duplici computo exhiberi posse, mensium scilicet et hebdomadarum, iam ante dixi. Et primum menses ostendamus.

Octobrem qui, ut diximus, est hiemis initium – in quo et semina in terram *demitti* et imbres *descendere* incipiunt, et ante quem omnes superioris anni fruges colliguntur, – constituit *Išō'yahb*¹ ut esset anni principium. November vero regimen Moysi significat, id est quatuor regimina quae a Moyse usque ad Christum exhibentur; deserti, indicum, regum, et sacerdotum ac Maccabaeorum. Et ideo ipsum hunc mensem in quatuor hebdomadas dierum dividimus, secundum quatuor regimina. Quatuor dominicae *eius*, *quas celebramus, quasque « dedicationis » nominamus, sunt quatuor dedicationes tabernaculi testimonii. Prima dominica: ubi Moyses tabernaculum erexit et dedicavit: secunda: ubi filii Israel constituerunt tabernaculum in Silo: tertia: ubi Salomon templum aedificavit et dedicavit; quarta: aedificatio et dedicatio templi per manus Zorobabel et Iesu filii Iosedec. Post has alia dedicatio non fuit. Quare beatus *Išō'yahb* quatuor dominicas dedicationis instituit, et errant ii qui quinque dominicas dedicationis faciunt, et annuntiationis tres. Ab initio Novembris usque ad nativitatem 54 dies sunt: qui sunt 8 hebdomadae, paullo minus. In his ergo diebus duae

p. 29.

¹ Fortasse *Eusebius* (?); cf. cap. II, supra, p. 20.

res institutae sunt: quatuor dedicationes, sicut antea diximus, et quatuor *dominicae* annuntiationis: ut quatuor elementa et humores prius sanctificentur, quae sunt omnium rerum compositarum principia, et deinde nascatur Redemptor omnium gentium.

November itaque regimen Moysi agnoscitur esse; Decem-
ber vero *docet* quomodo in mediostrarum in hoc mundo
angustiarum Salvator noster apparuerit. Unde et Decembri
fit annuntiatio et nativitas; Ianuario, baptismum Salvatoris
nostri; Februario, initium ieiunii, et proelium nostrum cum
Satana: sicut enim Februarius, utpote minimus inter men-
ses, ludibrio est, ita et in eo Satanam deridemus; Martius
innuit ingressum Domini nostri in Ierusalem: quod enim in-
gressus est, Martio solari est ingressus, super pullum *sedens*;
Aprilis *innuit* passionem Domini nostri, eiusque resurrectionem:
et quemadmodum Aprili mense filii Israel e vinculis
Aegyptiorum erepti sunt, eodemque mense mare coram eis
divisum est: ita et Aprili Dominus noster nos a morte, Pha-
raone, et a Tartaro, Aegypto, redemit, quando per *suam* mor-
tem terram divisit et nos transire fecit, et mortem et filium
p. 30. *perditionis in ea conclusit, velut Pharaonem in mari. Maius
innuit ascensionem eius de terra in caelum, et nostram cum
eo mysticam ascensionem; Iunio, in quo solis orbis ad sum-
mum gradum suum ascendit, *fit* descensus Spiritus Paracliti,
quo *descensu* discipulos rudos igneis linguis illuminavit; Iulio
commemoratur praedicatio apostolorum, et conversio gentium
per eos effecta; Augusto *commemoratur* nostra per apostolos
poenitentia et fides in veritatem: unde et istis quidem diebus,
qui sine dispensatione videntur esse, responsoria (‘ōnyāthā)
poenitentialia praescribuntur; September *innuit* adventum filii
perditionis, et revelationem Eliae, et manifestationem Salvato-
ris nostri de caelo. Eodem Septembri significatur crucis inven-
tio, quae tempus manifestationis Domini nostri figurat. Et sic
disponi menses anni comperimus.

Rursum, de hebdomadis dicamus. Ut ante dixi, natura scri-
pturam praecedat: namque naturae scriptura est data, non
propter scripturam natura facta: ita etiam beatus Iſō’yabſ
hebdomadas ¹ dinumerat, eisque nomina imponit. Et primam,

¹ Non singulae hebdomadae hic intelligendae sunt, sed hebdomada-

quae in initium Octobris incidit, « Moysi » vocat: eam quae cum Septembri concluditur « Eliae » nominat. Etsi tamen Moyses eiusque tempora priora sunt, nihilominus eius hebdomadam ad finem cycli (ḥudhrā) Codicis reservavit, ut initio Codicis
 5 adventum Domini nostri et eius nativitatem poneret: sicque fecit ut hebdomada initii scripturae *legendae* hebdomada esset initii dispensationis. Illam vero Moysi *hebdomadam* tempore quidem priorem esse ostendit, eo quod « Moysi » eam appellavit, et quod Octobri mense incipit et in medio eius est dedicatio, quae
 10 in Novembrem incidit. Sed cum Eliae hebdomada finem significet: Eliae nempe adventum et simul cum eo resurrectionem: ad quid post resurrectionem nostram tempora et hebdomadae? Rursum, liquet *Moysi hebdomadam* ad *communem computum non pertinere, eo quod series dominicarum eius nunquam
 15 in ecclesia absolvitur, nec omnes *dominicae* dicuntur dominicae eius (*Moysi nempe*); nam in initium eius incidit October plus minus, et in medium eius November, id est dedicatio ¹. Sed prius hebdomadas exhibeamus, deinde ad disputationis quaestionem veniamus.

20 Hic sanctus primum posuit hebdomadam Moysi, quae significat *tempus elapsum* ab exordio mundi usque ad tempus Abrahae et Moysi. Hebdomada annuntiationis et nativitatis significat spem quam filii Israel acceperunt quando ex Aegypto exierunt et in terram promissionis ingressi sunt. Hebdomada
 25 baptismi *significat* nostram in Christo renovationem et redemptionem nostram per dispensationem eius. Hebdomada ieiunii passionis: victoriam Salvatoris nostri et confusionem Satanae, qui coram Adami natura devictus est. Hebdomada resurrectionis et ascensionis: eius resurrectionem et mystice nostram.
 30 Hebdomada apostolorum: ereptionem nostram ab idolorum cultu, et accessionem nostram ¹ad *Dominum* ², et renovationem nostram per Spiritum sanctum. Hebdomada aetatis, quae ab apostolorum commemoratione incipit, *significat* ecclesiam ab

rum series, quae cum, saltem theoretice, septem dominicas complectuntur, inde hebdomadae dicuntur ipsae. — ¹ Aliis verbis: Septem dominicae quae, secundum Iṣō'yahb, hebdomadam Moysi constituebant, non omnes Moysi dicuntur; nec unquam omnes celebrantur, quia post tertiam vel quartam occurrit dedicatio, a qua (nunc) denominantur subsequentes dominicae. — ² Ad verbum: « ad eum ».

apostolis donum accepisse illud, per quod usque in finem dirigitur. Hebdomada Eliae adventum filii perditionis *significat*, et manifestationem Salvatoris nostri; in hac enim hebdomada fit *crucis* inventio, quae typum exprimit revelationis Salvatoris nostri. Et hoc novissimum tempus est, ubi nec tempus ullum 5 est, nec locus. Salvator enim noster discipulis suis de adventu Eliae interrogantibus dixit: « Elias quidem venturus est prius, ut omnia perficiat. » ¹ Post Eliae adventum erit consummatio omnium, et crucis revelatio, quae fiet in medio huius hebdomadae, id est adventus Salvatoris nostri, qui media nocte ven- 10 turus est, et statim quidquid conditum est dissolvetur. Huius hebdomadae dimidium, quod inventionem sequitur, iudicium *significat* et quaestionem, gaudium quoque iustorum, et iniquorum poenas.

p. 32. Sunt tamen qui aliter sunt interpretati. Beatus *Abraham 15 Bar Lipheh, hebdomadam quidem Mar Eliae secundum eandem hanc rationem plus minus interpretatus est, et tamen Dedicationem nostrum in caelum ingressum dicit esse. Insuper festum vocat eam, non unius quippe diei sed multorum, quia nempe in futuro saeculo perpetuo atque in aevum sumus permansuri. 20 Cui vero ita dicemus: Cum ergo Mar Eliae hebdomada finem significet, ut tu *quoque* dixisti, hebdomada Mar Moysi ² quid significat? Postquam omnia consummata fuerint, finisque adven- nerit, et resurrectio per crucis inventionem fuerit signata, quid amplius post resurrectionem hebdomadae et tempora *opus* 25 *erunt*? Detur tamen ita se res habere, ut tu dixisti. Dedicatio, quam tu festum putas esse, quomodo festum esse sciatur? Ecce enim Codex dicit « Dominica dedicationis »; neque enim festorum modo observatur. Dedicatio namque rei profanae accedit, quae consecratur, ut novae ecclesiae, novo altari, pani et 30 vino: quae postquam dedicatione perfeceris, praestantius aliquid efficiuntur. Simili modo consecrantur aqua et oleum baptismi: et hominem, qui manuum impositionem ³ suscipit sacerdotii, per initiationem et dedicationem perficis. Nec enim *modo* dedicatum altare sanctius esse dicimus illo, quod ante: sed nec 35 recens corpus aut sanguinem praestantiora dicimus esse illis,

¹ MATTH., XVII, 10. — ² I. e. hebdomada seu series dominicarum in qua « dedicatio » occurrit. — ³ χειροτονία.

quae ante *consecrata sunt*: neque nuper baptizati praestant baptizatis prioribus: neque eum qui modo manuum impositionem suscipit pluris habes illo qui prius; sed secundum antiquitatem gradus recepti est honor dignitatis. Quo denique te
5 rapuit hoc nomen Dedicationis, ut altioribus omni tempore rebus ipsum imponeres? Quod si hanc (*Dedicationem*) ad finem cycli (ḥudhrā) dicis stare: ecce ad cyclum nequaquam pertinet; nam indiculum [✠]responsoriorum (ʿōnyāthā) eius p. 33.
non omnes codices pariter describunt; alii enim a secunda
10 dominica Mar Moysi describere incipiunt, alii a tertia, alii a quarta: et sunt etiam qui nondum donec absolvatur *Moysi* hebdomada dominicas eius (i. e. *Dedicationis*) describant. Sed neque series (sedhrē) responsoriorum eius in codicum descriptionibus omnium scholarum inter se conveniunt: sed alia unum
15 responsum indicat unamque seriem (sedhrā), alia responsum aliud: et unaquaeque schola suam sibi seriem colligit et eligit. Et cum per totum annum series (sedhrē) cycli (ḥudhrā) congruant in omnibus scholis, in Dedicatione omnes inter se diversae sunt. Nemo tamen est qui hanc ob causam alium
20 vituperet, aut ei dicat: « Tu non recte dicis »: sed cum omnes inter se discrepent in iis quae ad series *Dedicationis* spectant, hanc tamen confusionem in re serierum eius nequaquam aegre ferunt. Si autem Dedictio futurum saeculum significaret, series eius, magis etiam quam reliqui cycli, ordinatum disponi deberet: neque responsoria eius cuilibet scholae pro placito deli-
25 genda reliquisset beatus Iṣōʿyahh, qui tanta cura res *omnes* ecclesiasticas digessit. Rursum, etiam si *Dedictio* descripta sit ut festum: cur tria responsoria vesperi et tria noctis ei non assignavit, ut perfectum festum sit? Si enim nativitas Sal-
30 vatoris nostri in hoc mundo ita honoratur, quanto magis manifestatio eius de caelo nostraque summa felicitas honorari deberent? Quare ergo, tanquam uni ex dominicis simplicibus, unum ei assignatur responsum: neque additio fit ei in responsoriis, immo defectus, quia derelicta serie (sedhrā) cycli
35 (ḥudhrā), quae quidem maioris momenti est, quasi mendicans colligere incepit ex thesauris (gazzē) et cyclo ¹? Neque

¹ Dubiae interpretationis hic locus est; sensus tamen huiusmodi esse videtur: Dominicae dedicationis non habent plura responsoria quam

p. 34. enim ipsius Dedicationis propria series *tuae convenit interpretationi; sed tanto inferior est dominicis cycli, quanto vetus testamentum minus est novo. Cum illi opus adhuc esset ut per multas revelationes atque figuras Creator et Curator noster ipsi ostenderetur, — nunc per prophetias de revelatione eius, nunc per visiones et revelationes, quales Moysi et Isaiae *datae sunt*, Abrahae quoque, qui in sacrificio Isaac diem Domini nostri vidit: tota series revelationum quae novum testamentum eiusque dignitatem declarabant, — rite istae dominicae *Dedicationis* et responsoria earum hinc inde leguntur, quasi aptae quaedam revelationes: prout illi ex parte prophetaverant de manifestatione Christi. Et ecce evangelista unicuique dispensationi Domini nostri aliquem propheticum sermonem applicat: in conceptione et nativitate dicit: « Ut impleatur omne quod per Isaiam dictum est: Ecce virgo concipiet » ¹, et reliqua; et iterum, « Ex Aegypto vocavi filium meum » ²; et, « Ego vox in deserto clamans » ³, quod dixit Iohannes; et in ingressu *in Ierusalem*, Zachariae prophetiam ⁴; et, ne longus sim, ea quae in passione *ponuntur*. Pulchre *ergo* ecclesia in libertate sui arbitrii relicta est a sancto Iŝō'yabŭ, ut quod cuique placeret, id sibi eligeret et diceret. Etsi enim prophetae sub vetere testamento vixerunt, de novo tamen eis revelationes ostensae sunt. Item, cum mulier viro desponsatur, aut sponsus sponsae, ea quae faciunt « nuptiae » vocantur, et « dedicatio ». Ecce ergo undique manifestum est dedicationem exordium esse actuum dispensationis, non eorundem finem.

Sed alii a Deo inspirati viri aliter sunt interpretati. Dicunt enim Domini nostri annuntiationem esse spem nostram, *qua speramus* nos a malis liberandos. Et per baptismum suum, p. 35. inquit, et dispensationem, *evangelium docebat in populo *Iudaico*; ut ipse dixit: « Non sum missus, nisi ad oves quae perierunt de domo Israel » ⁵. Postquam autem crucifixus est et de sepulchro surrexit, discipulos suos inter gentes praedicare

reliquae dominicae anni; immo vero et ea quae habent, quasi defectus considerata sunt; quia postquam Iŝō'yabŭ ceteris dominicis propria assignaverat, responsoriorum copia defecit, et dominicis dedicationis ex aliis collectionibus responsoria ei quaerenda erant. — ¹ MATTH., I, 22, 23. — ² *Ibid.*, II, 15. — ³ IOHAN., I, 23. — ⁴ MATTH., XXI, 5. — ⁵ *Ibid.*, XV, 24.

iussit. Sicut ergo apostoli profecti sunt et discipulos fecerunt, ita et nos in resurrectione crucem et evangelium portantes foras egredimur ¹, quodcumque officium absolvitur, prout apostoli fecerunt. Quod autem non perfecte foras eximus in
5 officio nostro usque ad ascensionem, *ideo fit* quia neque apostoli *antehac* seipsos ad praedicandum inter gentes obtulerunt: sicut ait Simon Cephas in domo Cornelii ². Itaque apostoli nolebant inter gentes praedicare donec divus Paulus electus et gentium apostolus designatus est. Haec, inquit, significamus
10 post diem ascensionis: postquam enim Dominus noster discipulos suos de monte Olivarum dimisit, exinde recepto Spiritu sancto parata est eis via foras exeundi. Hebdomada apostolorum significat ipsorum inter gentes praedicationem, et proelia contra principatus et potestates et reges iniquos; namque in responsoriis (‘ō nā y thā) huius hebdomadae fidem recitamus quam docuerunt, et orthodoxiam eorum, et tormenta quae a persecutoribus passi sunt. Hebdomada aestatis et Mar Eliae et ultima, conversionem significant eorum qui ad fidem accedebant: nam responsorium primae hebdomadae aestatis sic habet:
20 « Lacrimis lava me ». Quod haec hebdomada a sexta feria, non a dominica incipit, *hoc est*: quo die creatus est vetus homo, qui peccavit, eodem remissionem incipere oportet: item, *significat* quod *haec hebdomada* in fine temporum est, et in sexto millennio. Mar Eliae *hebdomada* proelium nostrum cum
25 Satana *significat*, et nostram Eliae adventus expectationem. Quodcumque enim in hac vita servatum memoramus *eum*; *quemadmodum ille reges tyrannos hic vicit, istique perierunt, p. 36. ipso in vitam sempiternam superstiti: ita et nos, cum tyrannidem huius mundi principis superamus, tum ille foras eiicitur, et nos cum Elia in gaudium intramus. Moysi hebdomadae
30 responsoria *quae sic incipiunt*, « Etsi velut per imaginem », significant nobis poenitentiam post peccati lapsus, quibus in hoc mundo tentamur. At postquam fides stabilita est in mundo, tum demum ecclesiae aedificatae sunt et ab apostolis dedicatae, qui sanctam ecclesiam secundum *novae* dispensationis statuta ambulare docuerunt. Quare, dedicatio hic ecclesias
35 significat, quae sunt inter gentes, et dedicationem earum.

¹ Vide Tract. IV, cap. xxx. — ² Cf. Act., x, 42.

Et rursum, *quia* apostoli, postquam omnes ab ipsis baptizati erant, eos in Ierusalem introduxerunt, et in uno grege participes fecerunt populos et populum: ita et beatus Išo'yabh ultimam hebdomadam instituit, et Dedicationem quae in ea fit.

Equidem, frater, ea quae repperi tibi collegi, mensesque et hebdomadas anni, prout didici, mystice explicavi; opinionesque eorum qui *de hac re* dixerunt recitavi: de Dedicatione scilicet simul atque de mensium et hebdomadarum computo. Et prima quidem opinio, ut mihi videtur, magis convenit; secundae vero, hoc est interpretationis Bar Liphleh, et tertiae argumentum prorsus non intelligo. Tu autem, frater, quidquid tibi placuerit accipe.

CAPUT VI.

Quando fuit annuntiatio Iohannis, et quo die, et quando natus est? et quot annos vetus testamentum, cum oblationibus legalibus, mansit in Ierusalem? ¹

De Iohannis annuntiatione simul et de oblationibus legis *me* interrogasti. Et primum quidem has elucidare incipiamus, p. 37. deinde *Iohannis annuntiationem.

Regnarunt filii Israel in Ierusalem — postquam, inquam, Iesus filius Nave eos trans Iordanem duxit, et in terram promissionis ingressi sunt, donec captivi ducti sunt a Tito — annos 1596, praeter 70 annos Babylonicae captivitatis: id est, tres indicationes ². Et ne me putes forte sine accurata cognitione hoc tibi dixisse, annorum numerum, prout in scripturis divinitus inspiratis descripti sunt, tibi proponam. Postquam in terram promissionis ingressi sunt, primus post Moysen praefuit Iesus Nave filius, ceterique qui fuerunt post eum; quorum anni hi sunt: Iesu 27; Cusan 8; Othoniel 40; Eglon 18; Aod 80; Iabin 20; Barac 40; Madianitarum 7; Gedionis 40; Abimelech 3; Tholae 23; Iair 22; Ammonitarum 18; Iephte 6; Abisan 7; Ahialon 10; Abdon 8; Philisthaeorum 40; Samsonis 20; sine iudicibus 10; Heli 40; Samuelis 20; Saul 40; David 40; Salomonis 40; Roboam 17; Abiae 3; Asae 41; Iosaphat ³ 25:

¹ S add.: « et in populo Israel ». — ² Tres cyclos paschales DXXXII annorum. — ³ A in marg.: « Iosaphat iustus erat; sed quoniam filio

Ioram 8; Ochoziae 1; Athaliae 7; Ioas 40; Amasiae 29; Oziae 52; Ioatham 16; Achaz 16; Ezechiae 29; Manasses 55; Amon 2; Iosiae 31; Ioachaz 3 menses; Ioakim 11; Ioachim 3 menses; Sedeciae 11. Et nominum eorum summa est 14; et anni eorum sunt 1002. Babylone sine oblationibus manserunt 70 annos. Ascendentibus autem quibusdam ex eis in diebus Cyri, templum aedificabatur anno *captivitatis* (?) 46°, donec regnavit Darius Hystaspis filius. Tunc *ascenderunt et p. 38. perfecerunt aedificium, et oblationes obtulerunt in templo Ierusalem. Darius regnavit 36 annos; Asuerus 20; Artabanus 1; Artaxerxes, qui cognominatus est Arioch, 41. Et anno 32° huius Artaxerxis, qui et Arioch, missus est Nehemias Iudaeus, pincerna regis, et aedificavit Ierusalem cum plataeis et palatiis eius. Et completa est anno 40° eiusdem. Et impleti sunt anni 70 hebdomadarum Danielis ab anno 40° Arioch usque ad 13^m annum Neronis, quando missus est Vespasianus et Ierusalem obsedit. Mansit autem *urbs* usque ad tertium annum Vespasiani; et tandem vastata est. Regnavit autem alius Artaxerxes *annum* unum; Darius 19; Artaxerxes 40; Ochus 27; Pars, filius eius, 4; Darius 6; Alexander, postquam Darium interfecit, 6 annos; Ptolemaeus 14 annos. Anno 14° huius regnavit Seleucus rex, a quo computantur Graecorum anni, qui Alexandri *nomine* nuncupantur. Anno 305° Alexandri annuntiatus natusque est Iohannes. Et anno 306° natus est Christus, Anno 336° baptizatus est. Anno 339° in cruce passus est. Anno 379° Ierusalem vastata est. Et testes huius mei sermonis, quod ita se res habeant, sunt ecclesiastica historia Bar Mariam et liber genealogiarum ¹ aliaque; nec non synodus apostolorum ², quae scripsit Christum passum fuisse anno 339° Graecorum. Anni autem ab incepto Darii regno et regressu Iudaeorum usque ad Christum natum sunt 520.

Sunt vero qui annos computent ab exodo filiorum Israel usque ad annum *passionis Domini nostri; alii usque ad na- p. 39. tivitatem eius computant; alii usque ad baptismum eius; alii

suo Ioram Athalias, filiam Iezebel, uxorem sumpsit, filii eius Ochozias, Ioas et Amasias in genealogia *evangelica* non memorantur. Athalia filia erat Iezebel, quam Ioram duxit uxorem ». — ¹ S: « yubbālē »; A: « yubbālāyē », i. e.: « Iubilacorum » (?). — ² Hoc titulo citatur *Doctrina Apostolorum* (syriaca): cf. CURETON, *Ancient Syriac Documents*, p. 24.

denique annos in deserto negligunt, et eos computant qui fuerunt inter Domini nostri passionem et Titum. Et ii quidem qui usque ad baptismum computant, Christum natum fuisse dicunt anno 309°, baptizatum vero anno 339°, et anno 342° passum. Sed secundum indicium synodi apostolorum et narrationes plurimorum fide dignorum, natus est anno 306°; et passus est anno 339°; et Iohannes annuntiatus natusque est anno 305°.

Sunt autem qui et hoc modo annos dividunt: Thara, inquit, 70 annos natus genuit Abraham. Abraham 85 annos natus promissum accepit. Et post promissum *acceptum* usque ad exodum filiorum Israel 430 anni fuerunt, et 40 in deserto. Itaque anni a nativitate Abrahae, donec filii Israel in terram promissionis ingressi sunt, 555 annorum summam attingunt. Et annos quibus Thara idolis sacrificabat *typum* volunt esse 70 annorum quos Babylone sine oblationibus manserunt *Iudaei*; 555 vero annos usque ad ingressum in terram promissionis, *typum* esse annorum ab ascensione filiorum Israel de Babylone usque ad passionem Domini nostri: numerum pro numero ponentes, et nomen pro nomine. In Ur Chaldaeorum nempe mansit Thara donec natus est Abraham; ibique fuerunt et filii Abrahae. Per bonam vitam Abrahae, quae per fidem, *signatur* vita Ezrae, eorumque qui mandata et leges populo prodiderunt. Tempus in Aegypto *actum* eos annos *significat*, quibus populus eorum mala tolerabat, quo tempore Maccabaei sub Antiocho eiusque successoribus fuerunt. Per redemptionem populi, per *Moysen effectam, *significatur* aliena dominatio ab Antipatre et Herode illata. Et per ingressum populi in terram promissionis sub Iesu filio Nave *figuratur* requies, quam Iesus Salvator noster paravit Israel Dei. Anni ergo collecti hi sunt: a nativitate Abrahae usque ad captivitatem Babylonicam, 1596; in Babylone 70; post regressum usque ad vastationem ultimam per Titum, 555. Omnes ergo anni, ab Abraham nato usque ad ultimam urbis vastationem per Titum, sunt 2220. Et anni oblationum, ut supra dixi, quando oblationes offerebant in terra promissionis, 1596 fuere. Haec accurate comperimus. Iohannes autem annuntiatus est decima die mensis lunae septimi, qui est October, die vero vigesima sexta mensis Septembris solaris, feria quinta. Cum

autem illo anno ieiunium decimae diei in sextam feriam incidisset, Iudaeique non observent *ieiunium* sexta feria, ob metum ne quis moriatur, et insepultus *per sabbatum relictus* corruptionem patiatur, quinta feria observarunt. Mansit autem
 5 Zacharias usque ad diem vigesimam sextam lunae, donec imple-
 rentur dies ministerii sui. Conceptus est Iohannes initio Novem-
 bris lunaris, seu decima septima mensis Octobris solaris, feria
 sexta. Et mansit *in utero* menses lunae Novembrem, Decem-
 brem, Ianuarium, Februarium et Martium. Sexto autem mense,
 10 initio lunaris Aprilis, die vigesima nona Martii solaris, con-
 ceptus est Christus Dominus noster. Natus denique est Iohannes
 die decima octava mensis Iulii solaris, id est, quinta lunaris
 Augusti, feria quarta.

*CAPUT VII.

p. 41.

15 Quando fuit annuntiatio Domini nostri, et quo die; et quo
 die et quando natus est? et utrum vigesima quinta Decembris
 natus est?

Sicut tradunt viri fide digni, ut iam diximus, anno 305°
 annuntiatus est, natusque anno 306°. Annuntiatus est ab an-
 20 gelo initio Aprilis lunaris, et vigesima nona Martii solaris,
 die dominica. Et in utero mansit 270 dies, numerum con-
 ceptioni decentem et solitum: prout medici testantur conceptio-
 nem foetus 270 diebus perfici. Natus ergo est die vigesima
 quinta Decembris, feria sexta; mensis vero lunaris Ianuarii
 25 die quarta. Hanc opinionem qui tenent hisce testimoniis ro-
 borant: Pulchre, inquit, dominica conceptus est, quo die
 incepit creatio. Et sicut ibi novum sermonem illum « fiat lux »
 angeli audierunt, ita et hic aliquid novi didicerunt: Deum
 esse cum carne unitum. Nova haec duo dominica didicerunt.
 30 Sed et tabernaculi testimonii structura dominica die perfecta
 est; mysterium quoque Danieli revelatum, 'de eis quae in
 Christum et Ierusalem essent facienda, dominica revelatum
 est ¹. Ita et nunc conceptio Domini nostri dominica die im-
 pleta est; et eadem hac die futura est resurrectio eius. Et ideo

¹ S: « de Christo, dominica est revelatum: et misit et locutus est
 de eis, quae in Christum et Ierusalem facienda erant ».

initio lunae conceptus est, quia 30 annos, secundum 30 dies lunae, sub vetere atque carnali lege mansit, deinde novam legem intulit. Propterea autem exeunte Martio solari *conceptus est*, quod consummatum est iam vetus testamentum illud, quod cum Aprili mense incepit. Natus est autem feria
 p. 42. sexta, quo die creatus est Adam. Cum *Adamum redempturus veniret, iustum erat ut eodem die nasceretur quo et ille est creatus; sed hanc insuper ob causam, ut huius quoque saeculi finem adesse denuntiaret. Quod autem vigesima quinta Decembris natus est, post quinque dies quam lux tenebras su- 10
 peravit: per hoc ostendit quinque legis libros in comparatione lucis solis, qui est Christus, sanctaeque ipsius scripturae, partem *dumtaxat* lucis habere. Quod quarta lunae natus est, *hoc est*: ex quatuor humoribus viribusque, et ex quatuor elementis corpus eius erat compositum; quod naturali modo mutabatur 15
 e parvo in magnum, secundum mutationem lunae.

Quidam vero dicunt eum feria quarta fuisse natum. Quod tamen praeter naturam esset: siquidem plenum tempus *partus ferendi* 270 dies esse dederis. Namque dominica, meridieque conceptio eius annuntiata est; et si a nocte secundae feriae 20
 usque ad vesperam feriae sextae computaveris, dies 270 colliguntur. Et expleto tempore virgo peperit, non tempore imperfecto; neque enim in hanc tam sanctam parturitionem defectus incurrere potuit.

Quidam praeterea tradunt, oblationes et sacrificia, quae Dominus noster in mundo instituerit, 1569 annos esse perman- 25
 sura: quot *annos* oblationes legis mansissent: et Lucae evangelistae verba in testimonium proferunt: « Ierusalem a gentibus conculcabitur usque ad tempus plenitudinis gentium » ¹.

CAPUT VIII.

Quare evangelistae diverse ponunt genealogiam Ioseph Mariae sponsi; et hic quidem a Nathan filio David, ille vero a Salomone eiusdem David filio, illius genus deducit?

p. 43. *Sicut ostendunt Iosephus et Africanus ², qui Iudaeorum historias exploreate scripserunt — Iosephus enim filius erat Mat- 30

¹ LUC., XXI, 24. — ² Cf. EUSEB., *Hist. Eccl.* I, 7.

thaei, qui et Caiaphas, qui de passione Domini nostri vaticinatus est; Africanus vero erat Ioseph genere propinquus: — sic dixerunt: Pater naturalis Ioseph erat Iacob filius Mathan, filii Eleazar. Eleazar genuit Mathan et Iotham; et Iotham genuit
5 Sadoc. Sadoc genuit Mariam, de qua natus est Christus. Mathan, frater Iotham, filii Eleazar, uxorem duxit, Estha nomine, e tribu sacerdotum. Maria parvula erat quando mortuus est pater eius. Nomen matris eius erat Dina, quae soror erat Elizabeth, Iohannis matris. Postquam ergo mortui sunt pater
10 Mariae et mater, ipsa in Ierusalem manebat cum Elizabeth, matris suae sorore, donec desponsata est Ioseph, patrui sui filio. Mathan vero, qui Estham duxerat, genuit ex ea Iacob. Et mortuus est Mathan. Estha alteri viro est data, e stirpe Nathan, cui nomen Melchi: non enim prohibet lex viduam alii
15 viro dari. Melchi autem iam duo filii erant, quibus nomina Levi et Mathat; et ex illa genuit Eli. Et mortuus est Melchi, tres filios relinquens ex duabus uxoribus genitos, Levi et Mathat e prima, et Eli ex Estha, Iacobi matre. Itaque Eli et Iacob uterini fratres fuere. Levi uxorem duxit, et mortuus est sine
20 prole. Huius uxorem duxit Mathat frater eius, ut semen ei suscitaret, et mortuus est sine prole; et duxit eam Eli, ut ipse Mathat semen suscitaret, qui Levi suscitare voluerat. Sed hic quoque sine prole mortuus est. Tunc surrexit Iacob, uterinus frater Eli, et uxorem eius duxit, ut semen ei suscitaret, cui fra-
25 ter non esset a suo patre genitus; et genuit Ioseph. *Ioseph ergo p. 44. secundum naturam est filius Iacob; secundum legem vero filius Eli, qui semen Mathat suscitare debuit; et filius Mathat, qui semen debuit suscitare Levi, qui primus uxorem duxit. Et ideo evangelista ita scripsit: « Ioseph, filii Eli, filii Mathat, filii
30 Levi, filii Melchi », quia Levi et Mathat et Eli fratres fuerunt, filii Melchi. Et huius rei documentum hoc est, quod unusquisque alii semen suscitabat. Nam Iacob Eli suscitabat: quodsi Eli semen reliquisset, non suscitaret ei Iacob. Ad confirmandum autem sermonem meum, hos in tabula describam, infra subiecta ¹:

¹ Vide p. seq.

p. 45.

*DAVID

Genealogia secundum Matthaeum	Genealogia secundum Lucam
Salomon	Nathan
Roboam	Mathatha
Abias	Menna
Asa	Malca
Iosaphat	Eliakim
Iorum	Iona
Ochozias	Ioseph
Ioas	Iuda
Amasias	Simeon
Ozias	Levi
Iotham	Mathat
Achaz	Iorim
Ezechias	Eliezer
Manasses	Iesus ¹
Amon	Her, Elmadam
Iosias	Cosan, Addi
Iechonias	Melchi, Neri
Salathiel	Salathiel, Zorobabel
Zorobabel	Resa, Ioanna
Abiud	Iuda, Ioseph
Eliacim	Semei, Mathathia
Azor	Mahath, Nagge
Sadoc	Hesli, Nahum
Achim	Amos, Mathathia
Eliud	Ioseph, Ianne
Eleazar	Melchi, Levi
Mathan	Mathat
Iacob	Eli

Iacob et Eli, filii E-
sthae

Iacob pater Ioseph
naturalis

Levi Mathat Eli fra-
tres, patres Ioseph
secundum legem,
et filii Melchi

¹ Syr. « Ioseph ».

Haec ita nobis tradiderunt viri supra laudati. Ferunt ¹ in-
super Iudaeorum singulas tribus patrum suorum genealogias
habuisse in archivis tabernaculi repositas. Cum, inquit, prae-
datum venissent Edomitae adversus Philisthaeos, deportaverunt
5 secum ab Ascalon puerum parvulum, sacerdotis cuiusdam, He-
rodis nomine, filium. Nomen autem pueri erat Antipater. Qui,
cum patri pecunia ad redimendum eum non esset, in Edom
mansit, et mores Edomitum Hebraeorumque didicit. Hic
amicus factus est Hyrcano, summo sacerdote Iudaeorum fratrique
10 Aristobuli, qui super Iudaeos regnabat. Huius Aristobuli ma-
tris nomen erat Alexandra. Haec regimen Israel novem annos
tenuit, atque Iudaeorum moris (qānōnē) propugnatrix acer-
rima existens, legis transgressores puniebat. Eadem Alexandra
duos filios suos ad principatum et munus sacrum *in populo p. 46.
15 evexit, Aristobulum regem, Hyrcanum summum sacerdotem
constituens. Cum autem venisset Pompeius, Romanorum dux,
et Ierusalem expugnasset, captum Aristobulum Romam misit,
et in eius locum Hyrcanum fratrem suffecit. Dictus autem An-
tipater, cum esset amicus Hyrcani, Romam ad Caesarem ibat,
20 regnique eius negotia pro eo agebat, quippe in quem assidue
machinaretur Aristobulus frater. Duxit praeterea Antipater in-
ter uxores filiam Aetae, Arabum regis, cui nomen Cypris
(Qōprīdā); ex qua genuit filios Ioseph, Pherorem ², Phasael
et Herodem, et filiam Salome ³. Cum autem venissent Parthi ⁴
25 praedatores in Ierusalem, Hyrcanus ex Iudaea Babylonem ca-
ptivus est deportatus; cuius in locum Antipater constitutus a
Caesare est. Hic autem per invidiam Iudaeorum, hominem eth-
nicum in se regnare aegre ferentium, coniuratione facta necatus
est, eiusque in locum Caesar filios eius, Phasael et Ioseph,
30 rectores in Iudaea suffecit. Quo viso Herodes, Romam profe-
ctus machinationibus ac donis, quae offerebat, effecit ut ipse
Iudaeae Palaestinaeque omni rex praeficeretur. Ierusalem re-
versus Iudaeos bellum in se parantes evicit, fractoque muro
vestem sacerdotum arripuit, et apud se tenuit; et exinde unum
35 sacerdotem quotannis instituebat. Ipse autem Herodes, cum

¹ Cf. EUSEB., *Hist. Eccl.*, I, 6. — ² Syr. « Prōdā »; nisi legendum forte sit « Prōrā ». — ³ Cf. IOSEPH., *Ant.*, XIV, 7. — ⁴ A in marg.: « id est ha-
bitatores Euphratis » (*Pērāth*).

nulla esset inter Iudaeos stirpe insignitus, nec inter proselytorum quidem varios populos eius descripta esset origo; idcirco pudore motus, omnes duodecim Iudaeorum tribuum genealogias, quae in archivis servabantur, perdidit. Quo fit ut hodie maiorum suorum nomina illi ignorent.

p. 47. Anno trigesimo tertio *eiusdem Herodis natus est Dominus noster Christus. Viri autem illi, quos supra memoravi, Iosephus et Africanus, explore de generatione eius cognoverunt, et ita tradiderunt ut scripsi. Et hic impletum est verbum Iacob: « Non discedet sceptrum de Iuda, nec interpret inter pedes eius, donec veniat ille cuius est » ¹. Herodes regnare coepit anno octavo Augusti; et anno trigesimo tertio Herodis, Augusti autem quadragésimo secundo, natus est Christus. Ioseph autem Mariam sibi desponsavit, quasi haereditatem repetens; et adhuc parvulam in domum suam duxit.

Series ergo generationum ita procul dubio se habet, prout ego ex ¹genealogiarum scriptis ² historiisque ecclesiasticis comperi.

CAPUT IX.

Cur angelus Zachariam quidem cum obiurgatione, Mariam vero pacifice allocutus est; et Zachariam, quia dixit « Quomodo hoc sciam », loquela privavit, Mariam autem benigne docuit?

Sunt qui ad hunc modum dicant: Quoniam haec mater erat Salvatoris, ille vero praecursoris pater, angelus secundum utriusque qualitatem officii verba sua ostendit; et illi quidem, tamquam servo, in visione turbationis cum verbis obiurgationis ac loquela privatione apparuit; hanc autem pacifice allocutus est, et blanda salutatione confirmavit. Hi vero minime intellexerunt, nullam esse apud Deum personarum acceptionem, ut alium honoret alium contemnat. Sed quidam theophori viri aliter dixerunt. Beatus quidem Zacharias senex erat et sacerdos, aetate quoque proventus et in scripturis versatus:

p. 48. ut decet esse sacerdotes, qui scire debent iudicium ferre, *innocentes iustificare, reos damnare. Sed et in scripturis de

¹ Gen., XLIX, 10. — ² Seu: « ex Iubilaeis » (*Iubbālāyē*). Cf. infra, cap. XIII, fin.

nativitate Isaac patris sui legerat, quomodo parentibus senescentibus natus sit, Deusque Abraham reprehenderit, quod in corde suo de verbo ipsius dubitasset; Saram quoque, quod in corde risisset, iratus reprehenderit. Et quamvis amissa iam muliebri consuetudine hoc fecisset, ambo tamen a Deo correpti sunt, qui potest vel ex mortuis suscitare. Neque enim naturae hoc difficile erat: nam et post mortem Sarae, Abraham multos filios genuit ex Cethura. Si ergo ille, cum senex esset et in scripturis versatus, didicissetque ex iisdem scripturis quomodo praeter naturam patres sui in deserto ambulassent, manna pasti et aqua de petra poti, nec vestamentis quidem eorum per quadraginta annos contritis: cum reliquis signis, et coram Pharaone et postea factis, quae in scripturis descripta sunt: si haec, inquam, oblitus angelum responso minus sincero excepit, neque corde solum, ut Abraham et Sara, dubitationem suam revolvit, iuste ab angelo condemnationem accepit. Hoc initio ¹ Lucas scribit: « Apparuit Zachariae angelus Domini, stans a dextris altaris incensi » ². Non inepto in loco *visus est*, nec tempore indebito: sed « a dextris altaris », dum incensum offerebat, quod semel tantum in anno. Et cum turbatus timeret, confortabat eum angelus, dixitque ei: « Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est oratio tua »: ostendens quod assidua oratione Creatorem suum *de hac re* supplicare consueverat. Quid ergo? « Et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium », et reliqua. Quid ergo Zacharias? Animi perturbationem oblitus visioneque quasi insolita reiecta (quamquam per veteres scripturas non inaudita), *rebusque divinis neglectis, cogitationibus cedit humanis, indigna respondet: « Quomodo credam et assentiam his rebus mirabilibus atque terribilibus, quas dicis? » Imo potius, o doctor Israel, cur non tu, qui maiora hoc miracula legis, populumque doces: cur non temet ipse doces? Et quid obstabat quominus hoc intelligeres? Nempe, « Ego sum senex, et uxor mea processit in diebus suis ». Dignus plane reprehensione est sacerdos senex, legis doctor, cui angelus apparuit tamquam a Deo missus. Qui potest et naturas mutare et aridas humectare, non potest naturam germinare facere, in qua quantulumcumque viriditatis adhuc inest? Aut tu Saram et

p. 49.

¹ S om. — ² Luc., i, 11 seqq.

Hannam concepisse oblitus es? Oblitus es et aquam de petra arida bibisse patres tuos? Oblitus es mare divisum et Iordanem? Oblitus es serpentem elevatum? Oblitus es virgam Aaron patris tui germinasse et amygdalas ¹ maturasse? Oblitus es signorum prophetarum et sacerdotum? Verane tibi haec sunt, an falsa? Et si vera, quid nunc dubitas? Si autem falsa, cur non *ita* populum doces? Ergo et naturae et scripturae oblitus es: nihil enim dixi tibi a natura alienum, si natura adhuc integra sit genitura. Cum ergo ipsa scriptura doceat te signa Domini fortia esse: haec oblitus, mutus esto, donec haec verba mea factis impleantur, quibus iugiter impleri solent. Et iure lata est sententia in sacerdotem senem, qui sibi dicta non accepisset. Quid autem Maria puella, paupera, corpore virgo, cui alta difficiliora essent intellectu, utpote scripturarum mundique insciae, aetate tenui, indoctae, et scripturarum experti, huius-

p. 50. modi affatus antehac insuetae? *Etsi enim in scripturis senes genuisse scriptum sit: tamen ut virgo sine viro pariat, nec natura hoc nec scriptura comprobatur. Quod utique, si Zachariae nuntiatum fuisset, virginem nempe sine viro concepturam, non modo pro mendaci angelum habuisset, verum etiam acriter obiurgasset. Si ergo ea non accepit, quae per naturam aliquando fiebant, quanto minus ea quae supra naturam sunt, nec a scriptura facta fuisse comprobantur, *accepisset*? Numquid ergo illa petulis verbis et incredulis, sicut et Zacharias, *respondet*? Quid autem angelus ad eam? « Ave, gratia plena, Dominus noster tecum, benedicta tu in mulieribus » ². « Quae cum audisset, turbata est »: et iuste, porta clausa est, nec virum ad feminam quacumque de causa intrare mos est. Atque ob ipsum eius ingressum turbari oportebat; pavida enim feminarum natura, maximeque virginum est. Ingressus igitur ad eam *angelus* salutavit eam. At illa perfidiam metuens, « cogitabat qualis esset ista salutatio ». Angelus cum videret eam timere, metum eius resolvit, dicens: « Ecce in utero concipies et paries filium », et reliqua. Illa autem suspicata eum ignorare quod virgo esset, nec scire secreta, dicit ei: « Nescis forte tu quod virum non cognosco: quomodo potest esse conceptio ³ sine consortio virili? ». Etsi enim omnium genera

¹ Num., xvii, 8. — ² Luc., i, 28, seqq. — ³ S: « virgini potest esse conceptio ».

virtutum in scripturis narrantur, miraculum autem huiusmodi, prorsus nullum. Non autem dixit: « Quomodo hoc sciam? Quomodo hoc ita esse sciam? ». Sed ¹, « Suscipio verba tua: quomodo fiet conceptio sine viro? ». Locum discipulae occupat, ⁵ ac si ^{*}aliquid *prius* inauditum audiat ². Et iure angelus animi-
mum eius sedavit. Nec enim, ut arbitror, ipsi angelo ante re-
velatum erat quod virgo sine viro conciperet. Quod autem
doctori vix notum est, quomodo discipulus sine magistro ac-
cipiat. At credidit tamen illa, et respondit: « Ecce ego ancilla
¹⁰ Domini, fiat mihi secundum verbum tuum ». Et statim currebat
festinanter, ut per conceptionem Elizabeth veritatem edisceret.
Idcirco autem Zacharias loquela privatus est ne, si secretum
revelaret, amici eius vituperarent eum, et somniorum som-
niator putaretur, velut Ioseph. Vel hanc ob causam: ne cum
¹⁵ angeli verba divulgasset, de Rege investigaretur, cuius praeco
ipsius *Zachariae* filius erat futurus, et illi ab initio multi-
plicarentur inimici. Et haec nunnulorum sententia est theo-
logorum.

CAPUT X.

²⁰ Quare Matthaeus dicit Ioseph Nazareth habitasse, eo quod
Archelaus in Iudaea regnaret; ³ Lucas vero in ipsa annun-
tiatione dicit: « Missus est Gabriel ⁴ ad civitatem cui nomen
Nazareth » ⁵ ?

Ioseph ante tempus annuntiationis Nazareth venerat ibique
²⁵ habitavit, huiusmodi ob causam: Herodes, postquam constitutus
est rex, investigare coepit de stirpe regum ac sacerdotum;
quorum alios occidit, alios perdendos curavit. Misit quoque,
et sacerdotem quemdam, Hananiel nomine, vulgari origine,
de Samaria introduxit. Ioseph igitur, cum esset de semine
³⁰ David, fugit de Bethlehem, civitate David, « et veniens ha-
bitavit Nazareth », in civitate advenarum et eorum qui stirpe
ignobiles erant atque despecti. Quos inter debebat ut necem
effugeret; ibique fabri artem didicit. Sed desponsata sibi Maria,
postquam ab Augusto decretum erat ut totum regnum eius
³⁵ describeretur, ascendit in civitatem suam Bethlehem, et una

¹ A add.: « ac si aliquid *prius* inauditum audiat ». — ² A om. —

³ MATTH., II, 22, 23. — ⁴ A om. — ⁵ LUC., I, 26.

cum eo gentiles sui omnes, ne si tunc describi negligeret,
 p. 52. *hereditatem amitteret. Huius autem census haec causa fuit:
 ante id tempus Romani a consulibus regebantur, usque ad
 Gaii tempus, unius ex consulibus, qui Caesar constitutus
 quatuor annos regnavit. Post hunc regnavit Augustus, qui
 orbem in unum collegit, regionesque subegit. Hic omnes ho-
 mines, in sua quemque civitate aut urbe, sub nova ditione
 describere voluit. Qui autem describebantur sperabant eum
 dona sibi largiturum, ut regum mos est, ut domos suas aedi-
 ficarent, et in sua quisque civitate manerent. Ad Iudaeam 10
 describendam venit Quirinius dux, iudexque iustus. Quo cum
 ascendisset, natus est Salvator noster; et post octo dies
 circumcisis est puer. *Parentes eius*, postquam ad templum
 ascenderunt, reversi sunt in civitatem suam Nazareth. Paulo
 post, hoc est tres circiter menses, venerunt Magi, et in Pa- 15
 lestinae partibus demorantes de Rege Iudaeorum sciscitabantur;
 quem cum invenissent et adorassent, Ioseph in somnio mon-
 stratum est ut acciperet puerum et matrem eius, et in Ae-
 gyptum fugeret. Postquam fugerunt, misit Herodes et occidit
 pueros ^{in pagis} ¹ Bethlehem, et in omnibus finibus eius. Nam 20
 in ea nemo habitabat nisi advenae et ignobiles; optimates
 enim, qui noti erant quasi regia stirpe oriundi, timebant ibi
 manere. Ideoque et in finibus Bethlehem habitantes occidit,
 quia optimates foras se recepisse cognovit: a bimatu et infra,
 iuxta *tempus* stellae quae Magis apparuit. Nomen autem regis 25
 qui Magos miserat ^{Pīrām Šābōr} ² erat. Quidam vero dixe-
 runt *non nisi altero post nativitatem anno venisse Magos. Sed
 hoc verum non est. Si enim verum esset, cum Iohannes iam
 plus quam duos esset annos natus, cur propter eum occisus
 est pater suus? Sed stella Magis statim apparuit postquam 30
 Zachariae ab angelo nuntiatum est de Iohanne; et tempus
 abhinc, donec fugit Ioseph et Herodes illusus pueros occidebat,
 minus duobus annis fuit. Sacerdos quidam, Zachai nomine,
 Herodem certiore fecit, Zachariae sacerdoti, iam longius
 aetate provento, filium natum fuisse, et in huius annuntiatione 35
 ac nativitate miracula facta: nuntiatum eum ab angelo; pa-
 trem loquela privatum, donec esset natus; post natum vero

¹ A: « in deserto ». — ² A: « Pīr Šābōr ».

aperto ore patrem prophetasse, et mirabilia de eo fuisse elocutum. Quapropter misit Herodes ut apprehenderet eum; et Zachariam quidem *ad quaestionem* adduxit; Elizabeth autem, hoc audito, filium suum sustulit, et in montem fugit. Zachariam
 5 denique immanibus tormentis cruciarunt ut filium suum proderet; sed hunc non invenerunt; illum autem occiderunt inter gradus (κατάστροφαι) et altare: ad altare enim confugere conatus interclusus est: cuius sanguinem Dominus idcirco *Iudaeis* imputavit, quod eorum consilio interfectus esset.

10 Fertur de Nathaniel, de quo Dominus testimonium perhibuit, quod mater eius propter tyranni crudelitatem filium suum sustulit, forasque eductum et in sporta inclusum ex ficu insipida, quae ibi erat, suspendit, et nocte exiens sub tenebris lactabat. Interrogata autem de filio suo, occisum eum cum
 15 *ceteris* parvulis fatebatur; fecitque pro eo luctum cum reliquis mulieribus, quarum infantes occisi erant. Et cum anni spatium plus minus expectasset, infantem *domum* reduxit; et undenam esset *puer* iste interrogantibus respondit: Arabum comitatum transiisse, et postquam ibi in tentoriis pernoctassent,
 20 puerum istum relictum fuisse *ab eis; se autem humana miseratione permotam suscepisse eum ac nutritisse. Ubi autem adolescebat puer, cum homines ignorarent utrum filius eius esset an non, ipsa filio suo dixit: « Filius meus es, sed ego propter caedem *infantium* negavi te ». Mansit ergo inter habitatores civitatis suae; sed quasi advena ab eis putabatur.
 25 Quem cum vidisset Iesus, id de eo testatus est quod ceteri ignorabant: « Ecce vere Israelita, in quo dolus non est » ¹. Quis autem ex Iudaeis non erat filius Israel? aut quomodo haec ei verba locutus esset, nisi de Israel non esse putaretur?
 30 Unde et ipse Nathaniel audiens miratus est, et respondit: « Unde me nosti? ». Et curnam miraretur, cum ipsum non *noti* cuiusdam hominis filium esse dixisset, sed communis patris filium? At Dominus secretum ei in memoriam revocavit, solum ipsi et matri notum: sub ficu scilicet eum fuisse absconditum. Ille autem, cum huius rei famam inter homines divulgari nollet, respondit: « Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel ».

p. 54.

¹ IOHAN., I, 47, seqq.

Elizabeth, postquam filium suum sustulit et in desertum fugit, *fracta* aerumnis mortua est. Ioseph, cum ad censum venisset, Bethlehem breve tempus demoratus est; atque timore correptus fugit. Cum autem venisset in Aegyptum, ibique duos annos mansisset, mortuus est Herodes, postquam 35 annos regnaverat; cui successit filius Archelaus. Reversus Ioseph, in Bethlehem habitare voluit; veritus autem ne forte de novo quaereretur, puerque comprehensus occideretur, reversus est Nazareth, *ibique* inter mixtam advenarum turbam habitavit. Unde Matthaeus ait: « veniens habitavit Nazareth » ¹. In Beth-

p. 55. lehem quidem habitare voluit, *in paterna domo; sed *re vera* in Nazareth habitavit, ubi ante commoratus erat. Lucas ergo, cum dixerit « ad civitatem cui nomen Nazareth » ², de priorē commoratione locutus est; Matthaeus vero de secunda: bis enim Nazareth moratus est.

CAPUT XI.

Utrum Dominus noster, dum in mundo erat, carnes manducavit, an non?

Dominum nostrum carnes manducasse, multis argumentis comprobatur; et in primis ex hoc, quod agnus paschalis quotannis mactabatur; ex quo quisquis non manducaret extinctioni a lege deputabatur. Etsi enim sint qui nec ipsos Iudaeos pascha manducasse contendunt nisi eo anno quo passus sit Dominus; hoc tamen verum non est. Lucas enim ait: « Ibant parentes eius per omnes annos Ierusalem ad festum paschae » ³. Si ergo « per omnes annos », nullus plane annus fuit quo Ierusalem non ivit. Hoc idem et Iohannes ostendit, qui tria paschata inter baptismum et passionem memorat. Neque enim carnum esus nefas inter Iudaeos habebatur. Sacerdotes, filii Eliab, a vino se abstinebant, et nazaraei legis a vino et sicera: « Vinum et siceram non bibet », ait angelus ad matrem Samsonis, « quia nazaraeus Domino puer erit ab utero » ⁴. Animalia immunda *lex* prohibuit, et abstinentiam a vino et sicera praescripsit; carnes vero sacerdotes

¹ MATTH., II, 23. — ² LUC., I, 26. — ³ LUC. II, 41. — ⁴ *Iudic*, XIII, 7.

ingiter edebant in domo Domini. Sed vinum bibere prohibiti sunt sacerdotes, quando coram Domino intrabant; propter vinum enim perierunt Nadab et Abihu. Sed etiam vinum, a quo illi se abstinebant, Dominus noster bibit; Iudaeis enim
 5 in quodam loco ait: « Venit Iohannes neque panem manducans neque vinum bibens, et dicitis quia daemonium habet: venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce *homo edax et bibens vinum » ¹. Manifestum est ergo Do- p. 56.
 minum nostrum carnes manducasse, et nobiscum in omnibus
 10 fuisse tentatum, absque peccato. Qui autem Dominum *omnino* e carne tollunt, negant eum carnes manducasse, quippe cui passionum tentationumque naturae experti carnes edere displiceret. Sed falsa haec eorum opinio est; nam et vespere *ipsius diei* quo occidendus erat, carnes paschae comedit: quod enim
 15 discipuli euntes paraverunt, agnus fuit paschalis, non aliud quidpiam.

CAPUT XII.

Unde compertum est Dominum nostrum die sexta Ianuarii baptizatum fuisse? et quota die *hebdomadae* baptizatus est?
 20 et quando venit Iohannes ad Iordanem?

Ut quidam tradunt, Iohannes venit in desertum Iudae statim post dies paschae, mense quo redempti filii Israel per mare transierunt. Item, festivitatis die, quo per Iordanem divisum transierunt, eodem *Iohannes ad Iordanem* venit; ut quo die
 25 vetus testamentum inceperat, eodem inciperet et novum; et per earundem aquarum lavacrum, quibus divisus populus olim probatus est, nunc iterum probaretur. Mansit itaque Iohannes *baptizans* a decima quarta primi mensis usque ad nonum mensem expletum. Et annus fuit 335us Graecorum; et quarta
 30 decima *lunae* in diem decimam ² Aprilis solaris incidit, feriamque secundam. Et mansit novem menses, spatium temporis naturale praegnantium, baptizans et viam purgans ante eum qui nasciturus erat ex aqua et Spiritu. Et multis modis viam purgabat ante eum, et impedimenta ¹tollebat ³. Ut ipsa

¹ Luc., vii, 33, 34. — ² A: « vigesimam » (vide infra). — ³ A: **ⲁⲛⲓⲟ**, vox ignota; S: **ⲁⲛⲓⲟ**, « stimulans » (sic); lege **ⲁⲛⲓⲟ** (?).

- p. 57. natura facere solet, primum per *morum bonorum *exemplum* poenitentiaeque proclamationem munus suum ostendit; deinde, a sacerdotibus ac Phariseis interrogatus, bene confessus est: « Ego non sum Christus, sed vox in deserto clamans, sicut scriptum est in Isaia propheta » ¹; et demum reprehendit eos: « Genimen viperarum » ², et reliqua. Tribus his gradibus *procedebat*, secundum gradus infantis in utero, cui primum aqua, deinde aëre, demum igne ministratur. Primum mores suos praeclaros ostendit, deinde prophetiae eventum, postremo reprehensionem *adhibuit*. Mores aquae comparavit, prophetiam spiritui aëris, reprehensionem igni. Si ergo a decima die Aprilis solaris 270 dies numeraveris, quinta Ianuarii die completi sunt: Aprili scilicet 20 dies sunt, Maio 31, Iunio 30, Iulio 31, Augusto 31, Septembri 30, Octobri 31, Novembri 30, Decembri 31, Ianuario 5: et summa eorum est 270 dies, seu novem integri menses infantis. Venit Pater futuri saeculi ut baptizaretur et filios gigneret, qui nascerentur et resurgerent ³; et baptizatus est sabbato die: quod sic scire potes: baptizatus est anno 336°: et si computationem feceris, annus ille dominica die incepisse invenietur; et eodem anno epiphania in sabbatum incidit, hoc est in sextum Ianuarii diem. Mansit Iohannes baptizans, et Dominus quoque, unum usque annum. Et in carcere inclusus Iohannes unum annum mansit; et occisus est anno antequam Dominus noster. Conceptus erat mense quinto antequam Dominus noster; et nascendo ⁴ quinque mensibus eum praevenit, ad mortem autem uno anno. Baptizatus est *Dominus* die
- p. 58. sexta *Ianuarii: quo indicatur, ut supra diximus, sexto millennio venisse. Baptizatus est autem sabbato, quia per baptismum suum requiem significavit. Et iure illum diem baptismo suo assignavit, qui *olim* ad Dei requiem sepositus erat: *quo die* et turbae, a labore quiescentes, frequentiores adessent. Et ideo baptismum eius sabbato fuit: primo, quia illo die novem menses expleti sunt: secundo, propter sextum millennium; tertio, propter requiem sabbati.

¹ IOHAN., I, 20, 23. — ² LUC., III, 7. — ³ Ps. LXXVIII, 6. — ⁴ A: « ad baptismum ».

CAPUT XIII.

Quando fuit ieiunium Domini nostri, quo tempore anni, quo mense? et quamdiu moratus est postquam baptizatus est donec ieiunavit?

5 Secundum trium illorum evangelistarum testimonium, postquam baptizatus est, exiit statim in desertum ieiunare. Et Iohannem quidem Baptistam, qui post baptismum *Domini* plusquam annum mansit, continuo in carcere conclusum narrant. Sed illi nil de temporibus curabant, modo venirent ad dispensationis
10 eventum: ad baptismum dico, ad pugnam contra Satanam, ad mysteria quae tradidit, ad passionem, mortem, et resurrectionem eius. Beatus autem Iohannes, videns illos tempus post baptismum neglexisse ac abbreviasse, hoc aegre ferebat; ipseque Andream et Simonem postero die venisse, et die tertio
15 nuptias in Cana Galilaeae factas protinus narravit. Atque postquam Dominus noster baptizatus est, sicut ceteri homines, Spiritusque super eum descendit, et Pater de excelso testimonium eius dixit, Iohannes quoque, cui fidem habebant *Iudaei*, illum maiorem se esse dixit: quidam ex eis se illi iunxerunt, quasi
20 magistro et doctori; et *aliquid temporis* apud eum morati abierunt, nondum in duodenas et septuagenas turmas distributi. Sed et ipsi quoque evangelistae, initio narrationis suae, Iesum in montem excelsum ascendisse dicunt, *discipulosque
25 *ad se* vocasse, et ex eis primum duodecim elegisse, deinde septuaginta. Sed unde tam cito haec ei discipulorum multitudo esset, ex quibus duodecim et septuaginta eligeret, nisi diutius expectassent, donec ab invicem *de eo* audirent, et *ad eum* venirent? Sed post baptismum eius, ut Iohannes ait, moratus est, donec Ierusalem quarta decima lunae ingressus est, et
30 pascha celebravit et exivit. Et in fine pentecostes ascendit in montem, ibique quadraginta dies mansit in ieiunio et oratione. Sed age dum, causam inquiramus quare in desertum exiverit postquam id tempus moratus esset post baptismum. Satanus, ut dicunt scripturae, in sanctos sedulo machinari solet, atque
35 invidia motus strenue cum eis decertare, et ad pugnam eos allicere, si forte pugnantes vincantur. Hic cum vidisset prodigia in annuntiatione ac nativitate Domini nostri facta: laudes

p. 59.

angelorum, pastorum praeconium, dona Magorum, atque alia huiusmodi: magnum quid eum, et fortasse vel Dei filium esse existimabat. Sed cum ab Herode fugisset, in ambiguum cessit, et dicebat: Hic si tanti esset honoris, quanti dicitur, non praevaluisset in eum manus Herodis. Cumque eum et manducare et bibere videret, hominem gulosum esse suspicatus est. At rursum vero in baptismo eius mirabilia vidit, caelos apertos, Spiritum descendere, Patrem clamare, Iohannem tremere, comitantes angelos. Quae cum vidisset, iterum magnum quid esse eum putabat. Sed ubi Nazareth venit, et cibus delectabatur, in magnam *denuo* animi haesitationem incidit; et hoc unum secumolvebat, eum, cui ciborum appetitus esset, et vanae gloriae p. 60. *cupidum esse debere. Haec dum excogitat, ut olim in Iob fecerat, id ei Salvator noster protinus ostendit, quod ipse *scire* cupiebat; ut seipsum illo fortiorem esse demonstraret. Et statim in desertum exiit, et a cibus se abstinebat. Ibique, cum id temporis spatium consumpsisset quod et Moyses et Elias, esurivit: per hoc ostendens se nostra carne indutum esse, atque humanum esse, et nostra fragilitate passibilem. Quem cum vidisset *Satanus* esurientem, animum collegit, et accessit ad eum, si forte posset eum depravare. Et Dominus noster mite cum eo pugnam inivit. Satanas vero, cum in eum, ut olim in Adam, bellum fecisset, primum gulae, deinde avaritiae, postremo vanae gloriae *illecebris* adhibitis, victusque nihilominus exstitisset: Iesus in virtute Spiritus in Galilaeam rediit. Quod post pentecosten ascenderit Iesus ieiunare manifestum est: nam eodem tempore ascendit quo et Moyses. Sed et aestatis dies difficillimi sunt ad ieiunium propter ardorem solis aërisque calorem. Atque ieiunium Moysi, qui bis ieiunavit, utraque vice aestatis tempore fuit; et si ille hieme ieiunasset, Satanae dicere licuisset: Hic, si aestate ieiunaret, sicut et Moyses, sustinere non posset. Distulit ergo ieiunium suum usque ad tempus quo ieiunavit Moyses, ubi et calores maximi sunt.

Alii theophori viri dicunt eum Aprili mense ieiunasse, quo tempore primi homines erraverunt. Hoc autem verum non est: sed vigesima die Ianuarii lunaris baptizatus est, et mensem unum in Cana moratus est, et in Galilaea quoque *unum*, donec de eo discerent discipuli, qui se ad eum iunxerunt: *hoc est*, ii qui de eo per Iohannem audierant; et Aprili mense ante

festivitatem ascendit Ierusalem. Nam sedes evertit eorum qui columbas et oves vendebant, quae ad festum paschae utique vendebantur. Atque, quomodo *fieri potuit ut Aprili ieiunium p. 61. incoharet, cum evangelista doceat eum Aprili in templo fuisse,

et usque ad azymorum dies expletos *ibi* mansisse? Sed ieiunium suum cum Moysi *ieiunio* fecit convenire, ut ieiunium ieiunio et testamento testamentum aequaretur: ille tabulas, quas portabat, fregit, quia vicit Satan et cecidit populus; hic autem et Satanam et vitulum fregit, et tabulas Spiritus refecit.

Sed forte quis interroget: Cum Dominus noster istis diebus ieiunaverit, cur nos eius ieiunium praevenimus, nec eodem quo ille modo ieiunamus; ut omnia quae fecit Dominus, iisdem quibus et ipse diebus, observemus et nos? Attamen patres sancti, videntes tres evangelistas ieiunium statim post baptismum me-

morasse, deinde *Domini nostri* dispensationem *narrandam* incohasset, ieiunium statim post epiphaniam celebratam mandarunt. Hebdomadam vero passionis *diebus post* quartam decimam ¹ observabant: quos passionis dies varie tractabant. Quidam ex eis prima die azymorum ieiunabant, secunda vero aut

tertia *die* ieiunium solvebant, nec quidquam de dominica curabant. Alii per totam hebdomadam azymorum ieiunabant, et dominica ieiunium solvebant. Alii illis diebus ieiunabant, quibus passus est Dominus, hoc est, feria sexta et sabbato, et dominica solvebant ieiunium. Sed Nicaena synodo congregata concesserunt *patres* ut ieiunium coniungeretur cum passione, hoc est

cum paschate ², ut resurrectio Salvatoris nostri post absolutum ieiunium fieret. Et ieiunium est quadraginta dierum, nec amplius nec minus — nam et ieiunium apostolorum et Eliae per quadragenos dies observamus — hoc est, sex hebdomadarum

senos dies habentium. Cum autem dominicis *non ieiunetur, p. 62. manent dies triginta sex; et quatuor dies de septima hebdomada *desumendi sunt*. Sexta autem feria est absolutio ieiunii; unde et sexta feria ³ ad vespertinum *officium* mysteria paschae addimus. Sexta ergo feria et sabbatum ad passionem pertinent; neque ieiunii dies sunt, sed crucifixionis. Omnes dies sunt qua-

¹ Ad verbum: « diebus quartae decimae ». — ² In cod. ܡܥܕܐ quod corruptum videtur pro ܡܥܕܐ. — ³ I. e., feria quinta post solis occasum. Vertendum fortasse est: « ad vesperam mysteria paschae adhibemus ».

draginta duo; hoc est, quadraginta ieiunii Domini nostri, et feria sexta crucifixionis, et sabbatum mortis.

Sunt vero qui ieiunium computent usque ad sabbatum ante *dominica*m palmarum ¹, ita ut dominicis inclusis dies 41 comprehendantur. Sed ut res ipsae testantur, dies ieiunii ⁵ passionem significant ²; nam in eis genuflectitur, et mysteria plena, *id est* cum consecratione, non conficiuntur. Ubi autem passio et genuflectio sublatae sunt, mysteriaque conficiuntur, ieiunium non computatur: id quod ex dominicis ieiunii omnibus manifestum fit. 10

Usque ad pii Georgii patriarchae tempora mysteria ³ meridie celebrabantur, secundum communem dominicarum ordinem. Sed propter miseriam et afflictiones, quae in Christianos ceciderunt, praecepit pius Georgius ut sub vesperam mysteria agerentur. Išo'yabh quoque de feria quinta ultima dicit: « Post solis 15 occasum *officium* vespertinum incohant, et mysteria subiungunt: iis vero quae in passione fiunt prorsus dissimilia ». Unde manifestum est ieiunium hanc vesperam attingere; post ieiunium vero incurrere dies crucifixionis et mortis. Ut ieiunium quadraginta dies habere demonstramus, *praesto sunt* et alia 20 ieiunia, Apostolorum nempe et Eliae. Feria sexta, quae est *quasi* ieiunii ⁴satelles, solvimus ieiunium. Unde liquet ieiunium passionis quadraginta ⁵dierum esse, et paschatis die absolvi. Huius mei sermonis testes sunt Eusebius Caesariensis, Theodoretus, et libri Iubilaeorum 25

p. 63.

CAPUT XIV.

Quando fuit ingressus Domini nostri in Ierusalem; quo tempore anni, quo die? et undenam fuit pullus, super quem Dominus sedit? et quid vocabulum « Hosannarum » significat?

Sunt qui dicant eum quodam mensis Octobris die intrasse. 30 Alii autem dicunt eum statim post Lazarum resuscitatum intrasse. Hi documentum proferunt ex testimonio turbae, quae in ingressu eius testata est eum Lazarum revocasse atque a

¹ Syr. « hosannarum ». — ² Ad verbum, « passio sunt ». — ³ I. e., interdiu. — ⁴ Syr. « gēzīrā »: vide Tract. IV, cap. IX. — ⁵ Syr. « Yubbālāyē »; S in sing.: « liber dē-Yubbālāyā ».

mortuis resuscitasse; nec non ex lectione loci *evangelii* de resuscitatione Lazari, qui legitur feria sexta. At enim ingressus eius fit die dominica; et quomodo haec excogitaverint, nescio. Illi vero, qui dicunt eum mense Octobri intrasse, sic ratiocinantur: Dies palmarum ¹, apud Iudaeos in festum tabernaculorum incidit; et sic eum celebrare solent. Die ergo palmarum, qui Octobri mense celebratur, intravit. Hoc autem falsum esse ostendit Iohannes evangelista, qui ait: « Iesus ergo ante sex dies paschae venit Bethaniam, ubi erat Lazarus; et fecerunt ei caenam ibi; et Lazarus unus erat ex discumbentibus cum eo » ²; et hunc quoque cogitabant Iudaei interficere. Et ostendit Iesum postero die Ierusalem venisse, turbasque ad festum paschae congregatas ramos palmarum portantes obviam ei exiisse. Scriptura ergo non in festo tabernaculorum, sed die paschae ³ eum intrasse ostendit. Sed et illa quoque *sententia*, nempe quod statim post Lazarum resuscitatum ingressus sit, ab eodem Iohanne evangelista confutatur. Ait enim, postquam Lazarum resuscitasset, quosdam ex eis, qui *huius rei* spectatores fuissent, euntes sacerdotibus et Pharisaeis nuntiasse; illosque congregatos ⁴consilium cepisse ut eum interficerent. Ait p. 64. quoque evangelista: « Hanc ob causam non palam ambulabat inter Iudaeos, sed abiit inde in regionem iuxta desertum, in civitatem quae dicitur Ephrem; ibique morabatur cum discipulis suis » ⁴. Ad haec implenda diebus non paucis opus erat. Etenim postquam Lazarum resuscitavit, et in desertum profectus est, ibique aliquantulum temporis moratus est, tum denique iterum reversus Bethaniam occulte venit; et paraverunt ei caenam in domo Lazari Bethania. Et undenam hoc scitur? Ex hoc, quod Martha ei ministrabat, et Lazarus unus fuit ex discumbentibus cum eo, et Maria vas unguenti effudit. Et ecce hic dies sabbatum erat. Cum autem occidisset sol, exivit ipse, et discipuli eius, et in monte pernoctaverunt, propter metum Iudaeorum. Et mane surgens reversus est, et venit et praetergressus est Iericho. Cum autem pervenisset Bethphage, misit duos ex discipulis suis, et adduxerunt ad eum asinam et pullum. Et dies erat dominica: nam quintum diem ante pascha,

¹ Syr. « hosannarum ». — ² IOHAN., XII, 1, 2. — ³ I. e. circa festum paschae. — ⁴ IOHAN., XI, 54.

quod sexta feria fuit, si computaveris, dominicam fuisse invenies. Et secundum lunarem mensem dies fuit octava Aprilis, et vigesima prima Martii solaris. Et annus ille bisextilis erat. Quae ita esse invenies, si chronici computum retrorsum duxeris. Sed et de eodem computo certior fieri potes ex historia passionis. Ipse enim *Dominus* occulte dormiebat, quoniam Iudaei quaerebant eum interficere; neque palam inter eos ambulabat; sed interdiu in templo docebat, et nocte foris pernoctabat, et ad hortum seclusum, qui erat *in monte, frequens se recipiebat. Unde et Iudas, quia eo se recipere solitus erat, noverat locum illum. Hoc ergo sabbati die Iudas iratus cogitabat quomodo eum traderet; ait enim evangelista, quod postquam Maria alabastrum in eum effudit, « domus impleta est ex odore unguenti » ¹: quod rarius in unguentis fit. Iudas ergo olei excellentiam agnoscens odoremque eius, ingentis pretii esse intellexit; et respondit Domino nostro: « Ut quid perditio huius olei facta est », quod trecentis denariis valeat, ad brevem horae voluptatem? Sperabat quidem Salvatorem nostrum dicturum: Recte dicit Iudas. Sed Dominus non secundum desiderium eius respondit: imo pulchre illam fecisse respondit. Sed perfidus iste Dominum nostrum sprexit, dicens: Hic, si secundum sanctorum normam incederet, non huiusmodi oleum a muliere meretrice accepisset, nec in brevem corporis sui delectationem tantum pretium perdidisset, *quod* decem milium pauperum caenam praestaret. Haec apud se meditans, ut eum traderet cogitabat. Et occasionem querebat secreto; quia non poterant eum interdiu comprehendere propter metum populi. Et Iudaei quoque ad hoc ei pecuniam se daturos promiserunt, ut latebras illius nocte sibi monstraret. Caenatus igitur *Iesus* exiit, forisque pernoctavit; et mane, hoc est die dominica, praetergressus est Iericho, et Bartimaeum caecum sanavit, et ad montem Olivarum venit; et mittens adduxit pullum et asinam ex Bethania. Pullus hic et asina Lazari fuisse dicuntur: et confidenter de eis misit, quasi fidus amicus. Et quosnam Dominus noster confiteretur nisi eos qui ipsi confessi essent? ². *Neque asinam et pullum accipere voluisset alicuius qui non se diligeret. Si hoc voluisset, potuit et crucifigentium animum mutare, atque de

p. 65.

p. 66.

¹ IOHAN., XII, 3. — ² Cf. MATTH., X, 32.

manibus Iudaeorum effugere. Sed hoc non fecit: sic nec asinam et pullum alicuius nolentis ducere voluit. Turbae autem illae, quae vespere sabbati venerant et viderant eum in Bethania, summo mane venerant, et alii cum eis, ut Lazarum viderent.

5 Bethania ab Ierusalem haud procul distabat, 15 stadia tantum, ut evangelista dicit ¹, quae syriace « *sed dē* » vocantur, et *in summa* quartam parasangae partem efficiunt. Iudaei propterea ibi erant, quod initio Aprilis ex oppidis suis Ierusalem con-

10 venerant, ut quarta decima die agnum pararent, ut pascha ederent. Qui cum miraculum audissent Lazari resuscitati, non dubitaverunt *Iesum* a Deo esse. Sed et notus erat, ut filius Ioseph, Davidicaque stirpe oriundus. Cum insuper panem multiplicasset, et caeco de materno ventre *oculos* aperuisset, multo magis credebatur a Deo esse, imo et Messias esse, e domo

15 David expectatus: sicut in quodam loco dixerunt: « Messias, cum venerit, numquid maiora quam quae hic facit miracula factururus est? » ². Et exiit obviam ei ad montem Olivarum omnis turba eorum, olivarum ac palmarum ramos portantes, huius-

20 modi ob causam. Postquam Iudaei Babylonem descenderunt in captivitate sub Nabuchodonosor, manserunt ibi donec regnavit Cyrus Persa. Quibusdam ex eis concessit Cyrus ut ascenderent, domosque suas aedificarent. At quoniam sine festis celebrandis manere in Ierusalem non poterant, coeperunt aedificare domum Domini. Gentes vero, quae in circuitu erant, perse-

25 quebantur *eos: numero enim pauci erant, quasi 50000. Et p. 67. aedificabatur domus annos 46, donec regnavit Darius Hystaspis filius. Hic regnum adeptus liberationem et regressum omnibus populis edixit. Eius iussu ascendit populus, cui Zorobabel, filius Salathiel, quasi rex praeerat, una cum Iesu, Iosedec filio, sa-

30 cerdote. Accidit autem ut Ierusalem pervenirent mense septimo, qui est October, die vigesima prima, quae ultima *dies* est *festivitatis* tabernaculorum. Quibus, cum ad montem Olivarum pervenissent, illi, qui iam inde a diebus Cyri in Ierusalem erant, obviam exierunt olivarum, palmarum et salicum ramos portantes, quos ad tabernaculorum festum sumpserant.

35 Nam citrum et myrtum, et his similia, cum non haberent propter solitudinem *loci*, quas praesto habebant *arbores* ad festum cele-

¹ IOHAN., XI, 18. — ² IOHAN., VII, 31.

brandum adhibebant. Quibus cum occurrisset *Zorobabel*, prae gaudio clamabant ei: « Hosanna filio David », hoc est « Redemptio ». *Iešūs*¹ enim « redemptor » sonat; *lroša*¹ autem « redemptus »; *oša¹na*¹ vero « redemptio ». Hebraica enim haec vox est, et eam quasi « redemptio » interpretati, « Redemptio, inquebant, filio David », quia regnum eius ab inimicis liberatum est; « Hosanna in excelsis », id est: de excelsis est redemptio nostra, quae domui David facta est. Et cum vidissent redemptionem eorum ita effectam, hanc commemorationem statuerunt quotannis celebrandam; eamque « diem Hosannarum » appellarunt, id est « redemptionis ». Et *festum* Hosannarum quasi additamentum festo tabernaculorum imposuerunt. Et curaverunt ut hoc festum singulis annis celebrarent, utque ne tolleretur, dicentes: Si in die exodi nostrae de Aegypto Dominus nos paschatis festum celebrare iussit, huius quoque diei et nomen maneat et significatio; ut filii nostri regressum nostrum e Babylone recordentur. Ipsum autem tabernaculorum festum, quia Ierusalem iugiter convenire non poterant, propter ^{p. 68.} *civitatum suarum longinquitatem, *domi* in sua quisque civitate celebrabant. Diem vero Hosannarum, qui regressum eorum de Babylone significabat, in monte Olivarum congregati eodem modo celebrare voluerunt atque in ipso regressu factum erat; et alii ex eis foris egressi, eorum instar qui olim regressi erant, ab aliis excipiebantur. Tum ergo, cum hic dies celebrari accidit, diebus inquam qui quartam decimam praecedebant, Dominus noster Ierusalem intravit. Cui, cum intraret, turbae obviam exierunt. Quasi David filium, huiusmodi receptione dignum, excipiebant eum, quia sciebant eum de semine David esse; Ioseph enim et matrem eius de regio semine esse notum erat. Pharisei autem videntes increpabant eos, *dicentes*: Perperam facitis, regressum e Babylone mago isti et seductori tribuentes². Illi autem, qui viderant quomodo Lazarum resuscitasset, non consentiebant sacerdotibus, sed dicebant: Non magi et seductoris est quatrduanum mortuum suscitare. Quo audito turbae multo magis cum hosannis ei plaudebant. Asino autem vehebatur, ut verbum Zachariae implemet. Sacerdotes ergo et scribae, cum populum increpassent ut tacerent, nec

¹ I. e., « Hosanna ». — ² I. e., Dominum honorantes ritibus huius festi.

populo hoc placuisset, ad Dominum conversi dixerunt: « Increpa discipulos tuos: ecce enim quod non decet dicunt tibi. Et quare tu per vanam gloriam tuam simplices seducis? » Tum pueri et modo nati infantes clamabant ei Hosanna. Durius autem Iudaeis erat, quod eum vocabant « regem Israel, qui venit in nomine Domini ». Et ideo dixerunt ei ut illos tacere faceret, quia sub potestate erant Romanorum, qui forte, si *haec* audirent, et illum et ipsos occiderent: quemadmodum *in quodam loco dixerunt Domino: « Vade abhinc, quia Herodes quaerit te interficere » ¹.
 5 Cum ergo iterum ei dixissent ut pueros increparet. Audisne, inquires, quomodo tibi quod non decet dicant isti? respondit eis, testimonium ex libro David proferens: « Enimvero, ex ore puerorum et infantium constituisti laudem » ². Illis autem nec hoc audire satis erat; sed iterato dixerunt: Obsecramus te, ut
 10 eos increpes: involucrum invidiae suae metum Romanorum praetendentes. Ille autem respondit: « Et si tacuerint hi, vel lapides clamabunt » ³: hoc est: Vos, prae invidia contentiosi, viros ac mulieres, et turbas loquela praeditas, tacere fecistis; sed clamaverunt pueri et infantes, loquela ac linguae usus
 20 imperiti: si necdum hoc vobis satis est, fient vobis petrae reprehensores invidiae vestrae. Et haec causa est, quare « Hosanna » ei conclamarent, et obviam ei exirent cum ramis olivarum atque palmarum. Porro, praeter Zorobabelis mysterium, significabat *Dominus* et suam de caelis manifestationem. Et
 25 quemadmodum paschatis die sacrificatus est, quo die et sua ipsius immolatio praesignabatur; sic diem liberationis a populis barbaris diem fecit esse gloriosi sui ingressus. Zorobabel in die adventus sui aedificationem templi delapsi proclamavit; *Dominus* autem hodie super Ierusalem flevit, eique ruinam denuntiavit; eo quod pacem suam et regem non agnoverit, mysteria ac typos honoraverit, sed veritatem et antitypum et exemplar spreverit. Ita et in paschate, abrogationem veteris paschatis denuntiavit. Et iuste, cum pascha et observantias eius esset sublaturus, prius Babylonicae redemptionis diem abstulit.
 35 Intravit Iesus in templum, et quasi rex eiecit omnes qui sacrificia ad festum, agnosque paschales vendebant: ostendens *sacrificia eorum irrita iam esse atque inutilia. In sacrificiis, p. 69.

¹ LUC., XIII, 31. — ² Ps. VIII, 2. — ³ LUC., XIX, 40.

inquit, quibus gloriamini, sanguinem funditis tantum, nihil autem facitis quod fieri oporteat. Illis vero, qui « Hosanna » quasi « canticum » interpretantur, respondemus nos: Canticum Hebraice širū vocatur; unde et in omnibus scriptis eius *linguae* Širū Širīn pro « Cantico Canticorum » habetur. Usque ad hodiernum diem *Iudaei*, cum diem Hosannarum celebrant, sic faciunt: synagogam suam vice Ierusalem ponunt, legem vice populi; deinde e synagoga egressi, legem de domibus suis portant; quam alii ex eis *in synagogam* reportant, alii *ingredientem* excipiunt, sicut *olim* in ingressu fecerunt; et ante eam dicunt « Hosanna, Hosanna », cuius est interpretatio « Redemisti nos », vel « Redime nos ». Si cui vero alia, praeter hanc, sententia placuerit, die, mense, aut nomine mutato: quod vult accipiat.

CAPUT XV.

Quo die contigit pascha eo anno quo passus est Dominus; et quota mensis solaris atque lunaris? et quare sexta feria appellatur ‘arūbhtā, cum non ita in scriptura, sed dies sextus vocetur? et quare Iudaei eo die unum vinctum crucifigebant, alterum dimittebant? et quare nos quodam anno discrepamus ab eis in quarta decima lunae?

Quidam dicunt pascha eo anno in dominicam ¹ incidisse, testimonium opinionis suae ex evangelio proferentes: « Erat enim magnus dies sabbati illius » ². Et sic dicunt: Dies magnus aut primus festi est aut ultimus. Sic Moyses dixit: « Dies p. 71. primus festus est et sanctus, et dies ultimus festus* et sanctus » ³. Cum ergo Dominus pascha iam manducaverit, deinde comprehensus, et eodem die interfectus sit, quaenam magnitudo esset huic diei, nisi quod ultimus dies esset *festi*? Sed et dies pentecostes dominica completi sunt. Verum semel comprehensus *Dominus* in carcere tenebatur a primo die usque ad sextum, deinde occisus est. Alii dicunt pascha illius anni in sextam feriam incidisse; sabbatum vero propterea « magnum diem » appellatum, quod in eo servos manu mitti mos esset; et hanc manumissionem *Iudaeos* typum esse velle suae ipsorum libe-

¹ A: « sabbatum ». — ² IOHAN., XIX, 31. — ³ Lev., XXIII, 3.

rationis a servitute Aegypti. Alii autem negant Dominum nostrum pascha cum Iudaeis manducasse; ipsum vero proprium pascha fecisse *dicunt*, et Iudaeos postero die fecisse pascha. Et in testimonium adducunt verba eiusdem evangelii:

« Ipsi Iudaei non introierunt in praetorium Romanorum, ne contaminarentur antequam pascha comederent » ¹. Iis vero, qui dicunt pascha dominica die fuisse, nos dicimus: Hoc verbum vestrum non est verum: nam « ante sex dies paschae » ² in Bethania erat; et postridie eius diei super pullum *sedens* Ierusalem intravit. Discipuli quoque ostendunt eum aliquot dies expectasse postquam intrasset, donec occisus sit. Sed et iidem discipuli etiam horas noctis illius atque diei diligenter dinumerant. Nocte, inquit, comprehensus est, galusque in negatione *Petri* cantavit; et mane ad iudicium obtulerunt eum. Porro dies pentecostes sabbato completos fuisse *dicimus*; dominica autem descendisse Spiritum. Si enim dominica, qua Spiritus descendit, in numero esset pentecostes, *scriptura* « ultimo die pentecostes » dixisset, non autem « cum complerentur dies » ³. Illis autem, qui dicunt servorum manumissionem sabbato fuisse, respondebimus: Pascha in medium ^{*}mensem incidere, anni vero initium esse Octobrem; p. 72. neque fieri potuisse ut medio mense, aut medio anno, servi liberarentur. Iis vero, qui negant Dominum pascha cum Iudaeis manducasse, dicimus: Nullam aliam causam Iudaeis fuisse necessariam, ut morte dignus esset, praeter hanc, quod non secundum legem pascha manducasset. Nos autem, scripturarum ordinem secuti, ita ut nihil in eo mutetur, prout circa Iudaeorum ritus diemque paschalem illius anni in chronici computo investigavimus, in quo omnium annorum computatio ostenditur, sic Deo adiuvante dicemus: Secundum testimonium eorum qui fide digni sunt, ut sunt apostolorum synodus, et historiae ecclesiasticae Bar Mariam et Theodoreti, passus est Dominus anno Graecorum 339°. Alii quidem dicunt annum fuisse 342^m: sed modo secundum utramque computationem quarta decima *lunae* in eundem diem incidit, hoc est in sabbatum. Chronici peritis scribo: si 339 per cyclum *solarem* diviseris, id est per 28, manebunt tibi 3. Tertius ergo *annus*

¹ IOHAN., XVIII, 28. — ² IOHAN., XII, 1. — ³ Act., II, 1.

p. 73. cycli hic est; sed et bisextilis est. Tribus adde literam *alaf*¹, et fiunt 4: quarta feria annus ingreditur. Et quoniam bisextilis est, ingressum sume. Si rursus 339 annos per calendarium quartae decimae *lunae* disponere vis, hoc modo computandum tibi est; adde eis 12 *annos* Adami; et fiunt 351. Cum denique per 19 divideris², manebunt tibi 9. Et sic tibi dicendum est: si *annus lunaris* nonus est, in diem vigesimum septimum* Martii quarta decima incidit³. Adde 4, et per 7 divide: manent tibi 3; hoc est litera *gamal*. Adde hoc *gamal* quartae feriae, quae est ingressus anni: et iam summa est 7. In sabbatum ergo incidit quarta decima illius anni. Si autem, ut alii dicunt, *annus fuit* 342us: *cyclus solaris* eodem modo tractandus est *atque supra*: et manebunt tibi 6. Adde his literam *alaf* cum quarta parte⁴: et fiunt 8. Per 7 divide: et manet tibi 1. Dominica die annus ingreditur: et fundamentum eius est sabbatum. Si rursus 342 divideris modo quo supra⁵, manebunt tibi 12; et pascha⁶ huius anni die vigesima quarta Martii est. Adde 4: et fiunt 28. Per septem divide: et manent 7; id est litera *zain*. Ad sabbatum⁷ *quod est anni fundamentum*, adde literam *zain*; et septenario numero divide: et manent 7. Iterum in sabbatum incidit decima quarta illius anni. Item, consuetudo erat apud Iudaeos, ut quandocumque quarta decima in sabbatum incideret, [feria sexta ageretur]⁸. Inveniebantur duo praecepta in eundem diem incidere quae sibi invicem repugnabant, quarta decima nempe et sabbatum. De sabbato scriptura haec mandat: « Non facietis in eo omne opus, neque ignem accendetis in omni habitatione vestra »⁹. De quarta decima vero: « Inter vespertas pascha mactate, igne assate, et manducate »¹⁰. Cum ergo nescirent utram legem observarent, visum est eis congruum ut sabbatum servaretur, pascha tolleretur. Et ita se excusabant: Sabbatum requiem Dei proclamat atque significat;

¹ *Alaf* litera numerice 1 valet. — ² Sc. per cyclum lunarem. —

³ Tabulam videas apud Eliam Nisibenum, *Opus chronol.* (C. S. C. O., scriptores syri, ser. III, t. VIII, p. 122 versionis). — ⁴ Quia annus non est bisextilis. — ⁵ Sc. per 19 annos cycli lunaris postquam addideris 12.

— ⁶ Intellige: decimam quartam diem lunae qua occurrit pascha Iudaeorum. — ⁷ Sc. septimam feriam. — ⁸ Vide infra. — ⁹ *Ex.*, xxxv, 2, 3. — ¹⁰ *Cfr.* *Ex.*, xii, 6, 8.

pascha nostram de Aegypto exodum significat. *Requiei di- p. 74.
vinae typum potius servari oportet, et typum exodi nostrae
de Aegypto auferri. Sed ne legem violarent, capto consilio
visum est, decere ut quandocumque *pascha* in sabbatum in-
cideret, pridie eius diei, hoc est sexta feria, ageretur. Et
sexta feria pascha sacrificant. Sabbatum quidem pascha esse
computant: et sextam feriam diem mactationis agni. Sextam
denique feriam quasi commixtam cum paschate existimant esse:
quapropter eam 'ar ūbhā nuncupant, prout apud eos est
nomen rerum mixtarum. At videntes « sabbatum » feminino
nomine vocari, sextae quoque feriae nomen mutaverunt, et
forma feminina eam 'ar ūbhtā nominarunt. Ad ipsius autem
paschatis diem, hoc est sabbatum, cibos frigidos, seu coctos
atque refrigeratos, parabant, ut betam, ova, salsa ¹, et si quid
aliud in cibum frigidum et innocuum adhiberi commode pot-
est. Ante sabbatum, hora vespertina, mensa parabatur; et
ad vesperam, seu inter vespas ², manducabant: et hoc
pascha vocabant. Cibos frigidos haec causa fuit parandi: ne
qui forte, pigri cum essent, cibos ante sabbatum coquere et pa-
rare negligenter, et secreto peccarent operando. Itaque statue-
runt ut cibos suos meridie pararent, et ne calidi aut tepidi
ederentur: ita sane ut, cum frigidi essent edendi, necessario
interdiu coquerentur. Hic autem typus erat paschae, qui erat
in quarta decima edendus, non tamen ipse agnus. Sed et
iis omnibus, qui extra Ierusalem degebant, sive captivi sive
longinqui, *et propterea ad quartam decimam convenire Ie- p. 75.
rusalem non poterant, pariter mandatum est, ut eadem haec
pulmenta frigida manducarent, quae ex necessitate pro agno
edenda essent. Et necessitatem cum necessitate compararunt:
iis qui in Ierusalem necessitas *fuit* sabbati *servandi*, iis qui
procul, necessitas sanctuarii *deficientis*. Et usque ad hodiernum
diem Iudaei in omni loco hunc usum in quarta decima obser-
vant. Cum denique anno passionis Domini nostri haec neces-
sitas occurrisset, Iudaei sexta feria, hoc est tertia decima
lunae, pascha celebrarunt: quamquam dies eius *legitimus* non
erat. Sic et Marcus evangelista testatur: « Primo die azymo-
rum, quando Iudaei pascha immolant, dixerunt discipuli Do-

¹ Syr. « melhā » A: « mēlīthā ». — ² Cf. *Er.*, XII, 6.

mino: « Ubi vis paremus tibi ut pascha manduces? » ¹. At quoniam pascha ante diem manducabant, sextam feriam quasi festum celebrare necesse habebant, et hanc quasi participem festi vocare, hoc est 'arūbh̄tā. Dicit enim evangelista: « Dies ille 'arūbh̄tā erat, et sabbatum illucescebat » ². Quod autem dicitur: « In praetorium non intrabant, ne contaminarentur antequam pascha manducarent » ³: hoc de altero illo atque impedito paschate dixit: de ovis inquam et betis, quae ad vesperam sabbati manducabant. Attamen ipse quartae decimae dies sabbatum fuit: et quotiescumque quarta decima in sabbatum incidit, in 'arūbh̄tā, hoc est sexta feria, celebratur. Non quaelibet feria sexta 'arūbh̄tā est: omnis tamen 'arūbh̄tā est sexta feria. Resurrectio autem fuit die decima quinta Aprilis lunaris, et vigesima octava Martii solaris. Haec causa est, quare diversae illae sententiae inter multos obtineant; et haec certa veritas est.

p. 76. Ceterum, quoniam *Iudaei Barabbam dimittere, et Iesum crucifigere voluerunt: sunt qui quaerant, quare unum dimitterent, alterum crucifigerent. Cuius rei haec causa fuit, prout scriptura ostendit, et ego a sapientibus ex Iudaeis didici. Cum quartam decimam suae de Aegypto exodo omni modo assimilari vellent, statuerunt ut duo hodie vincti, mortis rei, omniumque victorum sceleratissimi, deligerentur atque in medio sisterentur; e quibus alterum a morte liberabant, alterum crucifigebant. Et per eum qui dimittebatur Israeliticum populum figurabant; per eum vero qui crucifigebatur, significabant Pharaonem, qui suffocatione et morte fuit punitus. Et haec inter eos consuetudo obtinebat, donec Romani super eos regnarunt. Regnantibus autem super eos Herode et Archelao, qui crebris eos malis afficiebant, Caesarem adierunt atque ab eo rogaverunt ut, dempta Herodi potestate in Ierusalem Iudaeaeque regionem, iudex iustus ibi ab ipso Caesare constitueretur, qui recta iudicia indicaret, et Ierusalem veniens in ipsum Herodem potestatem haberet, qui Palaestinae partes tenebat; atque ut leges patriae suae ipsis relinquerentur. Sed et hanc quoque legem ab eo petebant: ut nefas esset Caesaris imaginem in templum introduci; utque eorum paschatis cele-

¹ MARC., XIV, 12. — ² LUC., XXIII, 54. — ³ IOHAN., XVIII, 28.

brandi consuetudo ipsis concederetur: hoc est, ut duos victos eligerent, quos ipsi vellent, alterum dimittendum, alterum crucifigendum. Quam petitionem a Caesare impetrarunt. Herode, Philippo, et Lysania tetrarchis, procurator in Ierusalem se-

5 debat Pilatus. Cum ergo Iudaei Dominum nostrum in ipso
*festivitatis die apprehendissent, mane ad iudicium duxerunt p. 77.
eum; atque e carcere produxerunt Barabbam, qui propter stasim, hoc est tumultum, et homicidium in urbe factum, in carcere tenebatur. Cum ergo interrogasset eos iudex, utrum

10 ex duobus dimitteret, petierunt Barabbam sibi dimittendum. At ille rursus interrogavit eos: « Iesu autem quid faciam? ». Clamabant omnes: « Crucifigatur ». Quibus ille: « Ostendite mihi, inquit, propter quidnam mali factum morte dignus ha-

15 beatur ». Cui responderunt: « Hodie causae nostrae secundum
nostram legem iudicandae sunt; et secundum legem nostram reus est mortis »: ac si dicerent: Ad nostram legem quod attinet, nos a Caesare impetravimus, ut unus hodie victus liberetur, unus occidatur; et sic elegimus, quia scimus nostram legem hunc morte dignum esse iudicare. Haec causa est quare

20 dicant evangelistae: « Consuetudinem habebant, ut unum eis dimitteret in festo » ¹. Quodsi non esset eis huiusmodi consuetudo, ut dimitterent et occiderent, cur se tam facilem prae-

buit illis procurator? aut cur eum occideret, qui etsi in *illorum* legem peccasset, secundum suas vero ipsius leges morte dignus

25 non erat? Harum *legum* Romani, non Iudaei, administratores fuerunt, neque eorum legis transgressores sotes habebant. Sed et ipse evangelista de hac re testatur; ait enim: « Iesum autem tradidit voluntati eorum » ². De hisce re-

bus, frater, summa perquisivi industria, modo Iudaeos, modo

30 autem res ipsas secutus, multos quoque doctores orthodoxos interrogavi.

Est autem et aliud quid ab Eusebio factum, quod a Iudaeorum more differt. Menses inquam, quos in calendario *lunari* septimo *et duodevigesimo anno intercalamus nos, illi non in-

35 tercalant nobiscum. Hic autem praecepit ut his annis intercalamus: nos ergo septimo anno intercalamus, illi vero octavo; nos duodevigesimo, illi undevigesimo. Et ita dicunt illi: Non

p. 78.

¹ MATTH., XXVII, 15. ² LUC., XXIII, 25.

quartam decimam lunae facimus supra quartam decimam solis ¹, propterea quod lunares menses solaribus minores sunt; et tum pascha celebrare nos oportet, cum flores et aristas cernimus: ut cum ad finem pentecostes pervenitur, trituram incohemus. At Eusebius, sive iis perspectis quae lex praecepit, nempe ut ii qui *iustum* diem neglexissent, proximo mense pascha celebrarent, Aprili solari plus minus Aprilem lunae coniunxit: sive quo alio consilio ita, *ut diximus*, rem ordinavit. Supradictis ergo annis, hoc est septimo et duodevigesimo, Iudaei non intercalant nobiscum. Secundo autem, quinto, decimo, tertio decimo, et sexto decimo nobiscum intercalant. Haec tibi scripsi, ut intelligas quid inter nos et Iudaeos intersit; neve perturbaberis, cum videris eos non nobiscum pascha celebrare.

CAPUT XVI.

Quam ob causam pascha illo anno in sabbatum incidit, celebratum vero fuit sexta feria? et quid hoc mystice significabat?

Pascha illius anni ita accidit, quia Dominus noster sua mysteria in pane et vino erat traditurus, et mystice sacrificium facturus: cum ipse perfecte sacrificandus esset, loco agni in Aegypto *immolati*, qui typus fuit sancti ipsius sacrificii. Si enim aliter accidisset, unum ex his sacrificiis die non competentis esset agendum: aut cum corpus et sanguinem suum in p. 79. pane et vino traderet, aut cum *in cruce seipsum sacrificaret. Si unus, inquam, dumtaxat dies paschalis fuisset, ita se res habuisset. Sed idcirco pascha ita eo anno accidit, ut cum pascha necessario feria sexta celebrarent, typicum pascha auferretur, et in locum eius intraret mysterium verum, sacrificium corporis et sanguinis vivificatoris nostri, quae una cum agno paschali dedit. Et ideo in sabbato sacrificium agni necessario, propter sabbatum, excidit, quia agnum abstulit, et ipse factus est agnus sine macula. In eadem quarta decima et agnum brutum in Aegypto obtulerunt, et agnum verum mactaverunt, Iesum, Dei agnum. Excidit typus, regnavit veritas. Hora sexta crucem ascendit, quo tempore parabantur ea, quae ad vespe-

¹ Sensus esse videtur: quarta decima lunae seu paschatis non potest occurrere post diem quartam decimam mensis solaris Aprilis.

ram paschatis pertinebant: deponitur in sepulchro, quo tempore pascha manducabant. Et ipse oblatus est sacrificium Deo: et requievit mundi Requies, sabbatum agens in sepulchro. Sexta autem feria, quo die occisus est, idcirco quodammodo comixta est cum sabbato, seu quarta decima, et requie et redemptione, quia nos in eius requie mystice participamus per mysteria haec, quae super altare offerimus. Et mysteria sua ideo sexta feria tradidit, non sabbato (quod requiem significat), quia nos vitam duram ac difficilem in hoc mundo vivimus, usque ad gloriosam eius manifestationem, quae nos in regno eius sabbatum agere factura est. Sic dies eius ad nostram requiem reservatur: et propter hanc causam quarta decima illius anni ita accidit. Et sic primus eius adventus redemptionem nobis ante tempus significavit, quemadmodum agnus paschalis ante tempus manducatus est. Sic et redemptionem eius per mysterium percepimus. Cum autem e gravi mortis somno fuerimus excitati, postquam hoc pascha manducaverimus, tunc resurrectionem et donum Spiritus expectamus: sicut *apud apostolos peractum est. p. 80. Sexta ergo feria typum sabbati habet, et agnus in ea mactatus typus est corporis et sanguinis, quae eodem *die* nobis tradita sunt. Sabbatum autem, futuri saeculi typus est, quod est quarta decima perfecta, et redemptio plena. Ibi vero, in ipso sabbato, per descensum Salvatoris nostri ad inferos, liberati sumus a Pharaone illo cruento, morte, et ab Aegypto voraci, inferno. Sexta feria baptizatus est Adam, et nos cum illo, per sanguinem et aquam de latere Domini nostri; sabbato autem ad Adam descendit, et resurrectionem ei promisit; et ipse prior surrexit, velut « Pater futuri saeculi » ¹ qui cum prophetis loquebatur, et filios Adam vocavit ut sui ipsius filii essent, et locum eis praeparavit. Et quemadmodum patres huius mundi prius laborant, et aedificant, et plantant, et mansiones requiei parant, deinde filiis suis tradunt: ita et princeps noster, novi saeculi Pater, velut magni nominis heres, « exivit accipere sibi regnum et reverti » ², ut filios suos, secum participes, regnare faceret in gloria. Pulchre ergo eo anno res ita evenit, ut pascha duplex esset.

¹ IS., IX, 6. — ² LUC., XIX, 12.

CAPUT XVII.

Cur non Martio mense diem annuntiationis agimus; neque diem circumcisionis et ingressus Domini nostri in templum celebramus sicut Chalcedonenses?

p. 81. Cum in omnibus diligens esset beatus Išo'yabh, ut ea ecclesiae traderet quae irreprehensibilia essent, in hisce rebus maximam sollicitudinem exhibuit; et ostendens nos ea dumtaxat dominica festa agere quae nobis prosint, ne absque lege procedere videamur, hos ille dies neglexit: diem *circumcisionis, quia iuxta legis consuetudinem circumcisis est *Domini*; et ingressum eius in templum: in hisce enim rebus secundum veteres leges incedebat; diem annuntiationis, quia nil curae fuit ei ut quando esset annuntiatio illius indicaret, sed solum *ut* sine coniugio conceptum illum fuisse *monstraret*. Et ecce, duo evangelistae, Marcus et Iohannes, nec nativitatem quidem illius memorarunt, quasi principium redemptionis nostrae baptismum esset, illa autem priora, natum illum fuisse secundum nostram naturam, atque sub lege educatum, nihil nobis profutura. His ergo perspectis, Išo'yabh conceptionem in ipso nativitatis mense constituit, ne conceptionem *omnino* celaret: auditoribus enim necessarium erat ut conceptionem eius sine coniugio fuisse docerent, et nativitatem eius ostenderent, ut miracula ibi patrata fidelibus praedicarent. Circumcисum vero eum fuisse, nihil prorsus redemptionis nobis contulit, nec ullum ibi miraculum est factum. Neque ubi primogenitorum more in templum ascendit, quid huiusmodi visum est. Si autem Simeonis et Annae prophetias ibi pronuntiatas reputes: has cum prophetarum catena pone. Licet enim nec Isaias nec Daniel nec illorum quisquam, qui de Domino nostro prophetarunt, ullam huius rei mentionem nobis fecissent ¹, sciremus tamen vera esse ea, quae prophetarunt, ex iis quae ab angelo dicta sunt et ex pastorum testimonio atque Magorum.

Item, alio modo: si die octavo circumcisio *agatur*, et post quatuor dies baptismum: quo pacto rationabiliter agere videamur? Et si baptismum die sexta Ianuarii agimus, legentes

¹ Ad verbum: « totam hanc commemorationem nobis ostendissent ».

in evangelio eum 30 iam annos natum, quomodo posthac ¹ die tertia Februarii 40 *tantum* dies eum habere legamus? In utro testimonio mendaces videbimur? in baptismo 30 annos, *an in ingressu *in templum*, quasi retrogressum, 40 dies eum p. 82.
5 natum *dicentes*.

Item, si annuntiationem Martio mense agamus, et in eundem diem pascha aut passio aut resurrectio incidat, utrum *festum* celebrare nos oportet, utrum negligere? Quod si duo simul agamus, passionem dico et annuntiationem, duobus Christis indigemus, uno qui concipiatur, altero qui patiatur et de sepulchro resurgat; atque in utroque, aut certe in uno, perperam faciemus. Utrum nos relinquere decet? Conceptionem eius non commemoremus, ut Marcus et Iohannes, an passionem negligamus et mortem? Si autem diem quo in Ierusalem ingressus est
15 quasi festum cum sacrificiis celebramus, cur non celebremus diem quo 12 annos natus illuc ascendit? Utique et hunc diem celebrate ²: sed et exite, sicut Ioseph et Maria, et antistes vester in templo maneat, velut Dominus noster; et cum inveneritis eum, legite super eum *hunc* evangelii locum: « Ego et pater tuus in multa perturbatione quaerebamus te » ³. Porro diebus quibus ille fabri artem exercuit, et vos cum eo fabricamini. At enim illa potius nos celebrare decet, quae spem salutis nobis denuntiaverunt: nativitatem dico, per quam pax et spes annuntiatæ sunt nobis; baptismum, ut mortem cum eo significemus;
20 *diem* Hosannarum ⁴, quo impleta est prophetia; et reliqua *festæ*. Fore autem ut circumcideretur aut in templum intraret, quando a propheta audisti? Haec carnalia praecepta sunt: si ergo caro a nobis mundata est per baptismum, et renati sumus ex aqua et Spiritu, haec Iudaeis derelinquamus, carnalia frequentantibus: nos autem in via spiritalis vitae progrediamur.

CAPUT XVIII.

Quare resurrectio Domini nostri in Dominicam incidit? et quid sibi vult illud: « Erat Dominus noster *in domo mortuorum tres dies », cum e sexta feria et dominica non nisi exiguas partes desumpserit? p. 83.
5

¹ Sic S; A: « feria tertia ». — ² Chalcedonenses adloquitur. — ³ Luc., II, 48. — ⁴ I. e. dominicam in palmis.

Quod dictum est, « Tres dies et tres noctes erit Filius hominis in corde terrae » ¹, secundum suum ipsius verbum. homines varie sunt interpretati. Quidam dicunt: Quod sol obtenebratus sit, quando *Dominus* in crucem ascendit, hoc quasi nox intelligendum est; et cum iterum post horam nonam lux facta sit, hoc quasi dies secundus habetur. Nox autem sextae feriae ² et usque ad sextam horam feriae sextae, quasi alius dies computatur; et *manent* nox sabbati, et sabbatum: et nocte dominicae surrexit.

Alii dicunt: A quinta feria, postquam corpus suum tradidit, unum diem numeravit. et *postea* feriam sextam et sabbatum. Et utrique de scriptura documentum proferunt. Primi quidem ex eo quod dixit Dominus, se abbreviasse illos dies tribulationis. *putant* eum sextam feriam abbreviasse et minuisse, et ex ea duos dies distinxisse, hoc est tenebras et lumen, et *iterum* tenebras et lumen. Qui a quinta feria computant, ita dicunt: Lex dicit populum quadringentos annos in servitute fuisse. Hic autem numerus defectum passus est; nam remanserunt 205 annos post promissionem *Abraham* donec ingressi sunt in Aegyptum: hoc est, ab anno 85° Abraham, ubi promissionem accepit, usque ad *annum* 130^m Iacob: quorum summa est 205. In honore fuerunt in Aegypto 71 annos. Et summa est omnium 286 ³: videlicet, 15 donec natus est Isaac, et 60 donec natus est Iacob, et 130 donec in Aegyptum ingressi sunt. Ingressi sunt in Aegyptum anno 39° Ioseph; et vixit Ioseph annos 110: et summa, ut dixi, est 286 ³. Et manserunt p. 84. *in servitute 144 annos. Ita et hic quoque: cum dixerit *Iesus* se tres dies et tres noctes in sepulchro mansurum esse, in his quintam feriam numeravit; quia *in ea* sua sponte seipsum mystice sacrificavit, corpus suum et sanguinem discipulis suis tradens; et sextam feriam, quia in ea iudicaverunt et crucifixerunt eum, quasi noctem et diem computavit, perinde ac si in sepulchro iam esset; et sabbatum.

Alii autem ad hunc modum rectius dixerunt: Sexta feria et sabbatum, hoc est passionis et mortis *dies*, ut duo dies integri computandi sunt. Dominica, licet exiguum ex ea partem desumpserit, ut dies integer computanda est. Etsi enim nocte de

¹ MATTH., XII, 40. — ² I. e., ante sextam feriam. — ³ Sic codd.

sepulchro surrexit: tamen resurrectio eius non est accurate comprobata usque ad vesperam: nam per totum diem discipuli in dubio manebant. Feria secunda illucescente, cum Lucas et Cleophas regressi dixissent discipulis: « Vidimus eum », illi autem, discipuli inquam omnes, in magna animi haesitatione versarentur: tunc venit Iesus, et stans inter illos resurrectionem suam comprobavit. Rursum, resurrectionem dominica fieri debuisse liquet ex tempore quod Salvator noster Thomae dubitationem sivit manere: nam a secunda feria usque ad dominicam, qui dies fuit octavus, non se illi manifestavit. Quid autem? « Et die octavo iterum erant discipuli intus, et Thomas cum eis » ¹. Etsi ergo nocte surrexit, sed non nisi vespere discipulis comprobatum est ² quod dixerit eis haec ². Itaque completi sunt tres dies integri: feria sexta, et sabbatum, et *dominica* usque ad vesperam, ubi feria secunda illucescebat. Ad iudicium adductus est quo tempore creatus est Adam; crucem ascendit *quo tempore Heva creata est; in sepulchro fuit quando p. 85. mortis sententia in Adam lata est: ut cum plasmaretur Adam, ipse iudicium subiret. Et quemadmodum Heva mater fuit omnibus viventibus, ita et crux facta est fons vitae; et quemadmodum Satanias propter suam in Adam invidiam corrumpit, ita et Iudaei a ministerio suo et a veritate ceciderunt, quando ipsam veritatem crucifixerunt et a se repulerunt. Sed et crucem ascendit qua hora costa ab Adam sumpta et Heva ex ea facta est; et sua ipsius costa in cruce perforata, sanguis inde et aqua exierunt in vitam generis Adae. Mortem subiit quo tempore Adam de arbore comedit; quia ei fructum arboris vitae gustandum erat daturus, ut viveret et non moreretur. In primo mundi sabbato, dolor in Adam cecidit: in hoc sabbato, quando descendit Dominus noster ut eum inter mortuos visitaret, gaudium ei restituitur. Sexta feria e Paradiso depulsus est: nocte sabbati signum cuspide et Cherubim et gladii eum *inde* deterrere coepit. Sexta feria baptismum sanguinis et aquae percepit, et pacis signum, crucem, vidit, quae solatium dedit ei a cuspide et a gladio. Crux gladium et Cherubim et cuspidem fugavit: et alter Adam mortem fugavit a primo. Tres dies

¹ IOHAN., XX, 26. — ² Sic codd. Fortasse legendum est *οὐδὲν*, et sic vertendum: « quibus dixerunt illi » (sc. Lucas et Cleophas, ut supra).

erat in domo mortuorum, ut Adam nominibus sacris signaret. Dierum trinitate eum signavit; et particeps cum eo in morte factus est, et suum ei gaudium et hereditatem promisit, thalamum spiritalem. Humilia abstulit, et alta dedit: exigua a natura nostra mutuatus est, et grandia ei solvit: pignus in Paradiso depositum in Golgotha est redemptum. Tum Adam mortem gustavit cum fructum primum gustavit; et vitam gustavit cum de arbore vitae gustavit per crucem. Ipse de arbore vitae depulsus est, et arbor vitae ad eum venit. Accepit promissum *mortis per gustum fructus; et promissum resurrectionis accepit per gustum corporis et sanguinis. Mansit tempus, nec mortuus est; et nunc tempus manet, donec resurrectio ei impleatur.

Praeclara haec significabant passionis et resurrectionis dies: per sextam feriam signata est nostra e pulvere plasmatio et mors; per sabbatum requies nostra apud inferos, et resurrectionis expectatio; per dominicam resurrectio nostra et ingressus in mundum novum. Et iure dominica, die quo creatus est mundus, fuit Domini nostri resurrectio, et immortalitatis initium: cum mundi initio et initium fit alterius mundi. Et quemadmodum huius mundi exornatio a dominica incepit, sed nondum usque ad sextam feriam creatus est qui in eo habitaret; ita et Dominus noster primo die surrexit, et ante nos ascendit, ut thalamum suum nobis in hereditatem ornaret. Hic *dies* typus est resurrectionis nostrae, hic nostrae veritatis confirmatio, hic naturae nostrae fultura, hic dies est quem prophetae ab initio expectabant. Domino autem prophetarum et apostolorum, qui sua nos caritate inter mortuos visitavit atque a morte redemit, qui et nos secum regnare faciet in caelo, gloria, et honor in saeculum saeculorum.

CAPUT XIX.

Quando fuit ascensio Domini nostri; quo mense, quo die? et quare 40 dies mansit post resurrectionem suam donec ascendit?

Nonnulli theophori viri, 'qui ab apostolis [in] synodo sua [...] ¹, dicunt eum eadem dominica die in caelum ascendisse, qua

¹ Vide CURETON, *Ancient Syriac Documents*, p. 24. Fortasse legen-

et Spiritus descenderit. Atque qui hoc *dicunt cum illa sententia concordant, *quae dicit* Dominum dominica apprehensum et *in carcere* usque ad sextam feriam fuisse detentum. Et dominicam ascensionis dominicam septimam post resurrectionem faciunt, cuius responsorium (‘ō nīthā) « Ille qui in essentia sua » nuncupatur. Cur enim, inquit, ascenderet Dominus, et deinde decem dies expectaret donec Spiritus descenderet? Et cum 43 dies numerandi essent a dominica resurrectionis ad dominicam istam, et ipsum resurrectionis diem tollunt et diem ascensionis. Et dicunt dies re vera fuisse 41, vocari autem 40, secundum solitum Scripturae usum loquendi. Sed Lucae verbis contradicunt, qui *Dominum* post 40 dies ascendisse ostendit, apostolosque postea in caenaculo moratos esse, deinde capto consilio Matthiam elegerit, et demum completis pentecostes diebus descendisse Spiritum.

Alii autem dicunt Dominum nostrum feria quinta ascendisse, secundum 40 *dierum* numerum, deinde singulos dies inter singulos superiorum ordines mansisse, id est ternos dies in singulis *angelorum* ecclesiis. Et sic disputant: Cum, *inquit*, ad homines descenderit Creator noster, et licet Dei forma esset, formam servi assumpserit, passusque sit, et omnia pro nobis sustinuerit, iustum et aequum erat ut spirituales quoque delectaret, singulos *scilicet* ordines eorum singulis diebus, ab imis Adami generis rebus incipiens, donec ad summos caelos ascenderet. Et cum novem dies apud novem spiritualium ordines consumpsisset, decimo die ad caelos ascendit, et descendit Spiritus.

Quidam vero inspirati viri, Lucae Actus et *rerum* ordinem secuti, haec dixerunt: Mansit Dominus noster post resurrectionem suam 40 dies, secundum numerum annorum *quos filii Israel in deserto manserunt, qui postquam advocati sunt, hoc annorum spatium manserunt, iuxta 40 dierum numerum a speculatoribus Israel consumptum. Et Dominus quoque noster, postquam de sepulchro surrexit, ita discipulis suis ait: « Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra » ¹. Et cum caeli

dum est: « id est apostoli in synodo sua »: alioquin desiderantur aliquot verba; puta « qui ab apostolis in synodo sua testimonium trahunt »?
— ¹ MATTH., XXVIII, 18.

terraeque potestas ei data esset. supernaturali modo in terris mansit. Quemadmodum filii Israel praeter naturam *in deserto* manserunt, hoc est, vestimentis suis non detritis, quod naturali modo accipi nequit, manna praeter naturam pasti, parvis quoque vestibus eorum cum statura crescentibus: ita praeter hominum naturam Salvator noster in terra mansit. Et sicut Deo placuerat ut illi *prius* in deserto bellis exercerentur, deinde in terram promissionis ingrederentur: ita et Salvatori nostro placuit ut naturam nostram immortalitate exerceret, et *discipulis* accurate notus fieret, deinde ante eos proficisceretur, eosque trans Iordanem, qui mortis figura est, traiceret, ut tandem in veram promissionis *terram*, caelum, intrarent. Exiit de Aegypto huius mundi, et infernus, velut mare, ante eum divisus est; et ipse, quasi obses pro omnibus, e morte transiit, e nos cum sui mortis mysterio traiecit per baptismum. Surrexit ipse, et hereditatem nostram, Ierusalem supernam, speculatus est; et speculatores nequam, daemones, retudit, qui terroribus nobis obstabant quo minus in promissam caelorum habitationem ingrederemur. Clamabat ipse cum paranymphe suo Iohanne, cuius similitudinem gerebat Caleb Iephone filius, et mendaces ostendit decem *speculatores* malos, qui male in mundum irrepserant, et homines post idola errare faciebant. Et ideo filiorum Israel omnium, qui decem illis obtemperantes murmuraverunt contra Iesum et Caleb filium Iephone, cadavera in deserto corruerunt, quia Iesus Sal-

p. 89. vator noster amicis *et paranymphe suis, una cum Caleb, ¹ terram bonam in hereditatem erat daturus, decem speculatores vero, una cum populo qui verbis eorum obtemperassent, perditurus, et pro vetere Israel novos sibi filios electurus, qui idonei essent terram in hereditatem accipere et hostes in proelio superare. His itaque diebus in terra mansit, ut discipulos suos confirmaret. Si autem eum, postquam ascendisset, apud spirituales *ordines* mansisse verisimile credatur: tamen ut decem dierum perfectum numerum expectaret, deinde post perfectum numerum expletum oriri faceret eis lumen Spiritus sui, quod futuri saeculi mysterium ostenderet: hoc multo magis convenit: et rursum, ut quemadmodum initio azymorum ² dierum

1. e., Iohanne Baptista. — ² A « pentecostes ».

congregati illuserunt ei et crucifixerunt eum, ita in postera festiuitate potentia eius coram Iudaeis omnibus, ex omni loco congregatis, ostenderetur. Diem *ergo* descensus Spiritus distulit, donec 50 *dies* complerentur. Quarta decima de Aegypto exierunt et per mare transierunt: et post 50 *dies* completos testamentum legis acceperunt per Moysen, quem *Deus* tunc leges ac iudicia docuit. Ita et die paschatis Dominus noster corpus suum et sanguinem tradidit: sed discipuli ea quae coram fiebant non intellexerunt. Sic Dominus noster Cephae ait: 10 « Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea ¹ ». Sed neque cum pascha paschate mutasset, mundumque post tres dies de Aegypto inferni traduxisset, intellexerunt discipuli, sicut nec *olim* populus. Nam et populus, cum vidissent Dominum, vocesque et fulgura audissent, valde timuerunt; sed non 15 permanserunt in timore suo: Domino abrenuntiarunt et Moysi servo eius, et vitulum adorauerunt. Iam vero discipuli terrae motum et igneas linguas viderunt; *contremuit enim locus in p. 90. quo erant congregati, « et apparuerunt eis linguae ignis et supra singulos eorum sederunt », ipsique « variis linguis coeperunt loqui, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis ² »; et 20 credebant et assentiebant sermoni qui habitus est cum eis. Et hanc ob causam Dominus noster decem dies expectauit, deinde descendit Spiritus: ut quo die datae sunt tabulae testimonii, *eodem* spiritalium ignearumque tabularum typum monstraret in corde scriptarum. Et hic impletus est sermo Ieremiae: 25 « Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et dabo domui Israel testamentum novum, et dabo legem meam in corde eorum, et in mente eorum scribam illam ³ ». Et rursum, *ita* factum est, ut eius gloria in festo appareret, quem in festo Iudaei crucifixerunt. 30

CAPUT XX.

Quoties Dominus noster inter resurrectionem suam et ascensionem discipulis suis apparuit?

Sicut Scripturae ostendunt, decies apparuit inter resurrectionem suam et ascensionem: primo, Mariae; iterum, mulieribus in via: tertio, Simoni et Iohanni, prout discipuli dixe-

IOHANN., XIII, 7. — ² Act., II, 3, 4. — ³ IER., XXXI. 31, 33.

runt: « Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni ¹ »; quarto, Lucae et Cleophae; quinto, undecim apostolis; sexto, die octavo, ubi Thomam reprehendit; septimo, Iacobo fratri Domini; octavo, quingentis discipulis simul, ut ait beatus Paulus; nono, iuxta mare Tiberiadis; decimo, ubi in caelum ascendit.

Sic patres nostri tradunt eum inter resurrectionem et ascensionem apparuisse.

p. 91.

*CAPUT XXI.

Quomodo cogitemus fore resurrectionem nostram a mortuis? et quomodo hoc naturali modo et sine Scripturis intelligere possimus?

Quidam, qui proclamant nostram a mortuis resurrectionem nec natura nec scriptura *posse* demonstrari, haec dicunt: Quidquid initium habet, habet et finem: sed non omnis finis initium habet ².

Quod si ita se res habet, omnium rerum initium est formatio ex semine, finis vero mors; et post mortem aliud initium non est. Cur enim praesens mundus periret, et alius fieret? Sin autem, quo pacto est Deus semper creator, si tandem creaturam perditurus est? Alii ad hunc modum dicunt: Etsi *verum est* homines bonorum et malorum *factorum* retributionem accipere: attamen *sola* anima, e corpore egressa, retributionem accipiet: mundus autem manebit sicut est.

Iis autem, qui dicunt mundum sicut est, ita mansurum esse, nos dicimus: Si mundus non est solvendus, qui iustitiam in mundo operantur, et a malis et iniquis iniuriam patiuntur, et occiduntur et pereunt, quando mercedem iustitiae sunt visuri; et quomodo mali, qui in hoc mundo prospere agunt? Expectamus *nempe* et humiliamur ³: *sed* Creatoris iudicium iniquum esse videmus. Et cum nos iudices iustitiae constituamus, ut Deum iustum imitemur, et ob religionem eius honeste ambulemus, ille secus agit, bonos nempe perdens, rem malis for-

¹ Luc., xxiv, 34. — ² I. e., ut videtur: Non omnis finis est quasi alius alicuius rei initium putandus. Auctor e contrario sic disputare videtur: mundum solvendum quidem, seu potius innovandum, sed non penitus extinguendum. — ³ Fortasse legendum est: « Expectamus ut humiliemur ».

tunans. Huiusmodi iudicia iniqua esse manifestum est: sed Deus non nisi iusta iudicat. Quando? In fine: cum finis adven-
nerit *huius saeculi. Rursum, si hoc saeculum ideo finem ha- p. 92.
bet, quia habet initium: post finem quid? Si nos mortales
5 mortui abierimus, elementa e quibus creati sumus, quando dissol-
ventur? Quodsi dissolvenda sunt, et haec omnia profecto peri-
bunt. Si autem dissolvenda non sunt, nec *illud verum est*:
Omne quod initium habet, habet et finem. Pereant ergo ele-
menta: quid post elementa? Manet Creator, qui initium non
10 habet. Novum quid creaturus est, an non? Et si alium mundum
creaturus est, huicne compositione par erit, an hoc praestan-
tior? Et si huic similis, cur hunc abstulerit, et loco eius simi-
lem aedificaverit? Quisquis aedificium evertit, ideo *facit* quia
melius vult aedificare. Hic autem aedificium everterit, ut everso
15 simile aedificet. Nonne sapientiae eius esset melius aedificare?
Si autem melius aedificat, id *quod prius erat* renovat; quem-
admodum homo qui domum aedificat, illam, quam evertit,
aedificat maiore quam prioris splendore structurae: et sic re-
novata perpetuo manet. Quare? Ut de priore aedificio se vin-
20 dicet.

Qui bene ambulant retributionem accipient, et qui male vi-
vunt retributionem accipient. Sicut autem initium formationis
nostrae est semen in uterum infusum, quod spatium temporis
manet, et tandem concretum in mundum prodit, et diversum
25 vitae modum possidet: ita et corpus, quod in terra seminatur,
innovatur ut aliam vitam vivat. In utero aequales sunt divi-
tes et pauperes, iusti et iniqui; quia in eodem statu sunt re-
ges et humiles. Sed in hunc mundum prodeuntes diversitatem
obtinent; et alius quidem fit dives, alius pauper, alius sapiens,
30 alius insipiens, alius *bonus, alius malus. Cum autem ad in- p. 93.
feros descenderint, iterum in una aequalitate stabunt; et sicut
in utero aequales fuerunt, ita et in inferis manent. Ab inferis
autem resurgunt, ut diversitatem acquirant; et alii quidem
bonorum, alii malorum fiunt heredes. Et secundum novem
35 mensium in utero quietem, ita est brevitās vitae in hoc mundo;
et secundum tempus dormitionis nostrae in terra, hoc est sex
millia annorum, ita est diuturnitas saeculi renovandi. Rursum,
norma *est* a philosophis statuta, de qua ita dicunt: Quod pri-
mum mente concipitur est finis *operis*: quemadmodum si quis

domum cogitat aedificare, domus est *quasi* tectum ¹. Rursum, tectum non sine muris stare perpendit, muros non sine fundamentis, fundamentis fossione in terra opus esse. Fodiendo opus incolat: post fossionem fundamenta aedificat, post fundamenta muros, post muros tectum. Sic Deus noster adorandus mundum magnum sibi aedificandum proposuit, qui non dissolveretur. Statuit etiam *creaturas* in eo relinquere rationabiles, a mortalitate et inconstantia immunes. Vidit autem necesse esse ut in crassitudinis conditione prius manerent atque exercerentur, ut facto sequioris vitae periculo, postea ad meliorem vitam transferrentur. Mundum ornavit: videns autem quod e crassa eorum conditione homines in sinceram transferri non sine mutatione possent, mortem eis imposuit. Et quoniam mundus incepto et incremento opus habebat, initium omnium rerum conceptionem fecit esse. Conceptio ergo est fundamentorum fossio, partus est fundamentum, incrementum muri sunt, instructio tecti mors, tecti domusque absolutio resurrectio est.

p. 94. Et hic finem accepit [¶]primum consilium, cum finis operis accesserit. Et sicut quandoque accidit ut infantes ab utero ad mortem transferantur, nondum viso hoc mundo, ita in resurrectione erit: qui in hac vita inventi fuerint, inopinato resurrectionis occursu mutabuntur.

Rursum, alio modo: unum hominem omnium hominum principium esse agnoscimus, et totum mundum ab uno homine esse. Num singuli tot genituri sunt quot ille, hoc est praesentis mundi frequentiam? Et si iterum quot *iam* homines sunt, toties mundus nasciturus sit, nempe pro uno millia millium et centies millies centena millia, unde *eis* terra ad habitandum? Et si mundus hanc nactus frequentiam permaneat, totiesque denuo multiplicetur, non modo terra homines continere non sufficiet, sed nec caelum quidem. Quid post haec? Terra amplificanda est, an homines mutandi? Mutationem in mutabilibus potius et mobilibus fieri oporteat: ne fiat immobilium mutatio.

Illis autem qui dicunt animam sine corpore delectari aut torqueri, ita respondebimus: Si anima sine corpore est passio-

¹ S in marg.: « Ut ait Probus sapiens: finis consilii (ἡ σκοπία) est initium operationis ».

nis et voluptatis capax, cur non statim atque creata est omnem sensum omnemque scientiam percipit. Quare infans in utero non sentit quomodo sit? Quare quando nascatur et lac sugat ignorat? Quare cum somnia videmus, eiusmodi videmus quae
5 corpus patitur? Dico autem, si corpus esurit, somnium quod anima videt, eiusmodi est quasi corpus edat; si sitit *corpus*, quasi bibens aquam videt; si quis timorem aliquem habeat, in somnio suo *corpus* quasi ab hostibus fugiens videt. *Quodsi p. 95.
anima sine corpore res cognoscere possit, cur non haec, quae
10 phantasmatum more in somnio fingit, etiam sine *corpore* noverit? Et quare, si morbus *corpus* occupat, ipsa a scientia distrahitur? Cur non ipsa expedita cogitet? Quare cum cerebro hebetatur, cum corde constrictatur? Cur dissoluto corpore discedit? Si autem sine corpore scientiae incapax est, quo pacto
15 cum exierit, aut gaudebit aut dolebit? Cum homo in carcere tenetur ut occidatur, qui fit ut dormiente corpore ipsa quoque dolorem nesciat? Secundum veritatem autem haec cogitemus: cum Deus hominem constituisset, quatuor ei condiciones statuit: formationem et incrementum, et formationem alteram cum
20 incremento *altero*. Formatio prima de semine est; incrementum est conversatio nostra in hoc mundo. Formatio secunda de sepulcro est, et conversatio secunda est conversatio in saeculo futuro. Sed neque cum semen in infantem mutatur, infans in parvulum, parvulus in puerum, puer in iuvenem,
25 iuvenis in senem, destrui semen dicimus, sed ex semine praestantius aliquid innovari: ex fluido solidum, ex irrationabili rationabilem. Item, ex hoc rationabili quoque aliquid praestantius est innovandum. Sicut enim homo est semine praestantior, ita et in futuro saeculo homo praestantior erit quam
30 in praesenti. Ecce ex semine non destructo innovatum est aliquid ipso praestantius. Sic et homo per mortem et resurrectionem non destruitur, sed aliquid ex eo innovatur quod melius est: et manet Deus creator semper, dum primam creaturam ab aetate (*ἀζωγή*) in aetatem renovat. Mutationes istae, *semi p. 96.
35 nis inquam in foetum, foetus in infantem, infantis in parvulum, parvuli in puerum, pueri in adolescentem, adolescentis in iuvenem, iuvenis in *virum* mediae aetatis, mediae aetatis in senem, senis in mortuum, mortui in iudicandum, iudicandi in heredem bonorum: omnes mutationes in prima creatura

inhaerent. Et sicut nec infans, qui nondum perfectus moritur, ita nec parvulus, nec puer, nec e *dictis* aetatibus alia, nec senex quidem ad perfectionem pervenit, nisi in resurrectione resurgat; neque ulla creatura *aliter* perfici potest; et, *si non sit resurrectio*, Creator potentia carere deprehenditur, qui 5 nihil perfectum creare potuerit.

Sed cogitationes *nostrae* ad rectam potius rationem dirigantur, ne ultra scientiae fines mens nostra vagetur; et manifestum nobis erit, resurrectionem nullo modo evitari posse. Si enim non sit resurrectio, nec mors cogitetur; si non sit 10 'vita' ¹, nec cogitetur *esse* qui moriatur; si non existit *ille* qui nondum vivit, nec 'vivus' ² putetur; si non fuerit *tempus* quando non erat semen, nec semen cogitetur. Omnia denique, praeterita, praesentia et futura, inter se re vera catenae instar connexa atque colligata inveniemus. 15

Domino autem, qui creavit nos, et dissolvit nos, et renovat nos, moventium omnium Motori, demus gloriam et honorem in saeculum saeculorum.

CAPUT XXII.

Quae causa fuit quare Dominus non se Iudaeis ostenderit 20 crucifixoribus, ut confunderet eos; discipulis vero suis ostenderit se, ut confirmaret eos; manusque et pedes eis monstraverit, et cum eis manducaverit?

p. 97. *Quoniam mundum salvaturus, non perditurus, Redemptor noster advenit, dispensationem suam iugiter in misericordia 25 erga homines agebat. In ipsa passionis hora ait: « Pater, mitte eis, nesciunt enim quid faciunt » ³. Si ergo post resurrectionem sacerdotibus et Phariseis apparuisset, Iudaeisque omnibus, qui seductorem eum et mortis reum appellabant, populus utique eos lapidasset — quia morti Iesu omnino non con- 30 sentiebat populus, — et Romani simul eos perdidissent. At Dominus noster, ne sui causa poenas darent, continuit se, ne ab eis videretur. Potuit enim, si voluisset, omnia facere; et cum Deus se corpus habere finxerit, duosque angelos secum, nec non manducaverit et biberit ⁴: quomodo nunc hoc facere ne- 35

¹ S: « qui vivit », seu « vivus ». — ² S « vitae ». — ³ LUC., XXIII, 34. — ⁴ Gen., XVIII, 1-8.

quiverit? Manus suas ac pedes discipulis ostendit, et loca clavorum: et sicut his ostendit, potuit et Iudaeis et populo ostendere. Rursum, quoniam in fine se revelaturus erat, et omnes simul resuscitaturus, gaudium vero visionis suae solis iustis
 5 erat concedendum, peccatoribus et iniquis longe a se remotis: ita et nunc typice ostendit. Discipulis et mulieribus apparuit, ut gaudio eos afficeret: Iudaei, si eis se ostendisset, confusionem ob visionem eius paterentur. Iudas ultro morte appetita e vita excessit: ita in adventu *Domini* Filius perditionis extinguetur, et in pulverem, unde fuit assumptus, redigetur. Peccatores autem, si Christum viderent, peccatorum suorum rubore afficerentur. Sicut enim cum rex exercitibus suis se ostendit, fortes quidem et in bello victores gaudio, rebelles vero et imbelles dolore et tristitia afficiuntur; ita et in revelatione
 10 Salvatoris nostri, qui mandata eius custodierint, *videntes eum p. 98. gaudium habebunt, peccatores vero dolorem et tormenta. Et quemadmodum in resurrectione sua non se Iudaeis ostendit, quod quidem ex misericordia fecit, ne punirentur, ita et in consummatione: quod non ab iniquis videbitur, hoc quoque misericordiae eius est, ne propter peccata sua erubescant.

Rursum, alio modo: discipulis suis apparuit, et confirmavit eos de resurrectione sua, ut qui mortis ac resurrectionis eius testes in quatuor *mundi* plagis erant futuri, sine dubitatione evangelium praedicarent. Et si praevidisset fore ut Iudaei converterentur, et eis utique se ostendisset. Sed qui multa pecunia custodes corruperant ut veritatem celarent, cur non iterum eum abnegarent, et Satanam esse proclamarent? Sed cohibendo eos, ne peccatum eorum aggravarent, hoc in misericordia egit. Iudas vero ultro seipsum strangulavit in exemplum Filii perditionis, qui Salvatoris nostri lumine extinguetur.
 20
 30

CAPUT XXIII.

Quomodo cogitemus fore interitum Filii perditionis? et quare in resurrectione nulla erit in eum misericordia, quae etiam daemonibus et hominibus iniquis *exhibebitur*?

35 Homo decem sensus habet, quibus per liberum arbitrium aut iustificari potest aut depravari: quinque corporis, et quinque animae. Corporis sunt odoratus, auditus, visus, gustus, tactus.

Et quando peccat, aut tangendo et accipiendo delinquit, aut odorando, aut gustando, aut videndo, aut audiendo. Et peccatum, quod in rebus corporalibus ac materialibus versatur, per hos quinque corporales sensus admittitur. Animae sunt cogitatio, imaginatio, ratio, *intelligentia, cupido ¹. Et per haec
p. 99. quoque delinquit *homo*, sive rem dolose cogitando errat a veritate, sive rationem in corde fingit et delinquit, sive rem machinando intelligit ut delinquat, sive imaginationem in corde et mente fingit et peccat, sive sensus cupidine excitat, et iniquitatem suam per eos occulte facit. Simili modo per hos quinque sensus iustitia quoque fit. Necesse est ergo homini illi, qui iuste optat vivere, ut eius manus, visus, odoratus, auditus et gustus ita se habeant ut per ea recte ambulet. Nec inordinata haec esse oportet, nec unum quidem ex eis delinquere. Sed et animam suam bene ordinatam debet habere in omnibus sensibus eius; his quoque iniungens, ut irreprehensibiles sint, nec non ut res divinas meditentur atque scrutentur. Ab his quoque sensibus generantur risus et flatus, acceptio et datio. Cum iucunda quis videt, ridet; cum mala patitur, flet. Si filius nascitur, risum effundimus; si moritur, lacrimas et fletum. Si
in Dei timore vivit homo, sua dat pauperibus; si terrena respicit, rapit *aliena*. Haec ita esse manifestum est. Sed hos decem sensus, quos diximus, nemo est qui omnino bene custodire possit, propter cupidinum passiones, aut in mente et animo *versantes* aut corporaliter se manifestantes. Unus homo
perfectus in sanctitate fuit, nihil in ullo horum sensuum passus: homo scilicet Domini nostri. Hic in omni sanctitate perfectus fuit, nec *unquam* peccati fecit periculum, sive in corporis sive in animae sensibus. Reliqui homines peccato obnoxii
p. 100. sunt, ut ait Salomon sapiens: « Nemo est *quin peccet » ². Nemo tamen est qui in omnibus sensibus suis peccet aut delinquat, ut nihil divinum in sua mente reponat, nisi homo Filii perditionis. Ceteri autem homines medii stant inter Dominum nostrum Christum et Filium perditionis; ita ut ille qui valde perfectus in sanctitate manet, in novem sensibus suis

¹ Legi pro ; sed e solita apud auctores enumeratione hic expectes « intellectus ». — ² *Eccles.*, vii, 21; cfr. I (III) *Reg.* viii, 46.

iustificetur, in uno autem non iustificetur, sed peccet. Item, qui nimis iniquus est et malus, in novem sensibus suis peccat, et in uno iustificatur. Qui in secundo gradu sanctitatis est, in duobus sensibus peccat: et qui in tertio gradu sanctitatis, in tribus sensibus peccat; qui in quarto gradu, in quatuor sensibus peccat. In rebus quoque physicis gradus et series ad quatuor usque definiunt medici: nempe vim calidam, et frigidam, et humidam, et siccam huiusmodi serie ordinant: primam, secundam, tertiam, quartam; et ultra series nulla est. Similiter ad malos et bonos quod attinet: in primo ordine malorum ille est, qui in uno sensu iustificatur; in secundo ordine, qui in duobus sensibus iustificatur; in tertio ordine, qui in tribus sensibus iustificatur; in quarto, qui in quatuor sensibus iustificatur. Et hic octo ordines ostenduntur, quatuor bonorum et quatuor malorum. In quinto autem ordine est ille, qui in aequilibrio stat, seu qui in utraque parte aequalis est. Et hic medius vocatur; nec bonus dicitur nec malus, quia lances staterae, cui actiones eius imponuntur, altera contra alteram stant in directo, nec malum praeponderat nec bonum. Hoc autem non « gradus » vocatur, sed « medium »: neque mala eius, *qui ita se habet*, sinunt eum malum vocari. Et quemadmodum rex, qui contra *tyrannum et rebellem pugnat, p. 101. iis qui secum in proelio honeste ac fortiter se gerunt, bona pro virtute rebusque fortiter gestis retribuit; malis autem plagas pro malitia eorum decernit; populo vero qui in neutra parte, aut bonorum aut malorum, censetur, regia absolvit gratia: et demum illum, qui seditionis ac mali regnique discriminis auctor fuit, tormentis acerbis interficit: quia cunctis modis regi inimicitias ambire machinabatur, nec ulla ratione misericordia dignus invenitur: ita erit in adventu Salvatoris nostri: iustis, qui in Christi regis militia fortiter dimicaverint, pro virtute sua praemia consequentur; mali autem diversa pro qualitate defectionis suae sustinebunt tormenta. Qui autem mediocriter vixerint, quia in neutram partem declinaverunt, illorum instar qui a rege absoluti sunt, liberi relinquentur in medio loco, qui malorum quidem poenis caret, sed bonorum gaudiis non est dignus. Rebells vero ille filius perditionis¹.

¹ Ad verbum: « quasi filius perditionis »; i. e., fortasse, « utpote perditioni destinatus ».

qui Christi nomine seipsum appellaverit, et gradum sibi alienum iniuste rapuerit, cunctisque sensibus suis machinatus sit ut Domino obstaret, secundum *dictam* parabolam regis peribit.

- Rursum, quemadmodum orto sole res omnes quae nitore suo lumen splendoremque solis capere solent, ut margaritae, aqua, argentum et aurum, et aes politum vitrumque, cum ceteris quae subtilitate sua solis radios possunt percipere: ita accidet et in adventu Salvatoris nostri, iustitiae Solis: creaturae omnes, quae *per sensus suos sanctificatae fuerint ac luci conformatae: licet non in omnibus sensibus, sed saltem in uno: propter hunc unum sensum sanctificatum misericordia fiet et in alios. Et hic *unus sensus*, propter illuminationem quam a Domino acceperit, reliquos sensus, sodales suos, a corruptione servabit. Si enim ceteri, quanvis mali, perirent, et hic quoque necessario periret: nihil enim seorsum usui esset: et iniuriam a iudice pati videretur. Sed quando hunc conservari aequum est, necesse est ut et reliqui sensus una cum eo serventur, ut homo integer maneat. Et sensus illi, qui peccaverint, poenam peccatorum suorum suscipient; sed is sensus illuminatus lumine suo ceteros recreabit, dum peccatorum suorum poenas luunt: et illi adeo misericordiam consequentur, ut saltem supersint; et Dei miserationes laudabunt, quod talem ipsis vitam concesserit, dum vident quot praesentis *mundi* aerumnis carentes securi permaneant, angustiarum, doloris, et contentionum expertes. Et quemadmodum ex utero in mundum egressi, angustiarum nostrae in utero mansionis recordantes naturae gratias agimus, quae nos e carcere illo eduxerit, ita et mali omnes Deo gratias ibi reddent, quod non pro merito retributionem acceperint, sed liberationem a mundi angustiis sint adepti. In Filium vero perditionis, de quo sermo *noster* est, cum nec unum quidem sensum sanctificatum habeat, sed totus in peccatis videatur esse, iuste interitionis sententia egredietur; et qui omnes perdere voluit, coram ipsis, quos errare faciebat, peribit. Qui autem socii eius fuerunt, e *patri* excidio erepti atque in vita servati, *perinde ac si plenam redemptionem acceperint, gaudebunt, cum eiusmodi extinctionem effugerint. Et quemadmodum si captis latronibus alios ex eis verberibus caedi, alios rex iusserit interfici, illi qui caeduntur libenter verbera suscipiunt, dummodo supplicio liberentur: ita

et mali, qui Filii perditionis assecclae fuerunt, verbera sua aequo animo tolerabunt, dum miseri illius cernunt ruinam. Sed et ipsi in interitu suo misericordia extendetur: si enim in vita maneret, mala ei perferenda modum excederent. Cum
5 ergo nulla sit in eo pars boni, perire eum satius erit quam tormentis cruciari aeternis. Itaque resurrectio tota in misericordia perficietur, erga iustos et iniustos, erga Filium perditionis, et erga omnes creaturas ratione praeditas.

Sunt vero qui dicant poenas ac tormenta finem habitura,
10 secundum mensuram peccatorum hic commissorum. Cur, *inquiunt*, Deus eos, qui parum peccaverunt, in tormentis aeternis derelinquat? Equidem vero, nescio quo pacto mutationem admiserint in eo quod est immutabile. Ad eos autem sic respondebimus: Omnis mutatio per motionem fit; et sine motu
15 mutatio cogitari nequit. Si ergo mutatio ibi, ibi et motus; et si motus, et tempus; si tempus, et locus. At ubi sunt tempus et locus, ibi dissolubiles res sunt. Dissolvi ergo potest et bonorum gaudium; et cum illis mutatio fiat e malo in bonum, necessario et *his* e bono in malum erit mutatio? Si autem bonis
20 non potest esse mutatio, quomodo malis fiet? Nam etiamsi poenae mutarentur, natura tamen eadem *maneret*.

Sed de illo statu ita consideremus: *Omnes quidem homines p. 104.
unius naturae sunt: sed alii formosi, alii informes sunt, alii pingues, alii macri; alii proceri, alii brevi statura; alii natura
25 validi ac lepidi, alii inhabiles; alii sapientes, alii fatui; alii membris carentes, alii membris redundantes. Omnes vero, sive boni sive mali, in propria sua natura ac structura immutabiles sunt: formosi enim pariter atque ii qui secus, sic manent. Similiter et de futuri saeculi gradibus cogitandum nobis est: gaudium
30 adepti semper in hoc manebunt, cupidinis passionibus et inclinationibus carentes. Et quonam modo? In hoc mundo pauperes semper divites esse cupiunt, divites ne pauperes fiant metuunt; perpetuoque in passionibus et certaminibus versantur, naturae fortunaque resistentes. Ibi autem voluptatis, cui
35 inhiabant, spem amittent; non enim pauperum more divitias expectabunt; sed quibus intererunt, eadem desiderabunt. Sicut enim mortuo rege omnes regia stirpe oriundi regnum appetunt, qui autem a regali prosapia sunt remoti id minime cupiunt, quod nequaquam ad se pertinere sciunt: ita et illi, cum

sese, quoquo modo se habeant, ab hoc amoveri non posse persuasum habeant, huiusmodi desideria relinquent. Et hoc pro misericordia sua Creator disponit, ne in desideriorum cruciatus incidant: [...] ¹ et rursum, ad socium suum respiciat, ad eum scilicet qui infra se est, et recreabitur; et qui inferior est ruinam Filii perditionis sibi repraesentet: et omnes solatium habebunt. « O profunditatem gratiae et scientiae Dei » ² nostri, qui creaturam suam semper in misericordia visitat atque gubernat!

p. 105. Si cui autem alia atque haec sentire placuerit, ³suam sibi opinionem habeat, et sicut ei visum fuerit, sentiat. Illi gloria, qui sua nos scientia sapere facit. Amen.

CAPUT XXIV.

Quando fuit inventio crucis? quo die, quota luna?

Crux inventa est anno 629° Graecorum, sabbato, die decima tertia Septembris, luna undevigesima; et nota facta est die dominica, postquam mortuum vivificavit: hoc est, die decima quarta solaris Septembri, vigesima vero Septembris lunaris. Quodsi intelligere vis quomodo hoc tempore inventio acciderit, annos 629 Graecorum per cyclum solarem ³ divide, et manebunt tibi 13: adde unum ⁴ et *dein* ³/₄: ⁵ et fiunt 17. Per ⁷septenarium *numerum* ⁶ divide: manent 3. Feria tertia fuit initium anni illius: *et* fundamentum est feria secunda. Et litera festalis est *he* [seu 5]. At 5 cum 2 fundamenti fiunt 7. Sabbato *ergo* fuit *decima tertia Septembris*.

Quare autem die decima tertia mensis *inventio* fuerit, quidam ita tradunt: Mundus ab initio et usque ad finem eius 13 indictiones ⁷ comprehendit: 10 priores ante adventum Christi, et 3 post adventum eius usque ad finem. Et ideo crucis inventio in tertiam decimam Septembris incidit, ut Salvatoris nostri manifestationem de caelo, nostramque de pulvere manifestationem significaret: illius, inquam, de caelo *revelationem significavit*, quando Constantino apparuit; nostram vero resur-

¹ Desiderantur, puto, aliquot verba. — ² *Rom.*, xi, 33. — ³ I. e., per 28. — ⁴ Syr. « literam » sc. *alaf*. — ⁵ Sic codd.; sed intellige: « 3. seu quartam partem numeri (13 + 1) 14 ». — ⁶ S: « septena bis ». — ⁷ I. e., indictiones **dxxxii** annorum. Vide p. 32, n. 2.

rectionem, quando lignum e terra fuit extractum. Per decem dies, decem priorum indictionum numerum completum significavit: per tres *dies* post decem, illas quae sunt post Christum *indictiones*, post *quas [primordius ille dies praevaleret. p. 106.
 5 bit, qui noctem non habet ¹. In hoc, inquit, *die*, quae dominica est, erit resurrectio. Per inventionem, sabbato die *effectam*, *crux* requiem significat, quam *Deus* illis facturum est, quos sabbatum agere faciet in saeculo futuro, fidelibus nempe, et iis qui voluntatem eius faciunt. Quod dominica fuit
 10 manifestata, *significat* fore ut *Dominus* dominica manifestetur, et totum genus humanum redimat. Et quemadmodum in crucifixione accidit ut duo paschata celebrarent *Iudaei*, agnum die non legitimo mactantes, deinde paschatis die Dominum nostrum, agnum rationabilem, sacrificantes: ita hoc quoque
 15 anno accidit ut *crux* sabbato inveniretur, dominica vero manifestaretur: quo effecta est dispensatio permirabilis. Bis, inquit, *crux* inventa est: primo a Protonice, Claudii uxore; iterum in diebus Helenae, Constantini matris. Et quare a mulieribus sit inventa, dicam. Quoniam Heva peccatum in mun-
 20 dum prima intulit, scandalo fuit cunctis filiis suis; et ab ipsis culpatur, quippe qui per eius peccatum mortales et corruptibiles constituti sint. Sed postea Deus visitavit eam: ab ipsa enim ortus est salvator domus Adam, et per ipsius quoque stirpem mysteria *novae* dispensationis revelata sunt. Ab ipsa natus
 25 est Vivificator noster; et resurrectio prius feminae revelata est; et utraque *crucis* inventio per feminam facta est. Quae per Protonicen, adventum Domini nostri in hunc mundum significavit. Quod regis uxor haec fuit, non regis mater: *ideo fuit* quia quando primum venit, de muliere viro desponsata
 30 natus est. In secundo eius adventu videbitur Regis saeculorum mater, Maria. Et ideo in utraque inventionem res ita evenit, quia singulae singulas nobis revelationes Salvatoris nostri figurant. Quod undevigesima, inquit, et vigesima *mensis p. 107.
 35 lunaris *crux inventa et manifestata est*: quia luna, cum quarto die creata esset, medio mense *suo* fuit creata. Post creationem mundi *inceptam* donec creatus est Adam, 5 dies fuere, praeter diem quo creatus est Adam: *et* post plenilunium donec

¹ A: « primordia nox, quae diem non habet ».

crux manifestata est, quinque dies fuerunt, et dominica in qua manifestata est per resurrectionem mortui. Quod in ultimo anni mense, solis pariter et lunae, inventa est, *hoc est*: in fine dierum Salvator noster revelabitur. Constantino autem quando apparuit? Aprili mense. Ibi in mundi initio: hic in fine anni. Sic Domini nostri dispensatio omnia renovabit, quae ad nostram redemptionem pertinent.

Porro, cum nos, Nestoriani, inventionem die decima tertia Septembris agamus, Chalcedonenses vero et Severiani die decima quarta, causa quare nos alio atque illi die agamus haec est: nobis, rei historicae inhaerentibus, diem inventionis celebrare visum est, duabus de causis. Sabbatum ad hunc mundum pertinet, et finis est hebdomadae; dominica vero et primus futuri saeculi dies, et hebdomadae initium est. Si igitur manifestatio Domini nostri huius mundi finis est, et futuri saeculi initium; et si haec sabbato incipiet, quia sabbatum futuri saeculi requiem significat; et si *re vera* crux hoc ipso die inventa est: aequum plane est ut festum eius proprio die agamus. Nam certum habemus *crucem* sabbato requiem nobis praestituram, quando cum archangelo Gabriele venerit ante Salvatorem nostrum. Et sicut ipsa eius crux adventum eius praeventura est in manu Gabrielis, ita et ad crucis manifestationem quod attinet, quae fit ante illius (Domini) manifestationem: die ante ipsius *crucis* adventum ¹, *eiusdem inventionem celebremus. Namque etiam sine rei experimento persuasum habemus illum vivificatorem nostrum esse; neque dubitamus de eo, ut donec reapse resuscitaverit *nos*, non eum Redemptorem vocemus; sed ab initio resuscitator existimatur esse, et nosmetipsos iam nunc in resurrectionis vita mystice versari putamus. Unde fit ut ecclesia orthodoxa, veritati consentanea, inventionis diem celebret die decima tertia Septembris, *veluti* ultima iam indictione completa.

Illi vero alii ad hunc modum apologiam dant pro eis quae faciunt: Etsi, inquiunt, inventio sabbato fuit, tamen manifestatio die dominica fuit. Nam donec mortuum resuscitasset ignota manebat. Cum ergo dominica resuscitatus sit iste, ipsa dominica, quae in quartam decimam Septembris incidit, ubi et

¹ I. e., manifestationem per resurrectionem mortui.

indictio completur et saeculum novum ingreditur, inventionem celebremus, quae est resurrectionis figura. Sed veritatem apud nos manere manifesto apparet, etiamsi illi non sine quadam veri similitudine disputent.

5 Haec denique de inventionem comperimus; et absolvimus iam adjuvante Deo primum Tractatum, in quo res omnes collegimus ad festos dies pertinentes, cum rationibus causisque eorum. Et ultimum capitulum cum crucis inventionem conclusimus. Dies vero Dedicationis, seu Novembrem mensem, ad principium anni
10 pertinere diximus initio sermonis nostri; nec non ipsos *Dedicationis* dies tempora filiorum Israel significare *ostendimus*: nempe regimen in deserto, regimen iudicum, regimen regum, regimen sacerdotum et Maccabaeorum, qui fuerunt post primam *templi* eversionem. Ex scopo etiam *horum dierum* negavimus eos finem mundi significare, quae beati Abraham Bar Liphel sententia est. Neque *documenta de natura atque scrip- p. 109.
tura pro viribus adhibere negleximus: ut sic in portu suo quietem daremus narrationi de dispensatione.

Christo autem, qui dispensationem suam ad nostram salutem
20 peregit, et una cum eo Patri et Spiritui sancto, gloria et honor in saeculum saeculorum.

Explicit, adjuvante Deo, Tractatus primus, de diebus dispensationis Domini nostri.

TRACTATUS SECUNDUS

25 in quo explicatur et illustratur officium vespertinum.

CAPUT PRIMUM.

Eis iam rebus conclusis, quae ad festa eorumque causas
pertinent, incipiamus adjuvante Deo officia, quae in iisdem
aguntur, explicare, secundum suprascriptam nostram promissionem. Et quia in loco adorationis et orationis nostrae situs
30 nobis praefiniendus est, utrum orientem versus, an occidentem, an alio, prius quaerendum nobis est:

Quare ad orientem adoramus, et non versus Ierusalem, ubi prophetae adoraverunt, unde et nobis redemptio venit?

Locus sanctitatis et immortalitatis Paradisus est, et regio orientalis. Et unde hoc notum sit, dicam. Quando creatus est Adam, immortalis et sanctus creatus est, nec peccato tentabatur. Et sicut decens erat, in creatione eius locus ei datus est bonus. At postquam peccavit et mandatum transgressus est, detrusus est inde; atque pro modo peccati sui, ita ab illo loco longe remotus est. Cumque denuo peccassent homines viasque suas currupissent et sese contaminassent, diluvio *Deus* suffocavit eos; et locum illum ab iniquitate eorum purgavit. Indequē
p. 110. homines in hunc locum expulsi sunt. *Terra orientalis hac melior est; illa tamen Paradisus melior est. Et quomodo hoc notum sit, dicam. In Paradiso cum vel parvum peccatum peccassent, et Adam de arbore comedisset, non potuit ibi manere. In terra autem orientali, cum peccata multiplicassent, *diluvio* demersi sunt. Sed in hac terra, quae illa inferior est, quantumlibet peccant homines, non hinc expelluntur. Sed his locis Palestinae regio melior est, utpote in media terra sita. At quo his locis Palestina melior est, eo melior est terra Eden quam ipsa Palestina. In Ierusalem haec nostra expectatio est, ut Paradisum recipiamus: sicut et latroni, dum in Ierusalem erat, Dominus Paradisum promisit, nimirum aliquid melius ei promittens. Et nos idcirco in Ierusalem redempti sumus, ut ad priorem nostram hereditatem revertamur. Ad illam ergo plagam nos adorare decet. Etsi enim *Deus* in omni loco est, tamen ad mundi initium respiciamus: inde creatura incepit; et quoniam a lumine incepit, lumen inde *oriri* videtur. Ab oriente cernuntur stellarum orbes *oriri*, indeque sol oritur: pulchre ergo ad hanc plagam adoramus. Iudaicus vero *populus*, quia typis adhuc inserviebat eorum, quae *veri* luminis sunt, in nocte ambulabat; cui prophetae et sacerdotes quasi stellae lucebant, ut eorum lumine videret. Sed lumen eorum non potuit illis lumen verum ostendere. Nunc autem totum lumen ad nos venit: Christus, sol iustitiae, illuxit nobis, et notum fecit nobis viam vitae, docens nos quod illuc transferendi sumus post mortem nostram: « Hodie mecum eris in Paradiso » ¹, ait

¹ LUC., XXIII, 43.

Dominus latroni. Porro cum Enoch et Eliam in vita servare vellet, *in Paradisum eos transtulit. Item alio modo: Iudaeos, p. 111. quia post sidera errabant et soli honorem praestabant, prohibuit Deus ad orientem adorare, ne post sidera errarent. Et quemadmodum non tota Dei veritas eis in lege revelata fuit, sed fiduciam duntaxat revelandae veritatis dedit eis: ita nec in religione eorum ostendit eis vere quomodo adorarent. Et quemadmodum cum spiritalibus non sufficerent legibus, leges eis carnales tradidit, ita cum nec ad orientem adorare sufficerent, quia post sidera errabant, ad occidentem eos vertit. Promisit eis novum testamentum, illo quod habebant praestantius. Sed et orientalem plagam in parabolis honoravit: ait enim in revelatione Ezechielis: « Portae domus ad occidentem et aquilonem et meridiem aperientur; porta autem orientalis claudetur; quia per eam ingreditur et egredietur Dominus; 15 sed homo per eam non ingreditur neque egredietur » ¹. Viam Dei ab oriente cernis esse. Rursum, beatus David ait: « Ab oriente dedit vocem suam, vocem fortem » ²: ecce honor orientis. Iudaeus, etsi ad occidentem adorat, Deum tamen ab oriente 20 venturum expectat. Rursum, alio modo: quia inde expulsus est Adam, et nos ab initio et usque adhuc reconciliationem circa hoc expectamus, iustum est ut eam plagam versus, unde reconciliationem expectamus, aspectum nostrum faciemque et orationes dirigamus. Item, Deus creatura melior est, et caelum 25 terra praestantius: oportet ergo et in terra locum esse ceteris locis praestantiorum: illum plane qui super omnem terram elevatur: ³verbum beati Pauli ³. Et quia minus contra hunc *locum* ⁴ *elementa pugnant, situm eius altum esse manifestum p. 112. est. At quidquid elevatum est et altum, caelo propinquum est. 30 Honorabilior ergo oriens est quam ulla plaga, quam occidens, aquilo et meridies. Ierusalem autem in media terra est. Medium vero vel duabus partibus vel quatuor ⁵circumscribitur ⁵. Etsi ergo medium aliquantulum praestat; tamen non omnibus partibus praestat: alia quidem praestantius est, alia autem deterius: quod ita esse necesse est, quia medium stat hanc inter 35 et illam. Nec inter duas res *aeque* bonas medium est ullum,

¹ EZECH., XLIV, 2 sqq. — ² Ps. LXVIII, 33. — ³ Haec e margine irrepsisse videntur. — ⁴ Sc. Paradisum. — ⁵ Ad verbum, « coniungitur ».

quia mediocritas inter duas res invicem contrarias iacet. Si ergo una pars praestantior est, utram hanc esse existimemus? quae lucem profert, an quae tenebras? Et si quae lucet melior est, natura atque scriptura testibus, oriens est qualibet parte praestantior: et eo versus intuemur et adoramus, tamquam ad locum praestantio-rem, locum vitae, locum sanctorum, locum unde expulsi sumus, unde sol oritur, unde nos originem duximus, locum a Domino per prophetam laudatum. De oriente hactenus.

CAPUT II.

Cur ecclesiam in absidem (αόγχη), templum, et domum mulierum distribuimus? et quare praecepit Iſō'yabh ut baptisterium in australi latere sit? ¹

Quidam dicunt domum, seu testimonii tabernaculum, in Ierusalem ita dispositam fuisse; quae partim sanctum sanctorum, partim tabernaculum testimonii, partim domus ante tabernaculum vocaretur. Portae quoque eius, *inquiunt*, ad meridiem aperiebantur, versus Iordanem. Quod demonstrare volunt *ex hoc, quod *Israelitae* Iordane traiecto terram promissionis occupaverint: unde fuit nempe ut portas domus versus Iordanem aperirent, hoc est in australi Ierusalem parte.

Alii negant hoc necessario fieri; et nihil referre *dicunt* quoquo modo aut portas aperiri acciderit, aut baptisterium stare. Et in documentum adducunt quasdam ecclesias, quae ita *diverse* disponuntur nec reprehenduntur. Sed beatus Iſō'yabh ea praescripsit quae mysterium aliquod exprimerent, nec instabat ut ita necessario res fieret. Sicut de ecclesiae supellectile loquens mandavit ut diaconi et subdiaconi irent meridie [ad ecclesiam] ², cum nihil referret si aut mane aut pridie irent, ita et hic loquitur.

Attamen antiqui homines negant olim ecclesiae partes ita ordinatim fuisse dispositas: sed etiam mulieres, *inquiunt*, in absidem ingrediebantur, ibique sacramentum sumebant. Et hoc praecipue in terra Romaniae fiebat. Sed postquam beatus Nestorius ad Byzantium electus est, zelo *suo* religioso ad mysteria

¹ Vide delineationem ad calcem voluminis. — ² Vide infra, cap. v.

consideranda se contulit, quae administrat ecclesia. Quae qualia essent cum vidisset, ecclesiam ordinavit secundum mysteria quae administrat. Cum autem Dominus noster dispensationem in Ierusalem peregisset, de caelo descendens, et nostram humanitatem induens, et tandem ab Ierusalem in caelum ascendens, ita et *Nestorius* ecclesiam ordinavit: sanctum sanctorum vice caeli posuit, *qestrōma* (κατάστρωμα) vice Paradisi, qui usque ad aethera altus est. Sed *Paradisus*, licet altitudine cum caelo stat *aequalis*, tamen intra terrae fines est. Ita et *qestrōma*: quamquam altitudinem absidis attingit, cum templo tamen connectitur; et porta clausa *stat* inter ipsum et absidem, quae est caelum. Participat *cum caelo per altitudinem suam, sed in p. 114. essentia (οὐσία) sua terrae inhaeret. Ad hoc *qestrōma* usque lectores ascendunt, qui imae angelorum ecclesiae locum implent, sive illorum qui ad homines mittuntur. Templum est terra universa. Bema, quod est in medio templo, est vice Ierusalem, quae in media terra est. Altare autem, quod in medio bemate est, locum Golgothae implet. Sedes episcopi est locus summi sacerdotis, filii Aaron. Sacerdos pro sanctuario illorum sedebat, hoc est, versus Ierusalem totam et versus orientem. Locus lectorum (bēth qārōyē) a dextris et a sinistris est: hinc prophetae leguntur, inde apostolus et evangelium. Hic, id est in latere minore, stat ille diaconus qui locum levitae implet. Prophetarum atque apostolorum loca *altitudine* aequalia sunt, quia prophetae et apostoli Ierusalem docebant de lumine ortus Domini nostri. Sed honore apostoli prophetis praestantiores sunt, quia prophetae in mysterio tantum Dominum viderunt, apostoli autem revelata facie. Sic et Paulus docet: « Deus enim in ecclesia sua posuit primos apostolos, et post hos prophetas » ¹. Quamobrem honor praecipuus apostolorum loco exhibetur. Rursum, via recta, quae a bemate in absidem ducit, nempe transitio (bēth šěqāqōnē), est via veritatis, per quam omnis qui ambulat, in caelum ingreditur. Nam quisquis in caelum vult ingredi, ad initium itineris sui *prius* veniat, id est in Ierusalem: credat in scripturas et in dispensationem Christi in Ierusalem peractam, mandata legesque eius suscipiat, et ecce duces praesto sunt qui eum e terra in cae-

¹ I Cor., XII, 28.

- p. 115. lum ducant, *diaconi, qui quasi angeli exeunt et suscipiunt eos qui digni habiti sunt ut hereditate capiant vitam. Quod in transitione (šěqāqōnē) portae positae sunt, quae inter bema et absidem tribus in locis aperiuntur, hoc est pro abside, in medio, et pro bemate: hae sunt portae quae aperiuntur coram omnibus qui in viam hanc sanctam ingredi volunt, cuius initium Ierusalem est, et quae ab Ierusalem in Paradisum *ducit*. et de Paradiso in caelum. Templum vero est terra universa. Domus virorum est plaga terrae Eden et orientis. Domus mulierum est occidentalis plaga. Et quoniam oriens cum terrae regione ante ipsum *sita*, praestantior est, domum virorum habitationem puta esse decem generationum, quae fuerunt ante diluvium. Domum autem mulierum illum locum puta esse, in quem depulsus est Canaan, cum in patrem peccasset. At quoniam caeli porta *omnibus* introeuntibus patet, sive de domo Sem sive de domo Canaan sint, non debent gloriari illi, quorum locus terram ante diluvium significat. Nam qui ibi fuerunt, quia non bene se gesserunt, diluvio submersi sunt. Neque gloriantur sacerdotes, qui in Ierusalem sunt; quia lumen eis scandalo fuit, et prae Domini lumine per opera sua obtenebrati sunt. Nec diaconi gloriantur, qui quasi angeli in caelo stant; quia Satanae, cum peccasset, nil profuit locus eius superior, sed ad inferiores partes terrae deiectus est. Abraham, qui electus erat ad sanctificationem, servitii obsequium coram Canaan praestabat, et occidens in orientem potestatem accepit. Unusquisque ergo suo in loco virtutibus strenue certet, ut quod
- p. 116. expectat assequatur. Diaconi, inquam, si *locum suum in scientia custodiunt, cum angelis erunt; sacerdotes canones suos implentes erunt cum Christo; fideles, quae sibi propria sunt observantes, cum Enoch erunt; et mulieres mandata custodientes erunt cum Maria, quae habitabat Nazareth, in loco Ierusalem prorsus deteriore, quippe in quo nihil omnino boni existimetur esse. Et quidem Ruth Moabitis magis virtutibus eminebat quam Rachael, quae fuit ex semine genuino. Haec enim dolose in patrem suum et in Deum egit: in patrem, quia imagines furata est, quas ille adorabat; in Deum, quia in religionem eius fornicata est. Sed et in virum suum dolose egit, quem cum ipsam amaret decepit, et furtum suum celavit. Ruth vero pulcherrima omnia observavit: viduitatis suae *tempus* explevit,

socrum suam honoravit, domum patris sui pietatis studio reliquit, socruī suae obtemperavit, et casto coniugio est sociata. Haec ita Deus disposuit, ne glorientur membra, quae locum honoris in corpore obtinent.

5 Rursum, de templi portis baptisteriique situ ita sentiendum est. Statim ut caeli heredes fieri optamus, in rebus praesentibus participemur iis, quae resurrectionem nobis et gaudium praefigurant, et Domini nostri dispensationem mysteriorumque eius dulcedinem cognoscamus. Haec autem quaerentibus porta nobis necessaria est, qua ad ea ingrediamur: quae *porta* baptismum est. A baptismo incipiamus; deinde ad mysteria ingrediamur. Quando directe ad ecclesiam intrandam venimus, a latere australi ingredimur: quia sic directe baptismum suscipimus, et ad mysteria, quae in Ierusalem ¹ sunt, intramus, ut haec in Paradisum nos ducant, qui est *qestrōma* (χρῆστρομα), et e Paradiso in caelum ² ingrediamur.

Haec causa fuisse videtur quare beatus iste vir haec omnia praescripserit. Si quis autem ³accipit ita, *ut dictum est*. Iordanem contra Ierusalem situm esse: — qui vicina Ierusalem norunt dicant *de hac re*: equidem cum Habacuc clamabo: « Ierusalem non vidi, nec novi Iordanem » ³. p. 117.

CAPUT III.

Quare in festis et in omnibus diebus David adhibemus magis quam ceteras scripturas? et quare eum in hullālas et marmithas dividimus? et quidnam hullālae mystice significant? et quare inter hullālas cathismata (*mautēbhē*) interponimus?

Quare David magis quam ceterae scripturae in ecclesia sit adhibendus, ita inspirati a Spiritu doctores tradunt. Cum vidissent patres nullam esse in psalmis eius narrationem *historicam*, nec in iisdem *scriptum*, ut in reliquis prophetis. « sic dicit Dominus », sed omnes psalmos eius velut ab ipso *pronuntiatos*: quosdam in prophetia, quosdam in supplicatione pro delictis ipsius versari, quosdam aperte de Domino nostro declarantes — ut sunt II, VIII, XIV, et LXXII, qui mixtum de Domino atque de Salomone est, et « Dixit Dominus Domino meo » ¹ —, quos-

¹ Sc. in bema. — ² Sc. in absidem. — ³ Cf. *Dan.*, XIV, 34. —

⁴ Ps. CX.

dam denique de captivitatibus et regressibus, aut de bellis, quae variis temporibus fuerunt — in quibus, si laeti sumus, inveniuntur voces et verba laetitiae, si tristes sumus, *huic animo* idonea adsunt, singulisque apta festis ac commemorationibus —: statuerunt ut *David* in ecclesia adhiberetur, eumque omnes pariter discerent et in officio adhiberent. Rursum, quoniam propheta fuit et rex, panemque sacerdotum more comedit in domo p. 118. Domini, iustum est *ut in ecclesia servetur memoria viri cunctis hisce honoribus commendati, prophetia, sacerdotio, et regno, praecipue vero *appellatione* « cordis Dei » ¹. Cum ergo Christus ab illo ortus saecula redemerit, et in unam sanctam ecclesiam congregaverit, illius servetur memoria in ecclesia seminis ipsius; ut per psalmos, quibus ille poenitentiae *misericordiam* postulabat, illius in ecclesia poenitentia coram omnibus poenitentibus praedicetur; et quae de Christo, ipsius semine, praedicavit exhibeantur, et omnia ab illo praeclare facta enarrentur. Haec hactenus.

Quod in hullālas et marmīthas distribuitur, hullālas inquam 20, cum uno beati Moysi, et 60 marmīthas, haec significat. Terna septies fiunt 21. Ut Trinitas septies praedicetur, decorum est valde atque idoneum: sive septenarius numerus ter praedicetur, sive Trinitatis septies fiat confessio. In 60 marmīthis, sex decades apte, ut supra diximus, componuntur cum numero aequo et rotundo rationabilium *creaturarum: quae sunt* homo, daemonum turmae, tres spiritualium ecclesiae, et Deus omnium 25 creator. Sic enim in rationalibus numeri ac divisiones sunt sex. Ideo autem post singulas decades fit divisio, quia in nullo ordine est numerus inaequalis ², sed *ubique* numerus integer. Et in numeris supra decem nullus est; omnes enim qui supra sunt circa hunc disponuntur ³. Hactenus de marmīthis. 30

Rursum, quidam ad hunc modum tropice exponunt. Dicunt hullālas significare initium mundi, et *reliqua tempora* usque ad resurrectionem a mortuis.

Per primum hullālam, qui 10 psalmos habet, *significantur* 10 generationes ab Adam usque ad diluvium. Primus psalmus, 35

¹ Cfr. I *Reg.*, XIII, 14. — ² Seu forte, numerus compositus; ad verbum: « unus et duo ». — ³ Apud Syros ultimus digitalium numerorum est 10, qui litera Yudh indicatur.

qui 14 *versus habet, de naturis *accipitur* quae primo die p. 119.
creatae sunt, sex in silentio et una per vocem, nec non de
septem aliis naturis, quae illis sex diebus creatae sunt. Sex
naturae silentii sunt caelum, terra, angeli, tenebrae, aqua et
5 aer; lux vero voce creata est. Septem aliae sunt firmamentum,
congregatio aquarum, gramina terrae, divisio luminarium, rep-
tilia aquae, bestiae et homo. Psalmus secundus: de nece Abel
et generatione Seth. « Quare fremuerunt gentes », et proximi
versus: de nece Abel. « Ego constitui regem meum », etc.:
10 de Seth. Tertius psalmus: de Enos, qui insurrexit in domum
Cain, et « coepit invocare nomen Domini » ¹. « Ego dormivi
et soporatus sum, et exsurrexi quia Dominus sustinuit me »,
ait, ostendens quia per nomen Domini, quod invocaverat, ro-
boratus est. « Cum invocarem » ², de Cainan est. Et in fine
15 psalmi, qui quartam generationem *significat*, quemadmodum
Lia post quartum filium suum natum Dominum glorificavit,
ita et hic « Gloria » dicimus.

Marmitha altera: de Cainan et Malaleel et Iared. « Domine
Dominus noster » ³: translatio Enoch. « Confitebor tibi Do-
mine » ⁴: tempus Methusalae, et prophetia Lamech de Noe.
Decimus *psalmus* ⁵: de tempore Noe; quia tota generatio illa
gloriari coepit in malitia sua, nec inventus est in ea vir in-
nocens praeterquam Noe; sed omnes ad filias Cain descende-
rant, easque uxores duxerant, in malitia inordinati coniugii:
25 hoc est, secundum suam voluntatem ducebant eas. Ad quos
cum descendisset Noe, coepit de futuro diluvio eis dicere; et
Deum contra eos ita obtestatus est *ut in psalmo habetur*. Et
cum arcam aedificare incipit, explicit, inquit, hullāla harum
generationum.

30 Item, alium hullālam incolant. *Quemadmodum, cum de di- p. 120.
ludio dixisset eis, responderunt ei: « Ascende tu in montem, et
securus eris a pluvia »; ita dicit psalmus: « In Domino confido,
quomodo dicitis animae meae: Fuge et super montes habita,
sicut passer » ⁶. Secundus psalmus *huius hullālae*: ubi ipse in
35 arcam intrabat, et qui cum eo erant, ait: « Salvum me fac

¹ Gen., IV, 26. — ² Ps. III. — ³ Ps. VIII. — ⁴ Ps. IX. Hic, et in sequen-
tibus, psalmorum initia, quo facilius recognoscantur, secundum versionem
Vulgatam recitantur. — ⁵ I. e., « Ut quid Domine ». — ⁶ Ps. X (XI).

Domine, quoniam defecit bonus » ¹, etc. « Usquequo » ²: oratio Noe in arca. « Dixit insipiens » ³: quando videbat malos omnes diluvio pereuntes. Et iniquitates eorum dinumeravit, quasi ipsi causa essent retributionis, quae venerat super eos.

Item, marmitha alia, quae eius de arca egressum significat, et sacrificia quae obtulit, nec non electionem Melchisedec, et alia, usque ad tempus beati Abrahæ. Et mox hullālam claudunt. Sunt autem qui ante has duas marmithas concludant. Illi vero, qui post decem psalmos claudunt, ita dicunt: Foedus Domini cum Noe *ictum* fuit: ab hoc igitur initium facere debemus eorum, quae ad Abraham spectant. Hi autem alii dicunt legis ac circumcisionis exordium ab Abraham duci. Sed nihil refert quomodo res se habeat: utraque pars est valde probabilis.

« Diligam te Domine » ⁴ initium hullālae est; et ideo iugatis *partibus* ⁵ adhibetur, quia cum natura intravit etiam lex, et scriptura cum natura unita est. Sectio ⁶ de temporibus Isaac est. « Caeli enarrant » ⁷: de rebus mirabilibus a Domino in Iacob factis: quando primogenita emit, et benedictiones accepit; et quando Deus fuit cum eo in omni loco. « Exaudiat te Dominus » ⁸: de tentatione Ioseph, cui nemo adfuit in tempore tribulationis nisi **solus* Deus. « Domine in virtute tua » ⁹: de exaltatione Ioseph; nec non de ingressu fratrum eius *in Aegyptum*, qui inimici ei fuerant: sed « invenit manus eius inimicos eius et odientes eum », et « exaltatus est Dominus in virtute eius » ¹⁰, et laudavit fortitudinem eius. Et hullālam absolvunt, quia « iam surrexit alius rex, qui non noverat Ioseph » ¹¹.

« Deus Deus meus » ¹², qui est hullālae initium, est clamor filiorum Israel de servitute Aegyptiorum. Sectio, « Deus Deus » ¹³: oratio Moysi, ut effugeret de manu Pharaonis. « Dominus regit me » ¹⁴: quando Deus locum ei habitationis praeparavit, ubi et uxorem duxit, nec manum ab eo relaxabat. « Domini est terra » ¹⁵: revelatio quam vidit Moyses in monte Sina.

¹ Ps. XII. — ² Ps. XIII. — ³ Ps. XIV. — ⁴ Ps. XVIII. — ⁵ Sc. in duas partes divisus. — ⁶ I. e., vv. 25, sqq. — ⁷ Ps. XIX. — ⁸ Ps. XX. — ⁹ Ps. XXI. — ¹⁰ Ibid. vv. 9, 14. — ¹¹ Ex., I, 8. — ¹² Ps. XXII. — ¹³ I. e., vv. 20, sqq. — ¹⁴ Ps. XXIII. — ¹⁵ Ps. XXIV.

Alia marmitha: adventus eius ad filios Israel, et signa quae ostendit eis. « Iudica me Domine » ¹: clamor filiorum Israel contra Moysen, et Moysi ad Dominum oratio. « Dominus illuminatio mea » ²: quando miracula facta sunt in Aegypto, et liberatus est Israel. « Ad te Domine clamabo » ³: oratio gratiarum actionis quam obtulerunt Israelitae, quando ab Aegyptiis discesserunt. « Afferte Domino » ⁴: sacrificia quae docuit eos Moyses, quando agnum paschalem sacrificavit « Exaltabo te » ⁵: quando spoliaverunt Aegyptios, et profecti sunt cum honore ex Aegypto. Et hic explicit hullāla tertius.

Abhinc statim alium hullālam incohant. « In te Domine speravi » ⁶: oratio filiorum Israel, quando Pharaonem submergi viderunt, ipsi incolumes; nec non laudis canticum eorum. « Beati quorum remissi sunt iniquitates » ⁷: quando peccaverunt filii Israel in vitulo. « Exultate iusti » ⁸: quando constitutum est tabernaculum testimonii, et Aaron et filii Levi ad sacerdotium delecti sunt. « Benedicam » ⁹: quando Deus Moysen vocavit, eique mandata dedit. « Iudica Domine » ¹⁰: bellum quod commiserunt filii Israel cum Sihon et Og. « Dixit iniustus » ¹¹: malitia *quam cogitavit adversus eos Balaam hariolus, qui nec p. 122. eis maledicere potuit. « Noli aemulari » ¹²: quando peccaverunt filii Core, et perierunt. « Quia benedicentes Domino » ¹³: quando germinavit virga Aaron, ipseque ad sacerdotium electus est. « Domine ne in furore tuo » ¹⁴: oratio quam oravit Moyses, cum nollet Dominus eum in terram promissionis introducere. « Dixi custodiam vias meas » ¹⁵: de observatione mandatorum, quae scripsit Moyses. « Expectans expectavi » ¹⁶: liber Deuteronomii quem scripsit. Et absolvuntur quinque hullālae, qui quinque libros legis significant eaque quae in iisdem observantur.

« Beatus qui intelligit » ¹⁷: electio Iesu filii Nave. « Quemadmodum desiderat cervus » ¹⁸: transitus filiorum Israel per Iordanem, et quae ibi observata sunt: « propterea, inquit, memor fui tui de terra Iordanis ». Abyssus Iordanis cum abyssu maris Rubri comparatur. « Iudica me Deus » ¹⁹: oratio quam obtulerunt

¹ Ps. XXVI. — ² Ps. XXVII. — ³ Ps. XXVIII. — ⁴ Ps. XXIX. — ⁵ Ps. XXX. — ⁶ Ps. XXXI. — ⁷ Ps. XXXII. — ⁸ Ps. XXXIII. — ⁹ Ps. XXXIV. — ¹⁰ Ps. XXXV. — ¹¹ Ps. XXXVI. — ¹² Ps. XXXVII. — ¹³ *Ibid.*, v. 22 (post sectionem). — ¹⁴ Ps. XXXVIII. — ¹⁵ Ps. XXXIX. — ¹⁶ Ps. XL. — ¹⁷ Ps. XLI. — ¹⁸ Ps. XLII. — ¹⁹ Ps. XLIII.

populus et Iesus, quando iterum circumcisi sunt in Galgal, et fecerunt pascha.

Alia marmītha: « Deus auribus nostris audivimus » ¹: de bellis quae cum regibus commiserunt; his enim aptos versiculos invenies: « manus tua gentes disperdidit, et illos plantasti »; item, « quoniam non gladius eorum salvavit eos », etc. « Eructavit cor meum » ²: liberatio Israel a Iabin per manum Barac et Debborae, et laudis canticum quod cantabant. Sic *psalmum* accipere potes, quia partim masculino utitur genere, partim feminino. « Deus refugium nostrum » ³: victoria Ge- ¹⁰ deonis cum trecentis viris. « Omnes gentes » ⁴: victoria Iephte et aliorum. « Magnus Dominus » ⁵: liberatio per Samsonem effecta. « Audite haec » ⁶: interitus Samsonis et Philisthaeorum: dicit enim, « ne timueris cum dives factus fuerit homo » in fortitudine, nisi Deus fuerit cum eo, cum reliquo psalmo ¹⁵

p. 123. toto: non tamen *omnino convenit argumentum.

Hullāla alius: « Deus deorum » ⁷: de peccato filiorum Heli, nec non de eo quod pater non eos reprehenderit, qui cum populum leges ac iudicia docerent, ipsi in malis ambularent. « Miserere mei » ⁸: votum quod vovit Hanna, et praesentatio ²⁰ Samuelis in domo Domini, et oratio Hannae. « Quid gloriaris » ⁹: reprehensio Heli a Domino per Samuelem, et occisio filiorum eius. « Dixit insipiens » ¹⁰: de vexatione Saul, et ira eius in David. « Deus in nomine tuo » ¹¹: oratio David, ut eriperetur de manibus Saul. « Exaudi Deus » ¹²: quando de- ²⁵ trusus est David ex Israel, et in terra Philisthaeorum ambulabat sine festis et sabbatis. « Miserere mei » ¹³: tempus quo in Hebron regnavit, et mala quae ostenderunt ei filii Sarviae, qui Abner occiderunt. « Miserere mei » ¹⁴: quando sedebat David rex super Israel universum, a Dan usque ad Bersabee. ³⁰ « Si vere » ¹⁵: insidiae Absalom et Achitaphel et Amasae.

« Eripe me de inimicis meis » ¹⁶, qui est hullālae initium: quando Salomon rex a patre suo est constitutus, postquam spreverunt eum optimates, et Adonias in eum insurrexit. « Deus repulisti nos » ¹⁷: benedictio qua benedixit eum pater eius ³⁵

¹ Ps. XLIV. — ² Ps. XLV. — ³ Ps. XLVI. — ⁴ Ps. XLVII. — ⁵ Ps. XLVIII. — ⁶ Ps. XLIX. — ⁷ Ps. L. — ⁸ Ps. LI. — ⁹ Ps. LII. — ¹⁰ Ps. LIII. — ¹¹ Ps. LIV. — ¹² Ps. LV. — ¹³ Ps. LVI. — ¹⁴ Ps. LVII. — ¹⁵ Ps. LVIII. — ¹⁶ Ps. LIX. — ¹⁷ Ps. LX.

postquam regnavit, et Deum contra inimicos eius oravit: ait enim, « salvum me fac dextra tua », et, « confitebor ego, et dividam Sichimam » et alias tribus. « Exaudi Deus deprecationem meam » ¹: mandata quae mandavit ei David. « Nonne
 5 Deo subiecta erit anima mea » ²: petitio quam petivit Salomon a Domino, ut populum regere posset. « Deus Deus meus » ³: quando iudicium dedit inter duas meretrices, et homines iudicium eius admirati sunt, et Deus cum eo esse intellexerunt: ait enim, « rex laetabitur in Deo, et gloriabitur omnis qui iurat
 10 in eo », etc. « Exaudi Deus orationem meam » ⁴: quando domum Adoniae et Ioab cognovit, et occidit eos; Semei quoque filium Gerae capitis damnavit. « Te decet » ⁵: aedificatio domus per manum Salomonis. « Iubilare Deo omnis » ⁶: oratio quam obtulit Salomon in domo Domini, quando arcam in eam
 15 introduxit. « Deus misereatur nostri » ⁷: benedictio qua Salomon populo benedixit.

p. 124.

Hullala alius, cuius duae marmithae ex iugatis *partibus* constant ⁸, significat tempus quando duo reges in Israel regnabant, et male se gerebant. Marmitha prima, quae sensum bonum habet, regnum domus David significat; marmitha altera,
 20 regnum Israel.

« In te Domine speravi » ⁹: oratio Ezechiae, nec non liberatio Ierusalem a Sennacherib. « Deus iudicium tuum regi da » ¹⁰: miraculum a Deo in Ezechiam factum. « Quam bonus
 25 Israel Deus » ¹¹, et « Ut quid Deus repulisti » ¹², quorum uterque criminibus plenus est: mala quae Manasses rex populo ostendit. « Confitebimur tibi » ¹³: de humiliatione quae occupavit Manassen; et eiusdem poenitentia, prout in libro Paralipomenon exhibetur. « Notus in Iudaea » ¹⁴: quando regnavit Iosias,
 30 cuius perfectum cor erat erga Deum. « Voce mea ad Dominum » ¹⁵: petitio quam petivit rex, ut daemonum sacrificia de populo posset auferre. « Attende popule meus » ¹⁶, qui iugatis utitur *partibus*: codex legis, qui in diebus eiusdem inventus est, quem et legi iussit coram populo; *nec non* series bono-

¹ Ps. LXI. — ² Ps. LXII. — ³ Ps. LXIII. — ⁴ Ps. LXIV. — ⁵ Ps. LXV. — ⁶ Ps. LXVI. — ⁷ Ps. LXVII. — ⁸ Pss. LXVIII et LXIX dividuntur in psalterio Nestoriano. — ⁹ Ps. LXXI. Psalmi LXX nulla est mentio. — ¹⁰ Ps. LXXII. — ¹¹ Ps. LXXIII. — ¹² Ps. LXXIV. — ¹³ Ps. LXXV. — ¹⁴ Ps. LXXVI. — ¹⁵ Ps. LXXVII. — ¹⁶ Ps. LXXVIII.

rum quae fecit Dominus in populum, et mala quae ei ostenderunt. Unde praecipit: « Intende popule meus legem meam. et inclinate aures vestras in verba oris mei », cum reliquis sectionibus tribus, quae bona enarrant a Deo in illos facta, ex quo de Aegypto exierunt donec David electus est in regem; *et* quomodo irritassent eum in operibus suis. Et ostenditur quod, *« Ego operam dedi ut pascere[m] vos in sapientia cordis et intellectu ». « Deus venerunt gentes » ¹: ostendit desecrationem templi, quando Nabuchodonosor Ierusalem vastavit, et Israelem captivum duxit, deduxitque Babylonem. « Qui regis Israel » ²: oratio Ananiae et sociorum eius in igne. Et hos *duos* psalmos tibi percurram: quodsi quaedam silentio transiero, ne longus sim, sententias huic consilio idoneas invenire ipse poteris. « Fecerunt. inquit, Ierusalem in solitudinem »; et « dederunt cadavera servorum tuorum »: et « facti sumus opprobrium vicinis nostris »: quorum similia in Ieremiae Lamentationibus invenies. Item, « ostende potentiam tuam, et veni ad liberandum nos », o Deus; et « manifestare coram Ephraem Benjamin et Manasse ». Item, « vitem de Aegypto eduxisti; perdidisti gentes et plantasti eam »; « quare sepe[m] eius perfregisti, et conculcaverunt eam omnes transeuntes per viam? » et « devoravit eam aper de silva », Nabuchodonosor. « et bestiae agri depastae sunt eam », hoc est, Babylonii et Medi et Persae, bestiae quas vidit Daniel de mari ascendentes. « Exultate Deo adiutori nostro » ³: victoria Danielis, et triumphus filiis Israel per Cyrum factus, quando ascenderunt ex eis ut templum aedificarent. « Deus stetit » ⁴: quando ascenderunt filii Israel in diebus Darii. « Deus quis similis » ⁵: quando pugnavit cum eis Antiochus. « Quam dilecta » ⁶: quando templum denuo est dedicatum, post Antiochum. « Benedixisti Domine » ⁷, et « Inclina Domine » ⁸: dies quibus filii Israel in pace degebant; nonnulla autem de bellis, quae pro eis gerebant Maccabaei. « Fundamenta eius » ⁹: quando regnabant sacerdotes. « Domine Deus salutis mea » ¹⁰: prophetia quae expectatur in Christi adventu *implenda*, et resurrectio quam factururus est.

¹ Ps. LXXIX. — ² Ps. LXXX. — ³ Ps. LXXXI. — ⁴ Ps. LXXXII. —
⁵ Ps. LXXXIII. — ⁶ Ps. LXXXIV. — ⁷ Ps. LXXXV. — ⁸ Ps. LXXXVI. —
⁹ Ps. LXXXVII. — ¹⁰ Ps. LXXXVIII.

Hullāla alius: quando subegerunt eos Romani, et *Parthi p. 126.
Aristobulum et Hyrcanum captivos duxerunt, et ipsi promissorum sibi a Deo recordati sunt, et quomodo nunc dereliquerit eos et reiecerit, et in manus gentium tradiderit. « Dominus refugium » ¹: quando angelus Zachariae nuntiavit in sancto sanctorum. « Qui habitat in adiutorio » ²: de annuntiatione Mariae facta, in conceptione Domini nostri. « Bonum est confiteri » ³: de nativitate Iohannis.

« Dominus regnavit » ⁴: nativitas Domini nostri. Et quoniam
10 initium hullālae est, *significat* novam dispensationem inceptam.
« Deus ultionum » ⁵: quando Herodes cogitavit interficere eum, sed ille ereptus est ab eo. « Venite exultemus » ⁶: adventus Iohannis ad Iordanem. Cum enim initio adventus sui spem regni caelorum praedicaverit, postea autem Iudaeos contradicentes genimen viperarum increpans vocaverit, ita et psalmus,
15 usque ad medium moderata exhibet verba; a medio autem et porro totus in obiurgatione versatur, tentationem patrum in deserto memorans. « Cantate Domino canticum » ⁷: baptismum Domini nostri, et testamentum quod tradidit. « Dominus regnavit, exsultet » ⁸: quando Satanam per ieiunium suum devicit. « Cantate Domino canticum » ⁹: de miraculis quae fecit Dominus noster. « Dominus regnavit, irascantur » ¹⁰: electio discipulorum, et virtus quam induit eis. « Iubilare Deo omnis terra » ¹¹: quando misit eos ante faciem suam. « Misericordiam et iudicium » ¹²: mandata quae docuit eos. « Domine exaudi orationem meam » ¹³: quando Iudaei Dominum apprehenderunt, et dereliquerunt eum discipuli. « Benedic anima mea » ¹⁴: iudicium quo iudicaverunt eum Iudaei, mortis eum damnantes. « Benedic anima mea » ¹⁵: quando crucem ascendit,
20 et glorificatus est, et in sepulchro depositus est. « Confitemini Domino et invoke » ¹⁶: quando de sepulchro surrexit, et seipsum discipulis ostendit, eisque Spiritum induit, et dominus factus est super populum Domini, *et potestatem habens in p. 127.
30 omnem creaturam. « Confitemini Domino » ¹⁷: signa quae

¹ Ps. xc. — ² Ps. xci. — ³ Ps. xcii. — ⁴ Ps. xciii. — ⁵ Ps. xciv. — ⁶ Ps. xcvi. — ⁷ Ps. xcvi. — ⁸ Ps. xcvi. — ⁹ Ps. xcvi. — ¹⁰ Ps. xcix. — ¹¹ Ps. c. — ¹² Ps. ci. — ¹³ Ps. cii. — ¹⁴ Ps. ciii. — ¹⁵ Ps. civ. — ¹⁶ Ps. cv. — ¹⁷ Ps. cvi.

fecerunt apostoli, postquam descenderat in eos Spiritus »: ubi et populum docere et per scripturas in Christi memoriam redigere coeperunt. « Confitemini Domino » ¹ alius: liberatio apostolorum de Iudaeis; et quomodo Dominum laudaverint et exaltaverint. « Paratum cor meum Deus » ²: praeparationem apostolorum ostendit, qui parati erant omnia pro veritate tolerare. « Deus laudem meam » ³: afflictiones populi, quibus puniti sunt a Domino propter audaciam eorum, quod Christum crucifixissent; mala enim in eos in dies ingruerant, donec a Tito exscissi sunt. « Beatus vir » ⁴: electio beati Pauli. « Laudate pueri » ⁵: gaudium apostolorum, quando gentes convertere coeperunt, easque Deo committere. « Dilexi quoniam exaudiet » ⁶: oratio quam apostoli in vinculis obtulerunt, prout in Actibus narratur. « Laudate Dominum omnes » ⁷: quando omnes gentes evangelium Christi susceperunt, et relictis idolis suis baptizati sunt. « Confitemini Domino » ⁸: ubi apostoli gentes docebant ut in Domino confiderent et mundana gaudia contemnerent. « Beati immaculati » ⁹: doctrina atque mandata quae apostoli fideles observare docuerunt. « Ad Dominum cum tribularer » ¹⁰: oratio quam obtulerunt propter mala quae patiebantur. « Levavi oculos meos » ¹¹: quod cor suum iugiter in caelum levabant. « Laetatus sum in his quae dicta sunt » ¹²: quando gentibus ostendebant dispensationem Christi, quae facta est in Ierusalem. « Ad te levavi » ¹³: quando clamabant ad Dominum de malis, quibus a regibus iniquis *afflicti sunt*. « Nisi » ¹⁴: quando Nero Simonem et Paulum interficere voluit, et postea placatus est ¹⁵. « Qui confidunt » ¹⁶: de victoria apostolorum. « In convertendo » ¹⁷: quando gentes converti coeperunt *ad Dominum. « Nisi Dominus » ¹⁸: quod signa a Domino per apostolos facta sunt. « Beati omnes » ¹⁹: de Iacobo fratre Domini nostri, qui mirabilia exhibuit. « Saepe expugnauerunt me » ²⁰: quando tribulaverunt eum [sc. Iacobum] Ananus ²¹ et socii eius, e templi pinnaculo deicientes. « De pro-

¹ Ps. CVII. — ² Ps. CVIII. — ³ Ps. CIX. — ⁴ Ps. CXII. — ⁵ Ps. CXIII. — ⁶ Ps. CXVI. — ⁷ Ps. CXVII. — ⁸ Ps. CXVIII. — ⁹ Ps. CXIX. — ¹⁰ Ps. CXX. — ¹¹ Ps. CXXI. — ¹² Ps. CXXII. — ¹³ Ps. CXXIII. — ¹⁴ Ps. CXXIV. —

¹⁵ Fortasse legendum est *أسد*, « mente captus est », pro *أسد*.

— ¹⁶ Ps. CXXV. — ¹⁷ Ps. CXXVI. — ¹⁸ Ps. CXXVII. — ¹⁹ Ps. CXXVIII. —

— ²⁰ Ps. CXXIX. — ²¹ EUSEB., *Hist. Eccl.*, I, 23.

fundis » ¹: oratio quam humi iacens oravit, dum animam efflabat. « Domine non est exaltatum cor meum » ²: humilitas apostolorum in omni loco. Sunt autem qui hos duodecim psalmos de apostolis accipiant.

- 5 Abhinc *alium* hullālam instituunt, qui constitutionem ecclesiarum significat, et earundem dedicationem, et sacrificia quae in eis offerri mandarunt apostoli. « Ecce quam bonum » ³: de concordia quae fuit in congregatione ecclesiarum, nec non de benedictionibus quibus benedixerunt eis *apostoli*. « Ecce nunc
- 10 benedicite Dominum » ⁴: doctrina praeclara de statu solitario- rum, qui in vigiliis et laudibus Domini noctes ducunt. « Laudate nomen Domini » ⁵: de coetu ecclesiae, qui idolis reiectis cum Israel et Aaron Domino in concordia benedicit. « Confitemini Domino » ⁶: series scripturarum quas sanxerunt et in ecclesia
- 15 legi docuerunt, veteris scilicet et novi testamenti. « Super flumina » ⁷: mala quae passi sunt Christiani a regibus Romanis usque ad Diocletianum pessimum. « Confitebor tibi » ⁸: baptismum Constantini, et eiusdem confessio veritatis, et pax quam ecclesiis edixit. « Domine probasti me » ⁹: de synodo oecumē-
- 20 nica, quae in diebus eius convenit Nicaeam, 318 scilicet *Patrum*. « Proba me Deus et scito cor meum », quasi generatim dicitur, cum reliquo psalmo. « Eripe me Domine » ¹⁰: de temporibus lupi illius mali atque rapacis, Iuliani impiissimi, qui Christi nomen de Roma exstirpare voluit; ait enim in medio
- 25 psalmo: « ne dederis, *Domine, desiderium suum impio, neque p. 129. succedat ei desiderium eius », « iniquitas labiorum ipsorum operiat eos », et « vir linguosus non firmetur in terra »; ceterum, « novi quod faciet Dominus iudicium inopum et iudicium malorum », « iusti » autem, Iovianus et socii eius, « confitebuntur nomini tuo, et habitabunt recti ante faciem tuam ».
- 30 « Domine invocavi te » ¹¹: synodus Ephesina nequam, diebus Theodosii iunioris habita, in qua impius Cyrillus anathema dedit sancto Mar Nestorio. Dicit enim psalmus tamquam ex ore Mar Nestorii: « constitue Domine custodem ori meo, ne declinat cor meum in verbum malum », neve blasphemiam admittam

¹ Ps. CXXX. — ² Ps. CXXXI. — ³ Ps. CXXXIII. — ⁴ Ps. CXXXIV. —
⁵ Ps. CXXXV. — ⁶ Ps. CXXXVI. — ⁷ Ps. CXXXVII. — ⁸ Ps. CXXXVIII. —
⁹ Ps. CXXXIX. — ¹⁰ Ps. CXL. — ¹¹ Ps. CXLI.

aut opera faciam iniquitatis cum hominibus iniquis; neque conscius sim blasphemii eorum. Cum a Theodoro iusto doctus sim ego, nec istorum synodus nec verba eorum « ungant caput meum ». Ferunt enim Cyrillum ad daemones etiam confugisse, ut Nestorium vinceret: unde dicitur, « quia oratio mea pro malitia eorum ». Et ecce in Liturgia (quddāšā) sua supplicationem facit pro inimicis suis, et dicit: « Et pro omnibus inimicis nostris et odientibus nos; et pro omnibus qui cogitant adversum nos mala; non in iudicium neque in vindictam, Domine Deus, sed in misericordias et in veniam, et in remissionem peccatorum » ¹, cum reliquo loco verborum eius toto. « Voce mea ad Dominum » ²: oratio eiusdem in deserto Oasis. « Domine exaudi orationem meam » ³: supplicatio communis pro peccatis, quae Filius perditionis committi faciet in adventu suo. « Benedictus Dominus » ⁴: proelium quod commissurus est cum eo Elias, reducens ab eo captivitatem hominum, quos ille captivos duxerit. « Exaltabo te » ⁵: confusio Filii perditionis, et exaltatio Eliae, postquam populum *Iudaicum* reprehenderit et baptizaverit. « Ostendent, inquit, homines *fortitudinem tuam », etc. « Lauda anima mea » ⁶: populus, qui in nomine Eliae et in baptismo eius gaudebit. « Laudate Dominum, quoniam bonum et psallere » ⁷: cum baptismum susceperint, et participes facti fuerint in mysteriis sacris; et ecclesia in sanctitate fuerit aedificata. « Lauda Ierusalem » ⁸: resurrectionis praeparatio, et signa quae tunc fient. « Laudate Dominum de caelis » ⁹: caeli, qui aperientur; et spiritus, qui obviam Domino occurrent: ubi et illi, qui in terra erunt, resuscitabuntur. Una psalmi pars ad eos spectat, qui laudes dicent: altera pars, ad eos qui in terra erunt. « Cantate Domino » ¹⁰: gaudium quod spirituales et corporales habebunt; nec non extinctio Filii perditionis de creatura. « Laudate Dominum in sanctis eius » ¹¹: laudatio quam angeli et homines Christo vociferabunt, pro redemptione et renovatione sua.

Hactenus ergo hullālae Davidis ab initio incepti in fine mundi

¹ Vide Nestorii anaphoram, ad finem orationis quae « intercessio » vocatur. — ² Ps. CXLII. — ³ Ps. CXLIII. — ⁴ Ps. CXLIV. — ⁵ Ps. CXLV. — ⁶ Ps. CXLVI. — ⁷ Ps. CXLVII. — ⁸ Ps. CXLVII, 12 sqq. — ⁹ Ps. CXLVIII. — ¹⁰ Ps. CXLIX. — ¹¹ Ps. CL.

absoluti sunt. Abhinc significantur iudicium et retributio, gaudium iustorum et iniquorum poenae. Dominus noster in evangelio ait se oves ad dextram suam constituturum, haedos ad sinistram: et turmam, quae ad dextram numeratur, verbis alloquetur. *Haec sunt* Moysi canticum ¹ propter redemptionem eorum de Pharaone, qui morti comparatur, et de Aegypto, id est inferno; nec non maris traiectio, quae est typus victoriae iustorum in iudicio, ubi ab iniquis aufugerint: iniqui vero, quos daemones subegerunt, et homines impii, torquentur: illi autem coronam victoriae accipient. « Cantate Domino » Isaiae ², eandem laetitiam parti dextrae denuntiat. Abhinc autem convertit verba et in haedos, qui in sinistra parte sunt; et signa eis ordine recitat, quae fecit coram eis, et bona quae dedit eis, pascens *eos omnibus rebus optimis: ut dicitur in illo loco, « Audi caelum » ³: invocans contra eos caelum et terram quod sibimet ipsi noxii fuerint: « Deus autem, inquit, fidelis est et absque iniquitate, iustus et rectus », neque personarum acceptor, sed in iustitia iudicans: « vos autem populus stultus et insipiens », cum reliquo loco. Et postquam recitavit bona quae fecit eis, et mala quae illi retribuebant ei, dicit: « Nunc autem et ego retribuam vobis secundum opera vestra: et eritis mihi non populus, et cum populo stulto numerabo vos, et mala cuncta congeram super vos »: ea nempe quae in hac pericope dinumerat, quae si cum terroribus, qui habentur in evangelico loco de tormentis, componantur, nihilo minora invenientur. Et post sententiam in illos latam, verba sua et in angelos convertit, et dicit: Nunc tormenta vidistis quae subierunt ii, qui Dominum odio habuerunt: et *quomodo* ille vindictam exegerit eorum, qui iniuriam passi sunt, ab iniuriam facientibus eis; et *quomodo* iustum iudicium tulerit, et infirmorum peccata condonaverit et lapsus eorum qui ipsum confessi sunt; neque minorum eorum peccatorum recordatus sit, eo quod in ipsum crediderint. « Laudate ergo gentes, et estote populus eius » ⁴. Et sic hullālarum negotium cum novissimi iudicii atque retributionis mysterio finitur.

Denique, frater, quamquam fieri potest ut non sint patientes psalmi huiusmodi interpretationis, cui applicati sunt.

¹ *Ex.*, xv, 1, — ² *Is.*, xlii, 10. — ³ *Deut.*, xxxii, 1. — ⁴ *Deut.*, xxxii, 43.

illustratioque partim tantum, et non omnino, rebus conveniat, ipsique psalmi non ad hunc sensum compositi sint: tamen ii, qui ipsos ordinaverunt, hoc eis consilium applicaverunt.

CAPUT IV.

p. 132. Cur *praeceperunt patres ut ternas preces quotidie persolvamus: hoc est, vespertinas, nocturnas et matutinas? et quare officium mysteriorum dominicis ac festis diebus *agi* mandarunt, et in ieiunio et in passione tres horas et completorium? 5

Tres preces in ecclesia adhiberi patres mandarunt, vespertinas, nocturnas et matutinas. Et sic tradunt: vespertinum officium matutinumque ex Moysi lege accipiuntur, qui sacerdotes agnum vespertinum et agnum matutinum quotidie offerre iussit ¹. Nocturnum officium ex dictis Domini nostri atque Davidis accipitur. David quidem ait: « Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia tua, Iuste » ². Dominus autem dixit: 15
« Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit, vespere, an media nocte, an galli cantu » ³. Vigilantiam nocturnam, quam hic nobis statuit, de officio mandavit. Item, discipulis suis ait: « Sic non potuistis una hora vigilare mecum? vigilate et orate, ne intretis in tentationem » ⁴; et 20
rursum: « Servus qui novit mandatum domini sui » ⁵ nocte adventum eius expectat. Et quod media nocte novissima surrecturi simus, *cognoscitur* ex eo quod rursus ait: « Media nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei » ⁶. Nostra quoque in ultima nocte erit resurrectio, quo tempore 25
adventus eius expectatur. Significamus ergo nostram a mortuis resurrectionem et ingressum nostrum in caelum.

Item alio modo. Vespertinum officium est gratiarum actio pro eis quae nobis interdum suppositata sunt; matutinum autem, gratiarum actio pro eo, quod e somno, qui mortis est figura, 30
resuscitati sumus atque a noxiis servati; nocturnum vero officium est vigilantia nostra ad suscipiendum regem Christum. Haec mysteria sunt quae significant officia nostra, vespertinum, nocturnum et matutinum.

¹ *Ex.*, xxix, 38, 39. — ² *Ps.* cxix, 62. — ³ *MARC.*, xiii, 35. — ⁴ *MATTH.*, xxvi, 41. — ⁵ *LUC.*, xii, 47. — ⁶ *MATTH.*, xxv, 6.

*At vespertinum quidem et matutinum laicis omnibus imposita sunt; nocturnum vero, propterea quod expectationem Domini nostri significat, sacerdotibus et clero asceticisque iniungitur. Officium mysteriorum nonnisi dominicis festisque diebus peragitur. Sic enim Dominus Moysi praecepit: Die sabbati atque
 5 festivitatis duas oblationes consuetas offeres¹: hoc est, unam ad vesperam et unam ad matutinum, et agnum inter has in honorem festivitatis: ita ut festivitati oblatio propria atque oratio adderetur. Et nos quoque dominicae diei, quia typus est resurrectionis Salvatoris nostri, nostraeque ipsorum resurrectionis,
 10 et quia festum esse eam reputamus, officium assignamus proprium, ceterisque splendidius, quod ritum festivum declaret. Commemorationes quoque *sanctorum* et festa *dominica* simili ornamus observantia.

15 Alia autem officia illa, quae ieiunio et passioni tribuimus, nec iugiter *adhibemus*, sunt tres horae, quas tertiam, meridianam, et nonam vocamus, et completorium post vespertinum officium. Sic enim Dominus dixit Moysi: « Decima die humiliate animas vestras », mense scilicet septimo, « quia haec dies
 20 expiationis est »²: quam humiliationem ieiunium et orationem esse definivit. Unde et nos in diebus ieiunii nostri unicuique horae diei unum hullālam assignamus, et inter novem horas tria *officia* horalia disponimus, ternos hullālas habentia, ut officium nostrum ad typum Trinitatis redigamus. In hoc autem,
 25 quod ab escis nos abstinemus, angelos imitamur. Hi enim in novem ordines distributi, in tribus tamen ecclesiis manent; hoc est, singulae eorum ecclesiae ternos habent ordines. Ita et nos, *cum ieiunio nostro proprium assignamus officium, angelos imitamur. Primam horam cum infima
 30 ecclesia persolvimus; secundam horam cum media ecclesia; tertiam horam cum summa ecclesia. Vespertino officio exacto, habitoque colloquio inter cibum necessarium *sumendum*, completorium persolvimus, legis scripta figurantes, quae observantias praecepit carnales; et unum hullālam adhibemus, aut
 35 quinque. Per unum hullālam totam legis scripturam signamus; per quinque vero, figuramus quinque libros legis. Si autem tres *adhibeantur*, ut aliis placet, Trinitatem significamus.

¹ Cfr. *Num.*, xxviii, 3, 4. — ² *Lev.*, xvi, 29.

Sive enim caelestia sive terrena significamus, Trinitate ob-
signemur.

Omnium denique *officiorum* summam colligentes, cum David
canamus: « Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia tua,
Iuste » ¹. Festis vero ac dominicis ieiunium non servamus, ⁵
neque proprias ieiunii orationes oramus; eo quod dominica
resurrectionem significat, nostramque ex mortuis renovationem;
et quod in futuro saeculo auferetur a nobis mortalitas et in-
constantia. Similiter et in festis, Christi requiem significamus.
Iure ergo *his diebus* mysteria agimus, et commemorationem ¹⁰
dispensationis Salvatoris nostri, nostraeque in caelesti regno
laetitiae.

CAPUT V.

Quare sanctus Iſō'yabh curavit atque praecepit ut pridie
festivitatis diei, diaconi et subdiaconi irent meridie *ad eccle-* ¹⁵
siam, et suspendiculas lampadum solverent atque lavarent,
et ecclesiam pulchris ornarent paramentis: cum reliquis quae
officio praemittenda mandavit?

Quidam dixerunt: Ut praepositos ecclesiae diligentiam doce-
ret, ^{p. 135.} *quatenus de ecclesiae ornatu sollicitudinem habeant, nec ea ²⁰
negligentes praetermittant quae fieri oporteat. Et testimonium
e sancto Moyse proferunt, qui unicuique levitarum praecepit
quid faceret, filiis Gerson, inquam, et Caath et Merari, et quod
quisque onus ferret domus *Domini*. Attamen si hoc docere
voluisset sanctus noster, curnam « meridie » scriberet? Quis ²⁵
enim ignorat ornatum lampadum nequaquam negligendum?
Nisi enim multas lampades ornatusque multos habeat ecclesia,
festum minime celebrat. Si autem ecclesia multam habeat su-
pellectilem plurimosque ornatus, diaconos vero paucos, nonne
recte facerent hi, si res ante diem pararent? Sed isti minime ³⁰
intelligunt beato huic viro id curae fuisse, ut sublimiora quae-
dam, nostraeque in mundo conversationis ratio, in ecclesia
significarentur, magis quam ut modum supellectilis ornandae
praescriberet. Quod si verum esset quod dicunt, lampadibus

¹ Ps. CXIX, 62.

eum lavandis instare: ad panem et vinum quod attinet, cur non duxerit necessarium ut modum quo panis coqueretur praescriberet atque declararet, et modum quo vinum misceretur? id quod magis necessarium erat. Sed ea solum praescripsit, quae
 5 aliquid typice exhibere sciebat; et quae nullius rei typum haberent neglexit tacuitque. At quoniam sanctus noster idoneum esse perspexit, ut *prius* in ecclesia exprimeretur rerum naturalium creatio, deinde, post cetera ordinata, creatio hominis, temporisque spatium quo sine legibus ac scripturis mansit: ita
 10 *res* ordinavit, cum officium describere voluit. Nam ita dicit: « Pridie festivitatis diei veniunt diaconi et subdiaconi meridie, et lampadum suspendiculas solvunt et lavant, ipsamque ecclesiam pulchris ornant paramentis; et hora decima portas aper-
 iunt; *et ter praeco clamat, vel sematron (nāqōšā) *pulsa-* p. 136.
 15 *tur*, ut notum faciat adesse horam officii ».

At quaestionem moveamus, quare « meridie » *scripserit*? Quia dies usque ad meridiem circa initium versatur, post meridiem vero et ad solis occasum, circa finem; et sequentem diem volens celebrare, a fine *praesentis* diei incipit. Cur autem
 20 subdiaconi et diaconi eo conveniunt, sine lectoribus et presbyteris et populo? Quia diaconi in ecclesia vice funguntur angelorum, qui in tribus gradibus stant. Diaconi, inquam, summae *angelorum* ecclesiae locum implent, subdiaconi mediae *ecclesiae* locum, lectores infimae *ecclesiae*. Et sicut ipsi spir-
 25 ritualium ordines suum quisque munus habent, ita et hic praecepit. Diaconi quidem usque ad thronum divinum ingrediuntur: subdiaconi usque ad mediam absidem, sive ad lampadum locum, qui lumen solis significat, qui in medio *caelo* est: lectores vero usque ad portam absidis *accedunt*. Rursum,
 30 diaconi, qui mentem sacerdotis norunt, et quidquid ille vult, id propria sua scientia sciunt implere: hi ecclesiae ornatus curam gerunt: subdiaconi, propterea quod signis eis opus est, et mandata eis signis indicantur...; ¹ lectores vero, quoniam voce et verbis alloquendi sunt, sermonem et ipsi, prout acceperunt,
 35 coram populo proferunt. Diaconi, quia futura animo apprehenderunt, naturam ² rerum disponendarum curant, et cum subdiaconis, qui infra sunt, signis adhibitis loquuntur; ipsique subdia-

¹ Linea hic excidisse videtur. — ² Seu, « substantiam ».

p. 137. coni, *acceptis signis a superioribus, opera externa curant administranda, candelas, portas, et his similia; et hi inferiora quam quae diaconi munera exsequuntur. Lectores, utpote illorum vice angelorum fungentes, qui in revelationibus ad homines mittuntur, scripturas et mandata divina legere noverunt. Itaque in ecclesia ornanda, quae primum mundi ornatum significat, lectoribus, qui infimae *angelorum* ecclesiae locum implent, opus non est. Huiusmodi enim *angeli*, ut diximus, operi perfecto praeponuntur, et eis negotium apud homines *agendum* a Deo committitur. Atque cum Adam nondum creatus sit, merito lectores hic tacentur.

Quid autem illi? « Meridie, ianuis adhuc clausis veniunt, et ecclesiam exornant ». « Clausis ianuis » inquit, quia spiritales, cum mundum ornari viderent, et singula singulis diebus constitui, seque ipsos huic operi ministros *dari*: quinam foret rei eventus ignorabant; et scientiae ostia coram eis clausa sunt, donec ad Dei imaginem et similitudinem creatus est Adam, et super haec omnia potestatem accepit, quorum illi erant ministri. Tum demum universa bene creata intellexerunt, cum et ille creatus est, cuius haec regimine opus habebant. Cui enim ipsis usui essent firmamentum et stellae? quae, nisi ut illius ministri essent, alium *usum habere* non viderunt *angeli*; neque intellexerunt quid sibi vellent aquarum congregatio et lumen profusum, quando ipsis certe haec necessaria non essent. Quid enim ipsis gramen et terrae fruges prodessent, quidve

p. 138. reptilia aquae, aut aves, aut iumenta? Totam *creaturam veluti consilio carentem videbant, et creationem eius quasi nullius esset utilitatis, quae Creatorem eius nec novisset nec intelligeret. Et ipsi nempe, cum adeo subtiles essent, ut Creatorem cognoscere possent, huiusmodi rebus ministri sunt deputati; aliique ex ipsis stellas dirigebant, alii firmamentum, alii aeris atque elementorum administrationem susceperunt. Et Creatorem fortasse absque scientia haec fecisse suspicabantur, qui ecce, creaturas ratione praeditas iusserit ratione menteque carentibus ministrare. Et clausa erat ante eos porta scientiae; atque dum caelos luminibus instruebant, aerem motibus suis, zodiacum gyro, et res terrenas apparatu idoneo, herbis atque animalium excubiis, cur *hoc facerent* non intellexerunt. Ubi vero coram eis resonavit vox illa: « Faciamus hominem

ad imaginem nostram, secundum similitudinem nostram » ¹:
demum creaturam recte factam intelligunt cum omni ornatu
eius, Creatoremque sapientem et bonum esse, qui mundum omni-
bus rebus optimis prius ornaverit, deinde dominum ei et recto-
5 rem advocaverit.

Ita et ecclesia clausis ianuis ornatur. Cum autem tota sit
paramentis instructa, hora decima diei, qua hora ad festum
celebrandum conveniunt, ostenditur creatio Adam. Et grada-
tim per omnes actiones descenditur, donec figuratur tempus
10 quo datum est legis testamentum, quod officii initium est. Ait
autem insuper: « Praeco ter clamat, aut sematron tribus vi-
cibus, seu tribus exclamationibus (m a r m ǒ y ā n) *percutit*, ut
ad officium conveniant ». Praeco hic clamat, non diaconus aut
subdiaconus, quia praeco quasi ad homines ab hominibus *mis-*
15 *sus* adsit oportet. Et angeli ² secreto ad praeconem veniunt,
et ille aperte proclamat quidquid sibi dictum est. Et praeco
iste, qui vice *Noe fungitur, qui inventus est perfectus in ge-
neratione sua, excitator debet esse ad res honestas. Ferunt
Noe, cum arcam facere iussus esset, tempore mensae aut la-
20 boris eos, qui secum laborarent, voce convocare. Tradunt
quoque nonnulli eum lignum quoddam portare solitum, idque
percutere, ut ceteris notum faceret quando ad officium vel ad
requiem eos *convenire* vellet; quo clamante, domesticos omnes
verbis eius obtemperare atque obedire, filios autem Cain con-
25 tumaces in verbis eius risum profundere, eumque contemnere
quasi stulte ageret. Ita *et nunc fit*; praeconis voci Iudaei et
infideles irascuntur atque irrident; Christiani vero laudant et
laetantur, et paratos se habent. Quid autem? Populus libenter
ad ecclesiam convenit; et postquam ingressi sunt, diaconus
30 populum iubet: « Sedete et silete »; et mulieribus dicit: « Ca-
nite »; et mulieres canunt paulisper; deinde surgunt *vir*i.
Egressus populi, *audita* praeconis voce, de domibus suis ad
ecclesiam, est obedientia Abrahae mandato Dei, qui ait ei:
« Proficiscere de terra tua et de domo patris tui in terram
35 quam monstravero tibi » ³. Egrediuntur itaque cum Abraham
de terra sua et de domibus suis, et veniunt Ierusalem, in civi-
tatem sanctam, quam Dominus sibi elegit. Quod in templum

p. 139.

¹ Gen., I, 26. — ² I. e. diaconi vel subdiaconi. — ³ Gen., XII, 1.

ingrediuntur: hic ingressus est Abrahae in terram promissionis. Quod diaconus populum iubet: « Sedete » *inquiens: hoc est* quod dixit angelus Dei ad Abraham: « Sciens scies quod advena erit semen tuum in terra non sua; et servient illis, et illi in servitute eos redigent quadringentos annos » ¹. Et quod ⁵ dicit diaconus mulieribus ut canant: hic nutus est divinus, Aegyptiis imperans ut Israel in servitute redigant. Et quemadmodum mulierum ordo, despectus et opprobrium populi, potestatem adeptus est; ita et Aegyptiis praeceptum fuit, veluti in humiliationem seminis Abrahae, ut *Israelem* subiugarent. ¹⁰

p. 140. *Quod sedet populus, et mulieres stant: haec humiliatio est Israel, et exaltatio populi Aegypti. Quod cum cantionibus (qīnāthā) istae doctrinam ² canunt, *hoc est*: propter blanditias regias ingressi sunt filii Israel, et subiugati sunt ab Aegyptiis. Quod sic paulisper *stantes* manent: hoc tempus est ¹⁵ morationis Israel in servitute in Aegypto. Quod stat diaconus coram sacerdote, cum ante populum venerit: *id fit* secundum visionem quam vidit olim Moyses, rubum, dico, igne succensum nec combustum. Quod dicit diaconus: « State ad orationem »: hoc verbum est quod dixit Moyses: « Declinabo et videbo visio- ²⁰ nem grandem hanc atque terribilem, quare non comburatur rubus » ³. Oratio quam orat sacerdos, est vice sermonis qui dictus est ad Moysen: « Ego sum Deus Abraham et Isaac et Iacob » ⁴. Hactenus ita.

Per ecclesiae ornatus beatus Išo'yabh in narratione sua ²⁵ res descripsit ab initio mundi et usque ad tempus beati Moysi. Nam cum constituisset ut per officia rerum mysteria exprimeret usque donec huius mundi finis adesset, saeculi que futuri initium perveniret, et in saeculo cui tempus nullum est consisteret, ab initio temporum initium fecit narrationis suae: et ³⁰ post prima tempora scripturas introduxit. Et sacerdotem Dei imagini comparavit, Christo nempe, qui est primitiae generis nostri. Diaconi et subdiaconi et lectores sunt spirituales; populus est universum genus humanum. Et ideo presbyter vel sacerdos unus dicitur, etiam si multi adsint, diaconos vero et ³⁵ subdiaconos et lectores multos memorat, cum unus forsitan adsit solus; populum denique, si vel ex una constet persona,

¹ Gen., xv, 13. — ² I. e., hymni genus. — ³ Ec., iii, 3. — ⁴ Ibid., v, 6.

frequentem congregationem vocat: quia Christus unus est, et caput corporis ecclesiae. In corpore partes multae sunt, manus, pedes, crura, lingua, aures, et reliqua membra; quae omnia cum capite suo unum corpus efficiunt. Ita et populus *cum sa- p. 141.
 5 cerdote, capite suo, unus vocatur; quia totum genus humanum unum corpus est in Christo; in quo peccatores membra sunt opprobrii, et sancti membra honoris. Spiritales autem atque superni ordines, quoniam cum spiritales sint omnes, tamen tres esse ecclesiae dicuntur, et singulae ecclesiae ternos habent
 10 ordines, et singuli ordines numero *membrorum* frequentes sunt, recte plures vocantur: hoc est, diaconi, subdiaconi, et lectores. Praeco est vice Noe; populi coetus vice Abrahae. Sessio populi et hymnus (mēm rā) mulierum *significant* servitutem Aegyptiorum. Diaconus, qui stat coram presbytero, est Moyses levita.
 15 Sacerdos est vice ignis in rubo; et verba Domini [ad Moysen, oratio est] quam profert ¹. Et propheta in quodam loco dicit: « Sacerdos est angelus Domini; et legem misericordiae de ore eius requirunt » ².

CAPUT VI.

20 Quid singuli gradus in ecclesia significant, a patriarcha usque ad lectorem, et usque ad baptizatum? et quare ita ordinati sunt, unus post alterum?

De ecclesiae gradibus multa dixerunt inspirati a Deo viri. Quidam *dicunt* eos locum novem angelorum ordinum implere;
 25 et in una, ima ecclesia, collocant lectores, subdiaconos et diaconos: in media autem ecclesia presbyteros, periodeutas et chorepiscopos; in summa ecclesia episcopos, metropolitanos et catholicos. At cum nullum insuper gradum invenerint, patriarchas tacent.

30 Nos autem, frater, nostram protinus sententiam proferemus, quare *ita* sint dispositi; postea ad quaerenda *argu- p. 142.
 menta proficiscemur. Gradus itaque, frater, qui in ecclesia usurpantur, ut ratio simul et sacra evangelii scriptura nos docent, sunt ordines illi, quibus in sua dispensatione functus
 35 est Dominus noster; nempe postquam baptizatus est donec,

¹ Vide supra: textus hic corruptus est. — ² Cfr. MAL., II, 7.

misso in apostolos Spiritu, dispensationem suam complevit. Baptizatus factus est, quando a Iohanne baptizatus est. Et nos quoque in similitudinem eius baptizamur et renascimur ex aqua et Spiritu. Lector factus est, quando librum in synagoga sustulit, et legit: « Spiritus Domini super me », etc. ¹. Subdiaconus factus est, quando flagellum fecit ex funiculis, et eiecit omnes qui emebant et vendebant in templo. Diaconus factus est, quando linteo lumbos suos praecinxit, et aquam in pelvim misit et lavit pedes discipulorum. His autem tribus ordinibus functus est vetus testamentum implens; nec enim novum usque ad caenam mysteriorum introduxit. Etsi enim ipse Spiritu est baptizatus, nemo tamen Spiritu baptizatus est, sicut et ipse, donec descendit Spiritus. Ut lector quidem et subdiaconus et diaconus incessit, cum nihil adhuc novi dispensationis intulisset. Quamquam enim signa faciebat, dicebat tamen se non nisi ad oves perditas domus Israel missum. Nondum enim legem solverat, aut prophetas; sed sabbatum observabat, et sacrificia offerebat, et pascha manducabat legale. Et quamquam sciebat se corpus suum et sanguinem postea daturum, hoc tamen distulit. Quoniam ministerium veteris testamenti servitutem significabat, et operibus implebatur, hoc ² nondum celebravit; sed ipsum vetus testamentum implebat. Et quemadmodum circumcisis est, et sacrificia obtulit, cum his minime opus haberet; ita et his *ordinibus* functus est. Cum autem vetus absolvisset *et novum incohasset, tum demum presbyteratus gradum figurare coepit. Presbyteratum egit, quando corpus suum et sanguinem discipulis suis fregit. Periodeutes factus est, quando discipulis suis dixit: « Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis » ³. Chorepiscopus factus est, quando discipulis in oratione ait: « Pater, sanctifica illos in veritate tua » ⁴. Duo enim gradus hi sine manus impositione conferuntur, solo mandato episcopi. Episcopus factus est, quando de sepulchro surrexit, et ad discipulos venit, et dixit: « Omnis potestas data est mihi in caelo et in terra » ⁵; et quando in discipulos insufflavit, et ait: « Accipite Spiritum sanctum: si cui peccata dimiseritis, dimittentur ei » ⁶, etc.

¹ LUC., IV, 18. — ² Sc. eucharistiam. — ³ IOHANN., XIV, 27. — ⁴ IOHANN., XVII, 17. — ⁵ MATTH., XXVIII, 18. — ⁶ IOHANN., XX, 22, 23.

Factus est metropolitanus, quando ad mare Tiberiadis apparuit, et dixit Cephae: « Pasce mihi agnos meos et oves meas et bidentes meas » ¹. Factus est catholicus, quando elevatis manibus benedixit discipulis suis, et separatus est ab eis et
5 in caelum ascendit. Factus est patriarcha, quando misit Spiritum suum in apostolos suos in caenaculo. Nam gradus isti, quibus post resurrectionem de sepulchro *functus est*, et postquam potestatem acceperat in caelo et in terra, plenam ditionem in ecclesia exhibent, et manus eorum *qui his ordinibus*
10 *funguntur* osculatur, et *ipsi* inclinationibus salutantur, quia vices Christi gerunt de sepulchro resuscitati. Et quemadmodum ille, donec de sepulchro surrexit, non est adoratus, a mulieribus, inquam, et discipulis, ita et gradus omnes in ecclesia, quos ante resurrectionem suam *instituit*, dominationis honore
15 carent. Etsi enim presbyter *fontem* baptismi corpusque et sanguinem consecrat, ligare tamen et solvere, aut manuum impositionem conferre non potest: sed neque baculum tenere, aut in throno sedere; quia adhuc Dominus noster dicebat se locum non habere ubi caput suum reponeret. *Rursum vero,
20 quamquam apud nos, qui in orientali regione sumus, catholicus et patriarcha unus sunt, tamen non ita tradiderunt sancti apostoli: illi vero ordinaverunt aut episcopum simplicem, aut episcopum metropolitanum, aut episcopum catholicum, aut episcopum patriarcham. Et canon hic in omnibus regionibus obtinebat, et etiam in oriente, usque ad tempus Theodosii regis
25 iunioris. In diebus huius, postquam Cyrillus et Iohannes Antiochenus et reliqui occidentales sanctum Nestorium impie anathematizarant et in exilium expulerant, tum oriens Antiochenum patriarcham a se repulit, ut aequum erat, atque neglexit,
30 quod in errorem incidisset, et ditionem eius non agnovit. Verum Antiochiae olim patriarcha fuit, Seleucia catholicus, qui et sub illius potestate constitutus fuit; et ille Antiochenus patriarcha ante hunc proclamabatur ². Quo tempore Antiochiae patriarcha Nestorium anathematizare ausus est, in sede Seleucia catholicus erat Dādh-išō^c Aramaeus. Et tunc anathe-
35 matizavit oriens Iohannem Antiochiae, et Cyrillum, et Celestinum Romae, et Memnonem Ephesi, et omnes qui in synodo

p. 144.

408-4

Ephesus

421-

¹ IOHANN., XXI, 15, 16, 17 (verss. syr.). — ² Sc. in diptychis.

audaci et impia socii eorum fuerant. Cum autem oriens sine patriarcha relinqueretur, nec confessionem *nostram* sine summo rectore manere decens esset, constituerunt patres ut ipsum catholicum patriarcham facerent. Reliquerunt tamen ei nomen « catholicum », quia hoc nomen a synodo occidentali sancta, 5 fidelium virorum consensu, acceperat. *Nomen* ei « patriarcham » propterea addiderunt, quod dedecus videbatur eis esse, si confessio nostra sine patriarcha relinqueretur. Ideo autem non alium praeter hunc patriarcham fecerunt, ne sua ipsorum auctoritate antistitem praesumptuose instituisse *viderentur*; 10 p. 145. sed ipsi, ut *qui in orthodoxa confessione soli permanerent sanctorumque apostolorum veritatem tenerent, se patriarchas nuncupaverunt.

Sed et apostoli quoque ab eo lectores constituti sunt, quando duodecim et septuaginta elegit; subdiaconi, quando « misit eos 15 binos ante faciem suam » ¹; diaconi, quando duxit eos in montem Thabor, et mutatus est color eius coram oculis eorum; presbyteri, quando docuit eos corpus et sanguinem suum ²frangere ². Constituit eos episcopos, quando de sepulchro surrexit, et ad eos in caenaculum venit. Metropolitanos constituit eos, 20 quando apparuit eis ad mare Tiberiadis. Constituit eos catholicos, quando benedixit eis et in caelum ascendit. Constituit eos patriarchas, quando misit in eos Spiritum suum. Etsi enim insufflaverat in eos, etsi etiam dixerat eis « pascite 25 mihi agnos meos et oves », etsi elevatis manibus benedixerat eis: attamen benedictionem plenam et operationem perfectam non sunt adepti, donec in eos Spiritus descendit in caenaculo: nam *alii* ordines illi collati sunt eis, non in plenitudine neque absolute. Sic Salvatori nostro placuit in dispensatione sua pulcherrime omnia implere. 30

Illi autem, qui omnes ecclesiae ordines cum spiritualium gradibus componunt, quomodo hoc sibi persuaserint nescio. Haec autem ad eos dicemus: Si gradus omnes in ecclesia similitudinem habent supernorum ordinum, Christi similitudinem quis gerit in ecclesia? Et quomodo dicitis: « Sacerdos est quasi 35 anima Iesu ³ »; vel etiam: « Pro anima Iesu cum Maligno

¹ LUC., x, 1. — ² S « consecrare ». — ³ Haec verba in quodam responsorio ('ō n ī th ā) dicebantur: vide infra, cap. VII.

bellum committit »? Et quo pacto superum ordines dignos facitis qui corpus et sanguinem Domini nostri consecrent? *Si p. 146.
 ipsi spirituales sapientiam atque virtutem Dei ab ecclesia didicerunt, ut ait beatus Paulus: « In ecclesia revelata est Dei
 5 sapientia principibus et potestatibus qui in caelo sunt »¹: quomodo hi nunc consecratores et dispensatores facti sunt? Si
 Isaias propheta, cum illum carbonem videret, qui huius sacrificii mysterium declaravit, vidit *et* seraphi forpice illum tenentem, quasi dignus non esset qui ipsum tangeret; quomodo
 10 nunc sacerdos, qui vices gerit huius seraphi, et hoc inferior est, carbonem verum, qui nullius rei umbra est, et consecrat et distribuit: imo et ordines inferiores eundem carbonem consecrare atque distribuere facit? Utrum carbonem maiorem ducis
 esse? quem propheta vidit, an hunc, qui in ecclesia est? Respondebis, ut arbitror: Hunc qui in ecclesia; quia ille typum huius
 15 mystice ostendit. Sed iterum interrogabimus te: Uter est maior, seraphi, an qui vice seraph fungitur? Et rursum procul dubio respondebis: Seraphi verus melior est hoc, qui vice seraph fungitur. Itaque seraph maior est homine, qui vicem eius implet,
 20 sicut et carbo hic mysteriorum nostrorum illo praestantior est, quem vidit propheta. Atqui cum mysticum illum ac typicum carbonem verus seraph prae timore non sua manu apprehenderit, quomodo hunc verum carbonem typicus seraphi
 et consecrat et distribuit: nec non et Spiritum iubet, et ille
 25 descendit? Ubi enim Gabriel Mariae annuntiavit, non dixit ei: « Spiritum sanctum ad te adduxi »; sed solum certiores fecit eam Spiritum sanctum venturum, et fore ut virtus Altissimi ei obumbraret. Sacerdos vero supplicatorie Spiritum omnino iubet, et ille descendit: vocat illum, et ille ad eum descendit;
 30 ut ait magnus Ephraem:

« Stat, inquit, sacerdos et vocat eum,
 Spiritum sanctum, secreto:
 Et ille quoque facit voluntatem eius,
 Et descendit *ad eum ex alto »².

p. 147.

¹ *Eph.*, iii, 10. — ² Quatuor versus heptasyllabici. Locum nondum inveni inter edita S. Ephraemi opera. « Spiritus » feminino genere usurpatur, ut apud vetustioris aevi scriptores; sed non est haec certa antiquitatis nota.

Ubi vero Mariam obumbravit, nequaquam angeli voluntatem fecit; hic enim nuntius fuit, qui illius adventum annuntiaret.

At concedatur ita esse ordinem ut tu dicis: lectores nempe imam esse *angelorum* ecclesiam, et una cum eis subdiaconos et diaconos. Qui fit ut diaconi ad thronum accedant? Et qua ratione seraphim et cherubim, qui sedem Domini ferunt et comitantur, nec nuntii fiunt, nunc archangeli facti sunt et principatus, qui ad thronum Domini ministrant? Et quo pacto episcopus, vel sacerdos, sociis suis imperare videtur in abside, si ipse unus ex eis est? Et ecce, unus ex infimae ecclesiae gradibus, diaconi scilicet, qui locum principatum habent, ministri sunt altaris, quod est thronus Domini. Ubi restat mediae ecclesiae locus superior? Et quid tandem summae ecclesiae relinquitur? Quocumque ingreditur presbyter vel episcopus, illuc et diaconus cum eo intrat. Sed non ita fit in superum ecclesiis: non ima ecclesia locum mediae ecclesiae invadit, neque media ecclesia locum summae ecclesiae invadit. Iam vero apud te ima facta sunt summa; et interdum etiam imperandi potestatem habent. Et seraphim, qui thronum Dei adspicere non audent, nunc manducatores et consecratores et dispensatores facti sunt. Aequum plane erat, ut aliquid in abside relinqueres, quod diaconi non attingerent. Si vero id fieri nequit, locum desuper altare aperi, et imam ecclesiam, quae est diaconorum, eo intrare prohibe. Sed neque illuc ingrediatur mediâ ecclesia, qui sunt presbyteri: et relinquatur locus summae ecclesiae, qui sunt episcopi, ut hi paululum saltem honorentur; neque *confusionem introducas in absidem, quae est mysticum caelum. Et quomodo nos angelos iudicaturi sumus? Non iudicatur caput nostrum nisi a Deo: nunc autem ab angelis spiritalibus iudicamur. Beatus autem Paulus dicit: « Nescitis quod angelos iudicabimus? »¹ Ipse quoque iudicari recusat nisi Domini iudicio: « Pudet me a vobis iudicari; iudex enim meus Dominus est »². Si episcopus angeli vice fungitur, Paulum dicere oportuit: « Iudex meus angelus est »: sed illud potius dixit. Atque, nemone est in ecclesia qui Christi locum impleat? Si discipuli unum sunt cum eo, et sicut ipse missus est a Patre, ita et eos misit: nonne vicarii eius sunt? Quodsi vicarii eius sunt, quare cum angelis

¹ I Cor., VI, 3. — ² I Cor., IV, 3, 4.

componuntur? Unus ex gradibus sine cum Christo comparetur. Et ecce, *gradus qui sunt* in ecclesia illorum *gradus* numero exsuperant. Illorum numerus hic est: angeli, archangeli, principatus, virtutes, dominationes, potestates, throni, cherubim, seraphim.

5 Ordinum ecclesiasticorum numerus est hic: baptizati, lectores, subdiaconi, diaconi, presbyteri, periodeutae, chorepiscopi, [episcopi,] metropolitani, catholici, patriarchae. Ecce *ordines* ecclesiastici spirituales binario numero excedunt. Unum ergo ex eis in vicem Christi pone. Si vero catholicus idem tibi videtur esse

10 atque patriarcha: tamen non ita est in scriptis ecclesiasticis. Quatuor patriarchae, Romae videlicet, Ephesi, Antiochiae et Alexandriae, non sunt catholici, sed episcopi vocantur; et unusquisque *eorum unum habet catholicum. Sedi Hierosolymitanae p. 149.

15 conceditur catholicum habere; orientali quoque Seleuciaedi conceditur catholicus. Sed non his patriarchatum loco patriarchae datur exercere. Ecce etiam visitator vice episcopi *quandoque* fungitur: sed non in omnibus, neque semper. Sic et catholicus locum habet patriarchae: non tamen ubique. Unde vero fuerit ut apud nos catholicus factus sit patriarcha, iam supra

20 dictum est.

Unde in officio nostro, o auditor, Christi dispensationem agimus, non dispensationem angelorum. Angeli ministri sunt Dei; diaconi autem ecclesiae sunt gradus sacerdotalis ministri.

« Nonne omnes sunt ministri spirituales », ait beatus Paulus,

25 « qui a Deo mittuntur ad eos qui parati sunt ut hereditate capiant vitam? » ¹. Sacerdos itaque mediator est, et porta, et remissor debitorum: nuntius non est. Si corpus et sanguis Christi in expiationem debitorum data sunt, ipseque discipulis suis praecepit ut *hoc* iugiter facerent, ille plane qui panem et

30 vinum mutat in corpus et sanguinem, expiationem facit debitorum, et remissionem tribuit peccatorum. Angeli autem iugiter nuntii sunt. Si seraph prophetae dixisset: « Ecce hoc tetigit labia tua, ut expiarem debita tua », forsitan dicere posses hanc potestatem illos habere. Sed hoc potius ei dixit: « Ecce hoc

35 tetigit labia tua, ut expiatur iniquitas tua, et peccata tua dimittantur » ². Non ab ipso expiata et dimissa sunt, sed ab alio.

¹ Heb., i, 14. Differt a Peschitta versione; et potest etiam negative intelligi: « Non omnes sunt », etc. — ² Is., vi, 7.

Dominus vero discipulis suis ait: « Hoc est corpus meum quod
 pro vobis frangitur in remissionem peccatorum » ¹. Vides hic sa-
 cerdotem expiationem dare peccatorum. Nam et responsorium
 (‘ōnīthā) in quodam loco dicit: « Medicinam poenitentiae
 p. 150. *dedit Dominus noster medicis peritis ». Hi igitur medicina 5
 spiritali *homines* ab iniquitate sanant. Et hoc scito, frater,
 eam ecclesiae dispensationem veram esse, quae dispensationem
 Domini nostri repraesentet; in qua caelum et terram et Pa-
 radisum et Ierusalem et Nazareth figuramus, et quaecumque 10
 ibi in Christi dispensatione sunt peracta. Si autem ita res
 esset, ut tu dicis, cur non imam ecclesiam, lectorum nempe,
 subdiaconorum et diaconorum, in unam ecclesiam colligis? Cur
 lectores in catastromate relinquis, subdiaconos vero usque ad
 lampades, et diaconos usque ad thronum introducis? Et ubi
 locus est ordinibus presbyterorum sociorumque eorum? His 15
 omnibus, a diaconis et sursum, in quemlibet locum ingredi fas
 est. Si diaconos et presbyteros in una esse ecclesia oporteat, nescio
 ubi lectores et subdiaconi stare possint. Et ecce, vestitus lec-
 torum alius est atque subdiaconorum; et vestitus subdiacono-
 rum alius atque diaconorum: et vestitu et loco diversi sunt. 20
 At vestitus presbyterorum, periodeutarum, et chorepiscoporum
 unus idemque est; ut etiam episcopi et qui supra sunt unum
 habent vestitum. Qui fit ut superiores ecclesiae uniformes sint,
 ima vero ecclesia omnis generis diversitates habeat? Revertere
 ergo ad viam veritatis, et ministerium servitii angelis relinque, 25
 et ministerium dominationis Christo Deo; et sint lectores loco
 imae ecclesiae *angelorum*, et sit locus eorum catastroma, quod
 est aether; et sint subdiaconi loco mediae ecclesiae, et usque ad
 p. 151. mediam absidem ingrediantur; et sint diaconi loco *summae 30
 ecclesiae, ut de propinquo semper Domino ministrare possint. Reliquos vero ordines Christi locum sine in ecclesia tenere; ut
 qui illius locum implet expiationem det nobis, sicut et ille me-
 diator factus est inter nos et Deum: cui cum Patre suo et
 Spiritu sancto demus gloriam et honorem in saeculum saecu-
 lorum.

¹ Sic legitur in liturgia Nestorij.

CAPUT VII.

Quare aliae ecclesiae dicunt « Pater noster qui es in caelis » initio officii, aliae vero non dicunt? et quare alicubi presbyter ante « Pater noster qui es in caelis » orat, alicubi vero post
5 « Pater noster qui es in caelis »?

Non praecepit beatus Iſō'yabſ ut « Pater noster qui es in caelis » diceretur initio officii; immo in eo officio quod terrena significat, evangelium dici prohibuit, eo quod novum testamentum figura sit saeculi futuri; sed a sacerdotis orationibus
10 nos incipere voluit, deinde seriem psalmorum veteris *testamenti* aggredi: non autem nostris orationibus novum *testamentum* praemittere, indeque ad vetus reverti, atque rebus praeteritis symbolice peractis iterum ad novum venire, a quo et initium fecerimus: sed suo ordine res introducamus, ita ut ab initio
15 rebus olim gestis animum intendamus. Pius autem Timotheus ¹, orationem quam Dominus noster docuit assidue a populo orari cum vellet, praecepit ut haec principium esset officii; et hanc orationem *recitandam* quasi canonem instituit. Fuerunt tamen qui huic Timothei mandato non obtemperarent, sed in Iſō'yabſi
20 traditione perseverarent. Et illi quidem, quibus *« Pater noster p. 152. qui es in caelis » initio *officii* recitare placuit, in duplex genus sunt divisi. Apud quosdam *prius* sacerdos orat, deinde dicunt « Pater noster qui es in caelis »: alii vero « Pater noster » dicunt antequam oret sacerdos. Qui orationem *sacerdotis* prae-
25 mittunt, ita dicunt: Sacerdotem quidem orare oportet, prout Iſō'yabſ mandavit, deinde nos « Pater noster » dicere, ut Timotheus praecepit. Qui *prius* « Pater noster » recitant, et deinde orant, haec dicunt: Nos prius orationem « Pater noster » communiter recitare oportet, deinde sacerdotem orare
30 et officium necessarium incohare, ne Domini nostri oratio et nostrum officium unum quid esse putentur. Et cum illis, qui prius orant, sic disputant: Si oratio quam docuit Dominus noster ad officium pertinet: cum inter *psalmorum* divisiones sacerdos oret, cur non post « Pater noster » oratis, et dein

¹ Timotheus I, patriarcha Nestorianorum (780-816).

marmītham incohatis? Siquidem de officio esset *haec oratio*, ita facere deberetis. Si vero de officio non est, sed est tantum oratio quam Dominus noster docuit: ipsam orationem solam ponite, deinde ad calcem eius veniat officium. Si autem ante « Pater noster » orat presbyter, oret etiam ante marmītham.

5

Item alio modo: sacerdos quasi suam propriam orationem orat. Incipit autem ab eo quod officio populi melius est. Quid igitur? Domini nostri oratio melior quam sacerdotis, an sacerdotis Domini nostri oratione melior est, an aequales sunt? Quodsi sacerdotis oratio melior est, et ipse sacerdos Domino
10 nostro melior est. Si autem Domini nostri *oratio* melior est, iuste *sacerdotis orationem praecedit*. At concedantur esse aequales: si autem virtute aequales sint, manet tamen inter eas antiquitatis et novitatis ratio; non enim eodem tempore
p. 153. institutae sunt. Utra est *tempore et ordine prior, Domini
15 nostri *oratio*, an sacerdotis? Domini nostri, procul dubio dicent, quia nihil aliud dicere possunt. Nam si non fuisset Dominus noster, non esset sacerdos: non autem *verum est* contrarium: Si non esset sacerdos, non fuisset Dominus noster; quia Dominus noster principium est novi testamenti, et sacer-
20 dotes nomine eius vocantur: « Sacerdos est velut anima Christi » ¹ ait responsorium (‘ōnīthā). Etsi ergo virtute aequales sint, una tamen est ordine prior. Honorem itaque prioritatis tribue. Quemadmodum si tres presbyteri aut episcopi una convenerint, etiamsi uno eodemque sacerdotio sint praediti, est
25 tamen inter eos temporis ordinisque prioritas; et eum qui prior est praeferimus: ita, etsi Domini nostri et sacerdotis orationes virtute sint aequales, attamen eam Domini nostri et propter antiquitatem suam praepone, et propter illum qui dixit eam, qui isto est ordine prior.

30

Haec igitur singularum consuetudo est ecclesiarum. Si quae vero ecclesia Iśō‘yabhi praescriptionem tenuerit et Timothei mandato repugnaverit, haec nequaquam dicto Pauli consentanea est, qui ait: « Omnis anima potestatibus maioribus subdita sit » ². Si ergo omnibus potestatibus subditi esse iubemur, cur
35 non huic se subiciunt, qui a Spiritu constitutus fuit ut nos regeret? Cum enim Timotheum repudiarint, repudiarunt et Iśō‘-

¹ Vel: « ipse Christus ». — ² Rom., XIII, 1.

yabh: etenim ambo pariter patriarchae fuerunt. Ceterum illi, apud quos prius sacerdos orat, deinde Domini nostri oratio dicitur, minus recte videntur *hoc* observare; cum enim sacerdotis orationem Domini nostri orationi praemittant, et hanc
 5 Domini nostri ad officium pertinere iudicant, et eam sacerdotis hac Domini nostri oratione priorem esse existimant. Qui ergo prius Domini nostri orationem dicunt, deinde sacerdotem sinunt orare, rectam, ut mihi videtur, rationem sequuntur.

*CAPUT VIII.

p. 154.

10 Quam ob causam Dominus noster discipulos hanc orationem docuit, et quae sunt eius significationes? et quare Timotheo placuit hanc orationem canonibus Iſō'yabhi adicere?

Dominus noster Christus, cum vidisset Iudaeorum populum carnaliter legem exsequentes, mundanos honores in omnibus
 15 sectantes, seipsos ampliare cupientes; et hoc sibi velut religionis scopum proponentes, ut inimicos defraudarent atque iniuriis afficerent; dicentes superflua petentibus concedi, ut mortem inimicorum, divitias, longitudinem vitae: ipse paucis verbis, quibus discipulos docebat, multas significationes voluit com-
 20 prehendere; ut ab odio eos amoveret et amore imbueret; ut mens esset eorum ad caelestia inclinatio. Neque tamen a scripturarum regula declinavit, ne Iudaeis tamquam innovator legis videretur; sed doctrinam impertiens, quae legis mandatorum perfectio esset, illud introduxit: « Pater noster qui es in cae-
 25 lis, sanctificetur nomen tuum ». Quoniam audistis Deum timentes se filios vocasse, studete et vos timere eum, ut eodem hoc filiationis nomine dignemini. Et quod docuit eos *orare* « Pater noster »: per hoc eos intelligere voluit, quod si mali factores filii diaboli vocantur, nequaquam, nisi quis bonis *ope-*
 30 *ribus* sanctificetur, Dei filius vocatur. Filios enim patribus suis similes esse oportet, sive natura, sive doctrina, sive quo alio modo minor cum maiore societur. Ita et eos, qui Dei filii esse cupiunt, totam Dei voluntatem *implere decet. Quisquis paren-
 35 Patri Creatori non obediunt, quasi inimici et homicidae putantur, et gehennae morti addicuntur. Per illud autem, « sanctificetur nomen tuum », eos cum angelis sociavit, qui « san-

p. 155.

ctus, sanctus, sanctus Dominus exercituum » clamant Creatori suo. « Adveniat regnum tuum »: « regnum » hic vocat Dei virtutem, quae in simplicibus revelatur. Qui ergo regnum Dei in mentibus suis perfici volunt, simplices sint, in quibus Deus habitat. Et quomodo fiunt simplices? Non rudes. ut quidam hoc 5 vocabulum usurpant: sed pro corporis compositi ¹ vita simplicis animae vitam vivant, rebus compositis pro necessitate utentes: et angelorum simplicitatem spectent, eosque imitentur. « Fiat voluntas tua »: « et ad quem respiciam, ut habitem *cum eo* », ait propheta, « nisi ad quietum et humilem ex hominibus? » ². 10 Si denique voluntas eius bonitate delectatur, et in humilibus habitat, possidete misericordiam et lenitatem, ut Dei voluntas sit in vobis. « Sicut in caelo, et in terra »: et quomodo sit in caelo ostendit in alio loco: « nolite reponere vobis thesauros in terra », etc., « sed reponite vobis thesaurum in caelo » ³. 15 Et si eius voluntas in caelo est, per hoc eis ostendere voluit, ut ipsi caelestes sint in voluntate sua, ut Dei voluntas in eis appareat. Et postquam eos ab omnibus rebus terrenis abstraxit: cum tamen necessitas omnino devitari nequeat, Iudaei autem huiusmodi rerum usum avidius expeterent, ait eis, *sic* 20 *petite vos*: « panem necessitatis nostrae da nobis hodie », nec p. 156. solliciti sitis ut superflua *congeratis: sed ad diem petite annonam *et*, quod potius est, remissionem petite debitorum. Deinde, ostendens eis quod ipsi misericordiam inimicis suis praestare debeant, ut et Deus ipsis debita dimittat, qui sibi non adhae- 25 serint, sed adversati sint, ait: « et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimisimus debitoribus nostris ». Vide quomodo praeoccupet verbo: per hoc sic ostendens: Sicut vos remissionem petitis, dimittite debitoribus vestris: « quod si non dimiseritis, non eritis imitatores eius, quem Patrem vestrum vo- 30 castis; et si eum non imitamini, non eius filii facti estis » ⁴. Et quemadmodum aquila, cum femina eius pepererit, filios tollit et contra solem statuit; et si illi, sicut et ipse, solem intuentur, suos filios esse discit; si vero intueri nequeunt, eos a se destrudit: ita et Deus, quem Patrem vestrum vocatis, si ipsum 35 non imitamini in operibus vestris, aut pro meritis retribuet vobis, aut pater vester esse recusabit. Per hoc itaque verbum

¹ l. e. materialis. — ² Is., LXVI, 2. — ³ MATTH., VI, 19, 20. — ⁴ Cfr. MATTH., VI, 15; V, 45, 48.

docuit eos pacem mentibus suis inserere, et [pacificos] esse erga omnes homines. « Et ne nos inducas in tentationem, sed redime nos a Malo »: ostendit eis quod hoc utique fiet, si Dei voluntas sit: non sua ipsorum *voluntas*, sed Patris, qui eos
5 adiuvat, et tuetur ne ultra vires tententur; neque misericordia eius destituentur, sed proteget eos a Malo, ne dum mandata custodiunt, virga praesumptionis ac superbiae percutiantur, quasi sua virtute hoc fecerint. « Quia tuum est regnum et potestas et gloria in saeculum saeculorum »: quamquam Patrem
10 vestrum qui in caelis est [†]his omnibus divitem esse scitis, p. 157.
vosque gratis dignos fecisse ut filii eius vocemini: cum haec, illi propria, assequi non possitis, nihilominus pro viribus certate, neque ad unum quidem diem desistite. Nondum enim operibus vestris ad eius divitias pervenistis: vestraeque divi-
15 tiae, quantumvis augeantur, cum eius si comparentur, exiguae sunt, nec *quid* esse reputantur. Intendite ergo animos, et « servite illi in timore » ¹, ut partem saltem illius divitiarum consequi possitis. In his quae docuit eos verbis, Dominus totum evangelii canonem comprehendit. Atque, cum a multiloquio
20 eos comprimeret, non Iudaeos notavit, ne inimicus eis esse videretur, sed gentes.

Pius tandem Timotheus, cum vidisset hanc orationem omni dictionis pulchritudine ornatam, praecepit ut initio officii adhiberetur, multis *ad hoc* rationibus *permotus*: primo quidem,
25 quia ipse Dominus docuit eam; iterum vero, quia adeo praeclaris abundat argumentis, ut qui scripturas ediscere atque orare non possent, hanc orationem orarent, quae totum continet quod homo a Deo postulare velit, sive quod ad praesens sive quod ad futurum saeculum attinet; tertio, ut officium nostrum
30 aliquid habeat evangelicae virtutis. Quibus perpensis eam in initio officii constituit.

CAPUT IX.

Quid significat marmitha quae initio officii vespertini *dicitur*; et quod mysterium habet? et quare alii unam marmitham adhi-
35 bent, alii duas?

¹ Ps. II, 11.

Ut ante diximus, per officium nostrum *res* significamus ab
 p. 158. initio mundi usque ad resurrectionem nostram a *mortuis. Sed
 quidam theophori viri aliter sunt interpretati, e quorum nu-
 mero est beatus Abraham Bar Liph, qui ad hunc modum lo-
 quitur: Duae marmīthae quas initio officii adhibemus, de ho- 5
 mine sunt, qui ex anima et corpore compositus est; et unam
 marmītham animae patres assignarunt, corpori alteram. Et
 documentum profert ex ipsis versuum sententiis harum mar-
 mītharum. « In Domino confido, quomodo » ¹, de anima, inquit,
 est; « propter hoc laetatum est cor meum » ², etc., de corpore 10
 est. Iterum: « Ad te Domine animam meam levavi » ³ de anima
 est; « in eo speravit cor meum et refluoruit » ⁴, de corpore est.
 Item, « Deum expectat anima mea » ⁵, de anima est; « ad te
 omnis caro veniet » ⁶, de corpore est. Reliqua sine expositione
 reliquit, sive quod versus idoneos non haberent, sive quod brevi 15
 voluerit *sermonem suum* comprehendere. Et cum in fine mar-
 mīthae duos alios versus cum cantione (qīntā) introducamus,
 hos versus vocem Iohannis ante Dominum dicit esse: quippe
 quia mixtum esset illius officium ex vetere et novo *testamento*.
 Veteris est versus ex David, novi est cantio (qīntā); et « Tibi 20
 Domine » (lā kh ū - mārā) est Salvatoris nostri adventus.

Sed qua ratione beatus hic vir ita interpretatus sit, nescio.
 Ad eum vero haec dicemus: Utrum homo, ex anima et cor-
 pore *constans*, prior est Domino nostro, an simul cum Domino,
 an post Dominum? Et si hominem semper esse putamus, ante 25
 Dominum, inquam, et cum Domino, et post Dominum, unde po-
 test Iohannes inter animam et corpus et Dominum stare? Si
 vero Iohannes medius est inter vetus et novum testamentum,
 p. 159. si *versus quoque illi vetus significant, cantio (qīntā) autem
 novum *testamentum*, cur non ipsas marmīthas ad vetus per- 30
 tinere iudices? Item: utrum ad vivos simul et mortuos redi-
 mendos venit Christus, an ad mortuos solum priores redimen-
 dos? Si autem redemptor est et eorum qui ante eum fuerunt,
 et eorum qui post eum, ideo sane sanctus Iṣō'yabh officium
 ita ordinavit, ut per illud praeteritum, praesens et futurum 35
 tempus signifiaret. Si vero vetus *testamentum* non ideo hic

¹ Ps. XI, 1. — ² Ps. XVI, 9. — ³ Ps. XXV, 1. — ⁴ Ps. XXVIII, 7. —
⁵ Ps. LXII. — ⁶ Ps. LXV, 2.

adhibetur ut praeteritum et praesens significemus, cantio (qīntā) ultimorum versuum non debet Iohannem repraesentare. Si autem duo cantionis versus locum Iohannis implent, Iohannes inter vetus et novum stat: et tu teipsum confutasti.

- 5 Sed viri a Deo inspirati, prout ab ipsis didicimus, ita dicunt: Sicut ab initio incepit beatus Iṣō'yabḥ, ita et nos quoque cum eo mystice interpretati sumus usque ad finem. A templo or-
nando incepimus, et gradatim usque ad Moysen descendimus. Marmīthas a Moyse incipere fecimus. Prima marmītha *signi-*
10 *ficat tempora* a Moyse usque ad captivitatem Babylonicam; secunda: a Babylone usque ad Christum. De prima marmītha sic dicunt: « In te Domine speravi » ¹ et proximus versus, significant verba Moysi. « Quia ecce peccatores », Pharaο et Aegyptii, « intenderunt arcum ut sagittent in obscuro » Israel,
15 « rectos corde »; et omnia « quae praeparasti », Domine, « destruxerunt ». « Iustus autem », Moyses, « quid facit? ». « Dominus in templo » populi sui mirabilia ostendit, « cuius in caelo sedes eius »; ipse « probat iustos », filios Israel, « et impios », Aegyptios; et « diligentes iniquitatem » disperdet,
20 « mittens super eos laqueos » tamquam pluviam; « quoniam iustus est, et aequitatem vidit vultus eius ». Secundus *psalmus*: de temporibus quibus Israel gentes subiugabant; *et cla- p. 160.
mabant: « defecit bonus, et fides cessavit a terra » ²; et consentiebant peccatis Amorrhaeorum; et omnes adversus populum
25 tuum cogitaverunt mala. Quid igitur? « Nunc exurgam, dicit Dominus, et faciam redemptionem » ab eis, liberationem requirens de populo isto « qui circumdant et circumambulant ». « Usquequo » ³: quando traditi sunt in manus gentium spoliantium, et liberati sunt. « Respice, inquit, et exaudi me »,
30 et « illumina oculos meos », et « non dicat »; « ego autem, exultabit cor meum, et laudabo ». « Dixit iniquus » ⁴: de malis quae ostenderunt eis Sennacherib et Nabuchodonosor: et mala memorat quae boni a malis passi sunt. Promittitur redemptio Israel: « cum, inquit, converterit Dominus captivitatem plebis
35 suae, exultabit Iacob ». « Domine quis » ⁵: de tempore regressus docet, nec non de aedificatione templi per Ezram; atque

¹ Ps., XI (Vulg., « In Domino confido »). — ² Ps. XII. — ³ Ps. XIII. —
⁴ Ps. XIV. — ⁵ Ps. XV.

de tempore Iesu filii Iosedec, et de Nehemia, qui ignem resuscitavit. « Conserva me Deus » ¹: quando populus paucus erat et a populis persecutionem patiebatur, usque ad tempus Maccabaeorum. « Exaudi Domine » ²: de tempore Maccabaeorum, et usque ad Iohannem.

Similiter ad reliquas *marmīthas* quod attinet: « Ad te Domine » ³: « ne, inquit, [supergaudeant mihi] », « neque confundantur omnes [qui sperant in te] »; « vias tuas Domine demonstra mihi », et ambulabo in mandatis tuis, et educam populum tuum de laqueo, Aegypto: usque ad « quis est homo qui timet ». Abhinc autem de Iosue atque de ingressu populi in terram promissionis declarat: « anima huius in gratia demorabitur, et semen eius haereditabit terram »: item, de testamento quod Dominus notum fecit Israel. Et « respice, inquit, quod multi sunt inimici mei », Amorrhaei, « et odio iniquo oderunt me »: *et rursus, « libera Deus Israel ». Alius *psalmus*: qui tempus *significat* a iudicibus usque ad reges. « Iudica me Domine, quoniam ego tecum in innocentia ambulavi » ⁴; « et non sedimus ⁵ cum malis », etc. Quid etenim? « Ne, inquit, perdas me [cum peccatoribus], et cum viris sanguinis »; et rursus: « redine me de inimicis his, et miserere mei; pes meus stetit in directo », ut Domino confitear. « Dominus illuminatio mea » ⁶: ab initio regni David usque ad captivitatem. « Cum appropinquarent mihi inimici mei et odientes me simul », « unum, inquit, petii »: cum reliquis versibus sequentibus, usque ad hunc versum: « Domine ne avertas faciem tuam a me », quo tempore captivum duxerint me Chaldaei, « neque opprimas servos tuos in ira tua » propter iniquitates eorum; « quoniam insurrexerunt adversum me », « ego autem credo videre bona Domini in terra viventium ». Et spem regrediendi tribuit dicens: « sperate in Domino », etc.

Marmītha alia: a regressu usque Iohannem. « Ad te Domine » ⁷: « ne, inquit, reputes me cum impiis », qui te ignorant. Haec dixerunt Ezra et Zorobabel et Iesus Iosedec filius. Quid ergo? « Benedictus Dominus qui audivit vocem nostram ».

¹ Ps. xvi. — ² Ps. xvii. Hactenus, ut videtur, de duabus marmīthis quae initio officii vespertini dicuntur. — ³ Ps. xxv. — ⁴ Ps. xxvi. — ⁵ Sic. codd. — ⁶ Ps. xxvii. — ⁷ Ps. xxviii.

et factus est nobis « adiutor et auxiliator », et « ipse est fortitudo plebis suae. et auxiliator salvationis uncti sui », Zorobabelis. Et iterum: « benedic haerediti tuae, et rege eos et dirige eos usque in saeculum ». Et postquam templum aedificatum est: « Afferte Domino » ¹ oblationes, de quibus audistis. « Vox eius super aquas multas », inter Babylonios; et « in virtute » et « in gloria » facta est, et « concussit » et « confregit cedros Libani », *hoc est* omnes gentes quae nos interficere voluerunt. « Exaltabo te » ²: de tempore Maccabaeorum, et usque ad Iohannem, ne longus sim, cuius ultimus *versus* est « propter hoc psallam tibi gloriam, et non tacebo », quia dignum me fecisti videre lumen revelationis tuae.

Item: « Deum expectat anima mea » ³: « quia ^{*}Deus refugium nostrum est »: et « quasi vapor sunt », Aegyptus, inquam, et Canaan; et « confisi sunt in fraude et rapina », cum Deus requirat ut sine macula simus coram eo, et in canonibus scripturarum ambulemus. Et « potestas » quae in eo — Iosue filio Nave — facta est, « Dei est, et ipsi Domino misericordia », quia ipse « reddet » huic viro « secundum opera eius ». « Deus meus, Deus meus » ⁴ de tempore iudicum, et usque ad Salomonem. « Exaudi Deus vocem meam » ⁵: a tempore regum usque ad destructionem *templi*. « Te decet » ⁶: aedificatio templi. « Laudate Deum » ⁷: de tempore Maccabaeorum; etenim hic psalmus a David de Maccabaeis dictus est. « Deus noster misereatur nostri » ⁸: praeparatio adventus Domini nostri, quae fieri coepta est quando regnum de Iudaeis est ablatum. p. 162.

Item: « Cantate Domino canticum novum » ⁹: tempus quo renovatus est Israel per signa et sacrificium agni, et redempti sunt, et leges acceperunt novas et Thoram. « Dominus regnavit, exultet » ¹⁰: victoria populi de cunctis hostibus suis *reportata*. « Cantate Domino canticum novum » ¹¹: de restauratione regni per David. « Dominus regnavit, moveantur populi » ¹²: de regressu e Babylone sub Iesu filio Iosedec et Ezra et Zorobabel, qui sacerdotes sancti fuerunt, et « clamaverunt

¹ Ps. XXIX. — ² Ps. XXX. — ³ Ps. LXII (Pesch.). — ⁴ Ps. LXIII. — ⁵ Ps. LXIV. — ⁶ Ps. LXV. — ⁷ Ps. LXVI. — ⁸ Ps. LXVII. — ⁹ Ps. XCVI. — ¹⁰ Ps. XCVII. — ¹¹ Ps. XCVIII. — ¹² Ps. XCIX.

ad Dominum et exaudivit eos: et in columna nubis loquebatur ad eos; et custodiebant testimonium eius »; et factus est eis Dominus ultor, et vindicavit eos de inimicis eorum. « Iubilate Domino omnis terra » ¹: ubi Maccabaei victores extiterunt, et confusus est Antiochus. « Misericordiam et iudicium » ²: a Maccabaeis usque ad Iohannem.

p. 163. Item: « Complacuisti Domine » ³: quando complacuit Domino et eduxit populum suum, et introduxit in terram *promissionis. « Inclina Domine » ⁴: de tempore iudicium et regum. Item: « Fundamenta eius in monte » ⁵: de domo *Domini* iterum aedificata; et quod « dilexit Dominus portas Ierusalem plus quam omnes » filios Israel, qui peccaverunt; nec non de rebus in ea gloriose factis, quando oblationes oblatae sunt a Iesu Iosedec filio. « Domine Deus salutis meae » ⁶: quando vicit eos Antiochus, et oblationibus ac sacrificiis privati sunt; et facti sunt mortui propter confessionem suam. « Ecce mortuis » ⁷: postquam victi sunt asseclae Antiochi, Maccabaei autem vicerunt, et « surrexerunt fortes » Israel, et « narrabant mirabilia » Domini, et « in tenebris notum est miraculum et iustitia » Dei, quae in oblivionem cesserant: cum reliquis verbis, donec Israel longe remotus est a suis, et regnabant super eum gentes domus Antipatris, « et noti eius recesserunt » ab eo.

Item: « Exaltabo te » ⁸ alter: ubi Dominus manum suam elevavit super Aegyptum, et Israel victor extitit. « Lauda anima mea » ⁹: quando populus a bellis hostium quievit. « Bonum est psallere » ¹⁰: quando regnarunt super Israel reges, et David et Salomon aedificarunt Ierusalem in domum. « Lauda Ierusalem » ¹¹: postquam liberata est a Babyloniis, et aedificata est, et oblata sunt in ea sacrificia. « Laudate Dominum de caelis » ¹²: quando auditas fecit Dominus revelationes suas Danieli *datas*. Et in eodem psalmo sequitur: « Laudate Dominum de terra »: quoniam viderunt filii Israel omnia in terra impleta quae ab angelo dicta erant e caelo. « Cantate Domino canticum novum » ¹³: de tempore quo filii Israel Antiochum

¹ Ps. c. — ² Ps. ci. — ³ Ps. lxxxv. — ⁴ Ps. lxxxvi. — ⁵ Ps. lxxxvii. — ⁶ Ps. lxxxviii. — ⁷ *Ibid.*, v. 10. — ⁸ Ps. cxlv. — ⁹ Ps. cxlvi. — ¹⁰ Ps. cxlvii. — ¹¹ *Ibid.*, v. 12. — ¹² Ps. cxlviii. — ¹³ Ps. cxlix.

vicerunt, et rex iste vinculis mortis alligatus est, et bellatores eius catenis inferni. « Laudate Dominum in sanctuario eius » ¹: de rebus gloriosis quae fuerunt in annuntiatione Iohannis et Domini nostri, et in nativitate eorum.

- 5 *Ad interpretationem vero Abraham istius Bar Liphēh quod p. 164. attinet: duos nēpe versus in fine marmītharum verba Iohannis ad Iordanem significare: ita potius *ut diximus* debet esse interpretatio; neque enim propter animam et corpus adhibentur marmīthae, ut ille dixit. Sed de hac re iam supra diximus.
- 10 De marmīthis hactenus. Qui vero unam marmītham adhibent, ita dicunt: Oportet, inquiunt, divisiones veteris *testamenti* esse tres: primam, ab exodo usque ad David; alteram, a David usque ad captivitatem; tertiam, a captivitate ad Iohannem. Et in documentum adducunt verbum Matthaei evangelistae ². Sed
- 15 nulla est *hic* controversia disputatione digna: si cui autem favendum est, illi satius faciunt qui duas marmīthas adhibent. Tu autem, quod tibi placet accipe.

CAPUT X.

- Quid sibi vult responsorium (‘ōnīthā) « Sicut incensum »?
- 20 et quare dominicis solum ac festis diebus id dicunt, et non quolibet die?

- Dicitur hoc responsorium duabus de causis: primo, quoniam usque adhuc ecclesia vetus *testamentum* repraesentabat, abhinc autem et porro dispensationem Christi exprimit, dominicaeque
- 25 ac festa ad dignitatem novi *testamenti* magis assimilantur, voluerunt patres ut indicium aliquod praeclarum esset, *Christi* honorem iam incipere ³. Rursum, quoniam episcopus dominicis festisque diebus ad officium egreditur, statutum est *hoc responsorium* usque recitari donec *de abside* egrederetur. Et quod
- 30 quinquies recitatur, *hoc est*: donec praeparatio fit ad episcopum *recipiendum*. Sic Išo’yabh praecepit: Ubi *episcopus* bema ascendit, statim dicunt « Gloria ». Haec quoque sententia est beati Abrahae Bar Liph ⁴.

*Item: quandocumque dicitur « Sicut incensum », ab initio p. 165.

¹ Ps. CL. — ² Sc. MATTH., I, 17. — ³ Ad verbum: « eum cum honore iam incipere ». — ⁴ A « Liphēh ».

marmithae et per totam cantionem (qīntā) inferimus. immiscentes veteri *testamento* cantionem novi: non tamen adicientes ad finem duos versus qui Iohannem significant; sed a cantione incipimus, quia qui in vetere *testamento* ministrabant, patres inquam priores, prophetae et sacerdotes, novum per significationes atque similitudines et ipsi viderunt, ut Abraham, David, Iacob, Isaias, Ezechiel, Daniel, qui Christum viderunt atque de eo locuti sunt. Et loco *versuum qui significant* vocem Iohannis, in fine marmithae hoc responsorium « Sicut incensum » ponimus — hoc est, *Sicut incensum* beneplacitum sit tibi Domine in populo, qui tibi offertur in Iohannis baptismo ut acceptabilis fiat per baptismum Christi redemptoris nostri — ut locum habeat duorum versuum qui vocem Iohannis significant. Item: quod quinquies dicitur cum quinque versibus unius psalmi: per quinque versus psalmi veteris *testamenti* quinque corporis sensus *signantur*; per quinque vices, quibus dicitur responsorium, quinque sensus animae *signantur*: quia omnes sensus per baptismum sanctificantur. Et quemadmodum corporis sensus et compositione et operatione distincti sunt ab invicem, quinque vero animae sensus simplices sunt et inter se aequales, ita et versus veteris *testamenti* differunt ab invicem, responsorium vero novi unum est. Et sicut omnes versus de uno psalmo *desumpti* sunt, ita et omnes sensus unius corporis sunt. Hasce causas repperi, quare hoc responsorium dicatur.

CAPUT XI.

Quid significat responsorium (‘ōnītha) « Tibi Domine » (lākh ū-mārā)? et quare diaconus dicit hic « Pax nobiscum »?

p. 166. *Ut iam diximus, verba ad calcem marmithae, nec non *responsorium* « Sicut incensum », vocem Iohannis ad Iordanem significant. Nunc autem manifestatio Domini nostri iuxta Iordanem *signatur*. Et quemadmodum in apparatus regis advenientis, qui ante eum *veniunt* varia signa ostendunt, in ipso autem adventu eius signum maximum defertur¹: ita est hoc responsorium, quod Domini nostri manifestationem significat.

¹ Ad verbum: « ipse autem adventus eius . . . portat ».

Usque adhuc spirituales ¹ rogabant ut pax fieret. Nunc autem quid? Oratione opus eis non est, quia Pax iam advenit, et regnavit nobiscum, et Deus in misericordia sua nos visitavit atque de potestate tenebrarum redemit, et « introduxit nos in regnum
 5 Filii sui dilecti » ². Et si redempti sumus, in pace redempti sumus: « venit *et* praedicavit pacem iis qui longe et iis qui prope sunt » ³. Adhuc oravimus ut hanc pacem videamus; et angeli in revelationibus eam prophetis revelabant. Nobis autem spes, quam non expectabamus, apparuit: et *hic* tempus est di-
 10 cere — verbum beati Pauli ⁴ —: « gentes quae non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam; Israel vero qui sectabatur non apprehendit » ⁵. Nunc denique diaconus non ut oremus, sed ut pacem accipiamus, invitat: relicto « Oremus », « pacem nobiscum » esse dixit. Sacerdos quoque orationem potiore
 15 promuntiavit: « Lumen quod revelatum est in mundo », etc.; et elevat vocem suam et orat, incipitque: « Tibi Domine omnium confitemur ». Ferunt hoc responsorium recitatum fuisse a dormientibus, qui in resurrectione Domini nostri surrexerunt, de quibus evangelista ait: « Corpora sancta quae dormierunt,
 20 surrexerunt et egressa sunt » ⁶. Sic nempe illi dixerunt: « Tibi Domine quod Messias sis confitemur; tu es enim resuscitator corporum nostrorum, et tu es redemptor animarum nostrarum ». *Ecclesia ergo quae Christum expectat ut ipsam resuscitet, hoc p. 167.
 cum illis responsorium proclamat. Et cum dispensatio eius prae-
 25 dicetur, ipseque ad redimendum nos venisse videatur, non dubitamus quin ad resuscitandum nos venerit. Quam interpretationem haud veram putamus esse; et multa de ea dicere possumus. Si illi hoc *responsorium* dixissent, scriptum fuisset in Actuum narratione, aut in evangelio: et etiam si scriptum
 30 non fuisset, apostoli profecto omnes id docuissent, et ab omnibus confessionibus ubique diceretur. Iam vero vidimus illud a nullis dici, nisi a filiis confessionis nostrae Nestorianorum. Item alio modo: « Tibi Domine » hic initium dispensationis et Domini nostri baptismum significat: mors vero Domini nostri
 35 et crucifixio per duas litanias signantur. Oporteret ergo « Tibi Domine » tempore litaniae recitari, aut inter unam et alteram.

¹ Sc. diaconi. — ² *Col.*, I, 13. — ³ *Eph.*, II, 17. — ⁴ Glossa plane e margine inducta. — ⁵ *Rom.*, IX, 30, 31. — ⁶ *MATTH.*, XXVII, 52, 53.

aut certe post alteram. Cur autem id nunc in baptismo dicatur, quod olim in morte est dictum? Doceat vos evangelista baptismum esse initium dispensationis. Haec dicit beatus Marcus: « Initium evangelii Iesu Christi filii Dei » ¹: adventus scilicet Iohannis et Domini nostri ad Iordanem. Mors autem finis est dispensationis. Sed res sic se habet: quoniam nunc baptismum Domini nostri repraesentamus, et per baptismum suum mortem figuravit, idcirco eum, *iam* in dispensatione ² eius, celebramus, velut qui « ad redimendum » nos venerit. Neque enim responsum dicit « qui resuscitasti corpora nostra », sed « tu es resuscitator corporum nostrorum, et redemptor animarum nostrarum », quod de futuro aliquo dictum est, non de eo quod iam factum est. Sed qui ibi ³ *memorati* sunt, iam resuscitati sunt. At ubi venit et redemit nos, per baptismum suum significavit et mortem suam; **et* per suam mortem nostram redemptionem significavit. Iuste ergo etiam nunc laudamus atque celebramus eum, quasi eis resurrectionem facturum, quos iam per mysterium significavit.

Quinques responsum dicitur, propterea quod quinque status sunt nobis, ex quo esse incepimus usque ad resurrectionem nostram. Primus *status* est seminis, quod natura ad propagandum parat; et sicut huic initium non est, neque motus de loco in locum, ita et hoc responsum prima vice sine prooemio (šur rā yā) dicitur. Secundus est status noster in utero: et hic *responso* prooemium dicitur ex versibus veteris *testamenti*. Tertius *status* est corporalis nostra nativitas in hunc mundum: et hic quoque prooemium ei facimus ex versu veteris *testamenti*, quod purificationem significat rerum carnalium. Quartus est regeneratio nostra ex aqua et Spiritu, et mors nostra mystica; unde et prooemium hac vice in nomine Trinitatis incohamus. Quintus est mors et resurrectio nostra, et permansio nostra in immortalitate. Et hac vice prooemium dicit « ex hoc saeculo et usque in saeculum futurum ». Et ibi « aeterne » ⁴ manebimus per attestationem « Amen, amen ».

Qui vero ter *responsum* recitant, incrementum in utero, et nativitatem nostram in mundum, et regenerationem nostram

¹ MARC., I, 1. — ² Sc. in baptismo eius, quod per responsum figuratur. — ³ Sc. in evangelio (MATTH., XXVII, 52). — ⁴ Syr. ʾa m ī n ā i th.

ex aqua et Spiritu, quae resurrectionem nostram et gaudium significat, per illud figurant. Et sic per manifestationem Domini nostri tota nostra natura renovatur.

Sunt autem qui aliter exposuerint. Dicunt enim primum esse
 5 *statum nostrum* in utero; secundum, nativitatem et incrementum; tertium, staturam perfectam; quartum, diminutionis processum; quintum, mortem. Et omnes, *inquiunt*, qui per has aetates ad sepulchrum transferuntur, credimus fore ut resuscitentur in manifestatione Redemptoris nostri. In adventu Do-
 10 mini nostri, ii pariter qui in utero *tunc erunt, et mortui p. 169. abortivi, et qui adhuc iuvenes, vel qui in iuventute sua mortui fuerint, et qui in statura perfecta vel in senectutis declivitate tunc erunt, et qui in sepulchris, *omnes* simul resurgent; et vivi mutabuntur, et mortui resuscitabuntur. Qui autem tres
 15 status dinumerant, uterum dico, et hunc mundum et mortem, ter *responsorium* dicunt.

Istae sunt significationes quas in re huius responsorii inveni. Et vide, quanta praeparentur in huius responsorii honorem: lampades accenduntur omnes: cum adhuc pauciores splende-
 20 rent lampades, pro ratione typi qui per vetus *testamentum* administrabatur. Nunc portae absidis, quae est caelum, aperiuntur, et egrediuntur crux et evangelium cum sacerdote; et ante hunc subdiaconorum atque diaconorum ordines cum luminibus ac thuribulis *procedunt*. Et primi egrediuntur subdiaconi, prout
 25 nobis propinquiore sunt. Per lumina, quae ferunt, stellarum rectores ostenduntur esse. Diaconi vero, qui summam *angelorum* ecclesiam significant, thuribula portantes egrediuntur post illos, id est cruci propinquiore, propterea quod ad thronum propius accedunt. Thuribula quae portant sunt odor lau-
 30 dationum Domini, hoc est vociferationis « Sanctus » et « Alleluia ». Crux vicem Domini nostri implet, sive in prima sive in altera eius revelatione revelandi; hic autem revelationem eius ad Iordanem significat. Quod crux et evangelium de abside egressa ad bema ascendunt, *hoc est: Dominus* de caelo
 35 in Ierusalem venit. Quod in throno ¹, in medio bemate reponuntur, *hoc est: in Golgotha* crucifixus est, et in Ierusalem fuit praedicatio eius. Quod diaconi ad sacerdotem accedunt, et

¹ Sc. in altari.

ipse thuribula eorum benedicit, *hoc est*: « in ecclesia revelatur
 p. 170. *multiformis sapientia Dei principibus et potestatibus qui in
 caelis sunt » ¹. Et quod eis mandatur a sacerdote, qui vice
 Iesu est, ut populo incensum offerant, et ipsi accepta benedi-
 ctione, ac thuribulis eorum quasi *benedictionibus* supereffluen-
 tibus, benedictionem in congregationem effundunt. odore thu-
 ribulorum prius altari oblato. *hoc est*: Dominus noster, cum
 in terra esset, « Deus noster nobiscum » erat. potestatem ha-
 bens in caelo et in terra. Et caelo offerunt de incenso suo;
 deinde sacerdoti, de eo quod ipsius est, offerunt; postea populo
 omni, suo cuique ordine: per quod ostendunt totum quidem
 mundum per Domini nostri manifestationem esse redemptum,
 alios vero aliis ampliore modo vitam per eum esse adeptos:
 eos nimirum, qui eum dilexerint et mandata eius custodierint.
 Et his plus offertur incensi, quia etsi omnes a morte redemerit,
 sed non omnes in thalamum introducit; et mansiones multas
 habet, ut unicuique det, prout dignus sit. Episcopo, qui modo
 praecipuo Domini nostri vice fungitur, ter offertur, quasi Pauli
 instar in tertium caelum sit raptus. Presbytero semel offerunt,
 quia quanvis virtutem sacerdotalem adeptus sit, filios tamen
 eodem quo ille modo gignere non potest, sed solum ex aqua
 et Spiritu gignere, et corporis et sanguinis *Christi* bonis nu-
 trire. Coram populo vero, utpote communem quandam redem-
 ptionem consecuto, communiter circumferunt incensum: Per
 lumina, quae accendunt, ostendunt lumen eius in creatura or-
 tum esse, et « illuminasse tenebrosis et iis qui in umbra mortis
 sedebant » ². Per duos diaconos qui ante *episcopum* veniunt,
 typus Gabrielis et Michaelis *exprimitur*, qui duobus testamentis
 ministrabant. In bemate nunc celebratur officium, quia in Ieru-
 salem et vetus et nova dispensatio fuit peracta.

p. 171.

*CAPUT XII.

Quare post « Tibi Domine » dicimus šurrāyam ³; in festis
 vero loco šurrāyae responsorium (‘ōnīthā), deinde: « Domine
 invocavi te », et postea šurrāyam ⁴ et ⁴ responsorium? et quid
 sibi vult haec vox šurrāyā?

¹ Eph., III, 10. — ² Luc., I, 79. — ³ I. e. « initium »: sensum vero
 technicum habet. — ⁴ S « aut ».

Beatus ille Bar Lipheh sic dicit: « E duobus šurrāyis, unus est corporis alter animae ». Sed nescio ego quare id instaret, ut marmithas et šurrāyas ita exponeret. At cum argumenta *eius* de marmīthis iam in loco ipsarum marmītharum tractata
5 sint, veniamus nunc ad šurrāyas. Et in primis quaerendum est, quid sibi velit hoc nomen šurrāyā. Ex ipso nomine possumus vim eius ediscere. Šurrāyā nomen est alicuius rei, quae, cum nondum sit, *iam* fieri incipit. Sic apud Syros hoc vocabulum sonat. Si autem šurrāyā est aliquid quod nondum est,
10 sed fieri incipit, quid dicemus? Num corpus et anima non fuerunt, sed nunc fieri coeperunt? Ubi ergo erant corpus et anima illa, quorum iam mentionem fecisti, et quae ad marmīthas applicasti? Cum nullum adhuc esset corpus neque anima, tu ita interpretatus es: et deinde Iohannem et Dominum nostrum
15 *introduxisti*? ¹ et nunc iterum šurrāyas *eidem* corpori et animae tribuis? Sed forte illa priora occidisti, et alia suscitasti? Et si hoc fieri potuisset — quod tamen fundamento caret — quid de doctrina ² illa « Domine invocavi te », quae est inter corpus et animam ³, *et* quam tu magnopere laudas? Utrum *verba*
20 « oblatio manuum mearum velut oblatio vespertina » animae sine corpore, an corpori sine anima tribuis? Quod si animae sine corpore: animae sunt ergo corporibus priores. Haec, inquis, anima una cum alia illa sanctificata est, quam per primam marmītham significasti. Unde ergo nunc šurrāyam secundum ad
25 animam applicasti? Item, *tantum abest ut animae sine corpore p. 172.
sensu praeditae sint, ut patres sancti prohibuerint ne quis dicat animas vel post suum e corpore egressum sensu praeditas esse: sed beatus hic vir sensibiles esse fatetur etiam antequam in corpus sint ingressae.

30 Disputatione autem relicta ad cursum *nostri* de officio sermonis recurramus. Dixeramus officium nostrum *res* significare ab initio mundi et usque ad resurrectionem nostram a mortuis. A mundo condito profecti ad Noe et Abraham et Moysen venimus. A Moyse *incipientes* marmīthas explicavimus, et per eas
35 usque ad tempus Iohannis et baptismum Christi et dispensa-

¹ Vide supra, cap. ix. — ² Vide subsequentem interpretationem primi šurrāyae officii vespertini. — ³ I. e., inter primum et alterum šurrayam.

tionis initium pervenimus. Quid nunc? Dominum nostrum dispensationem suam post baptismum instituisse considera, et non ¹ ante dispensationem. Primum initium (šurrāyā) fecit duodecim discipulos *advocans*, qui apostoli nuncupantur: ut docent evangelistae: « et vocavit Iesus discipulos suos, et elegit ex eis duodecim, quos et apostolos nominavit » ², « et ascendit in montem et sedit » ³, et illos coram se sedere fecit; et aperuit os suum et tradidit eis doctrinam suam. Et hanc eius doctrinam in quatuor partes distribuit. Nunc de natura docuit, nunc de scriptura legis; nunc de tempore adventus sui ostendit, nunc de iudicio futuro. Quae de natura, haec sunt: « Quando Deus fecit Adam, masculum et feminam creavit eos »; et Adami prophetiam intulit: « Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem suam, et haerebit uxori suae » ⁴ etc. Item, « sicut dies Noe, ita erit generationi huic » ⁵. Item, « mementote uxoris Lot » ⁶; et alia huiusmodi. Deinde ea docuit quae ad scripturam pertinent: « Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam aeternam habere; et ipsae testimonium perhibent de me » ⁷. Item, « putatis quia ego vos arguam apud Patrem? est qui arguet vos Moyses, in quo speratis » ⁸. Item, « Moyses propter duritiam cordis vestri » ⁹ hanc vobis legem dedit. Item ex David, « Dixit Dominus Domino meo » ¹⁰; et rursus, « lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput aedificii » ¹¹; et, « in lege quomodo scriptum est? Audi Israel, Dominus Deus noster unus Dominus est » ¹². Item, « hoc primum mandatum est legis, et secundum, quod huic simile est » ¹³; et quae his similia, quibus populum ex scripturis admonebat, nunc redarguens atque corrigens, nunc docens: uti per illud: « Elias veniet prius ut omnia perficiat » ¹⁴. Sed et de tempore dispensationis suae loquebatur: « Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gavisus est » ¹⁵. Item, « beati oculi qui vident quod vos videtis. Dico vobis, quod multi prophetae et iusti cupiebant videre quod vos videtis, et non viderunt, et audire quod vos

¹ Codd. « quid » (*sic*). — ² LUC., VI, 13. — ³ MATTH., V, 1. — ⁴ MATTH., XIX, 4, 5; MARC., X, 6, 7. — ⁵ MATTH., XXIV, 37. — ⁶ LUC., XVII, 32. — ⁷ IOHAN., V, 39. — ⁸ IOHAN., V, 45. — ⁹ MATTH., XIX, 8. — ¹⁰ MATTH., XXII, 44; MARC., XII, 36. — ¹¹ MATTH., XXI, 42; MARC., XII, 10. — ¹² LUC., X, 26; MARC., XII, 29. — ¹³ MATTH., XXII, 38, 39; MARC., XII, 30, 31. — ¹⁴ MATTH., XVII, 11; MARC., IX, 11. — ¹⁵ IOHAN., VIII, 56.

auditis, et non audierunt » ¹. Item, « ite, discipulos facite omnes gentes » ², etc.; et rursus ad Ierusalem ait, « et si cognovisti ea quae pacis tuae sunt, et in hac die tua » ³. Item, « audistis quia dictum est » tale quid: « ego autem dico vobis » ⁴
5 tale. Item, « beati vos cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne verbum malum adversum vos » ⁵. Item, « ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos » ⁶: cum reliquo loco, in quo doctrinam de diebus suis protulit. Denique de futuro tempore *sunt* dives et Lazarus, et cetera, quae per parabolas in modum narrationis docuit. *Item, « cum venerit Filius
10 hominis in gloria sua » ⁷, etc. Item, « quod filius hominis est, nolite mirari hoc, quia venit hora quando omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius et exibunt » ⁸, etc. Item, « simile est regnum caelorum decem virginibus » ⁹, et « media
15 nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei »; et cum venisset sponsus, « intraverunt, inquit, sapientes », fatuae portam pulsabant. Item, « vos qui permansuri estis in verbo meo, et ego promitto vobis, sicut promisit mihi Pater meus, regnum » ¹⁰. Item, « homo quidam nobilis abiit in re-
20 gionem longinquam » ¹¹: cum aliis huiusmodi.

Ita denique et nos in officio nostro per quatuor ¹² psalmos istos significamus, quorum initium (śur rāyā) est « Domine invocavi te » ¹³. Primus quidem de tempore naturae declarat, hoc est *tempus* ante legem Moysi. Tres versus priores sunt oratio
25 Adam propter peccatum suum. « Oblatio manuum mearum »: oblatio Abel, quae fuit primitiae oblationum acceptabilium: cuius mortui sanguis locutus est. « Constitue Domine custodiam »: de tempore Enos, qui « coepit invocare nomen Domini » ¹⁴; similiter et duo versus sequentes. « Cum viris iniquis »: de beato
30 Henoch, qui cum iniquis non est conversatus, sed placuit Deo, et translatus est: una cum proximo versu. « Oleum caput meum », de beato Noe est dictum, qui cum vidisset lasciviam filiarum Cain, nec uxorem quidem ducere voluit. « Quia orabo », inquit, si forte convertantur. Sed quid? « Cohibiti sunt in manu

— ¹ LUC., x, 23, 24; cfr. MATTH., xiii, 17. — ² MATTH., xxviii, 19.
— ³ LUC., xix, 42. — ⁴ MATTH., v, 21 seqq. — ⁵ *Ibid.*, v, 11. — ⁶ LUC., x, 3. — ⁷ MATTH., xxv, 31. — ⁸ IOHAN., v, 27, 28. — ⁹ MATTH., xxv, 1 seqq. — ¹⁰ LUC., xxii, 28, 29. — ¹¹ LUC., xix, 12. — ¹² Codd.: « in terra »: vide correctionem in textu. — ¹³ Ps. cxli, — ¹⁴ Gen., iv, 26.

lapidis iudices eorum », hoc est in diluvio. Audito autem verbo
 p. 175. Dei, uxorem duxit, et *arcam condidit; et ipse incolumis evasit,
 sed « ossa » malorum « dispersa sunt ». « Ego ad te Domine » :
 de beato Abraham, qui, idolis Tharae patris sui contemptis, ad
 Deum, qui fecit caelum et terram, oculos levavit. « In te con- 5
 fisus sum », Deus patris nostri Abrahae, ait Isaac. « ne proi-
 cias animam meam ». « Custodi me Domine de manu superbo-
 rum », hinc ab Esau, inde a Laban : hoc Iacob oravit. « La-
 queos absconderunt » Ioseph, fratres eius et uxor Putipharis.
 Quid autem? « Cadant iniqui illi in retia sua », sed « transeat » 10
 Ioseph et Moyses. — « Voce mea ad Dominum » ¹: oratio Moysi
 postquam fugit et cognovit semitas Dei, qui misit eum ut edu-
 ceret Israel « per viam gressuum » Israel; sed « absconditae
 sunt foveae » Pharaonis. « Adspexit ad dexteram » et ad sini- 15
 stram, et omnes in circuitu inimicos Israel invenit esse: Ae-
 gyptios et Amalecitas et Moabitas et Og et Sihon et Balaam
 hariohum, nec non Canaanitas et Philisthaeos. Sed et « periit »
 in « fuga » David a Saul; « et non fuit illi ultor »; et « cla-
 mavit ad Dominum », ipse et posteri eius in Babylonem eieci,
 ut reduceret eos « in spe » ad « portionem » bonam, Ieru- 20
 salem, quae est « terra viventium ». « Intende deprecatio-
 nem meam », clamabat populus in tempore Antiochi, « quia
 humiliati sumus nimis ». « Libera nos de persequentibus nos »,
 clamabant Maccabaei, « quia confortati sunt super nos ». « Educ
 animam meam » de manu gentium, Romanorum, per manife- 25
 stationem tuam, « ut confiteamur nomini tuo ». quia te Do-
 mine, lumen verum. « expectant iusti » in retributionem bonam.
 — Item, « Lucerna verbum tuum » ²: hoc et Dominus noster dixit,
 quando Iohannem suo ipsius lumini comparavit: « Ille, inquit,
 p. 176. erat lucerna ardens et lucens; et vos voluistis *ad horam glo- 30
 riari in lumine eius: ego autem testimonium habeo maius
 Iohannis » ³. Et si Iohannes quasi lucerna fuit ad lucendum
 Domino, cum ipse Iudaeis dixerit: « Ego non sum Christus ⁴, sed
 qui missus sum ante eum », rite hic psalmus locum Iohannis
 implere dicitur Dominique dispensationis. Quid autem disci- 35
 puli? « Iuraverunt et asseverarunt custodire iudicia iustitiae
 eius », quia « humiliati sunt nimis », tam verbis Iudaeorum,

¹ Ps. CXIII. — ² Ps. CXIX, 105. — ³ IOHAN., V, 35, 36. — ⁴ IOHAN., I, 20.

quam post passionem Domini *peractam*; et clamaverunt ad Dominum [ut mitteret] Spiritum, qui eos virtute sua vivificaret, sicut promiserat eis. Et rogabant ab eo ut « beneplacita fierent ei verba sua » et praedicatio sua, et ut manum extenderet ad sanandum, et aegroti sanitatem reciperent in nomine sancto eius. « Animas suas in manum » Dei commendarunt, ne mundanas passiones paterentur, quia promissionum eius et verborum eius non fuerunt obliti. « Imposuerunt » eis tyranni « laqueos mortis » et necis et omnis generis plagarum; sed de mandatis eius non declinaverunt. Quid autem post haec? « Haereditate possederunt » id, quod testatus erat eis quia perseverantes invenirent. Et ipse factus est illis « delectatio » incunda; et etiam populos errantes converterunt ut agnoscerent veritatem fidei eius; et custodiebant mandata eius. Quid autem? Vos gentes, qui virtutem Spiritus accepistis, et impressi estis moneta regia, « Laudate Dominum omnes gentes, laudate quoque omnes populi ¹ », qui surrecturi estis, et renovandi estis in generationem et generationem; « quoniam confortata est super nos misericordia eius »: et confortabitur, nunc quidem in dispensatione eius, postea autem in secunda eius manifestatione et in nostra resurrectione, « et Deus erit omne in omni » ². Hanc doctrinam variis modis Dominus noster in sua dispensatione impertivit.

Ceterum, a psalmis posterioribus incepit *Išō'yabh*, indeque ad priores recurrit, quasi praecogitatum consilium secutus. *secundum quod sapientes dicunt, *nempe* in domus aedificandae ratione domum quasi tecto instructam cogitari, tectum vero non sine muris stare posse, muros non sine fundamentis. A fundamentis denique opus incohatur, unde consilium desiit. Sic et patres, cum creaturam nostram propter resurrectionem et gaudium nostrum esse viderent, haec tamen stabiliri non posse *intelleverunt*, nisi hic prius legibus exerceremur, leges vero non sine natura dari posse. A natura incepit *Išō'yabh*, et usque ad finem mysticas significationes perduxit ³, secundum ordinem doctrinae Domini nostri ⁴. Incepit ab initio naturae,

p. 177.

¹ Ps. cxvii. — ² I Cor., xv, 28. — ³ I. e., primum posuit Ps. cxli, qui « naturam », seu tempus inter creationem et Abraham, significat, deinde Pss. cxlii, cxix, cxvii. — ⁴ Vide supra ad init. huius cap.

quod ultima *pars* est consilii Creatoris nostri: postea legem introduxit. Et quoniam tempus adventus Domini nostri honore quidem prius est lege ac natura, tempore autem posterius, sic rem tractavit: secundum seriem psalmorum *in officio* priores posuit *eos, qui significant* naturam et legem; secundum ordinem vero *dignitatis*, eos priores posuit, qui sunt istis *numero* priores: hoc est, psalmum cXL primo loco posuit, deinde cXLI; et inde reversus posuit cxviii, et ultimo loco cxvi ¹. Quo ostendit legem carnalia atque naturalia mundare, cum sollicita sit circa purificationes ² corpori utiles; immunda autem facere ea corporalia quae, sive munda sive immunda, corpori nil usui essent. Itaque duo haec ³ unum post alterum posuit *in ordine*. Ubi vero cum Christi adventu haec comparavit, illum multo praeclariorum atque praestantiorum esse ostendit quam legalia et naturalia. Quapropter illum priorem fecit secundum ordinem *psalmorum* numericum. Atque ultimam eius manifestationem de caelo hac *prima manifestatione* pulchriorem splendidioremque fore agnoscens, illius psalmum *numero* priorem fecit psalmo qui primum eius adventum significat ⁴.

p. 178. Sed beatus Bar Liphel *aliter est interpretatus. Id etenim ille instabat, ut verum illum « oblatio manuum mearum sicut oblatio vespertina » explicaret. Nos autem nequaquam ordinem negligentes dispensationis, quae ab initio incepit, rerum significandarum seriem gradatim exsequamur. Quando « Domine invocavi te » cum cantione (qīntā) dicitur, quatuor versus cum responso (‘unnāyā) dicuntur, qui quatuor psalmis ⁵ respondent. De doctrina Domini nostri hactenus.

De šurrāya secundo, nec non de altera electione *discipulorum* illa, quam evangelista sic ostendit: « Post haec designavit Iesus ex discipulis suis alios septuaginta » ⁶. Haec ergo electio est šurrāya secundus. Ante vocaverat discipulos, et ex eis duodecim elegerat; hic autem « designavit Iesus ex discipulis suis alios septuaginta ». Si vero de corpore et anima accipiendi essent šurrāyae, secundum opinionem beati Bar Liph, « sectiones » aut « partes » potius appellandi essent, non « šurrāyae » ⁷.

¹ Numeratio graeca hic ponitur. — ² A « condimenta » (ζυμοί). — ³ Sc. naturam et legem: i. e. Pss. cXL (cXLI), et cXLI (cXLII). — ⁴ I. e., psalmum cxvi (cxvii), post ps. cxviii (cxix) posuit. — ⁵ I. e., quatuor psalmis primi šurrāyae. — ⁶ Luc., x, 1. — ⁷ I. e., « initia ».

Ecce, cum nullus sit inter eos psalmus qui integer absolvitur, oportuit eum « sectiones » et « partes » eos nominare, *et dicere* ideo eos coniungi et unum quid fieri, quia corpus et anima invicem partes sint, quarum una sine altera sit imperfecta. Sed
5 ita, *ut diximus*, sine controversia pulchrius explicantur: primo, ne officii cursus, dum procedit, confusionem patiatur; deinde, ne contra Syriacae linguae nominum significationes insurgamus.

In festis loco šurrāyarum responsorium (ʿōnīthā) dicimus, quia festa non doctrinam sed facta dispensationis repraesentant:
10 nativitatem dico, in qua Dominus noster nihil dixit; epiphani-
niam, quae dispensationis initium est; passionem, quae doctrina non est, sed redemptionis *consummatio; ascensionem, quae p. 179.
benedictio est *discipulorum* et *Domini nostri* elevatio; pen-
tecosten, quae praeparatio est ad docendum; inventionem *crucis*,
15 quae est resurrectio mystica. Et ideo responsoria dicimus, quia
šurrāyae discipulis conveniunt. In nativitate et epiphania non-
dum erant discipuli; in passione conturbati erant atque dispersi;
ascensio locum finis habet, non « initii » (šurrāyā); die pen-
tecostes descendit Spiritus ad perficiendum eos qui designati
20 erant, non ad initiandum. Sed et responsorium, cum honorem
festi ostendat, splendoris quoque amplitudinem festi declarat.
Diebus vero commemorationum *sanctorum* idcirco dicuntur
responsoria, ut in Domini honorem honorentur et illi qui ti-
ment eum; et sicut ipse dixit, « qui recipit prophetam in no-
mine prophetae, mercedem prophetae accipiet » ¹, et iterum « qui
25 vos recipit me recipit » ²: ita et nos istis festum agentes, ei
quoque festum quodammodo celebramus.

CAPUT XIII.

Quare post šurrāyam diaconus ascendit et litaniam (kā rō-
30 zūthā) proclamat? et quid haec mystice significat? et quare
populus secundum illius allocutionem ei respondet?

Expleta iam serie interpretationis ab initio creationis usque
ad doctrinam et dispensationem Domini nostri, diaconus bema
ascendit in habitu modesto, et vice fungitur angeli, qui Do-
35 mino nostro in hora passionis et crucifixionis eius ministravit.

¹ MATTH., x, 41. — ² MATTH., x, 40.

Et quemadmodum ipse Dominus in cruce clamavit « Pater di-
 mitte eis » ¹, nec non latroni debita condonavit: eadem hora
 qua, ut vidimus, veniam crucifixoribus et latroni remissionem
 p. 180. imploravit, veniam et nos, eius debitores, *imploremus, dum an-
 gelus ² nobiscum particeps fit, et ea nos postulare docet quae
 nobis sunt necessaria. Et sicut ipse nos Dominus docuit tem-
 poralem vitam a tentationibus immunem petere, ita et nunc an-
 gelus ea in primis omnia nos petere docet, quae nobis in hoc
 mundo necessaria sunt. Et quemadmodum Gabriel et Michael
 duo testamenta administrabant, ita et nunc diaconus Michael 10
 prior ascendit; ille autem, qui Gabrielis ministrationem suscepit,
 non ascendit. Cur non? Quia Michael in vetere scriptura ea
 observari mandabat quae corpori erant necessaria, et promissa
 eius ad populum corporalia commoda spectabant; ut qui legem
 servarent atque implerent bonis praesentibus fruerentur: legis 15
 vero transgressoribus temporales minitabatur poenas. Iuste ergo
 nunc, dum corporalia petimus, ille, cui natura ususque eius
 curae sunt, eiusdem *naturae* supplicationem nobiscum persolvit.
 Iterum: legis administrator particeps fit *nobiscum*, ne vetus
testamentum inutile esse putemus. Attamen huius nihilominus 20
 mandata corporum nostrorum carni sunt idonea, animae vero
 nequaquam. Et cum homo ex corpore et anima constet, aequum
 est ut duo testamenta in officio coniungantur. Et sicut anima
 corpore melior est, ita et nova dispensatio sit vetere praestan-
 tior. At quoniam vetus est nova tempore prior, atque de hoc 25
 mundo docet, nova autem de saeculo futuro — cum homini ta-
 men utrumque saeculum sit necessarium, — ita et nunc fit:
 quoniam petitiones nobis in hoc mundo necessarias facimus.
 Michael ascendit, qui harum rerum iugiter curam agit; po-
 stea et Gabriel *ascendet*. Et uterque *diaconus*, loco miseri- 30
 cordiae invento, — *ubi Dominus* *nunc pro crucifixoribus
 orat, nunc regnum latroni pollicetur, — populum crebro ex-
 citat, ut et eorum debita, aequae ac latronis, deleantur, et huius
 mundi necessaria eis tribuantur. Et in primis formam prae-
 claram in semetipso *diaconus* exhibet; deinde populum prae- 35
 cipit ut, ad ipsius instar, in habitu stent modesto: « Stemus,
 inquit, bene omnes ». Et quid sibi vult « omnes »? Grex unus

¹ LUC., XXIII, 34. — ² Sc. diaconus.

iam in Christo sumus, angeli et homines, et una sancta ecclesia. Et sicut unus grex sumus, « stemus omnes ». Quomodo? « In passione et diligentia ». « In passione », quia tempus passionis est: ecce Christus patitur, patiamur et nos cum eo.

5 Petit ille et pro crucifixoribus, qui corporalia requirunt: rogemus et nos diligenter; neque sine compassione stemus, ne simus sicut crucifixo- res; neque negligentes simus, ne forte petitioni nostrae non satisfaciatur. Quid autem cum statione passionis et diligentiae? « Petamus et dicamus »: « petamus »

10 quidem ut filii; « dicamus » autem verbum quod misericordiam conciliet, hoc est « Domine miserere nostri ». Et *diaconus* quoque sic dicit: Quoniam ego scio quae natura vestra requirat: ego enim pavi *eam* ab initio, et ea procuravi quae necessaria sunt ei; nam populum de Aegypto eduxi, et quando

15 esuriebant et sitiebant implevi eos; et dum opprimebant eos inimici, pacem dedi; et quando salutem civitatis suae rogabant, inimicos eorum, Assyrios, occidi; et quando reges suos conservari rogabant, satisfeci eis; et quando sacerdotes requirebant, ut ipsos in moribus bonis instruerent, *hoc eis* procuravi: —

20 scio ego per experimentum quae naturae vestrae, qua induti estis, opus sint in hoc mundo. Nunc ergo *et vos me adjuvate p. 182. in misericordia petenda atque impetranda; et omnia quae vobis necessaria sunt ordinatim percurram, et *Dominum* in memoriam reducam misericordiae eius in generatione et generatione,

25 et bonitatis eius et dilectionis et abundantiae miserationum eius. Naturam enim eius novi, quoniam bonus est et semper bonitate utitur erga creaturas eius; scio enim quia propria sunt ei ex natura eius immortalitas atque omnipotentia, et in caelo quoque et in terra adoratur et glorificatur; qui ab initio

30 « non vult mortem peccatorum, sed ut convertantur et vivant »¹; et redemptionem omnium desiderat, et maxime fide- lium et timentium se. Sciens ergo naturam eius, haec ordi- natim dispono, ut ea det vobis, quibus indigetis. Et quoniam redemptione ab inconstantia indigent etiam angeli, dicit:

35 « Redime nos omnes, Domine, qui venisti in bonitate tua ad redimendum », etc. Et dum ille docet eos, quasi vir qui melius quam ipsi secreta Dei noverit, id agunt quod iubet; et quod

¹ EZECH., XVIII, 23 (cfr. 32); XXIII, 11.

ille habitu modesto in bemate consistens admonet, petunt. Et ille typum exhibet crucifixionis Domini nostri in Ierusalem. Et cum finem fecerit descendit.

CAPUT XIV.

Quare dicit *Išō'yabh*: « Hoc descendente, ascendit diaconus ille qui pacem instituit, et aliam litaniam (*k ā r ō z ū t h ā*) proclamat »? et quare invicem amplectuntur, qui ascendit et qui descendit?

p. 183. Miranda est re vera beati huius viri sapientia. Ecce quam sedulo scripsit: « Ascendit, inquit, diaconus ille, cuius est Pax, dum iste descendit: et invicem amplectuntur ». Concludit Michael mundanum officium, ostendens se more quodam typico atque ad praesens tantum fecisse id quod fecerit. « Ascendit, inquit, ille diaconus *qui pacem instituit »: quo ostendit novi *testamenti* moderationem per Gabrielem fieri. Dum adhuc carnalibus rebus congregatio indigebat, ille coram populo petitiones faciebat, qui huiusmodi rebus praeerat. Iam vero impleta sunt ea, quae ad mundanam conditionem requirebantur, et Dominus noster petitionem nostram suscepit. Manet alia petitio: latronis, inquam, cui promittitur Paradisus, qui adhuc de terra quidem est, sed ex parte tantum. Quid autem? Postquam hic ascendit, ille descendere festinat; et inclinato capite munus proprio tradit administratori, novi scilicet testamenti administratori: tamquam si haec diceret: Ego et tu solliciti sumus ne ullum per nostram administrationem damnum fiat. Res nobis ministranda haec congregatio est. Ego petivi quae illi in mundo sunt necessaria; tu porro quae tibi sunt credita illi tradas. Tu aliam similitudinem Christi mysticam exprimas. Ego crucifixionem, tu mortem eius ostende; ut populum Filii morte signatum sanctificemus, et cum resurrectione fuerint dignati, illi eos sine culpa tradamus, a quo sunt nobis commissi. Ego corporalia peto; tu quae animae atque misericordiae sunt. Et cum ille huic *populum* commiserit, hic tamquam thesaurarius bonus et fidus oekonomus ascendit, et mortem Filii mystice repraesentat. Et sic populum docens adloquitur, ita incipiens ut per formam verbi sui agnoscatur quis sit: id est: « Oremus: pax nobiscum »; et « genu flectite »; et

mystice cum Domino nostro mortui estote; et « in silentium recipite vos », sed « corde orate ». Quomodo? « Oremus atque rogemus Deum, omnium Dominum », qui cuncta nobis congruentia operatus est, ut ea quae petivit Michael bonum consequantur eventum; « ut ecclesia sine macula conservetur; ut patres episcopi *greges suos sine labe pascant; ut presbyteri et diaconi bono corde ministrent; ut populus cursum sanctificationis suae conficiat; *ut* memoria sanctorum defunctorum in ecclesia conservetur, ad ipsorum honorem et discipulorum suorum confirmationem, ut illorum orationes horum petitiones exaudiantur. Et pro regionibus *orate*, ut custodiantur; et pro errantibus, ut in viam veritatis revertantur; et pro aegrotis, ut sanentur; et pro pauperibus, ut recreentur. Et orate insuper et rogate Deum, ut ea quae meliora sunt accipiatis ». Quid autem? « Ut sitis ei in regno eius sacerdotes et populus sanctus »¹: sicut Dominus in quodam loco discipulis ait, cum illi gaudentes dixissent, « Domine, etiam daemones subiciuntur nobis in nomine tuo »²: quid autem ipse respondit? « In hoc nolite gaudere, quia daemones subiciuntur vobis; sed gaudete quia merces vestra multa est in caelo »³. Daemones enim etiam filii Scevae eiciunt⁴, sed nihil iam prodest eis; ait enim Dominus: « Multi dicent mihi in illa die: Nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo daemones eiecimus, et virtutes multas fecimus? Et profitebor eis: Numquam noveram vos »⁵. Balaam vaticinatus est, et locuta est cum eo asina, sed non est commemoratione dignus; Iudas daemones eiecit, sed nihil ei profuit. Sed illis dicetur « Euge », qui erunt in regno prospere agentes. Ita et diaconus, qui est Gabriel, profitetur: O vos mortales, nolite solliciti esse de eis, quorum finis mors est. Si autem huiusmodi rebus indigetis, tantum petite quantum opus est: sed hoc petite quod multo melius est, « ut sitis Domino in regno sacerdotes et populus sanctus »⁶. Hoc lucrum est quod non dissipatur, et divitiae quae non in paupertatem cedunt. Ceterum, « ad Dominum ex toto corde vestro totaque anima vestra clamate ». Quia sicut Michael, quae Deo propria sunt *recitans*, vobis dixit, ita est: Deus

p. 184.

¹ *Ex.*, XIX, 6. — ² *LUC.*, X, 17. — ³ *Ibid.*, V, 20. — ⁴ *Cfr. Act.*, XIX, 13, 14. — ⁵ *MATTH.*, VII, 22. — ⁶ *Ex.*, XIX, 6.

p. 185. noster *est, Deus noster adorandus in honore eius; « benignus est et misericors, et non vult ut pereat homo, sed ut convertatur et vivat » ¹. Et cum persuasum habeamus talem esse Creatorem nostrum, « oportet nos multo magis eum laudare et adorare », « qui per Christum suum nobis redemptionem fecit, et per gratiam suam perficiet nobiscum misericordiam suam ».

At postquam ea percurrit quae naturae sunt necessaria, adiectis et iis quae ad regnum requiruntur, porro Domini nostri resurrectionem nostramque mystice ostendit. Et cum in priore litania passionem indicaverit Michael, ipseque Gabriel diem mortis et requiei eius *ostenderit*, inde deinceps resurrectionem quoque eius significat; et sicut in priore *litania* praeceptum erat ut mortis typum exprimerent, *ita et nunc* iubet: « Surgite in virtute Dei nostri ». Quoniam iam mortui estis cum Christo, *nunc* surgite cum eo, et cognoscite ea quae dicebam vobis: « Intelligite quoniam haec vera requies est ». Et quid nunc indigetis? Quievit iam huius mundi labor, et elementa quibus stipatur; otiosus iam stomachus fastidiosus, et palatum condimentorum sapiens; dulcia atque amara unum facta sunt. Quid iam requiritur? « Misericordia » Dei, « pax perpetua », magni consilii « angelus ». Et a quo *haec praestantur*? De morte iam resuscitati non indigent ut indicetur eis quid petant; hoc est enim quod dictum est per prophetam: « Cognoscent me omnes, a parvulo usque ad senem: nec indigebunt ut homo proximum suum doceat, aut dicat ei: Cognosce Dominum » ². Et quoniam de sepulchro surrexerunt, noverunt Deum, et sciunt quid sit in mente angeli. Sed et ipse angelus, quoniam iam liberatus est ab inconstantia et perfectus est, novit quod non indiget populus ut dicatur ei *quid sit petendum*. Ante mortem nec angelus hominum corda noverat, nec homines quid esset in corde angeli sciebant.

p. 186. Postquam vero liberati sunt per resurrectionem, *scientiam perfectam adepti sunt; et nos in una concordia participes facti cum angelis, unam *cum eis* petitionem facimus. Et quae angelus ordinatim recitat, a Deo praestari novimus; et propterea populus dicit: « A te, Domine ». Cum in initio ignora-

¹ EZECH., XVIII, 23. — ² IER., XXXI, 34.

rent, docebat eos et *corporis* habitum et petitionem: « Stemus bene », etc. Nunc autem dicit, « State in virtute Dei nostri »: quia per eum resurrectio perficitur. Et illud « state » audire necesse nobis erit quando resurgemus; sed nihil *amplius* indigebimus. Quare, diaconus petitiones proponit petendas, et populus fatetur eas a Deo concedi. Etsi enim tota huius mundi moderatio angelorum interventu tractatur, casibusque fortuitis subiacet, in futuro tamen *saeculo* nec angeli dispensabunt, nec casus incurrent; sed Deus ipse bonus *omnia* dabit.

10 Quamobrem omnibus petitionibus oblatis, et suas ipsius et populi accipit Gabriel, et Deo famulanter eas offert per mediatorem, filium generis nostri, sacerdotem, qui vicem Domini nostri agit, et dicit: « Nostras et invicem animas », o congregatio — quia una omnium nostrum petitio est unusque amor,

15 et una concordia angelorum et hominum — « commendemus Patri et Filio et Spiritui sancto » per manum mediatoris designati. Et cum ille trinitatem verbis suis praedicaverit, populus unitatem naturae declarat. Licet enim in tribus hypostasibus est, unicus tamen Deus est natura ac voluntate.

20 Ille quidem trinitatem indicat, hi autem ipsas hypostases Patris et Filii et Spiritus sancti unum esse Deum ostendunt, et dicunt: « Tibi, Domine, Deus noster ». Deinde sacerdos, ut qui ad hoc designatus, sinum suum expandit, et communes suscipit petitiones, easque datori bono committit, *« Patri et

25 Filio et Spiritui sancto », angeli populi que sermoni amanter acquiescens; neque recusat quod expostulant, sed tamquam mediator verus ac fidelis id sincero perficit amore. Haec mystice usque ad resurrectionem Salvatoris nostri peracta sunt.

p. 187.

CAPUT XV.

30 Quid sibi vult canon iste « Sanctus »? quid significat? et quare in fine officii dicitur?

Ut tradunt inspirati doctores scriptaque ecclesiastica, anno 748° Graecorum, Theodosii regis anno vigesimo quinto, quartoque post synodum impiam a nefario Cyrillo Ephesi coactam
 35 sanctumque Nestorium depulsum, anno quo fuit resuscitatio filiorum Ephesi ¹, ingens terrae motus Byzantii factus est, lapidesque

¹ Sc. septem fratrum dormientium.

e medio muro evulsi desuper urbem constiterunt. Quo perterriti homines, cum deleri penitus urbem arbitrati foras fugissent, cuidam Byzantinae urbis presbytero, Proclo nomine, angeli apparuerunt lingua Graeca concinentes ac dicentes: « Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis » ⁵ ¹. Hunc admonuit angelus ut populum in ecclesiam congregaret, eisque audita verba recitaret. Collecto igitur in ecclesia populo *haec* coram clamabat, et illi ter post eum conclamarunt; et quievit urbs, et cessavit terrae motus. Quae cum audita ubique essent, visum est beato huic viro ¹⁰ ² ut canon iste in fine officii diceretur; ut quemadmodum illi tempore afflictionis misericordiam consecuti sunt, ita et nobis Deus hunc canonem recitantibus semper se praebeat misericordem. Petrus

p. 188. Fullo, nescio quis haereticus Severianae sectae, qui *Antiochiae patriarcha fuit, ad hunc canonem adiecit « qui crucifixus es pro nobis ». Haec causa est quare hoc loco canon dicatur. Diaconus autem ideo populo praecipit, « vocem vestram tollite et dicite Gloria », quia canon hic ab angelis *cantari* auditus fuit. Et sicut hic corporalis angelus populum iugiter excitat et admonet quidquid faciendum sit, nunc quoque ordinem officii sui persolvit. Quod autem nondum de bimate descendit: hoc quasi in honorem Salvatoris nostri fit; ut ostendat Dominum nostrum in dispensatione eius Ierusalem mansisse usque ad ascensionem. Et statim post canonem istum absolutum, finitur quoque officium vespertinum: nam huc usque vocatur « vespertinum » ¹⁵ ²⁰ ²⁵.

CAPUT XVI.

Quare post « Sanctus Deus » diaconus iubet: « Inclinate capita vestra »? et quare vela ligant?

Aliud iam angelus populum iubet: « Inclinate, inquit, capita vestra », etc., relicto sermone consueto « Oremus, pax ». Et quare hoc? Quia a mundi initio incepta oratio *nostra* perfectam absolutionem in resurrectione accepit; et quia dictus ³⁰

¹ Huic similis traditio a Nestorio laudatur in libro eius nuper in lucem edito, cui titulus *Tractatus Heraclidis* (ed. P. Bedjan, p. 499-500).
— ² Sc. Iṣṣ'yabh.

est iam canon « Sanctus », qui reconciliationem Dei cum creaturis significat illam, quae per mortem et resurrectionem Christi fuit effecta. Quid autem? Audita est iam oratio nostra, et labor noster bonum finem accepit. Nunc quasi filiis dilectis, qui digni
5 sunt benedictione, loco benedictionis illius qua Dominus noster apostolis suis benedixit antequam ascendit, angelus ¹ populo *benedictionem* annuntiat, et Christus, sacerdos nempe, vicarius eius, benedicit. Quicumque est ceteris ordine superior hanc benedictionem confert, *voce* quieta recitans super populum et
10 supplicationem faciens: « Domine Deus virtutum », *etc. Haec p. 189. illa supplicatio est, quam Dominus super discipulos fecit atque oravit antequam ascendit. Et ideo iam non dixit *diaconus* « Oremus, pax », quia populo iugiter monere solet misericordiam secreto postulare, ut acceptabilis fiat oratio mediatoris,
15 qui est sacerdos. Quemadmodum enim homines, cum mediator stat inter ipsos et regem ut necessaria eis iugiter impetret, ipsi tacite opem ferunt. et alii quidem ex ipsis Deum orando, alii aliis suadendo, intercessores fiunt pro mediatore suo, ne confusionem patiatur coram rege: ita et diaconus populum mo-
20 nere solet ut mediatorem adiuvent, qui petitiones eorum iugiter offert coram Rege Domino, ut sine macula inveniatur in sermone eius. At vero, siquando mediatorem rex ad familiare colloquium admittat, populus, qui una cum illo supplicationem faciebant modo, eum iam ipsi necessarium habent in adiutorem,
25 quippe is perfecto regis fruitur amore. Ita et nunc, mediator populi auxilio nequaquam indiget, cum ipse familiari Domini perfruatur consortio; et adeptus iam caeli terraeque potestatem, moxque in caelum profecturus, populo benedictionem impertit et effugium de tribulationibus. Et sacerdos, qui est Christus.
30 *populum* Deo tradit atque committit, ut ipse sit eis custos fidelis.

Ceterum, vela nunc idcirco ligantur, ut notum fiat redemptionem iam impletam esse, eumque ² ascendisse atque ad dexteram sedisse. Et caelum *nunc clauditur*, quod a *tempore*
35 descensus eius et ab initio dispensationis eius, hoc est a « Tibi Domine », apertum manebat, *angelis ascendentibus et ad eum p. 190.

¹ Sc. diaconus. — ² Sc. Christum, nempe sacerdotem, qui in absidem nunc ascendit et in throno sedet.

descendentibus ac si unum quid essent caelum et terra, Deus-
que, qui in caelis est, in terra sederet. Nunc autem Deus, qui
in terra *fuit*, ad caelestes mansiones elevatur; et clausae sunt
portae caeli.

CAPUT XVII.

Quare hic absoluto officio responsorium (‘ōnī thā) Basilico-
rum (dē-basilīqī¹) dicunt? et quid sibi vult hoc nomen « Ba-
silicorum »? et quare in festis prius dicunt marmīthas, deinde
responsorium?

Quando reges Romani baptizabantur et Christiani fiebant, 10
primus horum fuit Constantinus. Hic vespere ad officium in
ecclesiam veniebat; cui patres Graeci cum honorem praestari
voluissent, orationemque pro eo in ecclesia offerri, interces-
sionem pro eo ad finem vespertini officii addiderunt, atque
responsorium quo ad thronum eius deduceretur. Et inter hoc 15
responsorium *canendum* cum choris eum excipiebant, et ante
eum canentes ad sedem ducebant, versus adhibentes honori
eius idoneos. Et hoc in perpetuum *observari* mandarunt. Et
appellatum est responsorium « Basilicorum », hoc est regum
et rectorum; sic *enim* hoc nomen lingua Syriaca interpretatur. 20
Consideratis autem iis, quae a patribus in Nicaena urbe erant
peracta, in illorum vestigiis incedere visum est et beato Iŏc-
yabli; et hoc responsorium praescripsit, sicut et illi prae-
scripserant, et nomen ei « Basilicorum » imposuit. Et cum
notum facere vellet hoc responsorium propter reges fideles, 25
non propter infideles, *institutum* — fideles autem sunt qui Chri-
stum agnoscunt, — illorum nomine hoc responsorium² vocavit,
id est « Responsorium Basilicorum ». Et in vicem regis cru-
cem substituit, *quae hoc responsorio adhibito ad sedem eius
deducitur, *id est* a bemate in absidem, quae sedes est crucis. 30
Diebus inter crucifixionem et ascensionem crucem foras defe-
runt: id est, apostoli nomen *Christi* inter gentes erant prae-
dicaturi, ipso cum eis manente, sicut promiserat: « Ecce ego
vobiscum sum omnibus diebus »³.

Marmīthae, quae in festis adhibentur, ad augendum honorem 35

¹ I. e. Βασιλική; sed Syri recentiores perpere « regum » interpre-
tantur. — ² Ad verbum, « hoc nomen ». — ³ MATTH., XXXVIII, 20.

festi, ante *responsorium* ponuntur; et locum habent completorii dierum ieiunii et passionis. Et sicut homines ad nuptias quidem voces canticorum et saltationis adhibent, in exequiis vero saltationes et voces tristitiae: ita dum ieiunium passionis observatur, completorium et voces lugubres cantamus: in festis vero cantiones (qīnāthā) et voces iucundas canimus: ut notum fiat utrum conventus noster sine luctu et laetitia ferialiter agatur, an unam aut alteram ex his *notis* prae se ferat, luctum dico aut laetitiam. Sed *sic* potius *exponendum* est: in festis cantiones (qīnāthā) iucundas addimus, uti in nuptiis; in ieiunio passionis completorium vespertino officio adicimus, sicut in exequiis. In dominicis vero, quae neutri horum conveniunt, nihil addimus.

CAPUT XVIII.

15 Quare alii in fine officii dicunt « Pater noster qui es in caelis », alii non dicunt? et *quare* quidam hanc *orationem* sine canone dicunt?

Qui non dicunt ideo, ut dixi, *omittunt*, quia beatus Iſō'yabſ nec in initio nec in fine *officii* dici mandavit « Pater noster qui es in caelis », sed *solum* tempore mysteriorum, *quando* cum consecratione *peraguntur* ¹. Qui dicunt « *Pater noster* », pio Timotheo obtemperant. Qui eam sine canone dicunt, sic disputant: Etsi *cum psalmis David canones dicimus, tamen hoc ideo fit quia de vetere *testamento* sunt. Cur orationi « Pater noster qui es in caelis » canon accederet? Ipsa *oratio* melior canone, an canon ipsa melior est? Quod si canon melior est, viluit utique Domini nostri oratio. Si autem haec melior est, utpote magna atque a Rege pronuntiata, sola et sine canone comitante recitetur, quippe ipsa totum officium augeat. Ecce singulorum sententiae.

p. 192.

CAPUT XIX.

Quare quotidie ad vespertinum matutinumque *officium* dicuntur responsoria Martyrum; dominicis vero festisque diebus et in ieiunio passionis non dicuntur?

¹ Vide Tract. IV, cap. xv, ubi mysteria per ieiunium passionis sine consecratione agi dicuntur.

Cum patres sancti nos in fide stabiliri vellent, visum est eis ut semper in auribus nostris praedicarentur priorum virorum triumpho, prophetarum, apostolorum ac martyrum, qui fere omnes supplicio interierunt. Item, quia duo olim tyranni simul insurrexerunt, Sapor inquam et Iulianus impius, qui multos propter veram fidem interfecerunt, mandaverunt patres ut tempore officii martyrum memoria celebraretur, ut audientes fideles confortarentur: nec non ut illorum memoria ad sui ipsorum honorem servaretur, et filii spirituales, fideles, eorum orationibus adiuventur. Et si est quisquam qui mala a persecutoribus patitur, a martyribus doceatur, quorum responsoria et commemorationes didicit, et afflictiones suas cum gaudio tolerabit. At cum vidissent *patres* decens non esse si illos in medio officio commemoraremus, quippe hoc viam ab initio mundi et usque ad finem significet, placuit eis ut post officium commemorationes illorum agerentur. Sacrorum vero festorum diebus, ubi illorum Domini dispensatio celebratur: ne admittatur *commemoratio servorum in die honoris Domini sui. Sed neque in diebus ieiunii, cum hoc proelium sit Domini nostri cum Satana, nos quoque una cum eo in praelio simus, ullam commemorationem nisi solam Domini nostri certaminum admittamus; sed id officio adiciamus, quod est passioni magis germanum¹. Dominicis autem diebus, quae resurrectionem significant, passiones atque afflictiones celebrare non licet.

CAPUT XX.

Quare šurrāyae dominicarum septeno cyclo absolvuntur, sextarum vero feriarum terno, et ferialium dierum bino tantum?

Septemplex honor videtur in dominica comprehendi, qui celebrari dignus sit. Hac die creatio incepit, et lux creata est; eadem testimonii tabernaculum Moysi est constitutum, quod utrumque saeculum significabat; eadem annuntiatus est Dominus noster; ea Salvator noster surrexit; ea Thomam de resurrectione sua confirmavit; ea Spiritus in apostolos descendit; et eadem erit resurrectio nostra. Haec autem sunt, naturae initium (šurrāyā); initium legis, et sacrificiorum quae carnem

¹ Sc. completorium.

emundant; initium adventus Dei in misericordia ad creaturas suas; initium typi saeculi futuri; initium confirmationis eorum qui de resurrectione dubitabant; initium adventus Spiritus ad rudes perficiendos; initium saeculi expectati. Hanc igitur diem
5 huiusmodi honoribus dignatam, variatis, prout idoneae sunt, sentiis celebramus. « Omnes gentes » ¹ et « Magnus Dominus » ², de mundi initio sunt. Ibi angeli gaudio effecti sunt discentes quis esset qui ipsos creasset. « Magnus Dominus » : quia laudibus magnificabant eum *angeli*. « Te decet » ³: *de p. 194.
10 constitutione tabernaculi testimonii, cuius, cum in Israel maneret, oraculis docebantur. Unde et cum ecclesiae consecrationem facimus, iisdem his šurrāyis utimur. « Laudate Deum » ⁴, *hoc est*: Nunc oblationes vestras offerte, o popule Dei. Item, « Misericordiam Domini » ⁵: de conceptione Salvatoris nostri;
15 hic enim psalmus conceptionem memorat, et promissiones David datas. « Dominus regnavit » ⁶ et « Laudate Dominum de » ⁷: — « Dominus regnavit », de resurrectione docet; sicut enim *Dominus* ait, « omnis potestas data est mihi in caelo et in terra » ⁸, ita et hic šurrāya habet, « indutus est Dominus
20 fortitudinem ». Et quomodo « induit fortitudinem » ille, qui ab aeterno fortis erat? Sed verba haec Christo conveniunt, qui surrexit et mortem devicit. « Laudate Dominum de » : angeli qui in honorem eius resurrectioni assistebant, et nuntiaverunt mulieribus eum surrexisse. « In convertendo » ⁹: quia
25 convertit Dominus animum dubitantem, et gaudere fecit; et « repletum est os » discipulorum « risu », quoniam confirmata est resurrectio; et « dicent inter gentes quia magnificavit Dominus », etc.; et « convertit Dominus captivitatem nostram », et mentem nostram de resurrectione eius dubitantem, « sicut
30 torrentes ». « Nisi Dominus » ¹⁰ eundem sensum habet: nisi Dominus stabiliverit mentem nostram dubitantem non stabilitur: et nisi ipse Thomam confirmaverit, discipuli eum confirmare non possunt. Quid autem? « Beati qui non viderunt me et crediderunt » ¹¹: nam hoc sonat « hereditas enim Domini filii
35 sunt ». « Audite hoc » ¹²: audite omnes gentes linguas quibus

¹ Ps. XLVII. — ² Ps. XLVIII. — ³ Ps. LXV. — ⁴ Ps. LXVI. — ⁵ Ps. LXXXIX. — ⁶ Ps. XCIII. — ⁷ Ps. XCVI. — ⁸ MATTH., XXVIII, 18. — ⁹ Ps. CXXVI. — ¹⁰ Ps. CXXVII. — ¹¹ IOHAN., XX, 29. — ¹² Ps. XLIX.

p. 195. loquuntur discipuli, Iudaei advenae ex omnibus linguis. « Auribus percipite omnes inhabitantes terram », etc., « os nostrum loquetur sapientiam, et meditatio cordis nostri » intelligentia Spiritus est: *non sicut vos putatis, sed dicemus vobis parabolam istam quae dicta est a Ioele propheta: « Inclinabo *in parabolam* aures meas », etc. « De profundo » ¹: quando discipuli sacrificabant Domino laudem, et ab eo remissionem petebant peccatoribus, qui convertebantur. « Expectavi Dominum » ²: sed et « Israel quoque Dei » ³ expectet Dominum, « quia ab ipso misericordia » oritur, non per nostram virtutem, « et copiosa apud eum redemptio ». « Super flumina » ⁴ est peccatorum compunctio et fletus, quod in tenebras traduntur, de superna Ierusalem ad flumina Babylonis, quae cupiebant. Sic Dominus noster ait: « Ibi erit fletus et stridor dentium » ⁵. « Cum, inquit, recordati sumus Sion », sedis iustorum, qui per labores suos heredes facti sunt, nos, qui fraudulentegimus nec laboravimus, peregrini mansimus in terra aliena atque a caelorum regno longinqua; et captores nostri affligerunt nos, quia in vita nostra non rite laboravimus. « Confitebor tibi » ⁶: gratiarum actio iustorum, qui confitebuntur Deo propter regnum quod dederit eis, et psallent ei coram « regibus mundi », eis nempe qui non se fortiter gesserint, et in tormentis comburentur. « Adorabo » in thalamo tuo, « et confitebor nomini tuo propter bonitatem et veritatem tuam », quia respexisti faciem nostram et de corruptione nos liberasti, et quia in veritate iudicasti, et in iustitia iustis et iniquis retribuisti. « Magnificasti super omne nomen Verbi tui », mortem subvertens et Satanam, qui seipsum tuo nomine vocavit. Cum invocavimus te, de abyssi inferorum exaudisti nos, et « multiplicasti fortitudinem » nostram. « Confiteantur tibi », propter redemptionem tuam, « omnes reges terrae », qui morti succubuerunt. Tu solus mortem vicisti, quae omnes reges terrae vicerat.

p. 196. Sed est et alia šurrāyarum distributio, *eorum* qui non ita procedunt, sed « Dominus *regnabit » ⁷ et « Laudate Dominum » ⁸ ultimos faciunt. Et sic disputant: « In convertendo » ⁹ ad re-

¹ Ps. CXXX. — ² *Ibid.*, v, 6 (Pesch.). — ³ Gal., vi, 16. — ⁴ Ps. CXXXV II. — ⁵ MATTH., VIII, 12. — ⁶ Ps. CXXXVIII. — ⁷ Ps. XCIII. — ⁸ Ps. XCVI. — ⁹ Ps. CXXVI.

surectionem magis convenit. Et « Nisi Dominus » ¹, *hoc est* : Dominus ecclesiam suam aedificavit et mortem subvertit. Item, « Audite hoc » ², et qui huic comitatur *psalmus* ³, ad resurrectionis confirmationem conveniunt: ille quidem, quoniam
 5 Thomas discipulis, qui *de resurrectione* audierant, ait: Non accipiam a vobis hoc, quod surrexit Dominus noster, nisi manus meae palpaverint eum ⁴: « De profundo » autem, quia auditum est verbum eius, et Dominus noster confirmavit eum. « Super flumina » ⁵: tristitia qua discipuli, magistro suo orbati, affecti
 10 sunt. « Confitebor tibi » ⁶: Spiritus qui descendit et liberavit eos. « Dominus regnavit » ⁷: quando mortuos suscitaverit, et omnes liberaverit, et omnia in omnibus factus fuerit Deus. « Laudate Dominum de » ⁸: quia caeli et terra, una concordia, laudabunt eum, cum omnes a morte et inconstantia liberaverit. Et uterque
 15 ordo valde convenit, sed prior ille magis.

Šurrāyae sextarum feriarum terno cyclo versantur, quia in sexta feria tria sunt mirabilia facta: creatio Adae, una cum peccato et expulsionem eiusdem; passio Domini nostri et mors eius; et sanatio paralytici per Simonem et Iohannem, quae
 20 fuit principium conversionis ab eis effectae. Priores ⁹ sunt « Confitebimur tibi Deus » ¹⁰ et « Deus stetit » ¹¹. « Confitebimur tibi », quia nos esse fecisti ¹²: « confitebimur tibi », quia sapientiam et intellectum dedisti nobis. « Narrabimus omnia mirabilia tua »: nomina quae animalibus imposuimus, et prophetia Adae.
 25 Quoniam tempus breve in Paradiso mansit et mandatum transgressus est, « humiliata est terra et omnes habitantes in ea » coram Adam: quoniam propter eum creata erant. « Deus stetit »: iudicium Domini, qui apparuit « et audivit *Adam* vocem
 *Domini Dei deambulantem in Paradiso post meridiem » ¹³. « In p. 197.
 30 medio angelorum iudicabit » Adam et Hevam, qui cum immortales essent creati, mandatum non servaverunt. Quia non iudicastis in aequitate nec Deo obedistis, sed Satanae: quid ergo? Mortales eritis, et in pulverem revertemini, quia peccastis.

¹ Ps. CXXVII. — ² Ps. XLIX. — ³ Sc. Ps. CXXX (*De profundo*), vide supra. — ⁴ IOHAN., XX, 25. — ⁵ Ps. CXXXVII. — ⁶ Ps. CXXXVIII. — ⁷ Ps. XCIII. — ⁸ Ps. XCVI. — ⁹ Sc. duo šurrāyae sextae feriae eius, quae prima est in hac serie. — ¹⁰ Ps. LXXV. — ¹¹ Ps. LXXXII. — ¹² Ad verbum « nos in existentiam introduxisti ». — ¹³ Gen., III, 8.

Posteriores ¹ *sunt* « Venite glorificemus » ² et « Domine probasti me » ³. « Venite glorificemus », « et psallamus », « et praeoccupemus », « et in psalmis »: quare? Quia Deus rex est. Et cum adeo gloriosus sit, ad nostram tamen redemptionem venit, et in terra fuit, et nos « populus eius » facti sumus. « Domine probasti me »: Verbum, de humanitate sua *loquens*; et quod sine peccatis ambulaverit in mundo: « Domine probasti me », quod non inique ambulavi. Tu vias meas et omnia mea intellexisti; « quia non est mutatio in lingua mea » in omnibus quibus interfui ab initio et usque ad finem, ex quo formasti me donec in sepulcrum posuisti me. « Exaltabo te » ⁴ et « Prope est » ⁵: de signis quae fecerunt apostoli, quae quidem manifeste noscuntur. Primus, « Exaltabo te »: de miraculis quae patrabant; alter, de eo quod invocaverunt eum, et ipse exaudivit eos. De hisce ergo rebus hactenus.

Ad dies feriales quod attinet: cum nullius rei mysterium habeant, his quinque diebus decem dimidia ⁶ praescribuntur, numerus aequus; quibus et duo testamenta comparantur.

CAPUT XXI.

Quare diebus festis ac dominicis non genuflectunt? et *quare* pro « Cum passione et diligentia » dicunt, « Cum gaudio et laetitia »?

Officia omnia typos atque mysteria habent: et hoc in univ-
ersum *dici potest*. Si autem dies sit, quae proprietate aliqua
p. 198. ^a communi ordine distare videtur, aequum est ut aliquid ei
adicamus, huic proprietati idoneum. Sancti angeli in nativitate Domini nostri gaudium mundo annuntiaverunt. Cum ergo diaconus sit quasi angelus, et angelus haec pastoribus dixerit, dicat et ipse *diaconus* in nativitate *Domini* « gaudium » et « laetitia ». Item, in epiphania Pater spiritaliter clamavit voce mirifica, et caeli aperti sunt. Et licet hic scriptum non sit angelos gaudium annuntiasse, hoc tamen ideo fuit, quia ipse caeli terraeque Dominus spem et gaudium proclamavit.

¹ I. e., ut videtur, psalmi in sexta feria media adhibendi. — ² *Ps.* xcv. — ³ *Ps.* cxxxix. — ⁴ *Ps.* cxlv. — ⁵ *Ibid.*, v, 18. — ⁶ Ad verbum « paria », id est quinque psalmi in binas partes divisi.

At post resurrectionem angelus mulieribus dixit: « Scio quia Iesum quaeritis crucifixum: surrexit » ¹; item: « Quare vivum quaeritis cum mortuis? » ² Cur denique non angelus ³ istis verbis gaudium populo denuntiet? Sed et in resurrectione
 5 duo angeli apparuerunt, et gaudium mulieribus discipulisque annuntiaverunt. Et si Deus visitavit plebem nostram et redemit nos, et si in festis potissime redemptio nostra praedicatur: cur non angeli gaudium proclament?

Genuflexio autem deponitur in festis ac dominicis, quia istis
 10 diebus typum agimus redemptionis nostrae a morte, et exaltationis nostrae a terra. Ita et in diebus resurrectionis, donec Spiritus descenderit ⁴, hoc ipsum observamus. Quo ostendimur in festis et dominicis a morte erepti super terram elevari.

Sic Deo adiuvante absolvitur tractatus secundus. Et ipsi
 15 Domino nostro, qui venit et visitavit nos in misericordia sua, et a morte redemit, et viam veritatis docuit, et sapientes nos fecit doctrina sua, gloria et honor in saeculum saeculorum. Amen.

Explicit tractatus secundus.

Item, Deo adiuvante, tractatum tertium *incohamus*.

CAPUT PRIMUM.

Quare in nocturno *officio* dominicarum alii in primo cathismate (mau těbhā) quinque hullālas adhibent, alii sex, alii
 25 septem, alii demum septem marmithas cum tonis (qālē)?

De vespertino officio absolutus est iam, Deo adiuvante, tractatus; fructusque inde, quos invenimus, spiritales collegimus. Et huic quidem rei operam dedimus, finemque adiecimus ⁵,

¹ MATTH., xxviii, 5, 6. — ² LUC., xxiv, 5. — ³ I. e., diaconus. —

⁴ I. e., usque ad Pentecosten. — ⁵ Ad verbum: « finemque eius reliquimus ».

in secundo tractatu. Ad tertii nunc tractatus initium veniamus; et ea quae in nocturno *officio* observantur, cum mysticis eorum significationibus, ostendamus per virtutem Spiritus, qui est officii sui ordinator in sancta ecclesia.

Nocturni officii, mi frater, multiplex ratio est; et unaquaeque schola in re hullālarum adhibendorum suum exsequitur consilium. Neque enim beatus ipse Iśō'yabh iis obstare voluit, qui ad suum arbitrium *hoc* officium persolvebant. Hoc manifestum est: si regulam imposuisset de hullālis, non potuissent *homines* regulam eius transgredi; sicut nec in re responsoriorum (‘ō n y ā th ā) eius temporis: hoc est vespertini, nocturni, matutinique officii, et mysteriorum. Sed primum cathisma totum, cum responsoriis eius, ad arbitrium scholarum reliquit; neque primum cathisma ullo modo circumscribere voluit. Quod et iure fecit: nam primum cathisma vetus testamentum significat; quo cum mandatis eius ablato, nil curavit quo modo significationes eius mystice exponerentur.

Nonnullae igitur scholae ad hunc modum faciunt: singulis dominicis septem hullālas *adhibent*, prout doctoribus suis visum est. Ex iis autem ipsis, qui septem adhibent, alii ultimos *hullālas* in omnibus *dominicis adhibent, alii medios et ultimos adhibent; alii demum undecumque desumptos adhibent, primorum et ultimorum discrimine neglecto. Item, ex iisdem, qui septem adhibent, alii quinque adhibent in primo cathismate, alii sex. Qui hullālas undique desumptos adhibent, sic dicunt: Tempora mundi, praeteritum, praesens et futurum, si prudenter considerantur, unum tempus sunt; et solum quoad nos divisa sunt. In nocturno dominicae *officio*, quoniam per hoc resurrectionem significamus, atque per resurrectionem tempora auferentur, nihil refert unde hullālae *desumantur*: nam totum psalterium infra tempus concluditur. Qui medios et ultimos adhibent, haec dicunt: Ad hoc nobis tempora et hullālae *diversi* opus sunt, ut Domini nostri dispensationem significemus; atque dum unum eius adventum commemoramus, ambo includantur. Dispensationem ergo Domini nostri hullāla « Dominus regnavit » ¹ significet. Et pulchre alio die medios, alio autem ultimos adhibemus. Qui ultimos hullālas adhibent, sic dicunt: Hullālae

¹ Ps. XCIII.

« ultimi » sunt: et ideo plane novum ¹ *testamentum* significant: nam a tempore passionis Domini nostri incipiunt, et usque ad manifestationem eius de caelo et iudicium et retributionem perveniunt.

5 Sunt tamen qui decem hullālas adhibeant: qui ad hunc modum dicunt: Numerus perfectus sit in hullālis; atque in officio novi *testamenti* incipiamus a tempore Danielis, qui de novo prophetavit. Porro, dum septem in primo cathismate adhibemus, et in altero tres, tres quoque numeri praeclari
10 stabiliuntur: denarius, inquam, qui est summa, et septenarius et trinus, qui sunt partes. Sic singuli disputant, qui huiusmodi dispositiones sequuntur.

*Qui vero decem marmīthas adhibent, hullālarum seriem p. 201. solvunt, et seriem marmītharum tenent. Et in primo cathismate
15 septem adhibent, in altero tres.

Qui septem *hullālas* undecumque desumptos adhibent, canones *interpretationis* de novo *testamento* ² non satis diligenter exquisierunt. Qui medios et ultimos adhibent, satis probabiles sunt; qui autem ultimos adhibent valde convenienter
20 faciunt.

Qui ex septem hullālis quinque in primo cathismate adhibent, sed nil curant de quanam serie sumantur, [sic dicunt]: Quinque hullālas istos pro quinque legis libris ponimus. Post hos cathisma interponimus, et dein novum *testamentum* per
25 cantiones (qīnāthā) significamus; nobis enim nil curae est ut hullālae novum *testamentum* significant, sed cantiones. Et quando duos hullālas cum cantionibus *interpositis* mystice explicamus, unus quidem cum cantionibus suis hunc *primum Domini* adventum, alter vero hullāla novissimum eius adventum
30 significat.

Qui sex hullālas in primo cathismate adhibent, sic dicunt: Per sex hullālas, quos simplices ³ adhibemus, *significantur* sex millia annorum, qui simpliciter de mundo transierunt. Cum vero sex millia annorum supergressi ad septimum pervenimus, quod Domini nostri manifestationem significat, tum
35

¹ Fortasse « finem » legendum est: h. e. *ἕως* pro *ἕως*. —

² Sc. quibus hoc officium de novo testamento mystice intelligitur. —

³ Sc. sine cantu.

demum per unum hullālam cum cantionibus, adventum eius indicamus.

Qui septem ultimos adhibent, quatuor ex eis simplices, et duos cum tonis (qālē) in primo cathismate adhibent; et sic dicunt: Nos initium mundi, novumque et vetus testamentum, 5
unum aevum computamus esse; primos autem Domini nostri dies significamus, quando 'ordinatim' ¹ typos eius recitamus cum cantionibus (qīnāthā); et *primo* cathismate exacto, per hullālam alterius cathismatis *futurum eius adventum gloriosum significamus. Ecce singulorum distributiones: quarum omnium 10
optima, ut mihi videtur, ea est quae seriem hullālarum tenet; quae vero decem *adhibet* satis convenit.

Eam distributionem quae septem habet, nunc exponamus. Quinque hullālae priores locum habent quinque librorum legis. Responsoria (ʿōnyāthā) primi cathismatis, quae ad libitum 15
praecentoris ² *dicuntur*, prophetarum praesagium indicant, qui variis modis de Domino nostro prophetaverunt. Unde haec responsoria secundum cantatorum suorum propositum dicuntur. Thuribulum, quod egreditur, est odor ortus Christi, quem olfaciebant prophetae, ut ait scriptura de Abraham: « Levavit 20
oculos suos, et vidit locum illum a longe » ³. Item Balaam dixit: « Vidi eum, sed non modo: aspexi eum, sed non prope » ⁴. Item David, quasi ipse eum vidisset, de eo narravit; Isaias quoque passionis eius, ac si iam coram depicta esset, historiam enarravit ⁵; et Daniel mysterium eius manifesta imagine 25
vidit. Et sic thuribulum deferunt, quasi ipsius Domini nostri visione per illorum prophetias recreati. Post responsoria, alii non dividunt, sed cantus vigiliae (qālē dhě-šahrā) dicunt; alii šubbāham dicunt; alii denique canonem. Qui non dividunt sic dicunt: Postquam legis ordinem complevimus, prophetasque 30
significavimus, cathismate nobis opus non est; quia inter vetus et novum testamentum nec spatium ullum nec tempus est. Ex iis vero qui dividunt, illi qui canonem dicunt sic exponunt: Šubbāha differatur, ut in secundo cathismate dicatur;

¹ Ad verbum: « cum ordine » (sedhrā); i. e., fortasse, ex libro quodam psalmos exhibente secundum usum liturgicum. — ² Ad verbum: « eius qui incipit ». — ³ *Gen.*, xxii, 4. — ⁴ *Num.*, xxiv, 17. — ⁵ *Is.*, liii.

ut Dominus noster in adventu eius uniusmodi ¹ gloria glorificetur a spiritalibus et corporalibus. Hic autem, dum prophetarum typum exprimimus, canonem dicamus, ²et sermonem p. 203. compositum. Qui šubbāham dicunt, sic disputant: Homines sub
 5 vetere testamento constituti in legibus simplicibus ambulabant, et in iis rebus quae *solum* naturae non repugnabant. Quid etenim? « Dilige amicum tuum, et odio habe inimicum tuum » ²: id quod ipsa natura postulat et probat. Et lex mandat, ut fiat purificatio carnalium rerum earum, quae ipsa caro etiam sine
 10 lege respuit. Si ergo lex simplex est, simplex sit et symbolum eius. Pulchrum itaque est, ut šubbāha in primo cathismate dicatur. Tešbōhtam quoque de Gazza dicunt, non quae Hudhrae regulis subditur.

Post haec accedit diaconus, qui Michaelis locum implet, et
 15 stat in ordine, ut mos est eius, populumque et *corporis* habitum et petitionis *formam* docet. Et quoniam assignatum ei ministerium iam absolutum est, accedit cum grege suo ut eos, semel misericordiam adeptos, alteri tradat dispensatori. Et postquam « pax » proclamavit, ministerium suum alii ³ tradit,
 20 et populum sedere iubet. *Sessio haec est* tempus quo *Israelitae* Babylone degebant; et mulieres, quae *nunc* cantant, sunt Babylonii, qui dominabantur eorum. Et sic Babylone manent, donec Gabriel ad Danielelem venerit, eique ostenderit seipsum iam auctoritatem suscepisse.

25

CAPUT II.

Quid significat alterum cathisma? et quare quidam cum tonis (qālē) marmtharum unum *dumtarat* hullalam adhibent, alii plures, alii demum nihil aliud praeter cantus vigiliae (qālē dhē-šahrā)?

30 Hic quidem: ut in fine prioris cathismatis, *ubi* sermonem nostrum reliquimus: Gabriel angelus Danieli apparuit. Quo tempore enim Babylonii potestatem in Israel habebant, ille supplicationi instabat. Quod dicit diaconus: « Surgite ad ora-

¹ Ad verbum « simplici »: šubbāha enim sine cantu dicebatur, ut mox apparebit. — ² MATTH., v, 3; cfr. LUC., xix, 18. — ³ Sc. alteri diacono, « Gabrieli ».

p. 204. tionem » : hoc illud est, quod Gabriel Danieli dixit : « Surge, vir *desiderii, pax tibi » ¹. Oratio sacerdotis est sermo cum Daniele a Domino habitus. Hinc *alterum cathisma* cum psalmis incipit, sive cum tonis, sive simplicibus : quod et iustum est ; cum enim Domini nostri adventus prope sit, parvum ei initium faciamus, et sensim augeamus. Rursum, alio modo : si duae Christi revelationes figurantur, carnalis, inquam, haec et altera illa : ad revelationem hanc carnalem *significandam* tres marmithas adhibeamus de hullāla simplici ; ad novissimum eius adventum *significandum*, tres marmithas cantuum vigiliae. 10
Ideo autem in fine priorum illarum trium cantionem (qīntā) magnam cantant, quia nos, dum in hoc mundo sumus, in Dei cultu cum cantionibus et obsequiis versamur ; in futuro autem saeculo homines nec loquela nec cantionibus opus habebunt ; sed simplici modo se habebunt, Deum sine verbis labiorum 15
laudantes. Angelis quoque illis, qui loquela utuntur, crassitudo auferetur, et scient quid sit in cordibus invicem, et naturam subtilem sibi acquirent. Et demonstratio sermonis nostri ab eis *venit*, qui adeo bene vivunt, ut secreta sine verbis scire mereantur. Elias propheta, dum zelo ardebat in reges Israel ini- 20
quos, Achab et Iezabel, qui iniquitatem in Deum faciebant et populum idolis servire cogebant, necdum mens eius expedita erat a vexatione iniquitatis, quam *fieri* videbat, non potuit corde cognoscere quando fieret. Cum igitur Dominus Achab increpare voluisset, venit angelus et voce eum docebat, quid 25
diceret ad Achab. Et per hoc, quod *sic* eum docuit, ostendit quia propter labores quidem eius dignus erat cui secreta revelarentur ; sed quoniam nondum mundata erat conscientia
p. 205. eius a turbulentis *zeli cogitationibus, revelatio in corde eius fieri non potuit. Eliseus ² quoque, dum adhuc negotiosus cir- 30
cumambulabat, et apud reges aditu fruebatur, simili vexationi erat obnoxius. Cuius rei hoc sit exemplo : cum Sunamitis honorem ei deferre vellet, interrogavit eam, num aliqua causa esset ei apud regem *agenda*. Cogitationibus enim de regibus atque iniuriis *eorum* vexatus, nondum intellexit curam sibi 35
ab illa honor deferretur. Et quamvis rebus divinis esset de-

¹ Cf. DAN., x, 19. — ² Cf. APHRAATES, *Demonstratio* vi, 16 : ed. Parisot, col. 300.

ditus, cum tamen populo ac rege familiariter adhuc uteretur, mortuo Sunamitidis filio qua ratione illa ad se veniret, scire non potuit; unde et de puero interrogabat, dixitque insuper: « Dominus abscondit a me, et non ostendit » ¹. At postea, cum
5 seorsum se recepisset, et solus in cella sederet: quid? « Vidi-
stis, inquit, quando misit contra me hic filius meretricis, au-
ferre caput meum » ²; item: « Vade, dic regi quia cras erit
abundantia »; et cum vir ei incredulus maneret, ait: « Ecce
tuis oculis videbis, sed non comedes ex ea » ³. Ad Giezi quoque
10 *dixit*: « Cor meum ostendit mihi, quando vir de curru obviam
tibi descendit » ⁴. Denique viri sancti, qui mundo declinantes
solitarii manent, et spiritaliter vivunt, futuri saeculi res intuitu
quodam *mystico* percipiunt. Et quemadmodum prophetae ex
parte atque per similitudines Christi ortum videbant, ita et hi
15 ex parte docentur de rebus gloriosis, quae in futuro saeculo
retribuentur. Futurum ergo saeculum eiusmodi esse cogitemus,
ut creaturae ibi rationales verbis uti non indigeant. Ita quoque
et cantiones (qīnāthā), quae primum eius adventum signifi-
cant, — in fine marmitharum fiunt modulationes ⁵ et cantio-
20 nes; ut per cantiones gaudium adventus Domini nostri signi-
ficemus, et per tonos (qālē) et canones ostendamus nos prius
per res carnales exercitari debere. Cantiones autem cantuum
vigiliae tonos *habent* simplices et quietos, sed valde prolon-
gatos: per quod significamus, *laudis praedicationem nostram
25 in futuro saeculo quietam fore et simplicem.

p. 206.

Illi vero qui carnalem Domini nostri adventum cum vetere
testamento in primo iam cathismate celebrarunt, alteram nunc
salvatoris nostri manifestationem figurant. Et per sessionem
virorum et stationem mulierum *docent*, fore ut in adventu
30 Filii perditionis ecclesia humilietur, daemonum autem potestas
praevaleat, quae Aegyptiorum *potestati* respondet. Filius per-
ditionis est velut Pharao; Eliae adventus velut Moysi; dispu-
tatio *Eliae* cum eo est disputatio Moysi cum Pharaone. Quod
Filius perditionis confutandus sit, *hoc est*: quo modo Pharao

¹ II (IV) *Reg.*, IV, 27. — ² *Ibid.*, VI, 32. — ³ *Ibid.*, VII, 1, 2. —
⁴ *Ibid.*, V, 26; cf. V, 21. — ⁵ Syr. kurrāḥē: ad verbum « cellae »;
sed technice usurpari videtur in re poetica (cf. *baithā*, *tar'ā*), vel mu-
sica. Vide infra p. 169, ubi eadem vox « modulationem » musicam
significare videtur.

confusus est, et populum dimisit. Occisio primogenitorum: *id est* daemonum, qui sunt primogeniti creaturae, qui et confundentur et in tenebras eicientur. Ascensus filiorum Israel *hoc est*: gentes de post Filium perditionis convertentur, et ab Elia baptizabuntur. Mare, columna nubis divisum, revelatio est Domini nostri in lumine. Quod Moyses baculum suum elevavit, *hoc est*: crux Domini nostri ante eum ventura est in manu Gabrielis; et tunc fiet resurrectio: sic enim Moyses *prius* baculum suum elevavit, deinde mare divisum est. Divisio maris est inferni divisio. Quod populus per siccum transiit, hoc est: mortui ab inconstantia immunes resurgent. Submersio Pharaonis, et confusio Aegyptiorum, et laetitia Israel, et victoria Moysi, sic se habent: per Pharaonem significatur Filius perditionis, qui periturus est; Aegyptii, qui a filiis Israel decepti confusionem passi sunt, et postea eos eiecerunt, similitudinem gerunt compunctionis malorum, cum viderint bonos trans mare huius mundi traiectiones, atque a malis liberatos, qui eorum in hoc mundo dominabantur. Cantus quoque vigiliae tres tubas figurant, in Salvatoris nostri adventu *sonandas*. Responsoria (‘ōnyāthā) sunt revelatio Domini nostri, et mortuorum resuscitatio, et iudicium futurum. Canon, vel šubbāḥa: reprehensio a iudice cum creaturis habenda. Tešbōḥta: gratiarum actio iustorum. *Litaniae: supplicatio peccatorum.

Illi vero qui septem *hullālas* in primo cathismate *iam* adhibuerunt, et tres in secundo adhibent, sic dicunt: Septem priores de creatura *docent*, quae per septem dies condebatur. Item, postquam Noe in arcam ingressus est, per septem dies factum est diluvium; et postquam de Aegypto exierunt filii Israel, donec per mare transierunt, septem dies fuerunt: *septem* azy-morum diebus testibus. Rursum, alio modo: hullāla primus, de creatione Adae est; hullāla secundus, de tempore Noe; tertius, de tempore Abrahae, dum Deum cognoscebat; quartus de Moyse, nec non de redemptione populi; quintus, de tempore David; sextus, de regressu e Babylone; septimus, de tempore Iohannis. Responsoria: baptismum Domini nostri, eiusque dispensatio. Šubbāḥa: dispensationis eius eventus, ubi corpus suum et sanguinem tradidit. Tešbōḥta: ubi in cruce glorificatus est. Litania: supplicatio discipulorum. Mulieres quae canunt: tyranni, qui potestatem adepti sanctos apostolos occiderunt.

Statio *virorum* ad alterum cathisma: laetitia ecclesiarum, et conversio gentium. Hullāla primus *alterius cathismalis*, simplex, vel etiam cum cantione (qīntā): laudes, quae Deo ab ecclesiis offeruntur. Hullāla secundus: *tempus* a baptismo Constantini usque ad adventum Domini nostri. Marmītha cantuum
5 vigiliae: tubae: cum ceteris, quae supra exposita sunt.

Illi, quos supra memoravimus, qui decem marmithas adhibent, septem cum tonis et tres cum cantibus vigiliae, nec simplicem *marmītham* adhibent: sic ratiocinantur: Cum virtus
10 divina nobiscum locuta sit, et nota fecerit nobis secreta ab aeterno: haec *secreta* per cantiones (qīnāthā) significamus, per marmithas vero mundi cursum. Et infra decem marmitharum praeclarum numerum, decem ordines *rationalium *crea-* p. 208.
turarum concludunt, novem videlicet spiritales, et ordinem
15 humanum unum. Divisio in septem atque tres *haec est*: in numeros a vetere et novo testamento laudatos dividunt. Ad primum cathisma ideo septem *adhibentur*, quia lex septenarium numerum in honore habet; ad secundum cathisma tres, quia
20 trinum numerum novum testamentum laudat. Item, prima marmītha de Adam est; secunda, de Noe; tertia, de Abraham; quarta, de Moyse; quinta, de David; sexta de Zorobabel et Iesu filio Iosedec: ideoque haec marmītha iugatis *partibus*¹
utitur, quia duarum *personarum* vice fungitur; septima est vox Iohannis.

25 Similia in cantionibus (qīnāthā) invenies, si prudenter tractaveris. Prima, « Beatus vir »², quieta est et mera³. Sunt autem qui quiete quidem recitent, sed protrahant quoque. Et sic per *vocis* demissionem humiliationem Adae exhibet; et per protractionem *ostendit* eum diu in hoc mundo vixisse.
30 Qui hanc *cantionem* meram adhibent, *id* propterea *faciunt* quod *Adam* gloria Creatoris sui nudatus fuit. — « Verba mea *auribus* percipe »⁴, est priori germana; sed festinat aliquantulum. *Priori* germana est propter illud, « terra Kabūli », quod *verbis* « pervenit Noe » respondet. Festinat aliquantulum,
35 quia non tam diu homines iam in hac vita manebant quam antiqui. — Tertia, « Domine, Dominus noster »⁵, protracta

¹ I. e., psalmis dimidiatis. — ² Ps. I. — ³ Syr. šēḥīmā id sonat quod gr. ψαλμός. — ⁴ Ps. V. — ⁵ Ps. VIII.

est et moesta. Sed cum finis versiculi (pethgāmā) et hullālae¹ eius in altum desinat, hoc ad tempus beati Abrahae *referendum est*, qui gradatim ex naturali creaturae conditione provectus, Creatorem suum agnovit, et *propter hoc* laudatus est. Itaque per protractionem eius *significat tempus* 5
quo *Abraham* in statu naturali Deum respiciebat noveratque. Per moestitiam eius *significat tempus* quando Deum cognoscebat et supplicabat. Quod in fine insurgit, *hoc est*: Deus exaudivit eum et exaltavit eum. Quod hullāla eius in altum desinit, *hoc est*: terra ei bona data est. — Quarta, « In Do- 10
p. 209. mino confisus sum »². Haec de tempore *Moysi est; et finis eius cum supplicatione concluditur, et in initio eius festinat. Et hullāla eius demissior incipit, sed in altum insurgit. Per festinationem initii eius, *significatur* festinatio³ signorum *Moysi*; per supplicationem in fine, *significatur* redemptio 15
Israel, qui clamaverunt ad Deum, et per mare transierunt, Pharaone demerso. Hullāla, qui quiete incipit, et *postea* insurgit, de populo est, qui in infirmitate incipiebant, sed mox roborati sunt et exaltati. — Quinta, « Domine quis »⁴. Initium *eius* demissum est et planum; finis autem insurgit; et 20
hullāla eius in altum excitatur, nec descendit: *quibus significatur* David « de post gregibus » electus, statim post Saulum regnasse, promissumque accepisse « thronum eius in aeternum permansurum ». Per initium eius, quod festinanter sed leniter 25
cantatur, *significatur* initium electionis eius; per finem versiculi *significatur tempus* quando regnabat et in honore erat. Hullāla est promissio ei data, quod in regno regnaret in aeternum. — Sexta, « Diligam te Domine »⁵. Haec iugatis *partibus*⁶ adhibetur. Uterque versiculus parem habet lenitatem; sed in fine alterius supplicatio fit. Hullāla demissus et 30
supplex est. Iugatis partibus *utitur*, quia de duabus personis praedicat, Aggaeo et Zacharia; qui et ipsi de duobus prophetarunt, de Zorobabel et Iesu filio Iosedec: illum quidem regnum restitutum, hunc sacerdotium. Et sicut finis primi *versiculi* insurgit aliquantulum, ita primum sacerdotium *breve* 35

¹ « Hullāla » hic non tam divisionem psalterii significare videtur, quam *Alleluia* in fine dicendum. — ² Ps. XI. — ³ I. e., crebritas. —

⁴ Ps. xv. — ⁵ Ps. xviii. — ⁶ I. e., psalmis dimidiatis.

tempus mansit: secundum vero *sacerdotium* est Domini nostri. Finis secundi *versiculi* demissus est et supplex, quia semen regni humiliandum erat sub sacerdotio usque ad tempus Domini nostri. Hullāla supplex est et moestus, quia sic *fili*
 5 *Israel* in potestatem gentium tradendi erant, et victores modo, modo victi, Deum iugiter erant supplicaturi. — Septima, « Caeli enarrant » ¹, multum differt ab omnibus quae praecesserunt; finisque eius atque hullāla in altum desinunt. Sic Iohannis *conceptio in sancto sanctorum originem cepit, a p. 210.
 10 parentibus senescentibus atque honestis; et ipse ab angelis est educatus; et novi testamenti initium fecit. Quod finis eius in altum desinit, cum modulatione (kurrāḥā) protracta: *id propterea fit*, quod etiam Dominum suum *Iohannes* baptizavit. Unde et quidam hic responsoria dicunt, alii vero non dicunt.
 15 Qui non dicunt šubbāham substituunt, qui totam dispensationem significat: et tešhōḥtam, paschatis et iudicii ² *indicem*: et litaniam, *quae significat* crucifixionem et petitionem latronis, et ipsius Domini nostri petitionem pro crucifixoribus, ut apud vespertinum officium indicavimus. Ad cantus vigiliae quod at-
 20 tinet: quod mulieres cantant, hoc, ut supra diximus, tempus *significat* Filii perditionis.

Sunt autem qui dominicis diebus tres hullālas ad nocturnum officium adhibeant; et hi feria secunda ab initio psalterii incipiunt, et dominica absolvunt. Et sic dicunt: Hebdomada
 25 integra est mundus totus, hoc est sex millia *annorum*, et resuscitatio resurrectionis. Itaque septimam psalterii partem quotidie adhibemus. Et dominica die ultimos hullālas adhibemus, qui resurrectionem significant, quae die dominica futura est.

30 Monasteria autem solitariorum, qui se Deo dedicaverunt, sic faciunt: ad completorium die dominica novem *hullālas* adhibent, et in nocturno officio duodecim. Post quintum hullālam completorii dividunt; et dicunt responsoria vespertini officii feriae sextae praecedentis; et quatuor hullālas adhibent:
 35 [et dicunt responsoria nocturni officii sextae feriae praecedentis] ³. In nocturno officio quinque hullālas adhibent; et di-

¹ Ps. XIX. — ² I. e., ut videtur, iudicii Domini nostri coram Pilato.
 — ³ Haec, vel his similia, in utroque codice desiderari patet ex consequentibus.

cunt responsoria quae ad evangelii lectionem dicuntur; deinde quatuor *hullālas* adhibent, et dicunt responsoria primi cathismatis ecclesiae; deinde dividunt, et stantes adhibent duos *hullālas* simplices, et unum cum cantibus vigiliae; et dicunt

p. 211. responsorium. Et hoc eis consilium est *officii: quinque hullālae priores sunt quinque legis libri; per responsorium vespertini officii feriae sextae praecedentis, testamentum praeteritum significant; quatuor posteriores *hullālae* completorii, quatuor regimina sunt, id est regimen in deserto, regimen Iesu filii Nave et iudicum, et regimen Samuelis et Saul. Cum respon-

soria dicunt nocturni officii feriae sextae praecedentis ¹, ostendunt se iterum testamentum illud praeteritum significare: aetate tamen recentiore quam ante. Per canonem quem dicunt, reiectionem Saul significant: quod iuste sit reiectus. Tešböhtā est electio David. Ex quinque hullālis prioribus nocturni officii, alius de tempore David est; alius de Salomone; alius de regibus Israel et Iudae usque ad Ezechiam regem, ubi in captivitatem ductus est Israel; alius de Ezechia et Iosia; ultimus autem de tempore captivitatis. Et dicunt responsoria interpretationis evangelii: id est, verba Gabrielis ad

Danielem dicta, quae dispensationem evangelii et manifestationem Christi significant. Ex quatuor qui sequuntur, alius est de tempore regressus, alius de Maccabaeis, alius de sacerdotibus, alius de tempore Iohannis. Et responsoria dicunt primi cathismatis ecclesiae, quae adventum Salvatoris nostri significant. Canonem quoque et šubbāham et tešböhtam dicunt, secundum supra scriptum ordinem. Et hic divisio fit cathismatis. Cum ipsi solitarii per hanc conversationem suam ultro seipsos mundo mortificaverint, ut evangelicorum praeceptorum vitam praeclaram vivant, cathisma hoc voluntarium est. Neque mulieres cantant; sed lector legit, qui eos de huiusmodi conversatione sancta adhortetur. Et mox surgunt, ut ea quae ad

p. 212. novum *testamentum* pertinent figurent. Et hullālam, *quem primum adhibent, coenobium eorum significat, et officii dispositionem quae in eo est; hullāla secundus *significat tempus* postquam de coenobio liberati sunt, quando spiritali atque divina conversatione exercitantur, donec divinam revelationem

¹ Vide quae supra supplevi (p. 169, l. 35).

mereantur. Hullāla cantuum vigiliae *ita se habet* ac si quis, post solitariam vitam exactam, naturali corporis sui morte mortuus resurrectionis vocationem expectaret; et totum significat quod tunc agetur: ut supra de resurrectione monstratum est. Sic denique nocturnum officium singuli ecclesiae ordines persolvunt.

CAPUT III.

Quare praecepit sanctus Išō'yabh ne post ultimum cathisma mulieres cantent: sed ut hymnum (mēm rā) dicant *viri?* et
10 quid significat officium matutinum?

Quoniam mundus iam transiit, novusque ordo initiatur, requies scilicet regni caelestis: regnum enim per tešbōhtam significatur, quia gaudium eorum *qui ibi sunt* hoc est, laudis praedicatio ¹ eorum: ita et nunc typice agunt: loco mulierum, quae
15 per singula cathismata potestatem habebant, minora significantes, robusta iam virorum dominatio adest, quae doctrinam ² sanctam tradit. Per cationum (qī nā thā) multa variaque genera significantur mansiones regni caelestis. Et quamadmodum omnia quae ibi sunt, perfecta sunt secundum genera sua, nec est ibi
20 minus aut maius: ita et versiculi huius hymni (mēm rā) ³ae- p. 213.
quales sunt. Nam omnes *ibi*, homines et angeli, quamvis multi, in una statura perfecta aequales sunt; nec quis ibi aut procerus aut brevi statura erit, nec senex nec iuvenis; sed omnes unius staturae perfectae erunt, secundum similitudinem staturae
25 Christi ³; diversi autem erunt inter se diversitate generis, non tamen statura sed gaudio praestabunt. Et ideo, cum omnes hymni versiculi aequales sint, cationes (qī nā thā) diversae sunt. Et in hymni initio *sacerdos* (?) dicit ⁴ responsum (‘un-
nā yā), et *ceteri* ei respondent, utpote amore et scientia perfecti, sicut et ipse. Et sic cationes suas peragit usque ad
30 saeculum futurum; ut mox aliud officium mystice persolvant. Deinde toti populo, cuiuscumque sit aetatis, benedicit, omnes secum regni coheredes esse agnoscens, eo quod per baptismum sanctificati sint.

¹ Syr. *tešbōhtā*. — ² I. e. hymnum didacticum, seu *mēm rā*. — ³ Cfr. *Eph.*, iv, 13. — ⁴ Codd. « dicunt »; vide quae sequuntur.

Mox ad matutinum officium ¹ surgunt; et ad canonem consuetum denuo revertuntur ². Ait autem beatus Išō'yabh: « Episcopus et presbyteri sedent in bemate ³, et hymnum (mēm rā) audiunt ». Per quod ostendit episcopum, velut ipsum Dominum nostrum, in summa felicitate sedere; sacerdotes vero esse quasi sanctos, qui *Christo* servierint? hymnum autem esse retributionem bonorum et malorum in iudicio decretam.

Quid autem de psalmis matutini officii? Primus, qui decem versus habet: de creatione Adae, nec non de decem generationibus quae fuerunt usque ad diluvium. « Qui habitat in adiutorio » ⁴, de tempore Noe est: disce ex versiculorum serie: namque in protectione et in umbraculo Dei habitat a diluvio *securus*: cum ceteris versiculis, qui eandem rem indicant. « Benedic anima mea » ⁵: de beato Abraham. « Laudate servi » ⁶: de tempore beati Moysi, omniumque prophetarum qui fuerunt post eum. Quidam post « Benedic anima mea » dividunt, alii minime. Qui non dividunt, haec dicunt: Initium legis apud Abraham fuit, atque a promissionibus et circumcissione, et ceteris: at duo initia legis facere non debemus. Qui orant, sic dicunt: Etsi promissio et circumcisio apud Abraham fuerunt, 15
p. 214. sed lex et mandata et tabernaculum testimonii *nondum erant; haec enim per Moysen instituta sunt. Et Moysi ergo initium faciamus. Et utrinque sat bene disputatur; ii vero qui dividunt potius faciunt.

Nunc autem, quid? « Ad finem, inquit, *huius* psalmi egreditur episcopus; et omnia lumina accenduntur; et ipse episcopus orat et incipit: « Dominus regnavit » ⁷. Hic psalmus adventum Domini nostri in mundum significat: id quod et factis implent, lumina augentes. Et episcopus, qui egreditur, est vice Domini nostri; et ante eum lumen *venit*, quia ipse *Dominus* lumine 30
manifestationis suae omnibus illuxit; et omnis generis mirabilia facta sunt: [Pater de] caelo clamavit, Spiritus descendit, angeli iubilabant. Quid autem? In bemate stat ⁸: in loco ubi

¹ Officium in festis adhibendum hic describitur; vide MACLEAN, *East Syrian Daily Offices*, p. 165 seqq. — ² I. e., ut videtur, ad eum officii ordinem qui ab omnibus eodem modo observatur. — ³ Sic codd.; sed « in abside » procul dubio legendum est. — ⁴ Ps. xci. — ⁵ Ps. civ (vide MACLEAN, *op. cit.*, p. 166). — ⁶ Ps. cxiii. — ⁷ Ps. xciii. — ⁸ Codd. « stant ».

Dominus noster dispensationem egit, id est in Ierusalem: et cum eo clerus totus. « Laudate Dominum de caelis » ¹: ascensio Domini. « Cantate Domino canticum » ²: adventus Filii perditionis et Eliae. « Laudate Dominum in sanctuario eius » ³:
5 tubae in resurrectione *sonandae*, nec non resurrectio, et adventus Domini nostri. « Laudate Dominum omnes » ⁴: resurrectio et renovatio *creaturarum* rationalium. Responsorium (‘ōnīthā) matutinum: iudicium Domini nostri cum creaturis. Et hic vela revolvunt, et thuribulum egreditur. Quod vela re-
10 volvunt, *hoc est*: in Salvatoris nostri iudicio omnia patebunt, nec quidquam occultum coram eo manebit. Thuribulum quod egreditur est misericordia, quae erga omnes rationabiles *creaturas* exhibebitur. Quidam ante responsum dividunt, alii non dividunt. Qui dividunt, sic dicunt: Resurrectio est redemptio
15 communis iustorum et peccatorum. Sed non ita erit iudicium: iusti enim *ibi* fulgebunt, peccatores torquentur; neque aequales erunt in iudicio. Iure ergo inter resurrectionem et iudicium dividimus, quia non unam *rem agimus, sed duas. Qui nec p. 215.
orant nec dividunt, haec dicunt: Cum *venerit* resurrectio, tunc
20 et iudicium simul aderit; nec ullum ibi [aut tempus] aut intervallum erit; nam ad hoc resurgunt, ut iudicentur. Qui vero orant, sic disputant: Si quoniam ad hoc resurgunt, ut iudicentur, idcirco *resurrectionem et iudicium* unum quid ducis esse; cum etiam ad hoc moriantur, ut resurgant, haec quoque
25 unum esse cogita. Attamen inter eos non multum interest. Cum autem in festis ac dominicis septimus psalmus, « Cantate Domino canticum novum » ⁵, non dicatur, concordant inter se interpretes, hunc duabus de causis non dici: primo quidem, quoniam dominica Domini nostri adventum significat summam-
30 que gloriam et pulcritudinem prae se fert, non decet in ea diem adventus Filii perditionis significari; huius itaque typus de serie deleatur. Item, altera causa: quoniam rex ⁶ ad officium egreditur, et *psalmus* ille haec habet, « ad alligandos reges eorum in compedibus, et honorabiles eorum in catenis
35 ferreis »: non dicunt haec verba coram rege.

Ad orationes quod attinet, quas ante « Laudate servi » et

¹ Ps. CXLVIII. — ² Ps. CXLIX. — ³ Ps. CL. — ⁴ Ps. CXVII. — ⁵ Ps. CXLIX; qui septimus est in matutino officio. — ⁶ l. e., episcopus.

ante responsorium orari praecepit Iſō'yabh: cum ad ultimum psalmum non dicatur « Gloria », interpret ille Bar Lipheh haec dicit: Quoniam psalmus ille resurrectionem significat, Patris et Filii et Spiritus sancti ibi mentionem fieri non oportet, sed solum unius Dei, sublata iam a nobis hypostasium (qĕ-
n ō m ē) atque proprietatum agnitione, genitoris, inquam, geniti
et procedentis. Et Deum *ibi* unum confiteri noverimus, nec
p. 216. geniti gignentisque rationi subiectum. Equidem vero, *do-
ctores qui huic *interpretationi* assentiunt, nescio qua ratione
eam recipiant. Estne talis nunc divinitas, qualem confitemur et
intelligimus, hypostases Patris et Filii et Spiritus, an non? Quod
si non talem esse dicendum nobis est; mentitus est ergo nobis
quisquis hoc dixit, nec veritatem ostendit, sed errorem. Sed
et Christus homo merus *evaserit*. Si autem verum est quod
confitemur, naturam divinitatis hodie in tribus hypostasibus
existere, numquid illo *resurrectionis* die hoc, quod notum est ¹,
auferetur? Cui auferetur? ipsi *divinae* naturae, an nostrae
scientiae? Et si *divinae* naturae auferetur, Deus ergo muta-
tus fuerit; sed et mutatio eius in minus fuerit, e tribus nempe
in unum, sublata iam genitoris, geniti et procedentis ratione.
Quid igitur sentiendum nobis, quid cogitandum est? Num hoc,
quod hodie *non nisi* quoad nos genitoris et geniti rationem
habet? At quoniam nos mutandi sumus: et ipse hoc titulo pri-
vabitur. Nam si ita se res haberet, sublata semel nostra natura,
nec ipse *Deus* naturales proprietates haberet. Et ecce, ad crean-
dum nos hoc satis causae fuisset Creatori, ut per creaturam
nostram genitor evaderet. Et tandem Arium salvere iubeamus,
eique acquiescamus, solum Patrem aeternum, Filium et Spi-
ritum creatos et nos confessi: quod et iuste et sine ullo dubio
credendum esset. Sed neque ipse Arius temporales illos, Fi-
lium et Spiritum, docet esse perituros. Et quo pacto cum nos,
quamvis corruptibiles, permansuri simus, illi, qui Creatores
nostri sunt, destruentur? Si vero Pater est sua natura genitor:
Verbum ab eo sine tempore genitum, cur non sublato tempore
maneret? Item, alio modo: utrum Deus Verbum in homine ex
nobis *desumpto* resurrectionem facturum est, an homo merus?
p. 217. Et si Christus resurrectionem facturum est, id est *Deus Ver-

¹ Ad verbum: « hacc scientia ».

bum simul et homo, quo pacto filiatio Resuscitatoris cessaverit? Si autem filiatio non cessaverit, permanebunt et paternitas et processio. Si forte vero hoc non dicis, altera *dilemmae* pars evitari nullo modo potest: nempe nostram hypostasium cognitionem ita esse auferendam, ut unicam *divinitatis* naturam
 5 solum agnoscamus. Si autem hoc fiet, scientia perfecta nequaquam dabitur nobis: imo vero et praesens haec scientia a nobis auferetur; et resurrectio nobis in causam damni cedit. Sed huiusmodi homini quid dicam nescio, qui dum occulta assidue
 10 investigat, a manifestis claudicat. Disputatione ergo relicta, ad sermonis nostri seriem revertamur.

Responsorium (‘ōnīthā), inquit, iudicium est. Tešbōhta, « Lux orta est », et « Lumen ortus eius »: praemium et gaudium iustorum. « Benedicite omnia » ¹: omnes creaturae, quae
 15 Deum omne in omni esse agnoscent, et ex omni ore recta confessione confitebuntur. Et cum in canone dicatur, « et rectum iudicium iustitiae eius »: *in hoc* omnes simul, iusti et impii consentient. « Laus Deo »: duplex laus (tešbōhtā) iustorum; quia praesentis *vitalis* angustiarum obliti, et in gloria absorpti,
 20 summopere gaudebunt. Canon « Sanctus » est officii obsignatio. De « Pater noster qui es in caelis », sicut iam diximus *sentendum est*. De matutino officio hactenus.

CAPUT IV.

Quid significat officium dierum ferialium, hoc est vespertinum, nocturnum et matutinum? et quare diebus ferialibus episcopus ad officium non egreditur?

Vespertinum officium, quoniam *res gestas* usque ad passionem, resurrectionem et ascensionem Domini nostri significat, quae *omnia* in hoc mundo peracta fuerunt, secundum ordinem
 30 (sedhrā) *mutabilem* ² persolvitur. Nocturnum vero officium, quod *dominiciis diebus, ut diximus, et hunc mundum et resurrectionem significat, beatus Išō‘yabh unius *formae* voluit esse. Officium autem quod ferialibus diebus usurpamus, illud esse *voluit*, quod in dominica praesentem mundum significat ³. p. 218.

¹ Dan., III, 57. — ² Vide tract. II, cap. xx (ad init.). — ³ I. e., ut videtur: officium feriale eam significationem habere, quam et partem dominici officii quae hunc mundum significat.

At vero, alii unum hullālam adhibent, alii tres, alii quinque. alii septem. Qui unum hullālam adhibent, sic dicunt: In eo quod naturam spectat, *totum* mundum unius esse rationis putemus. Omnes homines, quamvis multi, fideque ac confessione diversi, secundum hanc rationem, hoc est secundum naturam, aequales sunt. Nulla est enim confessio aut fides hominum quin iniustos et raptores et fures reprobet, cum *ceteris* vitiis omnibus, quae damnum inferunt naturae. Etsi enim fornicationem non omnes paribus damnant iudiciis: tamen apud omnes ille laudatur qui castimoniam servat. Similiter et de iis omnibus quae naturae necessaria sunt, de cibo, de coniugio, de honoris appetitu *dicendum est*: haec omnes expetunt. Sed quoad religionem diversi sunt. Et hoc inter eos interest: alii veritatem de Deo confitentur, alii negant. Nos autem, qui veri sumus in confessione nostra, et scripturarum veritate ab istis separamur, in rebus vero naturalibus cum eis participamus, legi naturae versus *psalmorum* applicamus; sed et huic legem scripturarum adicientes, hullālas dicimus: ut versus pro natura stet, hullāla pro lege scripturarum. Et sic 'per versus et hullālam naturam et scripturam significemus; absoluto autem hullāla significemus ¹ adventum Salvatoris nostri, qui venit et liberavit nos a *mandatis* scripturae, et redemit nos de iugo legis: 'id quod *per responsoria (‘ō n y ā thā) *significatur*, quae ex Gazza dicuntur ². Ex Gazza quidem, et non ex Ḥudhra: quia Dominum in primo eius adventu non omnes agnoverunt. Multi enim magum eum appellabant et seductorem. In fine autem omnibus ratione praeditis accurate notus erit. Itaque responsoria ferialium dierum, quia hunc *primum* eius adventum significant, ex Gazza atque ad uniuscuiusque libitum dicuntur. Etsi in re hullālarum discrepantia potest esse in ecclesia, quoad responsoria ³ tamen et šubbāhas omnes inter se conveniunt. Šubbāha baptismum significat, quod susceperunt, et veritatem quam confessi sunt ii, qui in eodem *baptismo* crediderunt. Tešbōhta mysterium corporis et sanguinis *significat*, quorum participes facti sunt discipuli, qui confessi sunt. Litanía est supplicatio latronis.

¹ Lectio eodd. hic intelligi nequit: vide emendationem textui appositam. — ² Ad verbum: « quod sunt responsoria Gazzae, quae dicuntur ». — ³ I. e., ut videtur, quoad numerum responsoriorum.

Qui tres hullālas adhibent, sic dicunt: Nos sacra divinitatis nomina, et naturam quoque et quae ad eandem pertinent, nec non numerum perfectum et tempora naturalia considerantes, per tres hullālas haec significamus: primo, trinitatis nomen
 5 adorandum; deinde, cum ipsius Davidis librum in septem partes dividerimus, quae *omnes* per unam hebdomadam absolvuntur ¹, duos numeros praeclaros stabilivimus, trinum et septenarium. Sed et omnium figurarum perfectissima est trigonica, seu tres angulos quae habet. Sapientes quoque corpori perfecto tres
 10 dimensiones tribuunt: longitudinem, latitudinem, et altitudinem. Tempora quoque in tria tempora dividerunt: praeteritum, praesens, et futurum. Et numerum trinum eum esse definiunt, qui nil superfluum cum habeat, nec ipse evitari potest: *nempe* primum, medium, et ultimum. Similiter et status, quae in natura apparuerunt, tres sunt, sicut scriptura ostendit: status
 15 primus, sine *lege; alter, status legis; tertius, status legis Christi. Humanae quoque naturae tria mutationis genera inhaerent, donec consummetur: creatio, mors, et resurrectio. Et ante resurrectionem homo in utero, in morte, et in sepulcro
 20 detinetur. Quibus omnibus perspectis, tres hullālas adhibere statuimus.

p. 220.

Qui quinque adhibent, ad hunc modum dicunt: Quoniam hoc officium vetus testamentum significat, et deinceps responsoria adventum Domini nostri *figurant*, quinque hullālas adhibemus,
 25 secundum quinque legis libros. Sed et in scripturis quinque mutationes memoratas videmus: migrationem Adae de Paradiso, migrationem Noe in hanc terram, migrationem Abrahae in terram promissionis, migrationem populi sub Moyse, et migrationem populi sub Zorobabel: et post haec Christus *venit*.
 30 Quinque ergo hullālas instituimus. Item, corporis nostri profectus in quinque initia distribuitur: infantiam, pueritiam, iuventutem, mediam aetatem, et senectutem. Sed et corporis et animae sensus quinque sunt. Quibus cognitis quinque hullālas ordinamus; deinde adventum Christi *significamus*. Quod de
 35 uno psalterio, deque una psalterii sectione *desumuntur*, hoc est: secundum hanc *interpretationis* rationem, si initia *consideras*, sive migrationum, sive corporis et spiritus sensuum

¹ Psalterium (psalmi et cantici) in 21 hullālas dividitur.

vel conditionum: omnia ad unum quid pertinent. Si enim *hullālas* ad temporis rationem referas: ecce Adam et Noe et Abraham et Moyses et Zorobabel omnes unius naturae sunt, licet temporis prioritatem et posterioritatem disiuncti. Sensus quoque omnes unius hominis sunt; et quoad conditionis mutationes, omnes in uno homine perficiuntur.

p. 221. Qui septem adhibent sic dicunt: Nos scripturas *et numerum *in iisdem* laudatum tenentes, septem adhibemus. Dies quibus mundus creabatur septem fuerunt; septem quoque dies fuit Moyses in monte, donec Dominus cum eo locutus est. Lex per septenos dies festa agi mandavit. Septem principes videntur olim gradus *insignes* in scriptura obtinuisse: fieri incipientibus nobis principium est Adam; transmigrationis nostrae principium est Noe; promissionum principium Abraham est; legis principium Moyses; sacerdotii principium Aaron; regni principium David; novi testamenti principium Iohannes est. Septem ergo *hullālas* ante adventum Domini nostri ordinavimus. Rursum vero: cum totus David inter tres noctes distribuatur, trinitatem septenario numero stipamus.

Ecce ergo, mi frater, cum officium eorum multis variisque modis ordinent, nemo tamen est quin regulam aliquam sequatur. Ita et Salvator noster omnia mandata ad nostram libertatem reliquit, ut ipsa secundum normam aliquam honestam ea tractaret et ordinaret. Et nequaquam docuit nos, sicut Moyses, « sic mactate », et « sic orate », et « sic vota vestra Domino persolvatis »; neque rursum, « hoc immundum, illud mundum est »: haec mandata sunt eorum qui scientia infantes fuerunt. Sed Dominus noster, cum viam nobis calcaret, quae ad caelum ducit: hoc est ut ieiunemus *praecipiens*, et oremus, et misericordes simus, et mundum odio habeamus: quomodo haec *implere* eligeremus ad liberum nostrum arbitrium reliquit ¹.

Solitarii autem in monasteriis degentes cum nemine horum conveniunt; sed uti homines qui ad propitiandum Deum vitam poenitentialem agere elegerunt, psalterium semel in die ac nocte integrum recitare statuerunt; ad completorium initium, et ad ultimam horam finem facientes. Ad completorium quin-

¹ Post haec S in marg. habet: « De officio solitariorum ».

que hullālas adhibent, qui quinque legis libros significant. Ad nocturnum vero officium septem *adhibent*, *qui septem regi- p. 222.
mina, iam ante memorata, significant. Ad tres horas *dicunt*

5 Dominum in tribus ecclesiis laudant. Has horas ideo interdium persolvunt, quia angeli in lumine voluptatis Dei versantur. Initium psalterii ad completorium adhibent, quia nos ab imis ad summa ascendimus. Sed et hora vespertina psalterium *recitare* incipientes, ostendunt legem ea quae noctis sunt exhibuisse,
10 et homines legalia sacrificia docuisse, quae particulam tantum lucis caperent, velut stellae a sole. At quoniam sub Moysi legibus surrexerunt prophetae, qui *Deo* bene serviebant: ita et hi quoque in nocturno officio perfectum faciunt *id quod illi significant*. Item, ubi per responsoria (‘ōnyāthā) nocturni officii
15 ad finem *legis significandae* perveniunt, et ad doctrinam Domini nostri, oritur eis lumen intelligentiae spiritalis, et sciunt et intelligunt esse novem superiorum ordines, *Deo* in tribus ecclesiis ministrantes; et quando mentes suas ad caelum levare cupiunt, ut ibi thesauros suos reponant, occurrit eis prima
20 spiritalium ecclesia, quacum tres hullālas orare statuunt. Et inter horas divisionem ponunt; ut ab una *angelorum* ecclesia ad aliam transitionem faciant. Et ubi ad mediam ecclesiam perventum est, cum his *angelis* surgunt *ad orationem*. Et hanc horam « dimidii » vocant, hoc est dimidii caeli: quam
25 quam id eis curae non est, ut tertia, sexta, et nona hora persolvant *officia horalia*; sed nomina tantum haec imposuerunt. Hic quoque responsorium (‘ōnīthā) dicunt et canonem: cum inter inferiores illos non dixerint, quia illi nobiscum paulisper, dum spiritaliter vivimus, in eodem ordine sunt. Cum mediis
30 vero *angelis*, quoniam loquela utuntur, vice huius colloquii responsorium et canon funguntur. Ubi autem *mente ad sum- p. 223.
mos *angelos* elevati sunt, cum his quoque tres *hullālas* adhibent. At quoniam hi mente dumtaxat et corde Domino ministrant, cum his non dicunt responsorium.

35 Nunc statim ad vespertinum officium surgunt, et deinde sacramentum sumunt. Et quoniam hora vespertina Dominus noster se revelaturus est, et cum eius revelatione ostendetur et gaudium eorum qui ei adhaeserint: per vespertinum officium visionem Domini in caelo significant, quasi homines

mente elevati et super spirituum ordines exaltati. Quid ergo? Et cum ipso Christo sunt, et ipsum recipiunt, et ipse eos delectat. Itaque post horas, quae typus sunt officii cum spiritalibus *peracti*, visionem Christi per vespertinum officium significant, et perfruitionem eius per receptionem mysteriorum. 5 Et dum horas et vespertinum ieiunantes persolvunt, angelos spiritales esse omnes ostendunt, eumque qui mentem intendat ut in altum elevetur, spiritaliter vivere debere. Deinde arrhabonem regni accipiunt per receptionem mysteriorum.

Sed hoc quoque modo *interpretationes* distribuunt: per completorium, quod post captam refectionem persolvunt, iis in rebus versati quae naturae debili opus sunt, aliud naturae officium significant; hoc est gratiarum actionem quinque sensuum corporalium, qui iam nutriti sunt atque repleti. Ad nocturnum officium cum lege surgunt, ut iis in rebus ambulent, 15 quas *lex* corpus edocuit; ut per easdem anima exerceatur; ut cum Dominus apparuerit, ipse eos perfectos faciat. Postquam vero perfecti sunt per alteram nativitatem, in manifestatione Domini nostri, tum denique thesauros suos in caelo recondere contendunt, ut ipse eos docuit: et ad horas et vespertinum 20 proceditur. Et hic demum sensibus animae exornatis, digni facti sunt qui Christo perfruantur¹.

p. 224. Officium igitur eorum totum in tres *dispensationes par- titur: dispensationem naturae; dispensationem legis, quae doctrinae modo per exercitationem fit; dispensationem divi- 25 nam, quae fit spiritaliter. Et denique per tria haec perfecti, pignus accipiunt regni *caelestis*. De hisce ergo rebus hactenus.

His diebus *ferialibus* episcopus ideo *ad officium* non egreditur, quia quandocumque egreditur, Christi manifestationem ostendit: eam dico, quae in hoc mundo fuit, vel etiam illam 30 quae adhuc expectatur; *et quia* in hoc officium alterum cathisma, quod in dominicis *agitur*, nullum est. Non debet ergo *ad officium* egredi. Festis autem ac dominicis diebus idcirco tempore cantuum vigiliae (qālē dhě-šah rā) egreditur, quo tempore significatur Domini nostri manifestatio, quia ipse vice 35 Domini nostri in officio fungitur. Nunc autem nulla fit revelatio Domini. Licet enim adventus eius per responsoria si-

¹ I. e., per receptionem mysteriorum post vespas.

gnetur: tamen cum ista de Gazza sumantur, et in iisdem dubitatio quaedam mentis sit ¹, de Domino nostro videlicet ², *episcopum ad officium* procedere non decet: sed solum quando accurate praescribitur *officium* diei, et sine mutatione agitur.

5 Sunt autem qui putaverint beatum Išo'yabh episcopo statutis horis *ad officium* procedendum mandasse, propter desidi-
 10 am episcopi, quippe cui officium displiceret. Sed non intel-
 lexerunt beatum hunc virum revelationum series per officium
 suum significasse: nequaquam vero propter desidiam episcopi
 ita praescripsisse. De ferialibus diebus hactenus.

De psalmis matutini officii. Ad hunc modum eos applicare
 potes, prout beatus Bar Liph ostendit: primus de Adam est;
 secundus de Noe; tertius de Abraham; quartus de Moyse;
 quintus de Iesu filii Nave, qui Domini vice fungitur, nomine
 15 et factis convenientibus: ille quidem proelium cum hostibus
 gerebat, et terram promissionis populo in hereditatem dedit;
 hic *bellum fecit in hostes *humanae* naturae, et naturam p. 225.
 nostram ab eis liberavit, a Satana, inquam, et morte; et sicut
 ille oratione, nonnunquam autem et bello, victoriam fecit, ita
 20 et Dominus noster morte sua Satanam vicit: mortem autem
vicit quando ad Tartarum (Še ōl) descendit, eique bellum intulit;
 ille muros Iericho cornuum voce populique sui clamore evertit;
 hic cornuum voce Tartarum contremiscere faciet, et sua voce
 muros eius evertet, et filii Adam inde ascendent. Sextus
 25 psalmus de ascensione Eliae est; septimus de vastatione Ieru-
 salem, nec non de vinculis Iechoniae regis: octavus de victoria
 populi, liberationem de Babylone adepti; nonus est adventus
 Iohannis. *Responsorium* « Tibi Domine » (lā kh ū - Mā r ā) ma-
 nifestatio Domini nostri est; « Miserere mei » est clamor pecca-
 30 torum, qui remissionem petierunt, et per baptismum mundati
 sunt. « Tibi gloria » est gratiarum actio discipulorum, qui di-
 lexerant eum et in eum crediderant. Canon « Sanctus » finis est
 officii. Et ita matutinum officium ferialium dierum disponitur,
 ut ei respondeat, quod significat et nocturnum. Et per tria haec
 35 *officia*, vespertinum, nocturnum, et matutinum, unam dispen-
 sationem significamus: ut impleatur sermo Domini nostri:
 « super os duorum vel trium testium stabit omne verbum » ³.

¹ Nempe, quia ad libitum cantatorum deleguntur. — ² Vide cap. iv.
 — ³ MATTH., XVIII, 16; Deut., XIX, 15.

CAPUT V.

Cur in nocturnis festorum totum David adhibemus, eumque in partes distribuimus: primo quidem quinque *hullālas adhibentes* cum responsoriis adiectis; deinde sex, et dividimus; mox quatuor cum responsoriis; postea duos, et dividimus; 5 demum tres cum responsoriis; post haec ultimum; et postremo cantus vigiliae (qāl ē dhě-šah rā)? et quare ultimum *hullālam* « catholica » (καθολική) ¹ vocamus; et quid sibi vult hoc nomen?

p. 226. *Quoniam Deus ad nostram redemptionem dispensationem egit per Christum, nobisque, quamvis indignis per peccata nostra, misericordiam suam ostendit, aequum est ut illos dies, quibus potissime dispensatio agebatur, festos nuncupemus. Nam in eis praeclarissima quaeque dispensationis opera sunt peracta; et si Israelitico illi populo mandatum fuit, ut dies quo requievit Deus celebraretur; si etiam *diem* exodi eorum de 15 Aegypto festum magnum appellarunt, quippe in eo recordatio esset liberationis eorum: *diem* quoque quo Moyses populusque in montem ascenderunt, festum vocarunt; atque tempus quod in tabernaculis degebant in deserto, iussi sunt celebrare: quanto magis illis diebus, quibus nostra a morte et Satana 20 redemptio significatur, hanc *redemptionem* honorari oportet, nosque illos dies festos nuncupare? Et si illis *Deus* mandavit ut festis diebus orationem ampliorem et oblata potiora assignarent, quanto nos magis ita facere debemus? Unumquemque igitur dierum propriorum, quibus dispensatio agebatur, festum 25 nominamus; et hunc cum gaudio celebramus, cum canonibus et cantionibus (qīnāthā). Unde et in nocturna vigilia divisiones facimus *in officio*. Et primo quidem quinque *hullālas ponimus*, qui, ut supra monstravimus, aevum ab Adam usque ad Moysen significant. Et hic responsoria de Gazza dicimus, 30 quae significant mandata populo data, et signa quae viderunt; quae et divina virtute facta fuisse dicimus. Deinde per sex alios *hullālas tempus significamus* ab ingressu populi in terram promissionis usque ad captivitatem Babylonis. Et in hoc officio usque donec completi sunt quinque *hullālae* priores, 35

¹ Ad verbum: « catholicorum ».

cibum sumere licet. Quare? Quia secundum naturam adhuc ambulabamus, cui cibus et potus necessarii sunt. Abhinc autem, et usque ad sex *alios* absolutos, licet aquam bibere; quia dispensationem erga populum *Iudaicum* implemus, quae
 5 ex *mandatis legalibus constabat, et quasi mediatorie posita p. 227.
 erat inter corpus et animam. Corpus aliquantulum refrenabant *ista mandata* et animam erudiebant. Ita et aqua, si quando hibitur, non est refectio plena; nec enim sine aqua manere possumus. In hac itaque dispensatione illos hullālas persolvimus, qui *tempus* usque ad Babylonem significant. Huc autem
 10 postquam pervenimus, et Gabriel Danieli apparuit, iterum responsoria dicimus: responsoria autem 'mandata legis *significantia* ¹: canonem promissionis de Christo, quae eidem beato *Danieli* erat plene monstrata; tešbōhtam, *quae est* victoria
 15 eiusdem prophetae, et commemoratio gratiae Dei in dispensatione *Christi* adimpletae; litaniam (kārōz ūthā), *quae est* petitio populi pro regressu suo. Mulieres quae canunt, *significat* commorationem in Babylone.

Mox ad secundam officii *partem* surgunt, quae initium est
 20 novae dispensationis, a promissione de hebdomadis deque adventu Salvatoris nostri incipientis. Et quemadmodum Deus, data promissione Abrahae, aliquid temporis expectavit, donec lex per Moysen data est, iterumque post exodum de Aegypto spatium *temporis* expectavit, donec in terram promissionis ingressi sunt:
 25 ita fuit et haec promissio: ex quo Danieli data est donec per Dominum nostrum impleta est, *expectavit Deus*. Et ad sermonem nostrum confirmandum, annos ordine percurreremus ab Abraham usque ad Moysen. Vixit Abraham, donec promissionem accipit, 85 annos; et 430 anni fuerunt post promissionem
 30 acceptam ²: quorum summa est 515. Tharae autem 70 anni, cum 70 annis Babylone *consumptis* componendi sunt. Item, postquam filii Israel Babylone ascenderunt, usque ad crucifixionem et immolationem agni rationabilis, Christi, 515 anni fuere. Atque annos nunc regum, qui usque ad tempus Graecorum regnabant, ordine exponamus: licet *ante a nobis de-
 35 scripti sunt ³. Darius Hystaspis filius 36 *annos regnavit*; Asuerus 20; Artabanus 19; Artaxerxes 40; Ochus 27; Pars 4; p. 228.

¹ Ad verbum: « mandatorum legis » — ² Sc. usque ad exodum. —
³ Vide tract. I, cap. vi, p. 33.

Darius 6. Sexto huius anno, ipsum vicit atque occidit Alexander, qui et post eum 6 annos regnavit. Ptolemaeus 14. Anno quartodecimo huius regnavit Seleucus, a quo anni Graecorum computantur. Et anno *Graecorum* 305° annuntiatus est Iohannes, qui est principium novi testamenti. Anno secundo Darii ascenderunt *Iudaei*; et postquam congregati sunt in Ierusalem, duo insuper anni fuerunt. Et summa horum est 214. At subtrahendi sunt 4 anni Darii, quos in Ierusalem congregati manserunt; et manent 210; qui cum 305 efficiunt annos 515. Et si annos computaveris a tempore quo cum Daniele locutus est angelus, usque ad hunc annum, summa eorum est 554. Si rursum secundum eandem hanc rationem annos ab Abraham ad exodum, et ab exodo usque donec in terram promissionis ingressi sunt, computaveris, numerumque inveneris: eundem numerum colligunt atque a tempore quo Babylone ascendit populus, usque ad passionem Domini nostri. Et sicut supra exposuimus, secundum hanc annorum dispositionem, tot anni positi sunt in praeparationem nativitatis *Domini*, quot apud Abraham fuerunt in praeparationem legis: qui Deo a puero [... donec lex] data est per Moysen ¹.

Incipimus ergo a « Deus stetit » ², qui ascensionem filiorum Israel de Babylone significat. Et quatuor hullālas adhibemus illos, *qui significant tempus* donec Dominus noster in cruce est glorificatus, *et de sepulcro surrexit. Et rursum responsoria dicimus: de Gazza tamen, quia, ut iam diximus, dispensatio eius carnalis non ab omnibus clare agnoscebatur ³. Et quidem, cum omnes, etiam Christiani, Christum unum quid esse dicant; alii tamen Deum sine corpore, alii hominem merum eum nuncupant. Nostra veritas duas naturas et duas hypostasēs (qĕnōmē) *confitetur*; sed alii diversis variisque appellationibus de eo utuntur. Propter quod responsoria, quae hic dicuntur, similia sunt illis prioribus, quae in diebus prophetarum ⁴ usurpata sunt.

Item duos hullālas cum tonis (qālē) marmītharum adhibent, eo quod nova dispensatio, quae fit per baptismum, iam regna-

¹ Desiderantur aliquot verba. Ex praecedentibus sensus eruitur: post promissionem Abrahae datam, expectavit Deus aliquid temporis, donec lex per Moysen data est. — ² Ps. LXXXII. — ³ Vide supra, cap. IV. —

⁴ I. e., ad significandum tempus prophetarum.

verit in mundo. Mox responsoria dicunt, et canonem, et te-
 šbohtam: quia Christi fidei sigillo iam signati sunt, et Spiritum
 sanctum acceperunt. Quod mulieres hic canunt, *significat*
 ecclesiam humiliatam fuisse coram inimicis, regibus infidelibus.
 5 Denique ad ultimum cathisma surgunt, hullālas « catholi-
 corum » adhibentes. Et prius inquiramus, quid sibi velit voca-
 bulum « catholicorum »? Graeca haec vox est, et interpreta-
 tur « pater communis ». Atque dum in huius interpretatione
 nominis sumus, omnia simul graeca et hebraica vocabula decla-
 10 remus, quae in ecclesia usurpantur. Et primo quidem sub-
 diaconus (hupadyāqōn) est « pars diaconi ». Diaconus (mē-
 šamšānā) est graece « dēyāqōn ». Archidiaconus (ʾarkhā-
 dyāqōn), *vox* graeca, est « caput diaconorum ». Sacerdos
 (kāhnā) est vox hebraica, et syriace interpretatur « sacrifi-
 15 cator ». Pontifex (kumrā), hebraica vox, et « consecrator »
 sonat. Episcopus (ʾapesqōpā) autem est « qui aerumnas tole-
 rat » ¹. Chorepiscopus (khōr-ʾapesqōpā) est « episcopus
 vicorum ». Periodeutes (peryādōṭā) est « visitator ». Me-
 tropolitanus (mīṭrpōlēṭā) est « caput sociorum eius »: nam
 20 urbs metropolitana (mīṭrpōlēṭīs) est caput urbium; *unde et p. 230.
 suum ipsius caput est caput capitum. Catholicus (qāthōlīqā)
 est « pater communis » in iis rebus, in quibus dicti rectores eius
 interventu gubernantur; et ipse est qui eorum iudicia com-
 probat. Patriarcha (paṭriyārkhīs) interpretatur « omnia te-
 25 nens ». Hullālae ergo isti « catholicae » sic vocantur, quia ad
 rem communem pertinent. At cum eius *ecclesiae* mysterium
 exprimant quae « universa » vocatur, in voce « universa »
 totius communitatis congregatio fit, hoc est, totius ecclesiae;
 quia in toto orbe terrarum ecclesia orthodoxa canones accipit,
 30 quos ista instituit, et in statutis eius ambulat usque ad reve-
 lationem Domini nostri. Ita et hic, per hullālas illos *hoc* si-
 gnificamus: quoniam a malitia persecutorum iam liberati, in
 unam concordiam coadunati sumus, sacerdotium quidem et
 regnum, rectores nunc paravimus dictae congregationi idoneos.
 35 Nam congregatio « communis », una dicitur esse. Episcopus
 ergo hoc tempore ad officium egreditur, quod congregationi
 patrum comparatur. Egreditur nunc episcopus, ut qui ratum

¹ Auctor e gr. *νόμος* sensum derivat.

faciat quicquid per interventum eiusdem sanctae congregationis constitutum sit. Et sic in significatione (καθών) horum « catholicae » cantuum perseverant usque ad finem psalterii, qui est huius mundi finis.

Alii hic responsoria dicunt, alii minime. Qui dicunt, significant per ea cantiones (qīnāthā) et praeparationem angelorum, qui se paratos habent ad comitandum Dominum nostrum. Quamobrem ad responsorium adiciunt tešbōhtam Moysi ¹, quae resurrectionem significat et ea quae ad iudicium pertinent. Et cum ita res typice usque ad finem peregerint, retrorsum versi ¹⁰ psalmos deligunt ² festivitati idoneos; et ad bema ascendunt. Et p. 231. mox dispensationem Domini in Ierusalem figurant: *eius vero diei celebrationi incumbentes, quo peractum fuit illud dispensationis miraculum, *quod commemoratur*. Et quoniam tota dispensatio in Ierusalem fuit expleta, quotiescumque festum celebratur, cantus vigiliae (qālē dhě-šahrā) in bemate dicunt; ¹⁵ ut ostendant Domini nostri dispensationem in Ierusalem fuisse. Et cum tres marmithas expleverint, quibus constant cantus vigiliae, responsoria (‘ōnyāthā) dicunt. Cantus vigiliae hic ³ illos significant qui digni fuerunt ut festum eius ibi ⁴ cum ²⁰ angelis agerent: illos *dico* qui in Ierusalem cum ipso *Domino* diem dispensationis eius celebrabant. Et mox tria insuper responsoria nocturni officii dicunt, et ad unumquodque eorum dicunt « gloria » et orant: quo ostendunt Christum in dispensatione sua in tribus statibus esse versatum: in statu legis, ²⁵ usque ad baptismum eius: in proprio suo statu post baptismum; et in tertio immortalitatis statu, per eos dies qui medii fuerunt inter resurrectionem eius et ascensionem. Haec per responsoria significant. Canonem vero in abside dicunt: quo ostendunt eum post illos dispensationis suae status, in caelum ³⁰ ascendisse. Tešbōhta *significat* discipulos et angelos eum laudavisse, postquam Spiritum sanctum accepissent. Litania est petitio discipulorum pro conversione gentium. Et mox primum quoque psalmum matutini officii in abside dicunt. Quare? Ut plene significant laudes angelorum. Angeli enim iam in cae- ³⁵

¹ Sc. canticum Exodi (xv), quod est ultimi hullālae initium. — ² I. e., psalmos cantus vigiliae, qui alibi « delecti » vocantur, — ³ Sc. in bemate. — ⁴ Sc. in Ierusalem.

lum pervenerunt, et laudem illi persolvunt, qui lumen ipsis oriri fecit, et nunc in terra quoque lumen eis ostendit. Hactenus nocturnum officium collectim expositum est.

CAPUT VI.

5 Quare in nativitate et epiphania ad cantus vigiliae (qālē dhē-šahrā) genua flectimus, sed non in omnibus festis? et quomodo hoc nomen « cantus vigiliae » interpretatur?

Quoniam in nativitate Salvatoris nostri angeli gaudium omni-
bus *annuntiaverunt, plenum gaudio hoc festum est. At ubi p. 232.

10 Magi cum muneribus suis venerunt, et obtulerunt ei aurum myrrham et thus — aurum quidem regi convenit, thus Deo offertur, per myrrham vero passionem eius significabant —, per munera quae obtulerunt significabant fore ut Salvator ille pateretur. At voce passionis audita, aliquid passionis gaudio nostro
15 infertur. Et quemadmodum filio nato gaudent parentes; si vero certiores fiunt supplicium aliquod ei iuveni subeundum esse, aut casum aliquem malum ei occursurum, tristitia eos occupat et dolor: ita cum passionem eius praedicassent Magi, tristitia affecti sunt ii, qui *in eum* crediderant. Et nos fideles ortho-
20 doxi cum simus, propter passionem quam subiit contristamur, et passionem agimus, quando hos delectos (gub bā y ē) *psalmos*¹ adhibemus, qui dispensationem eius significant. Et cum hactenus honorem festi dispensationis eius celebraremus, nunc ipsum festum in Ierusalem *peractum* significamus per psalmos *prae-*
25 *senti* diei idoneos. Et quoniam genuflexio passionem et mortem significat, rite nunc ad breve quoddam tempus passionem per psalmos festi *proprios* figuramus. Ita et in baptismo eius²: quoniam Iohannes, baptizando *Dominum*, mortem eius mystice designavit, eadem qua et in nativitate ratione *ducti*, rever-
30 tentes passionem agimus. Et quomodo patiamur, ipse Dominus noster ostendit: « tristis est anima mea usque ad mortem »; et rursum: « si fieri potest, transeat a me calix iste »³; et: « factus in timore vehementius orabat »⁴, aliaque huiusmodi. Ita et nos quoque cum eo mystice patimur.

¹ I. e., psalmos cantus vigiliae. — ² I. e., in epiphania. — ³ MATTH., xxvi, 38, 39. — ⁴ LUC., xxii, 44.

Dies autem Hosannarum ¹ festum non est. Ieiunium est praelium contra Satanam; et hoc totum cum passione peragimus. In resurrectione vero, transiit passionis metus. In ascensione
p. 233. *ille, qui passus est, in summum caelum est elevatus. In pentecoste, ubi Spiritus descendit, et discipuli gavisī sunt, passio 5
vacat. Nullum igitur festum est, quod nos ad passionem invitet, nisi nativitas et epiphania.

De vocabulo « cantus vigiliae » interrogasti. Quoniam quotiescumque cantus vigiliae in dominicis dicimus, resurrectionem significamus, et tubas ibi ab angelis sonandas; et quoniam 10
isti iugiter vigilant et non dormiunt, sed omni hora vigiliis Domini sui instant: rite hoc nomen datum est marmithis horum *cantum*, hoc est « vigiliae ». Nos quoque, quando non dormitamus, in « vigilia » nos esse dicimus: sive orando, sive psallendo, sive ambulando. Et quare ita dicimus? Quia natura 15
mortalis nocte somni requiem captat, et in huiusmodi *statu nox consumi* semper solet: si in ea non dormitavimus, hoc « vigiliam » vocamus: id est, supra naturam in ista nocte fuimus. At interdiu, licet totum diem in eodem opere quo et nocte versaremur, non tamen vigilare diceremur, sed aut laborare 20
aut requiescere. Nocte vero, etiamsi in cibi potusque delectatione moramur, « vigiles » nihilominus vocamur. Et ideo hoc nomine vocati sunt « cantus vigiliae »: id est cantus eorum qui vigiles sunt, nec dormiunt. Item, quoniam in festis totam noctem cum psalmis delectis vigilamus, et angelos imitamus, id 25
est, supra naturam ambulamus, finisque vigiliae nostrae est absolutio nocturni nostri officii, quae nunc fit: iure « cantus vigiliae » vocantur.

In festo autem resurrectionis, quae dies magna est, non delectos psalmos adhibemus, sed illum hullālam dicimus, qui typus 30
est resurrectionis et manifestationis Domini nostri: id est, « Tunc cantabant » ², qui est laus (tešbōhtā) resurrectionis.

p. 234.

*CAPUT VII.

Quare Išō'yabī nulla assignavit responsoria (‘ōnyāthā) vespertino nocturnoque officio dominicae ingressus ieiunii; ma- 35

¹ Sc. dominica in palmis. — ² *Ev.*, xv.

tutino vero et mysteriis, et vespertino officio feriae secundae praescripsit? ¹.

Beatus iste vir, cum sapientia ac scientia summopere pol-
 leret, spiritusque virtute valde praeditus esset, humanae naturae
 5 fragilitati consuluit; et ea duntaxat praescripsit, quae huic
 molesta non essent, nec ipsam reprehensioni redderent obno-
 xiam. Et quemadmodum ipsi patres, cum persuasum haberent
 nos in ieiunio passionis caste vivere debere, atque cum a car-
 nium esu cohibiti simus, tum etiam coniugale consortium vitare
 10 — nam idcirco a carnibus abstinendum statuerunt, ne carne in-
 valescente lascivia quoque abundaret — hoc tamen legibus sta-
 tuere noluerunt; sed infirmorum ignorantiae parcentes (eorum,
 qui honesta ac decora percipere nequeunt, sed solummodo minis
 poenisque deterreri possunt ne mala et turpia committant, et
 15 qui domi cum uxoribus dormientes canonem negligerent, appo-
 sitamque *legis* obicem transgrederentur), noluerunt de hac re
 legem ferre; sed visum est eis res duntaxat externas statuere,
 relictis internis ac secretis; ne, si statuerent, stulti legem trans-
 grediendo maius peccatum haberent: ita et beatus hic noster
 20 fecit: et in primis quidem, quia diebus ingressus ieiunii, sab-
 bato ac dominica, Christiani cibo potuque nimis gravari solent:
 quod tamen nec immerito faciunt; nam fieri non potest quin
 ira *interdum* rixaeque inter eos oriantur; atque cum ieiunium
 *sincero animo observari oporteat, hominumque corda non nisi p. 235
 25 mutuo inter se colloquio a malitia mundari possint, statuerunt
 patres ut hac die non solum laici, sed etiam religiosi in con-
 cordia et reconciliationis poculo in unum conspirarent. Et hic
 usus late obtinet, atque in consuetudinem inter Christianos est
 receptus. Cum igitur persuasum haberet *Išō'yabh* multos ve-
 30 spertinum nocturnumque officium frequentare non posse, sive
 ob ciborum pondus vinique nimietatem, sive ob subsequencia
 incommoda ex humorum commotione, capitisque dolore, titu-
 batione, et si quae his similia: visum est ei, illum officii or-
 dinem, qui secundum ritum *Hudhrae* totius anni procedit, hodie
 35 deserere, hominesque ad suam voluntatem relinquere. Non tamen
 sine ulla prorsus praescriptione eum *diem* reliquit, ne totus

¹ Sic codd.: ex consequentibus tamen manifestum est hanc clau-
 sulam sensum habere negativum (« non praescripsit »).

ecclesiae conventus officium penitus negligeret, ipsique sacerdotes laudes Domini sinerent ab ecclesia cessare. Vespertino quidem officio feriae secundae ob suprascriptam causam non praescripsit; matutino ¹ vero, quia nemo est quin matutina hora se excitet, vinumque suum a se deponat, responsum praescripsit, ut fieri decorum est. Mysteriis quoque, quia homines ante hanc horam manducare prohibuerat, responsum mysteriorum et responsum (‘unnāyā) assignavit atque praescripsit.

Quidam vero dixerunt eum propterea hanc *dominica* non intra seriem dominicarum reputasse, sed ei ex Hūdhra praescripsisse, quod re vera festum sit. Quibus sic respondendum est: Magnus festi dies non est; id quod sciri potest ex hoc, quod ipsum ieiunium re vera festum est. Sed haec *dominica* de ieiunio non est, sed est solum ieiunii « ingressus ». Sic et Iudaei sabbato proprium tribuunt honorem; sextam vero feriam « ingressum » vocant, hoc est ingressum sabbati. Ita et hic quoque: *haec dominica* dies « ingressus » ieiunii vocata est, non primus ieiunii dies. Et quo pacto hanc *dominica* ad ieiunium pertinere censebimus, cum *omnes dominicae ieiunii *dies* soluti ² sunt? Sic nec ipse Codex *officiorum* festum vocat eam, sed quasi festum celebrari *dicit*. At detur esse festum: hoc quidem festa dominicis praestant, quae non sunt festa, quod augmentum accipiunt responsoriorum, non diminutionem. Qui fit ut nullum festum videas quin unum saltem habeat respon- sorium proprium? Neque obstat *responsum illud* matutini officii atque mysteriorum, siquidem hoc proprium non est. Sic et in commemoratione inventionis *crucis* et in sanctorum commemorationibus fieri videmus: cum vespertini nocturnique officii *responsoria* propria sint, responsum matutini ac mysteriorum mutuatum est. Aut non potuit fortasse *Išō’yabh* huic *dominicae* responsoria praescribere, quasi uni ex festis aut dominicis? Unde ergo in matutino et mysteriis potuit? Et ecce responsoria matutini et mysteriorum neque festi neque ieiunii notam prae se ferunt; sed commune quid, cuilibet diei aptum. Sed et responsum mysteriorum non nisi admonitionum ad Christianos plenum est, ne sequentibus diebus se immisceant

¹ Sc. dominicae (?). — ² Sc. dies quibus non ieiunatur.

infidelibus: festivum prorsus nihil inest. Quod si dominicam festum putas esse, cur diluculo (magh hā i) ¹ secundae feriae nullum praescripsit responsum? et quare illud « Ecce ieiunium decorum » ad nocturnum officium, non tamen ad vespertinum, dicitur? Nunc adest ieiunium, cum responsum adesse demonstrat; et hic demum responsum de omnibus observantiis loquitur, quae ieiunio debentur. Hoc ergo consilio, ut mihi videtur, beatus noster ista responsoria praescribere praetermisit.

10

CAPUT VIII.

Quare in dominica resurrectionis nihil adhibemus *ad officium* praeter hullālam cantus vigiliae (qāl ē dh ě-šahrā), neque [✠]festorum more vigilamus? et quare in nocturno officio p. 237. unum responsum dicimus, non tria?

15 Cum labor et fatigatio mundi usque ad resurrectionem permaneant, rite in ipsa resurrectione labor et officium vacant. Etsi enim in omnibus festis ac dominicis resurrectionem per officium mysteriorum significamus, tamen in hac ipsa die nullam fingamus imaginem, sed rem ipsam ostendamus. Hodie
20 enim a mortuis surreximus, et immortales facti sumus; et in resurrectione labor nullus est nec fatigatio, sed gaudium et pax in Spiritu sancto. In nativitate quidem, quia angeli apparuerunt stantes et glorificantes *Deum*, glorificemus pariter et nos. In epiphania cum Iohanne et angelis vigilemus, et
25 stemus cum tremore ad excipiendum eum. In passione, quemadmodum discipuli dolore fracti sunt oculique eorum somno gravati, ita et nostra oratio constitutum festorum ordinem derelinquat, dum sine cantionibus (qīnāthā) vigilamus, et evangelium legimus sine mysteriis: primo quidem, quia passionem celebramus, in qua nihil est laetitiae; deinde quia
30 exsequias *quasdam* prosequimur. Nunc autem, cum Christum vidimus vinculis inferni solutum, nostramque naturam a morte liberatam, quievimus a labore. Rursum: audito evangelii verbo dicentis, « descendit angelus et revolvit lapidem a monumento, et sedit super eum » ², intelligimus et angelorum

¹ I. e., vespere ante secundam feriam, unde dies liturgicus incipit.

— ² MATTH., XXVIII, 2.

hanc esse requiem. Usque adhuc Gabriel nusquam sedens apparuit. Ubi Zachariae annuntiavit, apparuit « stans a dextris altaris » ¹; et dixit ei: « Ego sum Gabriel qui asto ante Deum » ²; et ad Mariam angelus intrasse dicitur, non sedisse. Et rursus *dicitur*: « apparuit ei angelus de caelo confortans eum » ³; non tamen sedens. Hic autem quid? *« Et accedens revolvit lapidem de sepulcro, et sedebat super eum » ⁴; et Iohannes sic ait: « Et apparuerunt duo angeli in albis sedentes » ⁵; itemque Marcus dicit: « Et viderunt iuvenem sedentem a dextris, coopertum stola candida, et admiratae sunt » ⁶. Nunc denique angelis requiescentibus, requiescamus et nos. Si illi, qui semper vigilant, hodie requieverunt, quanto nos magis nunc requiescere oportet, qui iugiter dormitamus, vigilare insoliti? Neque quid aliud hic repraesentare debemus, praeter id quod in resurrectione agendum est: tubas, gloriam, resurrectionem, iudicium, gaudium. 15

Ideo autem unum dumtaxat responsorium dicimus, non tria, quia duo status a Christo hoc ipso die transierunt, et iam in solo immortalitatis statu manet. Responsorium ergo dicamus illud, quod hunc statum significet. Transierunt ab eo status illi, et ipse in novo mundo est, ubi opus non est « unum » et « multa » memorare: ibi enim omnia sine numero cognoscuntur; et quidquid ibi est singulariter cognoscitur, nec « millia » aut « decem millia » usurpatur. Nunc quidem numeris eorumque compositione *res* designamus, propter infirmitatem nostram. Quoniam *res* in essentia sua intelligere non possumus, definitiones eis indicativas imposuimus. Ibi vero nemo mortalium omnes filios Adam noverit, qui sint, aut cuius quisque filius. Neque enim loquela [utemur]. Atqui numeratio per loquelam exprimitur: si ergo verbis nobis opus non erit, tolletur et numerus, qui verbis exprimitur. Item alio modo: verba nobis opus sunt ut *res* nominibus appellemus. Si autem naturas et *res* sine nominibus cognoscereimus, nomina nobis verbis composita non essent necessaria. Cum ergo *spiritualium intellectu *res* cognoverimus, nomina nobis ex verbis composita opus non erunt. Item: nomina sunt signa conventorum temporalium. Et hic 35

¹ LUC., 1, 11. — ² LUC., 1, 19. — ³ LUC., XXII, 43. — ⁴ MATTH., XXVIII, 2. — ⁵ IOHAN., XX, 12. — ⁶ MARC., XVI, 5.

quidem inter mortales conventa multa sunt, et rerum nomina multa. Quid autem? Et apud angelos quoque sunt fortasse? Si autem apud eos multitudo linguarum non est, quam lingua loquentur? Eos cum omnibus hominibus, qua quisque lingua
 5 intelligeret, videmus esse locutos: cum Noe syriace, cum Moyse hebraice, cum Balaam sua lingua loquebantur, et cum ceteris sanctis, e quibus alii Graeci fuerunt, alii Arabes, *alii* Persae, etc. In futuro saeculo auferetur hic status imperfectus et dabitur perfectus; resque ipsas sine nominibus et sine numeris cognoscemus. Si enim servaretur loquela, iustum esset ut omnes
 10 linguae manerent; si autem auferentur, auferantur omnes. Et hypostases (qŕnōmē) quoque Divinitatis non numerice sed naturaliter cognoscemus. Manifesta fit igitur beati huius viri sapientia, cum unum dumtaxat responsorium resurrectionis diei
 15 assignaverit.

CAPUT IX.

Quid significant litaniae in matutino officio dierum ieiunii passionis?

Sicut ante exposuimus, psalmi matutini dierum ferialium
 20 ab Adam incipiunt, et usque ad Christum *perveniunt*. « Tibi Domine » (lakh u - Mārā): adventus Domini nostri. « Miserere mei » ¹: purificatio, quam peccatores per baptismum eius acceperunt. « Tibi gloria »: gratiarum actio apostolorum, et ceterorum qui in eum crediderunt. Et quoniam discipuli non pleno
 25 gaudio gavisii sunt donec in cruce est glorificatus et de ^{se}pulcro surrexit, sed vim patiebantur ex malitia Iudaeorum — sicut in quodam loco dixerunt ei: « Magister, Iudaei modo quaerebant te interficere » ²; Thomas quoque dixit; « Eamus, et nos cum eo moriamur » ³ — in magno timore fuerunt, ne
 30 forte inveniret eum manus Iudaeorum, et occiderent eum, et ipsi Dominum suum amitterent. Et quamquam in eum credebant, et in baptismo eius baptizati erant, nihilominus timore mortis timebant. Nunc autem, dum dispensationis eius diem per ieiunium celebramus, psalmosque matutinos secundum ferialium
 35 dierum ordinem prosequimur, solum cantionibus (qīnāthā) eorum aliquantulum mutatis: post adventum, baptismum, mysteriumque eius significata, crucifixionem quoque mortemque

¹ Ps. LI. — ² IOHAN., XI, 8. — ³ IOHAN., XI, 16.

eius ac resurrectionem figuremus, quae per litanias significantur; deinde gaudium discipulorum introducamus, hoc est « Tibi gloria ». In illis vero matutinis ferialium dierum, quia non adeo solliciti sumus typum aliquem perfectum significare, omissae sunt litaniae. Sed et *in ieiunio* matutinis psalmis 5
« Domine mane » et strophas (bā tē) addimus, deinde litaniam; ut per « Domine mane » significetur visio discipulorum et electio eorum; per responsum (‘unnāyā) vero et strophas significetur doctrina prophetarum, quae per Domini nostri doctrinam perficitur, et *cum eadem* coniungitur: dum per 10
vetus *testamentum* similitudo corporis ostenditur, per novum vero *similitudo* animae; et prophetarum prophetia per novitatem Domini nostri perficitur. Responsum (‘unnāyā) ergo est Domini nostri doctrina; strophae (bā tē) eiusdem, de novo testamento desumptae, quarum finis cum responso coniungitur, 15
sunt prophetia prophetarum, quae Domini nostri dispensationi adiungitur. Cum ergo electio discipulorum post baptismum

p. 241. *Domini* *per « Miserere mei » significatur, plena autem electio eorum per « Domine mane », doctrina eorum per responsum, et testimonium prophetarum de *Domini* dispensatione per 20
versus ex David: iuste hic demum crucifixionem per primam litaniam, mortem eius per genuflexionem secundae, et resurrectionem per obsignationem *in nomine* Trinitatis figuramus, cui praemittitur « Surgite in virtute Dei nostri ». Hic tandem cum mulieribus et angelis, qui per resurrectionem eius gaudio 25
repleti sunt, dicimus « Tibi gloria », « Sanctus », qui canon est absolutionis officii, manuum impositionem et benedictionem, *quae* est illa Domini nostri benedictio, qua discipulis suis benedixit cum in caelum ascenderet. Quae omnia iam dicta sunt, alia in matutini, alia in vespertini expositione officii. 30

Et ecce per Deum, infirmorum auxiliatorem, cuius porta omnibus pulsantibus patet, qui omnes in ipsum confidentes adiuvat, absoluta sunt capita et explicationes nocturni et matutini officii.

Deo autem, qui creaturas suas sua scientia sapientes facit, 35
et timentes se per officium suum ad se adducit, gloria et honor in saeculum saeculorum.

Explicit tractatus tertius: 'et Deo sit gloria perpetua. Amen ¹.

¹ S om.

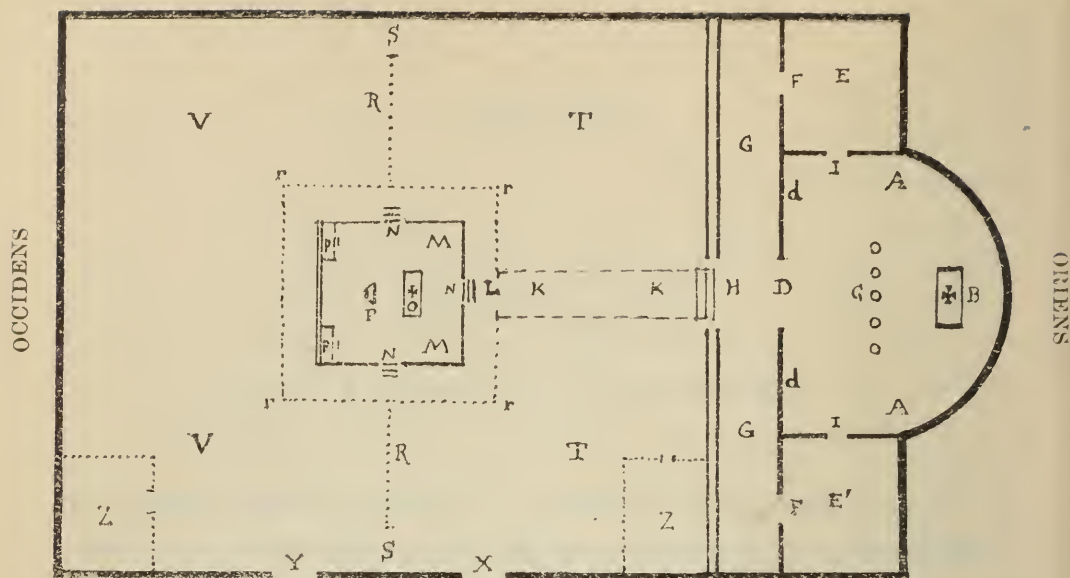
APPENDIX

DELINEATIO ECCLESIAE ad mentem auctoris

(vide Tractatus II cap. II, supra, p. 90).

Hic ecclesiae partes delineare secundum descriptionem in Tractatus II cap. II prolatam conati sumus. Nonnulla vero quaerenda sunt in prioribus Tractatus IV capitulis. Quaedam, quae minus perspicue ab auctore descripta sunt, aut omnino praetermissa, coniectura supplevimus ex aliarum ecclesiarum orientalium delineationibus. Videas praecipue H. POGNON, *Inscriptions sémitiques* (Paris, 1907), pp. 91-92, ubi invenies delineationem antiquae Iacobitarum ecclesiae, in pago regionis Tur-ʿAbdīn Kafar-Zē dicto; necnon W. R. LETHABY, *Mediaeval Art* (London, 1904), p. 75, ubi licet videre figuram pervetustae ecclesiae cathedralis urbis Etschmiadsin, in Armenia.

E. A. WALLIS BUDGE *The Book of Governors* (London, 1893), tribus in locis descripsit partes ecclesiae Nestorianae ex dictis Thomae Margensis: videlicet, vol. II, p. 342, n. 2, et p. 343, n. 1; p. 431, n. 1, ubi etiam delineationem apposuit; et in notis ad pp. 543-4. Sed ex eis quae minus distincte a Thoma Margensi dicta sunt, duo eum praecipua latuerunt: scilicet, qe s̄tr ō mā (κατάστροφμα) extra absidem iacere; et bema in medio templo, seu navi, stare, nec esse ambonem vel pulpitem tantum, sed locum ampliorem, in quo plures simul ministri sedere possint (vide in subiecta figura, GG et MM).

AA. Absis, in orientali ecclesiae parte (*Tract. II, cap. II*).

B. Altare in abside (*Tract. IV, cap. XVI*).

C. Lampades inter portam et altare absidis suspensae (*Tract. II, cap. V*).

D. Porta maior inter absidem et qeſtrōmā [vide GG] (*Tract. IV, cap. V*).

dd. Murus: utrum solidus an perforatus, non apparet.

E, E'. Diaconicum (bē th d i y ā q ō n) (*Tract. IV, cap. IV*). Utrum in utroque latere absidis an in uno tantum, non apparet.

F, F. Portae diaconici, seu portae minores (*Tract. IV, capp. IV, V*).

GG. Qeſtrōmā (κατάστροφμα): locus extra absidem, et eiusdem altitudinis atque absis, quo a templo, seu navi, gradibus ascendebatur (*Tract. II, cap. II*).

H. Gradus quibus per portam ad qeſtrōmā ascendebatur.

I, I. Portae inter absidem et diaconicum (?).

KK. Transitus (šěqāqōnē: anglice «gangway»): «via recta» inter qeſtrōmā et bema (*Tract. II, cap. II*).

L. Porta inter bema et transitum (*Tract. II, cap. II*: ubi tres portae dicuntur esse inter absidem et bema, «pro abside» [D], «in medio» [H], et «pro bemate» [L]).

MM. Bema, «in medio templo» positum (*Tract. II, cap. II*). Elevatum fuisse bema a templo, certum est; namque ministri illuc semper «ascendere» dicuntur. Spatiosum quoque fuisse necesse est, quia episcopus ibi, una cum presbyteris assistantibus, manebat usque ad finem «responsorii mysteriorum», quod cantabatur post missionem catechumenorum (*Tract. IV, capp. XIII-XV*).

N, N, N. Gradus quibus ad bema

ascendebatur. Fuisse gradus in orientali parte, seu versus absidem, verisimile videtur, cum et porta ibi fuisse dicatur. Colligimus quoque gradus fuisse in utroque latere bematis; nam in Tract. IV, cap. VII, cantor, qui hymnum (zum mārā) post lectionem apostoli canebat, aliunde (« ex altero latere ») ascendere dicitur quam diaconus apostoli.

O. Altare « in medio bemate » (*Tract. II, cap. II*; et *Tract. IV, cap. III*).

P. Sedes episcopi in bemate (*Tract. II, cap. II*; et *Tract. IV, cap. III*).

p, p. Pulpita, seu « loca lectorum » (bēth qārōyē) in bemate posita. Elevata haec videntur fuisse a bemate, quia in Tractatus IV cap. XII, auctor ita de evangelio loquitur: « Descensus eius de loco lectorum (significat) quod ducunt eum (Dominum) ad crucifixionem. Quod altari imponitur, (significat) crucifixionem eius ». Altare hoc, illud est quod in bemate stat, namque Golgotha, hoc est crucifixionis locus,

per altare bematis passim significatur in symbolismo auctoris. Porro, processio crucis et evangelii a bemate in absidem, in sequenti capite (XIII) describitur. « Descendit » ergo evangelium de loco lectorum, ut altari bematis imponatur.

RR. Murus humilis inter loca virorum atque mulierum (?) (Vide Pognon, *op. cit.*, pp. 91, 92).

rrrr. Murus humilis bemati circumductus (?).

S, S. Transitus inter loca virorum et mulierum (?) (vide Pognon, *loc. cit.*).

TT. Locus virorum in templo (*Tract. II, cap. II*).

VV. Locus mulierum in templo (*ibid.*).

X. Porta virorum. Portae in australi parte ecclesiae fuerunt (*Tract. II, cap. II*).

Y. Porta mulierum.

Z, Z. Baptisterium. Situs eius incertus manet: solum in australi latere ecclesiae dicitur fuisse (*Tract. II, cap. II*); fortasse non in navi, sed loco E' notato, fuerit (?).

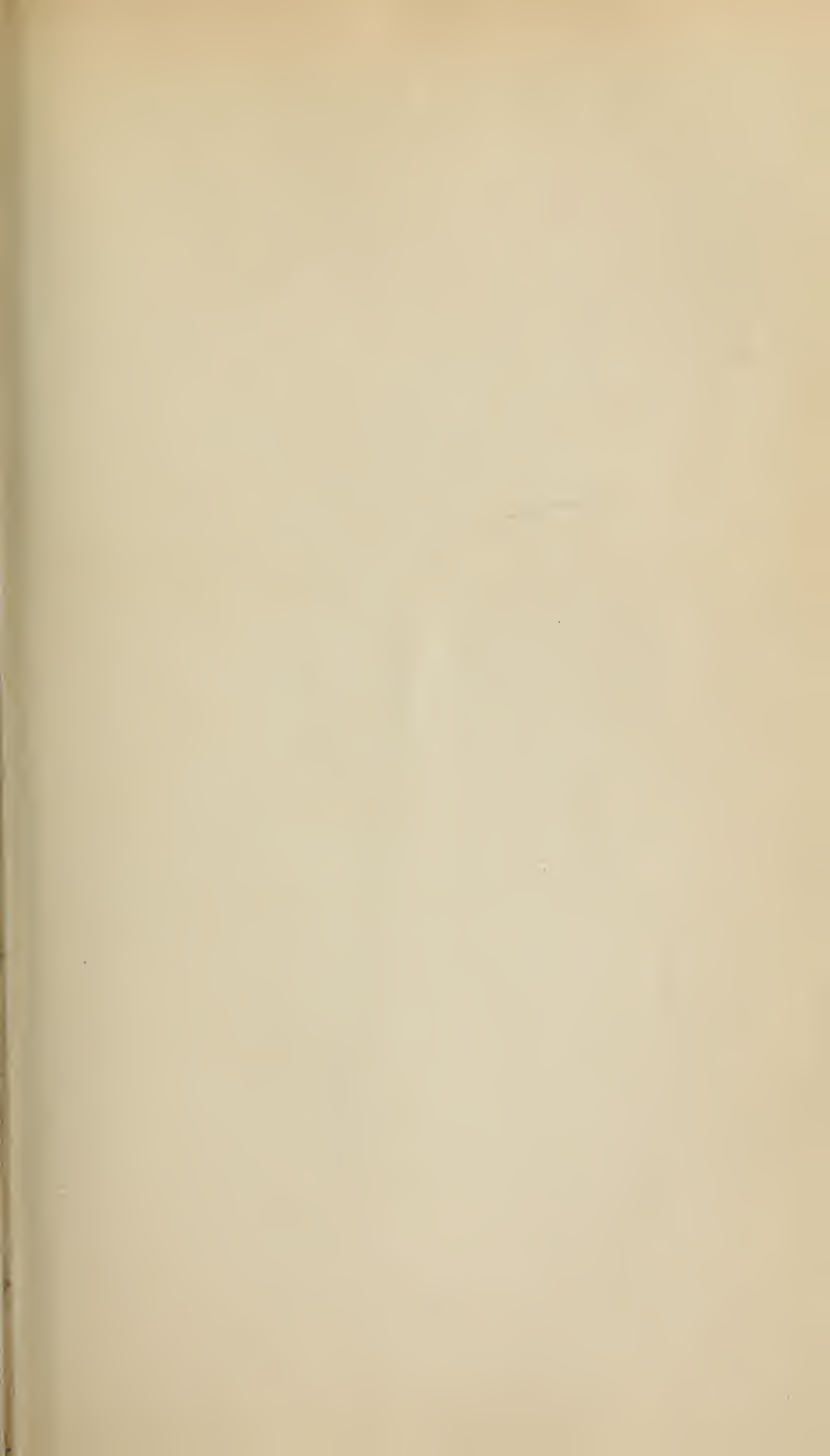
INDEX TOMI XCI

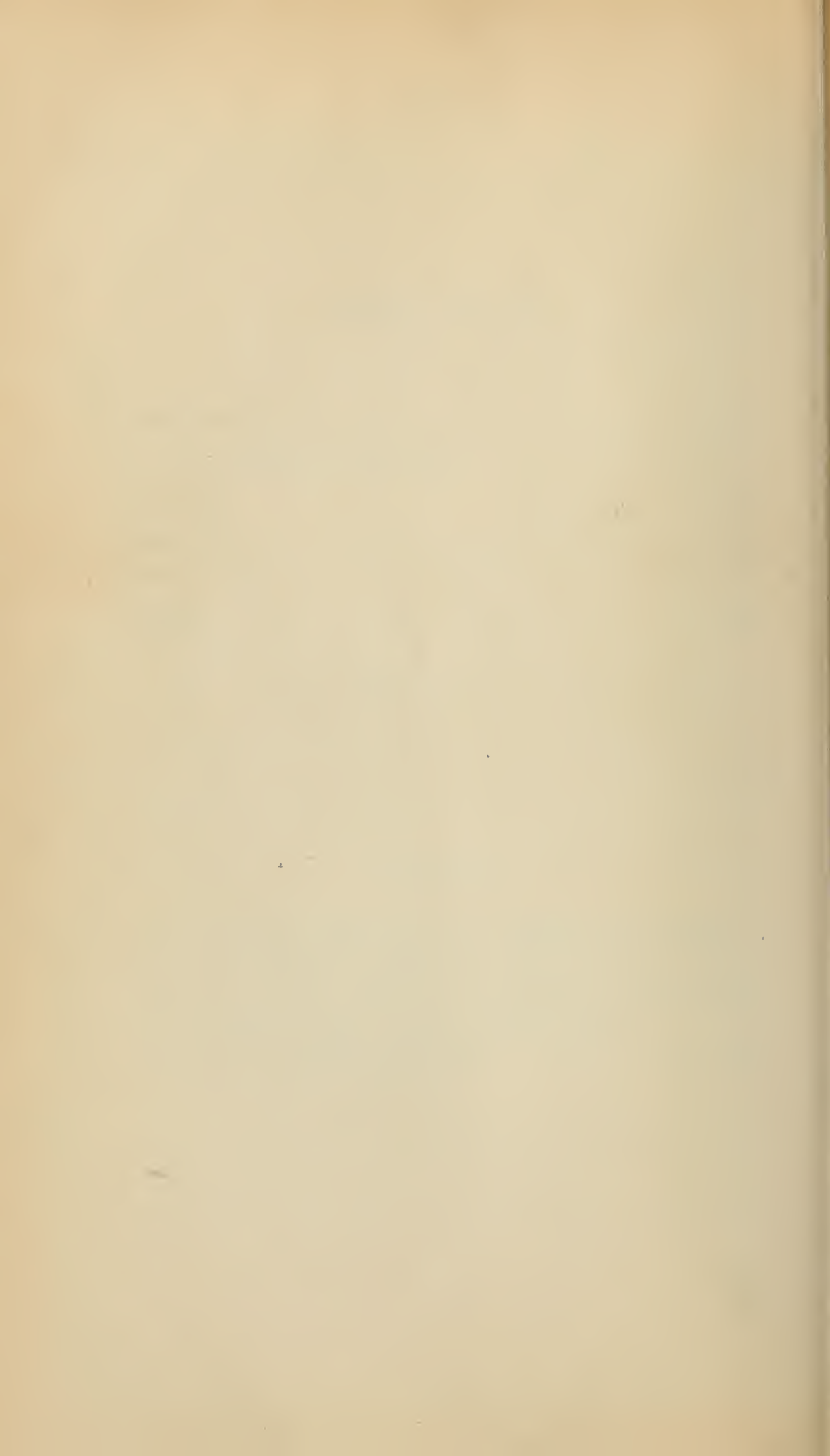
Praefatio editoris	p.	4
Descriptio capitulorum totius operis	»	5
TRACTATUS I	»	16
TRACTATUS II	»	87
TRACTATUS III.	»	159
Appendix	»	195

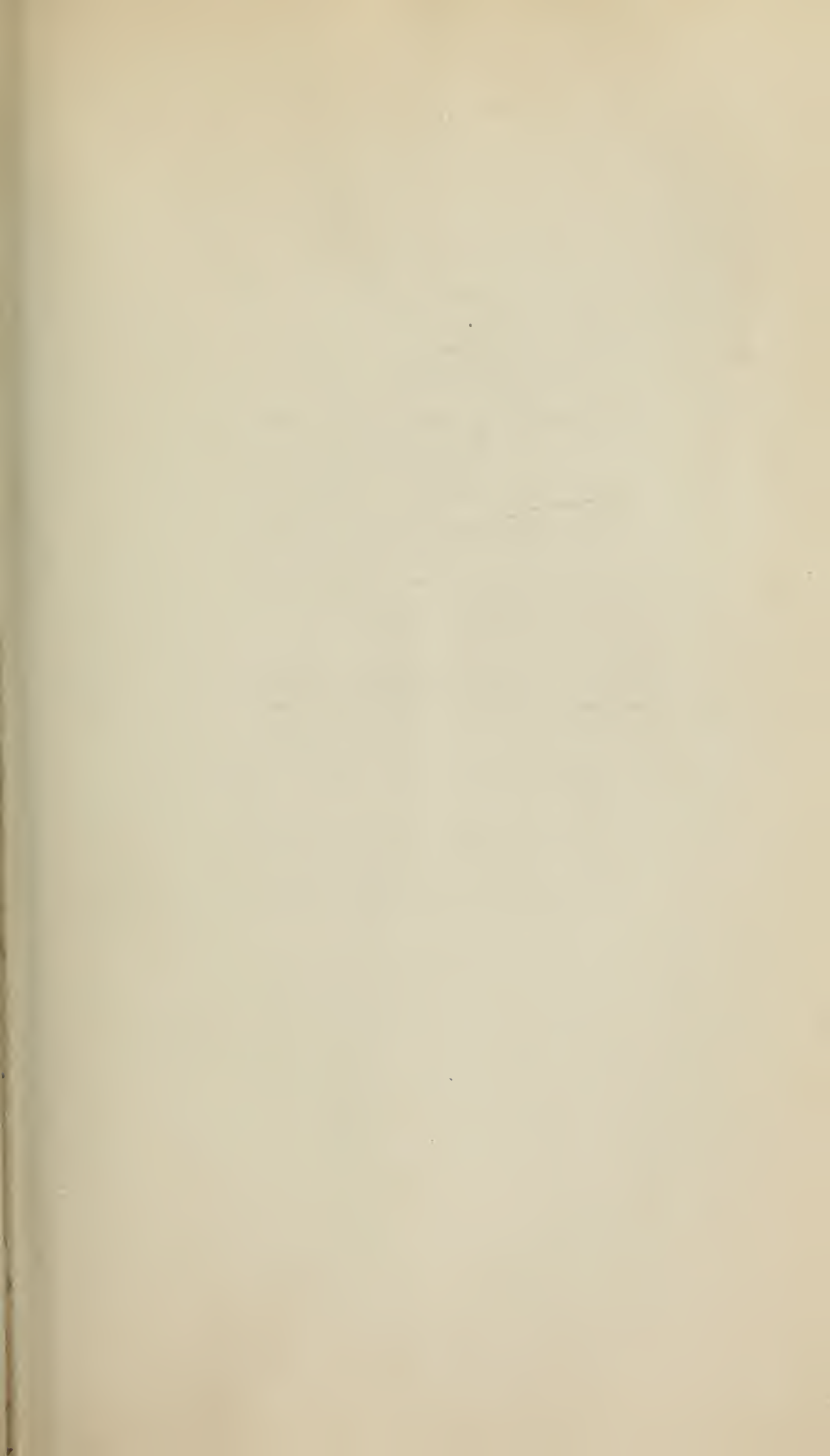
CORRIGENDA.

Pp. 37, l. 10; 41, l. 24; 43, l. 11 *pro* Elizabeth *lege* Elisabeth. — p. 45, l. 6 *pro* lorum, *lege* loram. — p. 49, l. 33, et p. 50, l. 20 *pro* Satanus, *lege* Satanas. — p. 53, l. 28 *pro* Bethania, *lege* Bethaniae. — p. 56, l. 3, *pro* Ie ſ ū s', *lege* I ſ ō'. — p. 56, l. 25 *pro* celebrari accidit, *lege* celebrandus occurrit. — p. 72, l. 15 *pro* e, *lege* et.

Inter pp. 33-56, passim, 'ō n ī t h ā *pro* 'ō n ī t h ā, 'a r ū b h t ā *pro* 'a r ū b h t ā, etc., imprimendum erat.

וסוד חלל קאך גי סכיא סוד מר חלל.
 וסוד נעמ סכיא אגז. סאדסו וזי סללל
 כסוד וסוד. וסוד מוסס אגז. וסוד, חלל
 וסוד גי סכיא סללל סללל סללל סללל.
 5 סכיא סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל
 סלללל סלללל¹ סלללל סלללל. וסוד סללל סללל
 סלללל. סלללל סללל סללל. סכיא סלללל. סללל
 ל סללל סללל סללל סללל סללל סללל
 סלללל: סלללל סלללל סלללל סלללל
 10 סללללל. סללל סלללל סללל סללל סללל סללל
 סללל: סללל סללל סללל סללל סללל סללל
 סללל סללל: סלללל סלללל סללל סלללל
 סללללל. סלללל סללללל סללל סללל סללל.
 סללל סללל סללל סללל. סלללל סללל
 15 סללללל: סללל סללל² סלללל סללל סלללל
 סללל סלללל סללל סללל סללל סללל. סללל
 סללל סללל: וסוד סלללל. סללל סלללל סללל
 סללללל. סללל סללל: סלללל סללללל
 סלללללל סלללל סללללל. סללל סללל
 סללללל סלללל סלללל. סללל סללל
 20 סלללל סלללל סלללל. סלללל סללל
 סלללל. סללל סללל: סללל וסוד סלללל סללל
 סלללל. סללל סללל: סללל סללל סלללל.
 סללל סללל סללל סלללל. סללל סללל
 סלללל. סללל סללל סללל סללל. סלללל
 25 סללל סללל סלללל סלללל. סללל סלללל
 סללל סללל סללל סללל: סללל סללל
 סלללל. סלללל סלללל סלללל סללל סללל
 סללל סללל סללל: סללל סללל סללל³ סללל
 סללל סללל סללל סללל. סללל סללל

¹ A om. — ² S add. סללל. — ³ S om.

הַכֹּהֵן. וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 5 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 10 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 15 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 20 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 25 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלְךָ וְהָיָה
 שֶׁיִּשְׁמַע ה'...

חלמה עדכעקא דקדקא עיקא איה. מחלמא חמ,
 ונמחא: לה כאדא למ מעממא. אלא דאקא
 כאקא מעממא. נממא דאמחמ, כאדא. כממא
 מעממא כאקא נח עדכעקא דלא כאקא. ח
 5 מעממא מעממא למח מעממא חלמא חלמא
 כקדקא. לאלא נח כאקא נממא דלא מלמ
 חלמא נמא חממא: אלא מלמא חממא. לא אמממא:
 דקדקא דקדקא אממא דלא חממא חלמא. מח נח
 כממא דאממא חממא מעממא. ח דממא
 10 חלמא אממא חלמא חלמא. דקדקא חלמא
 חלמא אממא. אה לא חמא אממא חלמא למ
 חממא אקא נח נח כאקא אה עדכעקא. חמ
 דקדקא חלמא נח אממא חממא. חמא אה חממא
 דקדקא חלמא לא חממא נמא: לא דאדא אקא
 15 דקדקא. אלא חממא⁷ חלמא¹ חלמא חלמא. חמ
 חממא דקדקא חממא חלמא: לחממא
 דלא חלמא חממא חממא חממא חלמא. חמ
 דאדא: חלמא חלמא. אלא חממא דממא
 חממא, כאדא. לחממא, חממא חלמא לא
 20 חממא למ חממא. חלמא חממא חממא חממא.
 חלמא חממא חלמא חלמא חממא. חממא² חממא⁷
 דקדקא חממא, חממא חממא. חממא חממא
 חממא חלמא חלמא חממא חממא. חממא
 חלמא חממא: חממא חממא חממא: חלמא חלמא
 25 חלמא חממא:

חלמא חממא חממא חלמא חלמא: לחממא
 חממא חממא חלמא חלמא חממא חלמא
 חלמא חלמא חממא. חלמא חממא חלמא חלמא

¹ חממא. — ² חממא.

זעא העכא דנאכא זאלהא :: למא
 לא פאטעט נאכא לנאכא לנאכא
 העכא דנאכא דנאכא. אלא זעא לנאכא
 נאכא דנאכא. ⁷ נאכא לנאכא דנאכא דנאכא
⁵ נאכא ⁷ נאכא זעא ::
 נאכא נאכא נאכא; נאכא ⁷ נאכא ³ נאכא נאכא
 נאכא: נאכא נאכא נאכא דנאכא נאכא אודא.
 נאכא נאכא נאכא נאכא. נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא. נאכא נאכא נאכא
¹⁰ נאכא נאכא: נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא: נאכא
 נאכא נאכא נאכא: נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא. נאכא נאכא נאכא נאכא
¹⁵ נאכא נאכא נאכא: נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא: נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
²⁰ נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
²⁵ נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא
 נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא נאכא

¹ Sic codd.; ex consequentibus tamen patet hanc clausulam sen-
 sum habere negativum. — ² S om. — ³ A נאכא.

מביא: נדבחה כלל בארץ מא. אלא ב' אלה
 מביא כמביא: מביא למ המא מביא
 מביא. המא לכלל מע. מביא האלמ
 לבחא מ. מביא זכור מע. ¹ רמא¹ בביא
 מביא רבחה מ ביחמא מא דמע. רבא גבא
 דמא אגבחה: מא מא מביא כמביא. האבא
 רבא מביא כ'א נביא כמאמא, ב' ד' ⁵
 מביא דמביא כ'א מביא מביא
 כמביא: א' ג'א מא מביא למ: מביא
 מביא מביא. מביא רבא מביא מביא
 ארמא מע: אגבחה אלמ דמביא. מביא
 דמביא ד'א, אגבחה אגבחה: מא דמביא
 אגבחה: רבא. מא כמביא מביא
 אגבחה: דמביא מביא. מביא רבא
 למא: למביא הארץ מביא מע. מא ¹⁵
² למ² למביא דמביא מביא: ב' מביא
 למביא למביא. מביא דמביא
 מא מביא מביא: בארץ מא מא
 מביא כלל מביא כמביא הארץ.
 ח'א ד' מביא. כמביא ב' אגבחה מביא ²⁰
 בארץ למ. למ למביא מביא
 מביא מא. האבא מע א' מביא מביא.
 ב'א מ, למ למביא מביא. ח'א
 מאבא מביא מא. רבא מביא כמביא
 אגבחה מביא. האבחה דמביא מביא. ²⁵
 מא א' מע מעבחה בארץ. אגבחה
 למ בארץ אגבחה. מביא מביא מביא
 מביא. ח'א מא מביא. מביא ד' ב' ³⁰
 למ מביא מביא מא. מביא: אגבחה

¹ A רמא. — ² S רמא.

לַהֲכִיזָא הַמַּטָּא הַאֲשֵׁחֲדִיזִי כַּמֶּה דְּהַמַּטָּא
 הַמַּכִּיזֵּה. חֲבֵה חֵלֶם מַכִּיזֵּה כַּאֲשֶׁר
 מִתְּחִלָּה: חֵלֶם אֲשֶׁר, הַמַּטָּא חֲבֵה: חֵלֶם הַמַּטָּא
 חֲבֵה אֲשֶׁר לִמֵּן. אֲשֶׁר הַמַּטָּא הַמַּכִּיזֵּה
 5 הַמַּכִּיזֵּה מִתְּחִלָּה. חֲבֵה מַכִּיזֵּה מַכִּיזֵּה
 חֵלֶם: הַמַּכִּיזֵּה חֵלֶם הַמַּטָּא: אֲשֶׁר חֵלֶם
 מִתְּחִלָּה חֵלֶם הַמַּטָּא לְאִלֵּם הַאֲשֵׁחֲדִיזִי
 כַּמֶּה דְּהַמַּטָּא, חֲבֵה מַכִּיזֵּה. אֲשֶׁר
 כַּאֲשֶׁר מַכִּיזֵּה לִמֵּן הַמַּכִּיזֵּה. מִתְּחִלָּה
 10 חֵלֶם אֲשֶׁר חֵלֶם אֲשֶׁר חֵלֶם. חֲבֵה
 מִתְּחִלָּה מַכִּיזֵּה. חֲבֵה מַכִּיזֵּה
 הַמַּכִּיזֵּה אֲשֶׁר מַכִּיזֵּה מַכִּיזֵּה: הַמַּכִּיזֵּה
 הַמַּכִּיזֵּה חֲבֵה לִמֵּן. הַמַּכִּיזֵּה חֵלֶם
 חֲבֵה. הַמַּכִּיזֵּה חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם.
 15 מִתְּחִלָּה חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם. מִתְּחִלָּה
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם. מִתְּחִלָּה חֵלֶם חֵלֶם
 חֲבֵה מַכִּיזֵּה חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם: לִמֵּן
 אֲשֶׁר חֵלֶם: חֲבֵה מַכִּיזֵּה, חֵלֶם חֵלֶם
 חֲבֵה מַכִּיזֵּה חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם: חֵלֶם
 20 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 25 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם

חסדך בך מביא. מאתתך וחסדך חסדך בך.
 כח; ואני האמת בך לך: מביאך מביא
 ובכחך לך לך לך. ובכחך בך בך
 בכתבך: עד מביא מביא לך. מביא
 5 בך אלמך בך לך מביא מביא לך. מביא
 מביא. מביא בך בך בך מביא מביא.
 מאתך מביא מביא מביא ואת מביא לך מביא
 לך. ובכחך חסדך מביא מביא מביא
 למביא. ובכחך בך בך בך. ובכחך
 10 מביא בך מביא בך בך בך: אני בך
 בביא מביא בך מביא מביא מביא.
 מביא מביא חסדך⁷ מביא¹ מביא מביא.
 האמת מביא מביא מביא מביא. מביא
 ואת מביא. מביא מביא מביא: בביא
 15 בביא מביא מביא מביא מביא. ובכחך
 בך מביא מביא מביא. בך מביא מביא
 מביא מביא מביא. אל מביא מביא:
 ואת מביא מביא מביא. מביא מביא
 20 מביא מביא מביא. מביא מביא מביא
 מביא בך בביא מביא מביא מביא:
 מביא בך מביא מביא. מביא מביא
 מביא. מביא מביא מביא מביא². מביא
 מביא מביא: מביא מביא מביא. מביא
 25 מביא מביא: מביא מביא. מביא מביא
 מביא מביא. מביא מביא מביא⁷ מביא מביא³.
 מביא מביא: מביא מביא מביא⁷ מביא⁴.
 מביא⁷ מביא⁵ מביא מביא מביא מביא⁷

¹ S in plur. — ² S om. — ³ S om. — ⁴ S, **ἡμεῖς**. —

⁵ Deest in S, spatio relicto.

פב שדִּי לִי⁷ בְּ לֵד. הַנָּח כִּי אֶשְׁחַד.
 הַלֵּל הָאֵל. אֶשְׁחַד חַיִּים. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיכֶם נָא. אִיפֹךְ נָא. הַנָּח אֶשְׁחַד.
 אִיפֹךְ אִיכֶם. אֶשְׁחַד חַיִּים נֶחֱד. וְ
 5 אִיכֶם. הַנָּח אֶשְׁחַד. כִּי לֵד כִּי כִּי
 אֶשְׁחַד חַיִּים. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ אִיכֶם. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 10 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 15 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 20 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 25 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.
 אִיפֹךְ נָא. אִיפֹךְ נָא. אִינֹה.

¹ S om. — ² A om. — ³ A om. — ⁴ S נָא. — ⁵ Sic. Desiderantur aliquot verba, quorum ultima : אִיפֹךְ נָא.

פֶּסֶם הַנֶּחֱשֶׁת הַבְּרִיָּה אֲחֵשֶׁת הַכֶּהֱן
 לַפֶּסֶם. לַפֶּסֶם פֶּסֶם מִלֵּל: הַלֶּפֶס הַזֶּה. מִכֵּן
 הָאֵף מִתָּא בִּי מִשְׁחָה: לְהַשְׁמֵךְ אֶת־הַכֶּהֱן.
 הַלֶּפֶס מִשְׁחָה הַנֶּחֱשֶׁת הַלֶּפֶס מִתָּא. מִשְׁחָה מִכֵּן
 5 הַכֶּהֱן: ¹ מִשְׁחָה ¹ לְמִלֵּל מִנֵּי הַכֶּהֱן לְכֵן
 הַכֶּהֱן מִשְׁחָה. בִּי הֵן לְמִכָּן מִשְׁחָה.
 הַכֶּהֱן מִשְׁחָה לְכֵן. חֲשָׁה אֶת־כִּי.
 חֲשָׁה הֵן הַפֶּסֶם הַנֶּחֱשֶׁת. מִכֵּן הַכֶּהֱן
 הַכֶּהֱן ² מִשְׁחָה. הַכֶּהֱן אֲחֵשֶׁת, לִי לְכֵן.
 10 הַכֶּהֱן: וְחֵשֶׁת הַלֶּפֶס הַכֶּהֱן. מִכֵּן
 הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן מִכֵּן.
 הַכֶּהֱן: אֲחֵשֶׁת הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן. יָקָא
 הַכֶּהֱן: בְּחֵשֶׁת הַכֶּהֱן. מִכֵּן מִנֵּי
 לְכֵן הַכֶּהֱן. הַכֶּהֱן מִכֵּן, הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן:
 15 הַכֶּהֱן מִכֵּן הַכֶּהֱן מִכֵּן מִכֵּן הַכֶּהֱן.
 הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן אֲחֵשֶׁת לְכֵן. הַכֶּהֱן
 וְכֵן הַכֶּהֱן אֲחֵשֶׁת מִכֵּן, מִכֵּן.
 הַכֶּהֱן מִכֵּן מִכֵּן הַכֶּהֱן מִכֵּן הַכֶּהֱן
 הַכֶּהֱן לְכֵן הַכֶּהֱן: מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן
 20 מִכֵּן: הַכֶּהֱן לְכֵן הַכֶּהֱן הַכֶּהֱן
 בִּי מִכֵּן. הַכֶּהֱן מִכֵּן: מִכֵּן מִכֵּן
 אֲחֵשֶׁת הַכֶּהֱן לְכֵן. מִכֵּן מִכֵּן ³ הַכֶּהֱן
 מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן. מִכֵּן מִכֵּן
 מִכֵּן מִכֵּן. הַכֶּהֱן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן
 25 מִכֵּן מִכֵּן. בִּי מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן
 הַכֶּהֱן מִכֵּן. הַכֶּהֱן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן
 בִּי מִכֵּן לְכֵן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן
 מִכֵּן. מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן. מִכֵּן מִכֵּן
 לְכֵן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן. מִכֵּן בִּי

¹ S מִשְׁחָה. — ² S מִשְׁחָה (sic). — ³ A om.

אבנך האלמא תבכיהלם שבי לפרסם כדאשכא.
 ובה לא שפך שפך ליתנא כליל שפיתם: אדנא
 חלם תעבדמס, ודס דתעבדא דכסס מסה דילאיה
 תבכיהלם: בדעא נעמא אנה. כס; דכסס
 מסא נה נה כן שפיתא שפיתא תבכיהלם. 5
 סאשכא דכסא דשפיתא לנכא דשפיתא האלמא
 שפיתא אנה הא שפיתא נכד. ובה נפסם כן
 כנך דכסא דכסא שפיתא: כס; הא שפיתא
 שפיתא דשפיתא. ובה שפיתא שפיתא
 10 לנכא דכסא שפיתא. ובה שפיתא שפיתא
 תבכיהלם דכסא שפיתא שפיתא. נה כסא
 כססא דשפיתא שפיתא שפיתא: כס; הא שפיתא
 ודס דשפיתא כן שפיתא. ובה שפיתא שפיתא
 שפיתא. סאשכא דשפיתא שפיתא שפיתא
 15 כסא דשפיתא שפיתא: כסא שפיתא ודס ל
 לנכד. דכסא לנכדא דשפיתא דכסס
 אשפיתא תבכיהלם: לנכד נה שפיתא כסא
 שפיתא. האלמא כססא שפיתא. שפיתא
 שפיתא. דכסא שפיתא כס כססא דכסא: שפיתא
 20 כסס. שפיתא: שפיתא שפיתא שפיתא
 אשפיתא שפיתא כן לנכד: דכסא דכסא שפיתא
 לנכד. הא שפיתא שפיתא שפיתא: דכסא
 שפיתא הא שפיתא לנכד הא שפיתא שפיתא: דכסא
 שפיתא הא שפיתא שפיתא. הא שפיתא שפיתא
 25 שפיתא שפיתא: כן שפיתא שפיתא
 שפיתא שפיתא לנכד שפיתא. שפיתא
 שפיתא שפיתא שפיתא שפיתא שפיתא: שפיתא
 לנכד. הא שפיתא שפיתא שפיתא: שפיתא
 שפיתא שפיתא שפיתא. הא שפיתא שפיתא
 30 לנכד שפיתא: שפיתא לנכד שפיתא. כס; שפיתא
 דכסא שפיתא שפיתא שפיתא. הא שפיתא

דה מוֹכָא חֲבֵרָה חַר כַּלְדָּיָא דַּמִּיָּא. 9
 לַחֲמֵי חֲמֵס. 10 חַר שְׁלֵלָא אֲחִיָּא מַחֲמֵא.
 אֲחִיָּא דִּמֵּי חַר כַּלְדָּיָא: כֹּחַ דִּהּ כַּחַם כַּמִּיָּא
 מַחֲלָא מִקָּא וּבִחֲמֵס. מַחַר מַחֲלָא לַחֲמֵי מַחֲמֵא
 5 וּבִחֵס. לַחֲמֵא דִּהּ בֵּר נִשְׁלָא אֲחִיָּא חֲמֵס.
 חֵס חַר לַחֲמֵי מַחֲלָא דִּמֵּיָּא: כַּחַם דִּמֵּיָּא
 מַחֲמֵא מַחֲמֵא. מַחֲמֵא דִּהּ כַּחַם דִּמֵּיָּא מַחֲמֵא
 לֵא לַחֲמֵי. מַחֲמֵא מַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא
 אֲחִיָּא מַחֲמֵיָּא. מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא חַר מַחֲמֵיָּא
 10 מַחֲמֵיָּא. חַר מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא. מַחֲמֵיָּא
 מַחֲמֵיָּא 7 מַחֲמֵיָּא. מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא
 מַחֲמֵיָּא חַר כַּחַם. מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא
 לַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא חַר. מַחֲמֵיָּא חַר
 דִּמֵּיָּא מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא. לֵא
 15 מַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא דִּמֵּיָּא
 מַחֲמֵיָּא. מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא
 מַחֲמֵיָּא אֲחִיָּא דִּמֵּיָּא מַחֲמֵיָּא אֲחִיָּא
 דִּמֵּיָּא לַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא לֵא. מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא
 דִּמֵּיָּא מַחֲמֵיָּא: אֲחִיָּא דִּהּ כַּחַם מַחֲמֵיָּא
 20 מַחֲמֵיָּא: מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא חַר. חַר
 חַר מַחֲמֵיָּא מַחֲמֵיָּא חַר חַר.

חַר מַחֲמֵיָּא דִּמֵּיָּא חַר חַר: לַחֲמֵיָּא
 לַחֲמֵיָּא חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 25 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר
 חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר חַר

¹ A חַר. — ² A חַר. — ³ A in plur.

[illegible]

¹ S Kux. — ² Sic codd.; lege Kuxaxhwa (?).

[illegible]

¹ S om. — ² S om.

וּמִלֵּל עַל הַכִּיָּא הָאֵלֶּיךָ. כִּלְכֵּל
 חֵטָא. וְעַל מִלֵּל וּמִלֵּל הַחֵטָא וְעַל
 חֵטָא חֵטָא. וְעַל חֵטָא לְחֵטָא עֲפִי.
 הַכִּיָּא עַל מִלֵּל. כִּי, הַכִּיָּא
 5 כִּיָּא אֵל. הַכִּיָּא הַכִּיָּא. שֶׁכֵּן.
 7 מִלֵּל וְעַל חֵטָא. כִּי, הַכִּיָּא כִּי וְעַל מִלֵּל
 לְחֵטָא חֵטָא. מִלֵּל כִּי וְעַל מִלֵּל חֵטָא. כִּי
 מִלֵּל וְעַל מִלֵּל חֵטָא. מִלֵּל חֵטָא. הַכִּיָּא
 אֵל. הַכִּיָּא חֵטָא. הַכִּיָּא כִּי וְעַל מִלֵּל
 10 כִּיָּא חֵטָא. לֵל חֵטָא. לֵל חֵטָא. כִּי, הַכִּיָּא
 חֵטָא, הַכִּיָּא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 15 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 20 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 25 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא
 חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא חֵטָא. חֵטָא

1 A : חֵטָא. — 2 S : חֵטָא. — 3 A : חֵטָא.

נבא. והיה כי יהיה נבא. והיה כי
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 5 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 10 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 15 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 20 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 25 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.
 יהיה נבא. והיה כי. מה שלם שלם אבא.

¹ A יהיה. — ² S נבא. — ³ Sic codd.; lege יהיה(?).

חַסְדָּא דְּלֵא דִּמְחֵא כִּי . דְּלֵא דִּמְחֵא דִּמְחֵא :
 כִּי , דִּמְחֵא כִּי כִּי כִּי כִּי כִּי ¹ לֵא דִּמְחֵא
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . קִיכָא דִּמְחֵא דִּמְחֵא דִּמְחֵא
 מִזְכָּרִי . לִמְחֵא דִּמְחֵא לִמְחֵא לִמְחֵא
 5 מִזְכָּרִי . מִזְכָּרִי חַסְדָּא דִּמְחֵא מִזְכָּרִי : כִּי ,
 דִּמְחֵא כִּי כִּי כִּי : דְּלֵא כִּי כִּי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי
 כִּי כִּי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי : כִּי ² דִּמְחֵא ³ דִּמְחֵא דִּמְחֵא
 10 דִּמְחֵא כִּי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי דִּמְחֵא :
 אִשְׁחַבְּלֵמִי כִּי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 מִזְכָּרִי . כִּי כִּי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי
 אִשְׁחַבְּלֵמִי : אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי : אִשְׁחַבְּלֵמִי
 15 אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 מִזְכָּרִי . דִּמְחֵא דִּמְחֵא לִמְחֵא דִּמְחֵא .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי דִּמְחֵא דִּמְחֵא . כִּי לִמְחֵא דִּמְחֵא
 אִשְׁחַבְּלֵמִי : דִּמְחֵא אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 20 אִשְׁחַבְּלֵמִי : כִּי : אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי .
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי : אִשְׁחַבְּלֵמִי :
 25 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי
 אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי אִשְׁחַבְּלֵמִי . אִשְׁחַבְּלֵמִי

¹ Desunt in S, et locus vacat. — ² A om. — ³ S om.

והענין הזה: אף האבות גם ליה:
 חפץ כלם הלא כלם הנשוא. וזה מה
 הלא הוא הנשוא והענין. והוא והענין
 והענין כענין ענין: מה, והענין כלם
 5 והוא כענין. והוא: אף הנשוא כלם
 הענין: האם הלא: האם הנשוא: האם
 הענין. והוא הנשוא הענין מהאבות.
 הנשוא למ הלא נשוא כלם מהאבות. מהאבות
 הלא כלם כענין ענין הלא הענין
 10 והענין הנשוא הנשוא: מה הלא מה
 הענין. אף הנשוא: כלם הענין. ליה והענין אף
 הענין הנשוא: הלא הענין: הלא
 הלא הענין: הלא הענין. הלא הענין
 15 הלא הענין: הלא הענין: אף הנשוא הנשוא
 הענין הענין הענין, ליה הענין. מהאבות
 הלא הענין הענין: הלא הענין הנשוא
 הענין: הענין. כענין מהאבות הענין
 הענין. הענין הענין: הענין הענין
 20 הענין הענין. הענין הענין. הענין הענין
 הענין: הענין הענין הענין הענין:
 הענין הענין הענין הענין: הענין
 הענין הענין הענין הענין: הענין
 25 הענין הענין. הענין הענין הענין הענין.
 הענין הענין הענין הענין הענין הענין.
 הענין הענין הענין הענין. הענין הענין
 הענין. הענין הענין הענין הענין הענין הענין.

¹ A in sing. — ² S *കുമാര*. — ³ S om. — ⁴ Sic codd.;
lege : *പ്രമാണം . മേലേ കുമാരൻ കൂട കല്ലൊന്ന കട്ടിയോ*
മേലേ കല്ലൊന്ന(?). — ⁵ Desunt in S, et locus vacat.

אַמלח־מִלְפִּתָּא דְּמַהֲרֵי הַעֲלִימִי לִי. אִזָּא מַחֲבָא
 אֲנִיחֵנּוּ אֲלִמְסִיחָא אֲבָדָא דְּמַהֲרֵי הַעֲלִימִי. מִנְּתָא
 דְּאִזָּא חֲזִיא דְּהִימְסָא אִם לֹא אֲנִיחֵנּוּ. הַאֲמַר
 חֲלִינֵנּוּ אֲנִיחֵנּוּ. ⁷ מַהֲרֵי ¹ דִּלְגִּי כִּי מִי דְּאִזָּא מִי.
 חֲלִי מַהֲרֵי מַה, אִלָּא פִּלְחֵנּוּ. חֲלִיכִי דְּאִזָּא כִּינֵא ⁵
 אַמְסִיכָא אֲנִיחֵנּוּ, מַהֲרֵי. אֲנִיחֵנּוּ מַהֲרֵי מַהֲרֵי.
 הַאֲמַרְסִיכָא, מַהֲרֵי חֲזִיא דְּאֲלִמְסִיחָא חֲלִיכָא מִנְּתָא.
 מַהֲרִינֵנּוּ מַהֲרֵי מִי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי: כִּי מַהֲרֵי
 מַהֲרִינֵנּוּ. מַהֲרֵי מַהֲרֵי אִם דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי. הַאֲמַרְסִיכִי
 דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרִינֵנּוּ. אֲנִיחֵנּוּ מַהֲרֵי אֲלִמְסָא. ¹⁰
 חֲלִי מַהֲרֵי לְבִינִיחָא מַהֲרֵי. מִי דִּי כִּי חֲלִי חֲלִי
 מַהֲרֵי, מִי, דְּמַהֲרֵי חֲלִי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי.
 אֲנִיחֵנּוּ. ⁷ מַהֲרֵי ² מַהֲרֵי, מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי.
 אִם דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי חֲלִי מַהֲרֵי.
 כִּי דִּי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי ¹⁵
 מַהֲרֵי. הַאֲמַרְסִיכִי מַהֲרֵי מַהֲרֵי: אֲנִיחֵנּוּ, מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 מַהֲרֵי: לֹא מַהֲרֵי מַהֲרֵי דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי. מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 כִּינֵא חֲלִי חֲלִי מַהֲרֵי לְבִינֵי: מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 מַהֲרֵי מַהֲרֵי. הַאֲמַרְסִיכִי לְבִינֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי:
 דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי לְבִינֵי מַהֲרֵי: חֲזִיא חֲזִיא ²⁰
 כִּינֵא. מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי. אִלָּא
 דִּי מַהֲרֵי מַהֲרֵי. לֹא מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי ⁷ וְכִינֵא ³:
 חֲזִיא חֲזִיא. אִלָּא מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 מַהֲרֵי: מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי. אִלָּא
 הַאֲמַרְסִיכִי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי. מַהֲרֵי ²⁵
 דְּמַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי: אֲנִיחֵנּוּ, מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 לֹא מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי. מַהֲרֵי מַהֲרֵי
 מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי מַהֲרֵי: אִם כִּינֵא
 מַהֲרֵי. הַאֲמַרְסִיכִי מַהֲרֵי מַהֲרֵי: מַהֲרֵי מַהֲרֵי

¹ א : מַהֲרֵי. — ² A om. — ³ א וְכִינֵא.

מהחיות אשר הולך עליהם. ומה הולך עליהם
 והפסוק מביא אחריו. ואמר, המבטח: בזה
 אף הולך. בזה לזה והנה ⁷לפיכך אם נבדק ¹. בזה
 למד ² מנחם ⁷הנהגה ³. בזה נפסוק ומה הולך
⁵ והנהגה אחריו. ואמר, הנה, המבטח מכלל מן,
 הנהגה נהגה בזה אף. בזה אף והנהגה מכלל
 המבטח: נהג מהחיות נחמד. מהחיות הולך לך
 ומה נחמד. בזה הנהגה אחריו. בזה
 אחריו והנהגה אחריו. בזה אף. בזה
¹⁰ מהחיות לך אחריו לך. מהחיות אחריו
 מהחיות והנהגה אחריו לך. בזה אף. בזה
 נהג: בזה, הנהגה אחריו מהחיות הנהגה. בזה
 אחריו מהחיות. לך ומה הנהגה אחריו מהחיות
 והנהגה אחריו אחריו: אף מהחיות אחריו
¹⁵ מהחיות. מהחיות אחריו אחריו. מהחיות
 נהג אחריו: אף מהחיות אחריו: אחריו
 מהחיות ⁷מהחיות ⁴. מהחיות ⁷מהחיות
 והנהגה ⁵. לך אחריו בזה חלק מהחיות מהחיות.
 אף מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות. מהחיות
²⁰ מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות. בזה הנהגה
⁷מהחיות ⁶ בזה למה מהחיות אחריו. בזה, הנהגה
 מהחיות מהחיות מהחיות. אחריו מהחיות מהחיות.
 מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות
²⁵ מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות
 מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות
 מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות
 מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות מהחיות

¹ Sic S; A : אף מהחיות מהחיות; lege : אף מהחיות מהחיות (vel אחריו) : אף מהחיות מהחיות. — ² S add. מהחיות. — ³ S מהחיות. — ⁴ S om. — ⁵ S om. — ⁶ A om.

ורבינו ליה מן. מלך כח, מלך כח.
 ובר מלך מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 5. מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 10. מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 15. מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 20. מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 25. מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.
 מלך כח. מלך כח. מלך כח.

¹ Sic codd.; lege : מלך כח (?). — ² S om. — ³ Sic codd.; lege מלך (?).

אה. כענין נאמא. נאמא, נאמא, נאמא
 1 אנה. 1. חנן למ. אנה נאמא נאמא
 אנה נאמא. נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא: נאמא נאמא נאמא
 5 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 10 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 15 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 20 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 25 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא
 נאמא נאמא נאמא נאמא נאמא. נאמא

1 Sic codd.; lege אנה (?). — 2 S om. — 3 Sic codd.; sed
 נאמא procul dubio legendum est.

כהעצמות. עמך מלל מדתך: עמך
 מלל האומה. חמלך דתך דחמלך
 דחמלך: ⁷ דממלך ¹ דממלך דחמלך מללך. וחס
 ד ⁷ אומך אומך ² דממלך: חל ⁷ אומך
⁵ דממלך: אומך ד ³ דממלך דממלך. דממלך
 דממלך כח ⁷ דממלך ⁴. דממלך דממלך דממלך.
 דממלך חמלך חלל דחמלך דחמלך:
 דממלך חס דחמלך דממלך דחמלך: חמלך
 חמלך אומך חמלך. ממלך דחמלך: חמלך
¹⁰ דממלך: דממלך אומך. וחסמלך: חמלך
 דממלך. חלל דחמלך מלל מדתך: חל
 וחמלך דממלך חל חמלך. ⁷ אומך ⁵ חל
 חלל דממלך דממלך: חמלך לממלך חלל:
 דממלך חמלך ⁶. אומך חל חמלך חמלך. חמלך
¹⁵ אומך חל וחמלך דממלך. אומך חמלך
 דממלך דממלך: חמלך: חל דחמלך חלל
 חמלך. דחמלך חל דממלך אומך חל חמלך
 דממלך. אומך דחמלך: חל וחמלך דממלך
 חמלך חל חמלך. חמלך חל חמלך. חמלך חל וחמלך
²⁰ חמלך. אומך חמלך דממלך דממלך:
 דחמלך חמלך דחמלך. חמלך חמלך ⁷ אומך חמלך
 חמלך חמלך: אומך חמלך דחמלך חמלך.
 דממלך חמלך. אומך חמלך חמלך חמלך:
 חמלך חל חמלך חמלך חמלך: חמלך חמלך
²⁵ חמלך חמלך חמלך חמלך: חמלך חמלך חמלך
 חמלך חמלך. חל חמלך חמלך: חל חמלך
 חמלך: חמלך חמלך חל דממלך חמלך חמלך.
 חמלך דחמלך חמלך חמלך חמלך. חמלך

¹ S חמלך. — ² A אומך. — ³ S om. — ⁴ S om. —
⁵ S om. — ⁶ Sic. — ⁷ A אומך חמלך.

עו, כלום בך מרע מרעך בך אתך שׁתָּא
 נחֵץ. האִזְכּוֹר בְּךָ מִלֵּאקָא. הַעִיר, בְּךָ הַשְׁמָא
 נחֵץ. הַעִיר לְךָ עֲבָדָא בְּךָ ¹ חַיִּים ¹ הַעִיר: הַעִיר
 לְךָ אֲבָדָא. מִכָּא מִכָּמֶה אֲבָדָא הַעִיר מִכָּא
 חַיִּים. מִכָּמֶה לְךָ אֲבָדָא. מִכָּמֶה הַעִיר: ⁵
 חַיִּים הַעִיר, הַעִיר, מִכָּמֶה מִכָּמֶה כִּמֶּה.
 מִכָּמֶה לְךָ אֲבָדָא מִכָּמֶה. הַעִיר לְךָ
 מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה:
 וּמִכָּמֶה מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר הַעִיר
 הַעִיר. מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה. מִכָּמֶה הַעִיר: אֲבָדָא ¹⁰
 הַעִיר לְךָ אֲבָדָא לְךָ: בְּךָ נֵץ הַעִיר. וְכִמֶּה הַעִיר
 אֲבָדָא. אֲבָדָא הַעִיר הַעִיר מִכָּמֶה מִכָּמֶה
 מִכָּמֶה. בְּךָ מִכָּמֶה בְּךָ מִכָּמֶה, הַעִיר.
 מִכָּמֶה מִכָּמֶה מִכָּמֶה לְךָ: בְּךָ אֲבָדָא. הַעִיר
 מִכָּמֶה לְךָ מִכָּמֶה אֲבָדָא. מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה ¹⁵
 אֲבָדָא. מִכָּמֶה מִכָּמֶה. מִכָּמֶה לְךָ מִכָּמֶה
 בְּךָ ¹ אֲבָדָא ² הַעִיר מִכָּמֶה. מִכָּמֶה מִכָּמֶה
 אֲבָדָא. הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה מִכָּמֶה.
 כִּי הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה ³ הַעִיר לְךָ
 מִכָּמֶה מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה
 הַעִיר מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה
 הַעִיר מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה ⁷ הַעִיר מִכָּמֶה ³. ⁷ הַעִיר מִכָּמֶה
 מִכָּמֶה ⁴. הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה
 מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה. מִכָּמֶה מִכָּמֶה. הַעִיר מִכָּמֶה ²⁵
 מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה הַעִיר מִכָּמֶה. מִכָּמֶה
 מִכָּמֶה מִכָּמֶה מִכָּמֶה מִכָּמֶה. מִכָּמֶה מִכָּמֶה
 הַעִיר מִכָּמֶה. בְּךָ מִכָּמֶה לְךָ

¹ S חַיִּים. — ² S אֲבָדָא. — ³ A om.; post haec desi-
 derantur, puto, in utroque cod. sequentia: הַעִיר מִכָּמֶה
 הַעִיר מִכָּמֶה; vide infra, p. 211. l. 7. — ⁴ S om.

שׁוֹמֵר הַתְּלִילָה: וְהָיָה יְהוָה עִמָּךְ אֲנִי
 כְּפֹלֵק הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. בְּכִסְיוֹ כְּמִלְכָּה
 כְּשֹׁמֵר הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. כְּשֹׁמֵר הַעֲבָדָה
 אֲנִי. לְפָנֶיךָ הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. כְּשֹׁמֵר הַעֲבָדָה
 5 וְהָיָה אֲלֵיךְ לְפָנֶיךָ הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה
 הָיָה כִּי־יִשְׁמַח הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 הַלְלוּהָ הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה
 הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 10 אֲנִי הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ.
 הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 אֲנִי לְפָנֶיךָ כְּשֹׁמֵר הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 לְפָנֶיךָ: שׁוֹמֵר הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ
 שׁוֹמֵר הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ. וְהָיָה
 15 הַעֲבָדָה⁷ הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה: הַעֲבָדָה הַלְלוּהָ
 הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה לְפָנֶיךָ: אֲנִי
 הַעֲבָדָה לְפָנֶיךָ אֲנִי הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה: הַעֲבָדָה,
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה לְפָנֶיךָ, אֲנִי הַעֲבָדָה
 20 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה: הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה³ הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 25 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה: הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה: הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה לְפָנֶיךָ.
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה לְפָנֶיךָ: הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה
 הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה. וְהָיָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה הַעֲבָדָה

¹ Sic. — ² S הַעֲבָדָה. — ³ Sic.

בַּיּוֹמוֹתָא: אַלְהָא דַּפְּלִיתָא. מִיָּנָה דִּם דַּעֲבָדָא
 אַרְבַּע כְּמִידָא. הִלְלָא דַּעֲבָדָא כְּאִיִּנָא מִיָּנָה
 אֲחִירָא. דַּעֲבָדָא מִיָּנָה דַּל כִּיִּנָא דַּעֲבָדָא
 נִיָּנָה מִיָּנָה. הִלְלָא דַּל נִיָּנָה לִמְבַּחָא: לִעֲבָדָא
 5 נִיָּנָה מִיָּנָה פִּלְפִּילָא. הִכְּךָ דַּעֲבָדָא ⁷כִּיִּנָה ¹מִיָּנָה
 7 דַּעֲבָדָא ²נִיָּנָה אֲבָדָא נִיָּנָה מִיָּנָה. הִלְלָא דַּעֲבָדָא
 נִיָּנָה דַּפְּלִיתָא. הִלְלָא אֲבָדָא מִיָּנָה. מִיָּנָה מִיָּנָה.
 דַּל כִּיִּנָה דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה דַּעֲבָדָא דַּל וְכִיִּנָה דַּעֲבָדָא.
 הִלְלָא דַּעֲבָדָא. דַּל וְכִיִּנָה דַּעֲבָדָא. דַּל ³לִלְלָא.
 10 הִלְלָא. דַּל דַּעֲבָדָא נִיָּנָה דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה
 דַּל וְכִיִּנָה דַּעֲבָדָא. הִלְלָא דַּעֲבָדָא ⁷דַּעֲבָדָא ⁴כִּיִּנָה.
 הִלְלָא דַּל וְכִיִּנָה דַּעֲבָדָא. הִלְלָא דַּעֲבָדָא דַּל
 מִיָּנָה דַּעֲבָדָא. אֲבָדָא אֲבָדָא מִיָּנָה דַּעֲבָדָא. הִכְּךָ
 אֲבָדָא פִּלְפִּילָא מִיָּנָה. הִלְלָא דַּעֲבָדָא: דַּל אֲבָדָא
 15 כִּיִּנָה. בַּיּוֹמוֹתָא: כִּיִּנָה דַּעֲבָדָא. נִיָּנָה
 דַּעֲבָדָא: פִּלְפִּילָא דַּעֲבָדָא מִיָּנָה לִמְבַּחָא
 עֲבָדָא. מִיָּנָה דַּעֲבָדָא ⁷אֲבָדָא ⁵: מִיָּנָה
 דַּעֲבָדָא נִיָּנָה דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה מִיָּנָה פִּלְפִּילָא
 נִיָּנָה כִּיִּנָה: הִלְלָא דַּעֲבָדָא דַּעֲבָדָא לִלְלָא
 20 דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה דַּעֲבָדָא: דַּל דַּעֲבָדָא מִיָּנָה
 דַּעֲבָדָא לִלְלָא דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה דַּעֲבָדָא
 דַּעֲבָדָא: מִיָּנָה: דַּל דַּעֲבָדָא לִלְלָא
 אֲבָדָא דַּל דַּעֲבָדָא דַּל. דַּעֲבָדָא מִיָּנָה דַּעֲבָדָא.
 אֲבָדָא כִּיִּנָה כִּיִּנָה דַּעֲבָדָא: דַּל פִּלְפִּילָא
 25 לִלְלָא דַּעֲבָדָא: מִיָּנָה דַּעֲבָדָא. דַּעֲבָדָא אֲבָדָא
 דַּל דַּעֲבָדָא דַּעֲבָדָא דַּעֲבָדָא דַּל. מִיָּנָה
 כִּיִּנָה דַּעֲבָדָא. מִיָּנָה דַּל דַּעֲבָדָא כִּיִּנָה.
 דַּל אֲבָדָא דַּעֲבָדָא דַּעֲבָדָא. דַּעֲבָדָא דַּעֲבָדָא

¹ S om. — ² Sic S; A מִיָּנָה; lege: דַּעֲבָדָא (?). —

³ S נִיָּנָה. — ⁴ S דַּעֲבָדָא. — ⁵ S אֲבָדָא.

סגולה מוֹכֵחָהּ. מִיָּהּ הִיא הַמַּכֵּה אֶת־הָיָה.
 מִיָּהּ נִפְסָה וְהָיָה. הַמַּכֵּה הַמַּכֵּה מִלְחָמָה
 מִיָּהּ מִלְחָמָה מִכִּדְּמִי וְלֹא מִיָּהּ בִּגְדָהּ.
 מִיָּהּ הִיא לִנְשָׁה מִיָּהּ לִנְשָׁה מִיָּהּ. מִיָּהּ אֶפְסָה
 5 מִיָּהּ אֶפְסָה מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ
 הַמַּכֵּה לִמְלִיךָ מִיָּהּ. אֶלֶּם הִיא מִיָּהּ מִיָּהּ
 7 לִמְלִיךָ¹ הִיא מִיָּהּ. הַמַּכֵּה מִיָּהּ מִיָּהּ.
 מִיָּהּ מִיָּהּ אֶלֶּם הִיא. אֶלֶּם מִיָּהּ. הַמַּכֵּה
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. אֶפְסָה מִיָּהּ מִיָּהּ
 10 אֶת־הָיָה. הִיא מִיָּהּ, הַמַּכֵּה מִיָּהּ מִיָּהּ.
 מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ: הַמַּכֵּה מִיָּהּ.
 מִיָּהּ מִיָּהּ אֶלֶּם מִיָּהּ. מִיָּהּ לִנְשָׁה
 מִיָּהּ. מִיָּהּ הִיא מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ בִּגְדָהּ: הַמַּכֵּה מִיָּהּ מִיָּהּ.
 15 מִיָּהּ אֶלֶּם לִנְשָׁה אֶלֶּם. הַמַּכֵּה מִיָּהּ:
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ לִנְשָׁה
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ אֶלֶּם לִנְשָׁה. מִיָּהּ לִנְשָׁה
 20 הַמַּכֵּה מִיָּהּ מִיָּהּ.

זֶה הִיא הַמַּכֵּה הַמַּכֵּה אֶלֶּם: מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ אֶלֶּם. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ
 7 הִיא מִיָּהּ² מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ: מִיָּהּ
 25 הִיא. אֶלֶּם מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ.
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ לִנְשָׁה. מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ. מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ

¹ Sic codd.; lege מִיָּהּ(?). — ² S מִיָּהּ.

וְהָיָה. מִלֵּךְ הָיָה הַחֲמִישִׁי מִיְּמֵי מַעֲרָא. גִּזְרָה
 לְהַחֲמִישִׁי מִתְּחִלָּה. הַשְּׂדֵה הַמִּתְּחִלָּה נִפְרָה.
 הַמִּתְּחִלָּה מִדֶּחַ אֶבֶד מַעֲרָא: הַכְּמִישִׁי הָלַח.
 בְּלִמְדָה מִיָּה הַעֲבָדָה בָּהּ בֶּל אִמְכָּר הָיָה
 5 מַעֲרָא. לֵב מִחַ נִשְׁכָּא בְּהַ מִּתְּחִלָּה הַשְּׂדֵה.
 מִיָּה הָיָה הַמִּתְּחִלָּה הַכְּמִישִׁי מִתְּחִלָּה
 פִּשְׁטָה. ¹ מִיָּה ¹ הַכְּמִישִׁי לֵב לִשְׁמִי. כִּי מִיָּה
 הָיָה אֶבֶד מִתְּחִלָּה נִשְׁכָּא מַעֲרָא הַמִּתְּחִלָּה
 מִדֶּחַ. ² אִלָּא ² לֵב אִלָּא הַבֶּל אִמְכָּר הָיָה
 10 הַשְּׂדֵה. מַעֲרָא נִשְׁכָּא מִתְּחִלָּה: לִפְנֵי נִשְׁכָּא
 שְׂדֵה הַכְּמִישִׁי. כִּי מִלֵּךְ. מִתְּחִלָּה פִּשְׁטָה. הָיָה
 נִשְׁכָּא בְּהַ מִּתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה. בֶּל לֵב אִמְכָּר לֵב
 הַמִּתְּחִלָּה נִשְׁכָּא נִשְׁכָּא ³ אִלָּא ³ מִתְּחִלָּה. הַבֶּל ⁴ כִּי
 מִתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה ⁴ כִּי. נִשְׁכָּא נִשְׁכָּא ⁵ מִדֶּחַ
 15 מִתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה. מִתְּחִלָּה אִמְכָּר מִתְּחִלָּה
⁶ אִמְכָּר ⁶. מִיָּה הָיָה הַכְּמִישִׁי מִתְּחִלָּה
 הַמִּתְּחִלָּה מִדֶּחַ מִדֶּחַ אִמְכָּר. הַכְּמִישִׁי מִתְּחִלָּה
 הַמַּעֲרָא פִּשְׁטָה אִלָּא הַכְּמִישִׁי הַכְּמִישִׁי
 חֲלָה פִּשְׁטָה. בֶּל הָיָה חֲבִי אִלָּא אִלָּא
 20 הַכְּמִישִׁי. מִתְּחִלָּה אִלָּא אִמְכָּר, הַכְּמִישִׁי הַכְּמִישִׁי.
 מִיָּה נִשְׁכָּא מִתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה.
 מִיָּה הָיָה הַכְּמִישִׁי מַעֲרָא. אִמְכָּר מִיָּה
 פִּשְׁטָה מַעֲרָא. הַכְּמִישִׁי כִּי ⁷ הַמִּתְּחִלָּה
 מִדֶּחַ. בֶּל אִמְכָּר. הַכְּמִישִׁי חֲלָה חֲלָה
 25 נִשְׁכָּא חֲלָה נִשְׁכָּא חֲלָה מִיָּה. כִּי הָיָה
 מִתְּחִלָּה לִתְּחִלָּה מִדֶּחַ הַכְּמִישִׁי. בֶּל חֲמִישִׁי
 אִמְכָּר לִשְׁמִי לִפְנֵי מִתְּחִלָּה. כִּי חֲמִישִׁי
 מִתְּחִלָּה בֶּל מִתְּחִלָּה הַמִּתְּחִלָּה אִמְכָּר: מִתְּחִלָּה

¹ A הַכְּמִישִׁי. — ² S om. — ³ S ל (sic). — ⁴ Sic codd.;
 lege: מִתְּחִלָּה מִתְּחִלָּה (?). — ⁵ S כִּי. — ⁶ S om.
 — ⁷ S הַמִּתְּחִלָּה.

וּבְעֵצָא. אִנּוּ הַתְּחִיבָא אֲשֵׁיכּא בַּעֲדָאָהּ כְּעֵצָא
הַבַּיִת אֵלַי⁷ הַבְּחִיבָא בַּעֲדָאָהּ. חַד לֹא וְכֵן
לְמִי חַד מִדִּיקָא אֲשֵׁיכּא. מִלֵּי הַבְּחִיבָא
עֲבָדָא: אִנּוּ הַעֲבָדָא בַּעֲדָאָהּ כְּעֵצָא מִדִּיקָא.
אִנּוּ הַעֲבָדָא. חַד מִנֵּי⁷ הַמִּלְלָא² חַד אֵלַי⁷³
הַבְּחִיבָא בַּעֲדָאָהּ מִי אֲחֵי. הִיקָא הַחֲלָלָא
הַבַּיִת הַמִּסְכָּא הַחֲלָלָא. עַד וְכֵן אִנּוּ. חַד
הַעֲבָדָא כְּעֵצָא. חֲלָלָא לֵי מִי פִּנְסָא. לֵיכָא
חַד הַעֲבָדָא: כֵּן, הַעֲבָדָא מִלְּפָנֵיכֶם כֵּן:
כְּעֵצָא הֵן בַּעֲדָאָהּ וְכֵן: לֹא אֵלַי לֵי בֵּי
אִנּוּ אִנּוּ מִלְּלָא. חַד הַחֲלָלָא הֵן כְּכֵן
מִפְּנֵי. מִלֵּי הֵן הַבְּחִיבָא אֲשֵׁיכּא מִדִּיקָא
אֲחֵי. הַחֲלָלָא מִי מִפְּנֵי חַד וְכֵן מִלְּלָא.
חַד הַבְּחִיבָא הֵן מִלְּפָנֵי. חַד עַד
מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי: שִׁיכָא אֲשֵׁיכּא. הַבַּיִת
כֵּן אֲחֵי מִלְּלָא מִבְּחִיבָא הֵן מִלְּפָנֵי.
עַד אִנּוּ הַעֲבָדָא מִלֵּי בַּחֲרִיתָא נַעֲמָא. הַעֲבָדָא
מִנֵּי אֲשֵׁיכּא. מִלֵּי הַמִּלְלָא אֲשֵׁיכּא בַּעֲדָאָהּ.
מִדִּיקָא אֲחֵי. הַמִּלְלָא אֲשֵׁיכּא אֲשֵׁיכּא. חַד.
מִנֵּי הַבְּחִיבָא עֲבָדָא. כֵּן, הַעֲבָדָא בֵּי וְכֵן
הַעֲבָדָא הֵן: הַעֲבָדָא לְלִמְנָא הֵן עֲבָדָא הַעֲבָדָא
הַעֲבָדָא. אִנּוּ הֵן אֲשֵׁיכּא הַעֲבָדָא מִלְּלָא
בַּעֲדָאָהּ. מִדִּיקָא אֲחֵי. הַעֲבָדָא עֲבָדָא מִדִּיקָא
מִלְּלָא. הַעֲבָדָא נַעֲמָא כֵּן אֲשֵׁיכּא הַעֲבָדָא בֵּי
וְכֵן הַעֲבָדָא. הַעֲבָדָא חַד עֲבָדָא. חַד עֲבָדָא
בַּעֲדָאָהּ כְּעֵצָא מִדִּיקָא אֲשֵׁיכּא אֲשֵׁיכּא: אִנּוּ
אֲשֵׁיכּא מִלֵּי עֲבָדָא מִלְּפָנֵי. אֲחֵי הֵן
לֵיכָא חֲסִידָא: הַעֲבָדָא הַחֲלָלָא חֲסִידָא. אִנּוּ
חַד מִלֵּי מִדִּיקָא. חַד עַד מִלֵּי מִדִּיקָא מִלֵּי מִלֵּי

¹ Sic codd. — ² A om. — ³ Sic codd.

והיב כנה אלמא. תאכזא הליהא ::

זעא מדיכא :: למא כלל דנדכצא אנה
דכדחאכא מדיכא נכא מולל מצדע: האנה
האנה: האנה דכא. האנה דכד מדיכא
5 חקל ::

חלל דנה אלמא האלחא דהצדעא דנדכא
אשחא. דכאכא מדיכא דנדכא מדיכא
דכדעא. דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא
דכדעא דנדכא¹. דכדעא מדיכא
10 דכדעא דנדכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
15 דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
20 דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
25 דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא
דכדעא מדיכא. דכדעא מדיכא דנדכא

¹ A דכדעא. — ² A דכדעא. — ³ A om.

לא וזם לך הלאה אל חדרך ולשם לעמוד.
 חלצתה מידהך כלום וחדו עמך חדר
 ללכת. האני נח וכלתך אהבת, נעמך.
 חלצתה דם מלך אביו לרחוק. עמך נא
 5 אף ייחבבך ורחלך⁷ ופגמך¹. והב דם
 נבטך. אבך בך⁷ ופגמך² כלך נבטך
 ונבטך. נעמך אהבה. אף לך נעמך
 ונבטך חלצתה עמך. כח, ונבטך נא נעמך
 נא נא אבך עמך עמך. נבטך
 10 אבך חלצתה לך. נחך ולשם נא ונבטך
 נבטך. בך לך. והב לך נבטך נא נח
 נבטך. בך נח מלך נא אבך⁷ לך³ נח
 נבטך עמך חלצתה. נבטך חלצתה ונח
 נא נא. עמך נבטך לך נבטך. נא נח
 15 נא נא נח לך נח. נבטך נבטך נח
 נבטך נח. אבך לך נח חלצתה
 נבטך. נבטך נח נח נבטך נבטך
 נבטך נח. נח נבטך נח נח נח
 נא נח נח. נח נח נח נח נח
 20 נא נח נח. נח נח נח נח נח
 נח נח. נח נח נח נח נח
 נח נח נח נח נח נח נח
 25 נח נח. נח נח נח נח נח
 נח נח. נח נח נח נח נח
 נח נח.

∴ $K_{\text{with}} K_{\text{with}} \text{ etc}$

¹ A ~~Κατα~~ — ² A om. — ³ S om.

אכלי העבדתיך בך איתיך. ופניך רחמיך.
מ¹ בך בך למעלה בך לך. בך בך.
בך בך בך למעלה למעלה. בך בך
מך בך. לעלה למעלה לך. מך
5 בך בך בך בך בך בך בך.
לך בך בך בך בך בך. איתיך בך,
לך לך⁷ למ². בך בך. בך בך בך
בך בך בך. בך בך בך. בך בך בך
לך בך בך בך בך בך. איתיך לך.
10 בך בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך. בך בך בך בך. בך בך
בך. בך בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך בך בך בך בך. בך בך
בך בך בך בך בך בך בך. בך בך
15 בך בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך. בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך בך בך בך בך. בך בך
20 בך בך בך בך בך בך בך.
לך בך בך בך בך בך בך. איתיך
לך בך בך בך בך בך בך. איתיך
בך בך בך בך בך בך בך. איתיך
בך בך בך בך בך בך בך. איתיך
25 בך בך בך בך בך בך בך.
בך בך בך בך בך בך בך. איתיך
בך בך בך בך בך בך בך. איתיך

¹ S **ج**. — ² A : **ك ك** . **م** , glossa plane e margine introducta. — ³ S add. **ج**. — ⁴ A om. — ⁵ A add. **ك ك** . —

6 S *ጸሐከ.*

לך מן ארץ רבנית. כלל נאמר לה
 מהלך מן רבנית כהנא נבא. ארץ ארץ
 רבנית. כן כהנא. כן מן. עלתה רבנית
 רבנית לרבנית. נאמר מן מן נאמר לרבנית
 5 רבנית. מהלך לרבנית. כלל ארץ נאמר רבנית
 נאמר לרבנית. רבנית לרבנית נאמר כלל מן
 כהנא. מהלך לרבנית. כלל נאמר. נאמר
 לך. ⁷ כלל נאמר רבנית כהנא רבנית
 ארץ. רבנית לרבנית. כלל נאמר: כן ארץ
 10 כלל לרבנית רבנית רבנית. מן ארץ
 רבנית. רבנית כהנא נאמר. כלל לרבנית
 ארץ לרבנית. מהלך רבנית. מהלך רבנית
 רבנית. רבנית. מן רבנית כלל. רבנית
 רבנית. כלל נאמר רבנית. כלל נאמר
 15 רבנית. כלל רבנית. כלל נאמר. כלל
 כלל נאמר. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 20 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 25 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל
 רבנית. כלל נאמר. כלל נאמר. כלל

¹ A om. — ² A om. — ³ A לך.

הדינה אחריו כחם מנה. אבנך דרך חלמה
 אש. ילמה האבך דכעכא לזכא איל לז
 מנה. מ, מנהא בך מנהא. אש מנהא מנהא
 מנה. האשם מנהא מנהא מנהא וזיל ילמה
 5 הכי. האשם דמ, מנהא אש זכא אש¹ האש¹
 המלכא אכיו. מ, כלמה זכא זכא. לה ב
 מנהא בך מנהא. אלא בך מ, מנהא לז
 דכעכא. מנהא מ, וזכא דכל מנה.

זכא דהעכא דכאכא זכא :: לזכא
 10 אחריו כלמך כחם כחם חסא חסא
 כחם כחם כחם אש דכעכא לזכא
 אכיו ::

כח, דמ דמנהא כחם אכעכא מנהא.
 זכא דכחם מנהא כחם מנהא דמנהא
 15 זכא מנהא חסא. מנהא מנהא אש
 מנהא מנהא כחם מנהא. חסא כחם, דכעכא
 זכא זכא מנהא מנהא אכעכא מנהא
 זכא. מנהא מנהא מנהא מנהא זכא.
 זכא אכעכא דכעכא כחם דהעכא:
 20 דכעכא מנהא מנהא. דכעכא מנהא
 מנהא לזכא. כחם זכא מנהא
 מנהא כחם מנהא. אש אש אש
 כחם בך זכא: מנהא מנהא חסא
 מנהא חסא מנהא: מנהא מנהא, כחם.
 25 חכמך דלכ זכא דכעכא דהעכא מנהא
 אש. אבנך מנהא אש דכעכא לזכא
 מנהא. זכא דכעכא דהעכא מנהא
 חסא מנהא. כחם דכעכא מנהא, כחם,
 דכעכא מנהא מנהא. לזכא לזכא

¹ A om.

וְלִבְיָשִׁים כְּשֶׁנִּשְׁחָק⁷ מִכָּלֵל¹ לִי כִּי כִּסֵּף
 לִמְתָּךְ. וְיִשָּׁה אֲשֶׁר־נָשָׂה, בְּיָשִׁים הִלְבֵּדָה. כִּתְּיָהּ
 הַכֶּסֶף וּמִשְׁפָּחָהּ לִשְׁחָקָהּ. לְכֹי חֲפֵזִי לִי לִלְבֵּדָה.
 מִנֶּה הִנֵּה. הַחֲלֹבֶה הַחֲזוֹן עֲלֵיךָ עֲדָה כִּי
 חֲתָנָה. בֶּה חֲתָנִי אֲשֶׁר־נָשָׂה, אֵיךְ הָאֲשֶׁר־נָשָׂה. הִנֵּה
 אֵלֶּךָ חֲתָנִי אֵלֶּךָ בְּלִיטָה נִתְּנָה. מִתְּנִיחָה
 הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ: וְהַשְׁפִּיחָהּ הָאֲשֶׁר־נָשָׂה הַחֲתָנִי
 מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ. מִלֵּךְ הִנֵּה הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ
 הַחֲתָנִי הִנֵּה מִשְׁחָקָהּ. הַחֲתָנִי הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ
 10 קָלָה הַחֲתָנִי הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ: כִּי כִּי הִנֵּה
 יִשָּׁה הַחֲתָנִי הִנֵּה. מִשְׁחָקָהּ חֲתָנִי הִנֵּה הִנֵּה
 מִשְׁחָקָהּ הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ. כִּי כִּי הִנֵּה מִשְׁחָקָהּ
 הַחֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ אֲשֶׁר־נָשָׂה. אֲשֶׁר־נָשָׂה⁷ יִשָּׁה² חֲתָנִי:
 אֲשֶׁר־נָשָׂה⁷ הַחֲתָנִי אֲשֶׁר־נָשָׂה³ מִשְׁחָקָהּ עֲשֵׂה
 15 אֲשֶׁר־נָשָׂה. אֵלֶּךָ מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ. אֲשֶׁר־נָשָׂה אֲשֶׁר־נָשָׂה
 מִשְׁחָקָהּ. מִלֵּךְ הִנֵּה. לְחֲתָנִי אֲשֶׁר־נָשָׂה
 מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ. מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ
 הַחֲתָנִי חֲתָנִי. מִשְׁחָקָהּ מִשְׁחָקָהּ חֲתָנִי.
 מִשְׁחָקָהּ הִנֵּה. הַחֲתָנִי חֲתָנִי מִשְׁחָקָהּ לִי
 20 מִשְׁחָקָהּ חֲתָנִי.

יִשָּׁה הַחֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי:
 לְחֲתָנִי אֲשֶׁר־נָשָׂה חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי: חֲתָנִי חֲתָנִי: חֲתָנִי חֲתָנִי לִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי: מִלֵּךְ חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 25 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי לִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי
 חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי חֲתָנִי

¹ A מִכָּלֵל. — ² S יִשָּׁה. — ³ A הַחֲתָנִי (sic).

7 והצרכא. בה מרא והבצצהא אטחא מן, והבצצהא¹
 האוהבא ביה הילך חל הלבתימה, הכיף אנה
 מרג כממחא. מן, ולא אכיו נילא עלמא: כן,
 רבולות: כפא מרא לנדא רבא רבא רבא
 5 בעאנא. והמחא נילא מ והמחא מהמבא
 האוהמח, מחא. האוהא⁷ רבתימה אכח, המאק
 למח מחא וממחא כח למח למחא והח
 כאמחא עאלא וממחא חלמח. מן, כן
 באמחא⁷ רבתימה³. בה ממחא כן כתימהא רבא
 10 אלמא. ממחא לאמחא מן כתימהא. ומחא
 רבמחא לא נבמחא מרג חלמא. מחא אפ מהמחא
 מהמחא חלמח לנדא. וממחא רבתימה למ
 למחא רבמחא. ובאמחא כמחא עאלמח
 מרג חלמא מן. ולא מחא נבמחא כמחמחא.
 15 האוהא חמחא רבתימה, והמחא מחא חמ
 7 חלמא⁴ כתימהא. חלמא חלמא למ. מהמחא
 אפ מחא מחא מהמחא ממחא חמחא. למ
 מהמחא רבתימה אנה. אכח רמחא אכח חמחא
 חמחא. מחא מחא למ ממחא מחא
 20 למחא ממחא חמחא. כן, האוהמחא,
 כתימהא חמחא מן. מחא⁷ רבתימה⁵ חלמחא
 רבמחא חמחא. מחא וחא רבתימה לנדא.
 באמחא ממחא לנדא חמחא מחא חמחא.
 מחמחא למ⁷ מחא⁶ האוהמח, ממחא למחא
 25 מחמחא. רמחא מחא חמחא. רבתימה⁵ מחא
 חלמא אכח. מחא חמחא האוהמחא חמחא.
 חמחא חמחא חמחא. מחא מחא חמחא חמחא,
 מהמחא ממחא חמחא. מן, כן למחא.

¹ S om. — ² A om. — ³ S רבתימה. — ⁴ A חלמא. —
⁵ S רבתימה. — ⁶ A למחא.

כארבעה. ארבעה חל מן מן, הארבעה
 בלע. מן, חל מן, חל מן, חל מן, חל מן.
 מן, חל מן, חל מן, חל מן, חל מן.
 חל¹ ארבעה חל מן⁷ חל² חל מן
 5 ארבעה. חל מן חל מן חל מן חל מן
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 10 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.

חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 15 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 20 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 25 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.
 חל מן חל מן חל מן חל מן חל מן.

¹ A om. — ² S om. — ³ S om.

אזא חזיא חזקא דמדינא. ב' גלג עמכא
לחלחא דללאא דרביא. חלל מחלחא ללא
דלכא חזקא. אלא כמכא חללחא חזקא. אלא
חזקא חזקא דללחחח. חזקא חזקא למחלחא
5 דחזקא חזקא.

זיא דמחלחחח דללאא חזקא ::
חזקא חזקא חזקא. חזקא חזקא. חזקא
חזקא חזקא חזקא ::

אף דמחלחחח חזקא חזקא חזקא
10 דמחלחחחח. חזקא חזקא. חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא. חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא. חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
15 חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
20 חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
25 חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
30 חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא
חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא חזקא

וַיְהִי כִּשְׁלֹשָׁה יָמִים. וְהָיָה כִּשְׁלֹשָׁה יָמִים
 חַם מְלָאכָה. עַד אֲלֹהֵי חַם. וְהָיָה
 מְלָאכָה. וְעַתָּה הִנֵּה לֹהֵט אֶלְמָה מְלָאכָה. וְהָיָה
 חַם כִּי לֹהֵט מִיָּה. כִּשְׁלֹשָׁה יָמִים. לֹא יִחַם מִיָּה
 אֶלֶף אֵלֶּם. מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. נִמְשָׁךְ עַתָּה הַמֶּלֶךְ.
 5 מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ כִּשְׁלֹשָׁה יָמִים. ¹ אֶלֶם. כִּשְׁלֹשָׁה יָמִים,
 וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 אֶלֶם הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 10 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 15 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 20 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 25 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.
 הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ.

¹ A אֶלֶם. — ² S הַמֶּלֶךְ (sic). — ³ S אֶלֶם. — ⁴ A om.
 — ⁵ S הַמֶּלֶךְ. — ⁶ A הַמֶּלֶךְ.

אנהמס, ¹ אלס שפנה אנהמס. מנא מן מנהמס
 מן. הלך נאך נאכר כונא. אלך ננהמס מנא.
 ננה מן מנא כונא כונא, ננהמס, ננהמס אלך ל
 ננהמס מנא ל. ננהמס כונא כונא ל ננהמס.
 5 ננהמס ננהמס ננהמס ננהמס. ננהמס ננהמס
 מן מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא
 ננהמס ננהמס ננהמס. ננהמס מנא מנא מנא
 מנא. ננהמס ננהמס ננהמס ננהמס. מנא מנא
 10 מנא מנא. ננהמס ננהמס ננהמס ננהמס.
 ננהמס ננהמס ננהמס ננהמס. מנא מנא מנא
 מנא. מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא
 מנא. מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא
 15 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 20 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 25 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.
 מנא מנא מנא מנא. מנא מנא מנא מנא.

¹ A om. — ² S ננהמס. — ³ S ננהמס.

30

האמנם עלמא. ב' מלמא דהכ"ו דהנהא כאלה,
 לבית מלמא: מלמא דכל מלמא פלמא אשחמ
 למא: אל מלמא בלמא מ' דהכ"ו למלמא. מלמא דמ
 האמלמל מלמא דהכ"ו למלמא בלמא: הא
 5 ב' מלמא בלמא. אלמא דהכ"ו בלמא אשחמ מ',
 דלמא. מ' דהכ"ו, אשחמ דהכ"ו. דהכ"ו
 ב' בלמא מלמא אשחמ, בלמא דהכ"ו. מלמא
 דמ. ב' מלמא מלמא למלמא מלמא. ב' מלמא
 דמ. מלמא מלמא⁷ למלמא דלמא. מלמא
 10 דהנהא¹. בלמא דהכ"ו מלמא. האמא האמא דלמא
 בלמא מלמא מלמא ב' דהכ"ו. מלמא מלמא
 אשחמ, האמא אלמא דהכ"ו מלמא אשחמ. מלמא
 אשחמ אלמא למלמא. מלמא האמא אשחמ בלמא.
 15 ו' א' א' דהנהא אשחמ דהנהא. האמא
 15 ו' א' א' ו' א' האמא בלמא. דהנהא, למלמא
 האמא בלמא דהנהא. האמא ב' דהנהא²
 למלמא. דלמא אלמא מלמא למלמא דהנהא
 בלמא. ב' א' א' פלמא אלמא. האמא מלמא
 דהנהא דהנהא. ב' מלמא מ' למלמא.
 20 מ' מלמא מלמא אלמא בלמא דהנהא
 בלמא. מלמא דהנהא מ' למלמא ב' בלמא
 מלמא. ב' בלמא דהנהא מלמא. אלמא דהנהא
 דהנהא אשחמ, מ' דמ. מלמא בלמא. מלמא
 בלמא. מלמא⁷ בלמא ב' מ' . מלמא
 25 אשחמ. ב' דמ בלמא מלמא. מלמא
 מלמא ב' אלמא בלמא. מ' דהנהא דהנהא
 למלמא. דהנהא דהנהא. מלמא בלמא.
 מלמא דהנהא דלמא מלמא. האמא אשחמ

הנהא² S — . למלמא דהנהא מלמא דהנהא A :

¹ S : (sic) בלמא.

[illegible][illegible]

כִּי־יָקָר הַלִּחְיֹתָא שֶׁכָּא עֲבָדְתָּהּ הִמָּלֵךְ קִיבָלָהּ.
וְעַד הֵן. הָאֵבָרָא כִּפְלֵי לֵם לִבְחֹכָה. פֻּלְם לֵם
מַעֲבָדָא מִן הָאֵבָרָה, שֶׁכָּא הִלֵּם בֵּי יוֹדֵי מָא.
הַכְּרִימָה לִּשְׁתֵּיָא. כִּשְׁלֵם הֵן מִכָּאֵל דִּשְׁעֲרָה
חֲלִמְתָּהּ. בֵּי מִשְׁכָּא דִּכְאֵלֵּם שְׁבִי מִן הַשְּׁבִי
הַשְּׁבִי⁷ חֲלִמְתָּהּ² כִּכְלָא וְכִיָּא. פֻּלְם לֵם מִן מַעֲבָדָא

¹ A ᲁᲓᲛᲗ᲏. — ² S ᲕᲗᲕᲗ᲏.

מעא נח זא חל ילדא. מעא דה חל לילדא
 מעא דהא חלדא. ⁷ מעא דהא חלדא. ¹ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ² מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ³ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁴ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁵ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁶ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁷ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁸ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ⁹ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁰ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹¹ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹² מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹³ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁴ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁵ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁶ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁷ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁸ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ¹⁹ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²⁰ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²¹ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²² מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²³ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²⁴ מעא.
 מעא דהא חלדא. מעא דהא חלדא. ²⁵ מעא.

¹ S : מעא דהא חלדא. — ² S om. — ³ Sic codd.; delenda
 puto.

[illegible]

¹ S Kharivata. — ² S Kam.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

¹ Sic codd.; lege **ממ** (?). — ² A: **ממ** **ל** **ממ**. — ³ S om.
— ⁴ S om.

[illegible]

¹ Codd. כזכר. — ² S om. — ³ S : רב רב; forsitan vera lectio sit : רב רב רב.

וְהָיָה שֶׁמֶדֶד חַלֵּה. וְהָיָה שֶׁבִּיחֵהוּ דְאִנָּא
 מִפְּזִיחֵהוּ לְחַיִּים מִדֶּק אֲכָא. אֲבִיחֵהוּ, חַיִּים
 וְהָיָה לְחַיִּים. מִמֶּה אֲנִי דְחַיִּים שֶׁבִּיחֵהוּ.
 וְהָיָה דְחַיִּים לְמַבְדֵּל מִמֶּה לְחַיִּים נֶחֱדָה לְחַיִּים¹
 5 נִמְשָׁא מִנָּה. וְהָיָה חַיִּים דְחַיִּים. אֲבִיחֵהוּ לְחַיִּים.
 וְהָיָה דְבִיחֵהוּ דְאֲשִׁלֵּה חַיִּים. חַיִּים, מִיחֵהוּ לְחַיִּים
 דְחַיִּים. וְהָיָה: כְּמִשְׁמַל אֲבִיחֵהוּ חַיִּים. אֲבִיחֵהוּ
 נִמְשָׁא. חַיִּים אֲלֵה. חַיִּים נִמְשָׁא. וְהָיָה דְחַיִּים
 10 דְחַיִּים דְאֲשִׁלֵּה דְחַיִּים חַיִּים. דְחַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים. חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים. חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 15 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 20 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 25 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים
 חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים חַיִּים

¹ A om. — ² S add. חַיִּים (sic). — ³ A חַיִּים. — ⁴ S om. —
⁵ S om.; A : דְחַיִּים חַיִּים (sic).

האלה אפ מן האלה לנפולא דל פלל.
 אכחא מדיא חלם למ דמדיא דכחל נפולא
 כח דנפולא בן פלל. פלל דן מדיא. מדיא
 דכחל אפ בן מדיא דכחל לנפולא. כח דן
 5 בן מדיא לנפולא. מדיא לנפולא דכחל דל
 דמדיא. אכחל דן דמדיא בן מדיא, חלל.
 דמדיא למדיא דן חלל מדיא מדיא.
 דכחל חלל בן מדיא דכחל אכחל לנפולא
 אכחל מדיא. דן מדיא מדיא ⁷ פלל ¹.
 10 אכחל מדיא לנפולא לנפולא דמדיא. מדיא
 דמדיא מדיא, מדיא מדיא. מדיא דן מדיא. מדיא
 דכחל מדיא חלל, מדיא מדיא מדיא. ² מדיא ⁷ מדיא
 מדיא מדיא. בן מדיא מדיא לנפולא
 חלל מדיא. אכחל מדיא אכחל דכחל
 15 אכחל: מדיא מדיא לנפולא. חלל מדיא
 חלל. מדיא דמדיא מדיא. חלל מדיא
 מדיא. אכחל מדיא מדיא. חלל מדיא.
 מדיא מדיא. אכחל מדיא לנפולא. בן פלל
 מדיא לנפולא פלל. חלל מדיא חלל מדיא
 20 אל. חלל דן חלל מדיא מדיא. מדיא דן
 חלל מדיא מדיא מדיא מדיא. חלל דן חלל
 מדיא מדיא. חלל מדיא מדיא. חלל מדיא
 מדיא מדיא. חלל מדיא מדיא. חלל מדיא
 25 חלל מדיא לנפולא מדיא. חלל מדיא
 דן מדיא מדיא. חלל מדיא לנפולא מדיא. חלל
 מדיא לנפולא מדיא. חלל מדיא מדיא. חלל
 מדיא חלל מדיא אל בן מדיא. חלל מדיא
 מדיא מדיא מדיא מדיא מדיא.

¹ A פלל. — ² Sic codd.; lege חלל (?). — ³ S om.

[illegible]

¹ A κῆρα. — ² S, ἄρα. — ³ A κῆρα. — ⁴ S ἄρα.
— ⁵ A κῆρα. — ⁶ A κῆρα.

וְזוּ כְּמִשְׁלֵם אֶת מִשְׁכָּן אֶת
 הַחֵדָּה הַגְּדוֹלָה לְמִלֵּךְ הַזֶּה. וְהָיָה לְמִ
 הַנֶּחֱמָה, הַחֵדָּה הַגְּדוֹלָה עִנְיָן וְחֵדָּה: הַנֶּחֱמָה
 חֵדָּה אֶת לֵךְ בְּךָ אֶת, מִשְׁכָּן חֵדָּה לְמִשְׁכָּן.
 5 מִשְׁכָּן וְחֵדָּה. מִשְׁכָּן חֵדָּה לְמִשְׁכָּן וְחֵדָּה.
 אֶת חֵדָּה לְמִשְׁכָּן חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 לְמִשְׁכָּן. מִשְׁכָּן חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה. חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 10 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 15 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 20 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 25 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה
 חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה חֵדָּה

¹ A om. — ² Codd. : חֵדָּה חֵדָּה. — ³ S in marg.
 الاقرار.

אָנז דער אַרץ ⁷ כּוֹחַ מַלְאָךְ ¹ דערמאנט זיך:
 וְאֵל אָנז בּוֹיָא: דערמאנט זיך מלך דערמאנט דער
 נאָרדן זיך. מַעַל דער דערמאנט דער דערמאנט.
 וְאֵל דערמאנט דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 5 זיך דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 זיך דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 10 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 15 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. ⁷ דערמאנט ² דערמאנט דערמאנט. דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 20 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 25 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט
 דערמאנט דערמאנט דערמאנט. דערמאנט דערמאנט דערמאנט

¹ A כּוֹחַ מַלְאָךְ. — ² S דערמאנט. — ³ S דערמאנט (sic). — ⁴ S om.
 — ⁵ Legi nequit in S.

וְהָיָה אֲנִיכָא דְּפִשְׁמָא מִכָּא אֲכִימָךְ כִּי לִפְּשָׁא.
 הָיִיתָ פְּחִיכָא דְּעִיכָא דְּחִיכָא. כִּי חַל מִלָּא
 דְּמִנְּמָא חַל מִיָּדָא מְפִשְׁמָא. מִכָּא וְזִם דְּמִנְּמָא
 מִמִּיכָא. הִלָּא דְּחִיכָא פְּחִיכָא מִפְּשָׁא מְפִשְׁמָא.
 אֲכִיכָא דְּמִיכָא אֲכִי. מִיכָא מִכָּא אֲכִי לִי כִּי לִל.
 5 דְּחִיכָא מְפִשְׁמָא ⁷מִכָּא. מִנְּמָא דְּמִיכָא מְפִשְׁמָא ¹
 מְפִשְׁמָא. אֲכִיכָא מִכָּא. הָיִיתָ לִי דְּפִשְׁמָא
 דְּחִיכָא מִלָּא מִמִּיכָּא. עַד כִּי מְפִשְׁמָא חִיכָא
 לִיכָּא. מִיכָּא כִּי דְּמִיכָא חִיכָא לִיכָּא. מִיכָּא כִּי
 10 לִיכָּא חִיכָא לִיכָּא. חִיכָא מִיכָּא דְּמִנְּמָא
 מִלָּא מִיכָּא, אֲכִיכָא. כִּיכָא דְּמִיכָּא לִיכָּא
 דְּמִיכָּא לִיכָּא. מִיכָּא דְּפִשְׁמָא. מִיכָּא דְּמִנְּמָא
 דְּחִיכָא מִיכָּא. אֲכִיכָא דְּמִיכָּא דְּחִיכָא לִי
 מִכָּא.
 15 זִיכָא דְּחִיכָא דְּמִכָּא זִיכָא :: מִכָּא מִיכָּא
 חִיכָא דְּמִיכָּא חִיכָא. הִלָּא מִיכָּא חִיכָא
 חִיכָא אֲכִיכָא לִי. הִלָּא חִיכָא חִיכָא ::
 מִיכָּא זִיכָא חִיכָא מִיכָּא. ⁷חִיכָא ²דְּחִיכָא: מִיכָּא מִיכָּא:
 חִיכָא דְּמִיכָּא לִיכָּא חִיכָא זִיכָא חִיכָא:
 20 ⁷חִיכָא ³מִיכָּא הִלָּא מִיכָּא מִיכָּא מִיכָּא:
⁷מִיכָּא ⁴חִיכָא מִיכָּא מִיכָּא מִיכָּא מִיכָּא
 דְּמִיכָּא: כִּיכָא חִיכָא דְּמִיכָּא לִיכָּא חִיכָא. דְּמִיכָּא
 מִיכָּא מִיכָּא חִיכָא. חִיכָא דְּמִיכָּא: חִיכָא דְּמִיכָּא
 חִיכָא חִיכָא מִיכָּא לִיכָּא חִיכָא. אֲכִיכָא
 25 דְּחִיכָא חִיכָא לִיכָּא דְּמִיכָּא. חִיכָא מִיכָּא
 מִיכָּא חִיכָא. חִיכָא דְּחִיכָא מִיכָּא לִיכָּא חִיכָא.
 מִיכָּא דְּמִיכָּא חִיכָא חִיכָא לִיכָּא. מִיכָּא
 מִיכָּא. מִיכָּא חִיכָא חִיכָא אֲכִיכָא כִּי לִי ⁷

¹ S om.; A מִיכָּא, quod in מִיכָּא correxī. — ² A חִיכָא. — ³ S
 חִיכָא. — ⁴ Sic codd.; lege מִיכָּא(?). — ⁵ A לִיכָּא.

האלהים שם שיהיה היל. האני לאלהים.
 אלהים הן הנהיגו הנהיג. האלהים הן הנהיגו.
 הנהיגו. הנהיגו האלהים הנהיגו, הנהיגו
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו
 5 הנהיגו: האלהים שם. הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו, הנהיגו,
 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 10 הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 15 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו: האלהים
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 20 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 25 הנהיגו. הנהיגו הנהיגו. הנהיגו הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.
 הנהיגו הנהיגו הנהיגו. הנהיגו. הנהיגו.

¹ Sic codd.; lege הנהיג; Ps. LXVI hic recitatur. — ² S om.
 — ³ S הנהיג. — ⁴ S הנהיג.

[illegible]

¹ S om. — ² S om. — ³ A om.

[illegible][illegible]

[illegible]

¹ S add. **ḥṣṣ**. — ² S **ḥṣṣ**. — ³ S om. — ⁴ Sic codd.

בזה כתב. כי קאנטר גב לבית אלמא
 אנטוויקא דפער. דמסמא אנטוויקא
 אכוסר כי לו. אכזי דג מסמא: וזכר כתב
 דמסמא כחז, דמסמא. כל כוסא אנטוויקא.
 5 דגב דפער קאנטר כתב. דלפער נא כתב
 דמסמא אכזי קאנטר דלפער נא כתב⁷ וזכר¹. כל
 מסמא אנטוויקא. אכזי גב כתב כל דמסמא דמסמא
 כתב. כתב למ מסמא⁷ אכזי²: דפער
 אנטוויקא. כתב למ נא, לב דמסמא דמסמא.
 10 דמסמא לאל קאנטר נא דפער אנטוויקא. דמסמא
 דמסמא, אכזי לב דמסמא. דמסמא אנטוויקא. דמסמא
 לאל מסמא נא דפער. לאל קאנטר כל כחז
 נא דמסמא. לאל אנטוויקא אכזי אכזי דל
 נא. אכזי קאנטר דל כחז דמסמא דמסמא.
 15 אכזי כל כתב קאנטר דמסמא. דמסמא כתב
 דמסמא דמסמא דמסמא אכזי דמסמא.
 דמסמא כחז דמסמא דמסמא דמסמא.
 דמסמא דמסמא דמסמא דמסמא.
 20 דמסמא דמסמא דמסמא דמסמא. דמסמא דל נא
 אכזי⁷ דמסמא³ אכזי דמסמא. כתב דמסמא
 לאל דמסמא⁷. דמסמא: כחז דמסמא דמסמא:
 דמסמא גב כתב אכזי חז. אכזי⁷ כחז⁵ חז
 אנטוויקא. דמסמא דמסמא דמסמא דמסמא
 25 דמסמא. אכזי דמסמא דמסמא דמסמא חז
 כחז חז. גב אכזי אכזי למ דמסמא⁷ דמסמא⁶
 דמסמא דמסמא דמסמא דמסמא. אכזי דמסמא
 אנטוויקא, דמסמא דמסמא דמסמא דמסמא.

¹ A om. — ² S om. — ³ S דפער. — ⁴ A om. — ⁵ S כחז. —

⁶ S דמסמא.

מדינא כוכא סכפא: דכי אס דבמא.
 ומא דכי אכזי. כפל דלכ מנפמ דשפי
 גי מוא נאכזי. אללכ כי אפל במא.
 ל וסכ אפי דכפכ אללכ במא אפל
 5 כי. וסכ דמי מוא אכזי דדמא. סכ אכזי
 מדינא בתי. במא למ אפי נפמ דנאכ
 אכזי במא. נאכזי אפי מלכ כפל: מדינא
 נאכזי מדינא כפא. נאכזי אכזי למדינא
 כפא. אכזי דכ מדינא אללכ מדינא אס
 10 אפמא. נאכזי מדינא, מדינא. אכזי
 מדינא וכו' כפא. מדינא מדינא מדינא.
 מדינא נאכזי דאפי כפל מדינא דכי דבמא.
 מדינא, דכי כפל מדינא. מדינא
 נאכזי מדינא כפא. מדינא
 15 דכ מדינא גי בתי. כי דכ בתי
 מדינא נאכזי דאכזי מדינא למדינא
 מדינא. ל אכזי למדינא דאכזי.
 דכ נאכזי למדינא דאכזי. נאכזי
 דאכזי דאכזי למדינא. למדינא
 20 דאכזי דאכזי. למדינא אכזי למדינא.
 דכ אכזי למדינא אכזי למדינא.
 דאכזי נאכזי אכזי. מדינא דכ דכ
 במא מדינא דכ אכזי למדינא. ל
 אכזי דאכזי. כפל דאכזי במא
 25 דכ דכי. ¹ נאכזי למדינא דכי גי
 דאכזי. אללכ נאכזי דכי למדינא.
 מדינא דכ דאכזי מדינא דכי. דכ
 מדינא במא. ל ונאכזי דכ כפל אפי
 דכ מדינא.

ביהא חלחא 'העצמא והעצמא' לחי' נח
 סוהא בארעא. הארץ לחי' ארעא והחב
 בעמא נח. חבא. הנחא החבא
 נח ל' נח. ארעא החבא חבא ל'
 לחא. חבא ל' חבא, חבא חבא.

וְזֶה הַשֵּׁבִיב וְהַכֹּחַ הַזֶּה :: לְחַד
מִשְׁמֵר הַחֵלָּה אֲחִי אֲבֵה הַשֵּׁבִיב כְּפִי
וְהַשֵּׁבִיב: מִשְׁמֵר לֹא אֲחִי. הַחֵד אֲבֵה הַכֹּחַ
מִדֶּק אֲבֵה הַשֵּׁבִיב מִדֶּק מִשְׁמֵר: הַחֵד הַכֹּחַ
אֲבֵה הַשֵּׁבִיב ::

15
 20
 25

¹ Sic codd.; lege : **המבשר והמבשר** (?). — ² A add. : **הכלל**.

[illegible]

¹ A מן המערה. — ² S om. — ³ A כל. — ⁴ A om. — ⁵ Codd. omitt. — ⁶ S add. : ומה שיש להם (sic).

5
 10
 15
 20
 25
 30

¹ S : *ḥabon iṣḥan.*

אנטו ד'טעם קען זיך אלס נאך געבליבן האלטן
 וועלכע. אבער דאס איז נאך אלס. דעריבער
 אדלעכע געבליבן האלטן. לויט וועלכע
 דעריבער. אבער מען וועט אנטווערן. דעריבער
 5 דעריבער. אנטווערן וועט מען דאך זיך אלס
 אנטווערן. דאך וועט דאס דאס דאס דאס
 דעריבער וועט דאס דאס דאס דאס
 דעריבער. אבער דאס דאס דאס דאס.
 מען וועט דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 10 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 15 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 20 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 25 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 30 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.
 דעריבער דאס דאס דאס דאס דאס דאס.

אהב נא לאהלך בליליך ונאמרה
 ונאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 5 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 10 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 15 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 20 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 25 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא
 נאמרה ונאמרה ונאמרה. אלא לא

4 21-6

¹ S : אהב : i. e. אהב(?). — ² A om.

חלמא דהו, כמחא. מנה ע, הווי דיל
 ומחא. מחל, מחא דהו דהו
 דהו לחלמא, מחא. מחא דהו דהו
 לחלמא, מחא. מחא דהו דהו
 5 מחא דהו. מחא דהו דהו דהו
 לחלמא, מחא. מחא דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 10 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 15 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 20 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 25 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו
 דהו. מחא דהו דהו דהו

¹ S מחא (sic). — ² S add. דהו.

אנה. הנהך ברא סתתך נא. כחבבם הנהך
 הנהכחם הנהך הכחחך. הכחחך אנה
 נהך. כח, הכחחך הנהכחך גלה כח
 נהך הכחחך הכחחך. הכחחך כחחך נהך.
 5 חח כחחך הכחחך כח וכה חחחך כחחך.
 הכחחך כחחך למכח כח חח חח חח חח
 כח. לפח נהך נהך כחחך: חח
 הכחחך כח נהך חחחך לא נהך. הכחחך
 כחחך נהך לפחחך. כחחך הכחחך כחחך.
 10 אנה אנה נהך נהך וכה חחחך. חחחך
 כח לא נהך חח. חחחך הכחחך כחחך. הכחחך
 כחחך הכחחך חח כחחך. הכחחך אנה אנה
 הכחחך חחחך חחחך. חחחך חחחך
 למכח. כח חחחך חחחך חחחך חחחך
 15 כחחך. חח חח, חחחך. חחחך חחחך
 חחחך כחחך. כח, חח חח חח חח חח
 כח חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חח. חחחך חח חחחך. חחחך חחחך חחחך
 נהך. חח חח חחחך חחחך חחחך חחחך.
 20 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך חחחך. חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חח חח חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חח חח חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 25 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך. חח חח חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך.
 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 30 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך
 חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך חחחך

נטע אנטומע, מ'זא האנדעט דעם כד'ס. מ'זא
 דעפ'ט'זא נט'ס. ס'זא אדעפ'ט נטע דעפ'ט מ'זא.
 אד'זא ד'זא ד'זא ד'זא ד'זא ד'זא. כ'זא
 ד'זא א'זא ד'זא ד'זא ד'זא ד'זא. 5
 א'זא ד'זא ד'זא. א'זא ד'זא ד'זא. א'זא
 ס'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא ד'זא.
 ד'זא, ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 אד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. אד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. 10
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. 15
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. 20
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. 25
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא
 ד'זא ד'זא ד'זא. ד'זא ד'זא ד'זא.

ממחלם בן מדתא. מרפם השמחא דלכו
 נפישא: כמיתלל מולחא מראש מלם. בה
 למחלחא דמחא בן דמחמחא ממחלם. מרמח
 דם. אחת דמחמחא מלחא ממחמחא למח
 5 כמחא מלחא מרמח. מלחא מרמח למחא.
 מרמחא מלחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא מלחא. למחא מלחא
 מלחא למחא מלחא. ⁷ מלחא ¹ מלחא
 מרמחא. מלחא מלחא מרמחא. מלחא
 10 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 15 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 20 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 25 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.
 מלחא מלחא מרמחא. מלחא מלחא מרמחא.

¹ Sic codd.; lege ממחלם (?). — ² Sic codd.; lege : מרמח (?).

2 חסדא ברוך אה נאמא וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 3 רחל וכלה וכלה וכלה. כלל וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה וכלה וכלה. כלל וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה וכלה וכלה. כלל וכלה¹ וכלה¹
 5 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 10 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 15 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 20 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 25 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹
 רחל וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹ וכלה¹

¹ S וכלה. — ² S om. — ³ A וכלה (sic). — ⁴ Sic codd.;
 lege : וכלה, aut simile quid (?). — ⁵ S add. וכלה.
 — ⁶ Sic codd. — ⁷ S om. — ⁸ S om. — ⁹ S וכלה. — ¹⁰ S
 om. — ¹¹ S om.

חֲרֻכָּהּ בִּהּ וְהַעֲרָאָהּ הַלְלִימָהּ לִמְצִיָּהּ
 בְּחִלְצָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ מִדְּמָהּ בִּהּ בְּהִלָּה
 7 וְהַעֲרָאָהּ¹ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ בִּהּ בְּהִלָּה
 מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ בִּהּ בְּהִלָּה. בִּהּ
 5 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם מִהַרְחֵם בִּהּ וְהַלְלִימָהּ אֲנִימָה.
 מִהַרְחֵם מִהַרְחֵם. בִּהּ לְחִלָּהּ וְהַלְלִימָהּ מִהַרְחֵם
 וְהַעֲרָאָהּ בִּהּ לְחִלָּהּ וְהַלְלִימָהּ. מִהַרְחֵם
 מִהַרְחֵם אֲנִי מִהַרְחֵם. בִּהּ מִהַרְחֵם לִמְצִיָּהּ
 וְהַלְלִימָהּ מִהַרְחֵם. מִהַרְחֵם דִּם. מִהַרְחֵם
 וְהַלְלִימָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. אֲנִי וְהַלְלִימָהּ
 10 אֲנִי. וְהַלְלִימָהּ מִהַרְחֵם. אֲנִי וְהַלְלִימָהּ
 מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 7 לְחִלָּהּ³ אֲנִי מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 מִהַרְחֵם אֲנִי בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ
 15 מִהַרְחֵם⁷ לִי⁴ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ
 מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 20 אֲנִי בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 מִהַרְחֵם וְהַלְלִימָהּ.

וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 25 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ
 וְהַעֲרָאָהּ מִהַרְחֵם. בִּהּ וְהַלְלִימָהּ. בִּהּ

¹ S מִהַרְחֵם. — ² S add. וְהַלְלִימָהּ. — ³ A מִהַרְחֵם. — ⁴ A :
 אֲנִי.

וְהָיָה וְנָתַן הַיְיָ לְךָ בְּלִמְךָ עֲשֵׂתָא
 וְעָמְדָה לְפָנֶיךָ. כִּי, שְׂמִינִי הַיְיָ מִלְּפָנֶיךָ. חַד
 חֲמִשָּׁה מִלִּינִי¹ נִתְּנָה לְךָ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים
 וְאַרְבָּעִים לְךָ מִלְּפָנֶיךָ אֵל אֵל עֲשֵׂתָא
 5 מִלְּפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ. וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים לְפָנֶיךָ.
 כְּעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים לְפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְעֶשְׂרִים. מִלְּפָנֶיךָ. עַד כִּי תֵּת. וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים
 כְּעֶשְׂרִים לְפָנֶיךָ לְפָנֶיךָ וְעֶשְׂרִים. אֵל וְעֶשְׂרִים
 לְפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים עַד כִּי
 10 כְּעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים, לְפָנֶיךָ וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים
 מִלְּפָנֶיךָ. חַד. מִלְּפָנֶיךָ לְפָנֶיךָ. וְעֶשְׂרִים
 אֵל וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים מִלְּפָנֶיךָ כִּי מִלְּפָנֶיךָ
 וְעֶשְׂרִים. אֵל וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים
 וְעֶשְׂרִים מִלְּפָנֶיךָ. כִּי כִּי לְפָנֶיךָ. וְעֶשְׂרִים
 15 וְעֶשְׂרִים. מִלְּפָנֶיךָ אֵל וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים
 וְעֶשְׂרִים. חַד. חַד וְעֶשְׂרִים לְפָנֶיךָ. וְעֶשְׂרִים
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 אֵל וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 20 חַד. וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 25 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.
 וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים. וְעֶשְׂרִים.

¹ A חַד. — ² A : חַד; fortasse legendum : חַד.

נחם נחם אכחא דחלל חלל נחם נחם.
 נחם נחם. נחם נחם. נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם⁷ נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
⁵ נחם² נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
¹⁰ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
¹⁵ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
²⁰ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
⁷ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
²⁵ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
 נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
⁷ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.
⁵ נחם נחם נחם נחם נחם נחם.

¹ S נחם. — ² S נחם. — ³ S נחם. — ⁴ A om. —

⁵ S נחם.

אנה בחלום חתונה. אבדא דפזעלע דהיה
 געזא אנה. ב' זיך לעגא בלויזא חלום
 דמנה מנה פלעטא ליעמנה. אנה דה' אלמא
 ממנה בלויזא מנה בלויזא. ודמא מנה בלויזא. בלויזא
 נפד באקא. בלויזא. בלויזא. בלויזא. בלויזא
 5 מנה בלויזא מנה מנה. ב' זיך¹ דלמ
 פמנה. ב' זיך פלעטא דמנה ליעמנה.
 נפזעלע דפזעלע, מנה. אנה מנה דה' אנה
 אנה ליעמנה. אנה בלויזא. מנה. ליעמנה. ליעמנה
 10 בלויזא. בלויזא מנה אנה. בלויזא נפזעלע
 אנה חלום. אנה דמנה ליעמנה פמנה מנה
 ליעמנה. אנה ב' זיך מנה ב' זיך מנה
 דמנה ליעמנה. בלויזא. ליעמנה. ב' זיך
 נפזעלע חלום, ליעמנה. בלויזא. בלויזא
 15 חלום. בלויזא. אנה. בלויזא מנה דמנה
 דמנה בלויזא מנה מנה. בלויזא. בלויזא
 בלויזא ב' זיך פלעטא. אנה² אנה³ בלויזא
 בלויזא. בלויזא מנה בלויזא מנה בלויזא
 בלויזא מנה. בלויזא אנה ליעמנה. בלויזא
 20 בלויזא מנה מנה. בלויזא. בלויזא
 מנה בלויזא. בלויזא מנה אנה. אנה
 ליעמנה. בלויזא מנה בלויזא מנה בלויזא
 בלויזא⁴ מנה. ב' זיך אנה בלויזא בלויזא
 25 ליעמנה בלויזא בלויזא. אנה מנה בלויזא ליעמנה
 מנה מנה בלויזא⁴ אנה בלויזא. אנה
 אנה מנה אנה ליעמנה.
 זיך בלויזא בלויזא בלויזא :: בלויזא

¹ A add. מנה. — ² A אנה. — ³ S דמנה. — ⁴ S
 דמנה.

אִי אֲנִי מִיָּדָא לְיָדָא כְּמִיָּדָא דְּלִי
 מִיָּדָא. אֲלֵךְ חַיָּה חַיָּה. הַמִּיָּדָא
 דְּלִי אֲנִי מִיָּדָא לְיָדָא כְּמִיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 5 דְּלִי מִיָּדָא כְּמִיָּדָא. הַמִּיָּדָא
 כְּמִיָּדָא לְיָדָא כְּמִיָּדָא דְּלִי
 אֲנִי מִיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 10 דְּלִי מִיָּדָא כְּמִיָּדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 15 דְּלִי מִיָּדָא כְּמִיָּדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 20 דְּלִי מִיָּדָא כְּמִיָּדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 25 דְּלִי מִיָּדָא כְּמִיָּדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא
 לְיָדָא. הַמִּיָּדָא לְיָדָא. הַמִּיָּדָא

¹ S מל. — ² Sic codd.; lege אֲנִי מִיָּדָא (?). — ³ S אבד.

והגזיק. עבד אלמלך מלך. ב' נדב נחלם האדמוני
 והנמאכ מסוף ארץ. האד עבד, כי יקרא
 אדמוני נמאכ. לך נמא. חסום נמאכ נמאכ,
 עלמלך. עבד לאלמלך¹ חלמל¹. נמאכ נמאכ
 עלמלך נמאכ נמאכ. ב' אדמוני לאלמלך. 5
 אלמלך נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ.
 מסמללל אדמוני: האדמוני, הוֹלֵךְ וְיִהְיֶה חֲתָמִים.
 חיוו ונמא האדמוני נמאכ ונמא נמאכ נמאכ
 אדמוני. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ.
 נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ אדמוני. 10
 נמאכ נמאכ² נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ
 נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ. אלמלך
 נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ
 נמאכ. אלמלך נמאכ נמאכ. אלמלך נמאכ
 נמאכ: נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ, 15
 נמאכ נמאכ נמאכ. אדמוני לך. חל נמאכ
 האדמוני נמאכ נמאכ: אדמוני נמאכ נמאכ
 נמאכ³. נמאכ נמאכ. ב' אדמוני נמאכ נמאכ
 נמאכ נמאכ אלמלך. נמאכ נמאכ אלמלך. נמאכ
 נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ⁴ נמאכ⁴ נמאכ 20
 נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ, חל נמאכ. נמאכ
 נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ, נמאכ
 נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ.
 נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ
 נמאכ. נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ. נמאכ נמאכ 25
 נמאכ נמאכ: נמאכ נמאכ נמאכ⁵ נמאכ
 אלמלך נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ נמאכ
 נמאכ: אדמוני נמאכ, נמאכ נמאכ. ב' נמאכ נמאכ

¹ S om. — ² S נמאכ. — ³ S נמאכ. — ⁴ A נמאכ. — ⁵ A נמאכ.

אשׁוּא. אָשׁוּ נָח רַב־אֵשׁוּ ¹מֶקֶד ¹לְמֹה מַחֲלָה
 לְפָנָיו. אֲנִיחֵי מֶקֶד לְמֹה. הַשֵּׁם לְפָנָיו מַחֲלָה
 אֵשׁ בְּ מַחֲלָה. מַחֲלָה אֵשׁ מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה אֵשׁ מַחֲלָה לְפָנָיו. נֶהֱ, מַחֲלָה
 לְפָנָיו אֵשׁ מַחֲלָה. מַחֲלָה אֵשׁ בְּ חַל לְמַחֲלָה ⁵
 מַחֲלָה. אֵשׁ פֶּסֶח מַחֲלָה מַחֲלָה לְפָנָיו
 מַחֲלָה. בְּמַחֲלָה לְפָנָיו. מַחֲלָה נֶהֱ
 מַחֲלָה. אֵשׁ מַחֲלָה. בְּ מַחֲלָה מַחֲלָה
 חַל מַחֲלָה. ⁷שׁוּרֵי ²חַל מַחֲלָה מַחֲלָה
 מֶקֶד חַל מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. חַל ¹⁰
 מַחֲלָה אֵשׁ מַחֲלָה. מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה
 מַחֲלָה. מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 אֵשׁ מַחֲלָה. בְּמַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. בְּ מַחֲלָה מַחֲלָה ¹⁵
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה. בְּ מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה
 לְמַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה אֵשׁ מַחֲלָה מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה ²⁰
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה ²⁵
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה
 מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה מַחֲלָה. מַחֲלָה

¹ A om. — ² A שׁוּרֵי. — ³ S om. — ⁴ חַל אֵשׁ. —

⁵ A נֶה (sic).

על לנ למרא. הנורא מן מן לא איהלם.
 אלה הנחם לנ להחלם איהלם נאיה. איה
 הנ לא נא לנ איהלם חן נחם נא.
 הנורא לא נחם.

5 זא הלהא הנאיהא זיא :: לחא
 הנאיהא חל נחם הנאיהא. הלנ חן
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 10 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 15 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 20 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 25 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.
 חלם חלם חלם. חלם חלם חלם.

¹ S נאיה. — ² S add. (e linea superiore, ut videtur) : חלם.
 חלם.

מתקדמא דאנא מלכא נפמא ממכלא לכלא
 דענא למאיה ביקא. דענא ממא¹ כעמקא
 דיקא דענא כחלה דענא: בך מתא דמא
 לבס. אמא דך מדק מתא כעמקא דמא
 כס. דיקא דענא מדק כל דך דיקא דענא
 למאיה מרא מדענא דאמא, אמא דענא.
 בך אמא דענא דענא בך דענא דענא.
 ממלא דך כלל אמא דענא. כחא דיקא
 דענא דאמא דך דענא. כחא דיקא.
 דענא דענא. אמא דענא דענא.
¹⁰ דענא דענא. אמא דענא דענא.
¹ אמא דאמא² דענא. כחא דיקא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא. כחא
 דיקא דענא דענא דענא דענא. כחא
 דענא. דענא דענא דענא דענא דענא
¹⁵ דענא. א דענא דענא דענא דענא.
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
²⁰ דענא³ דענא דענא דענא דענא.
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
²⁵ דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא
 דענא דענא דענא דענא דענא דענא

¹ S כעמקא. — ² S: כחא דענא. — ³ A דענא. —
⁴ A דענא.

חַר אַחַר כִּוְנָתָהּ: רַבִּים מִן לִיכָא כִּאֲשֶׁר־
 חַרָא לִמָּא מִפְּחִיזָא. מִיָּנָא מִלִּמָּא. וְהַבְּלִי
 חַרָא אֲשֶׁר־הָא רַבִּיכָא. וְהַבְּלִי מִפְּחִיזָא
 לֹא חֲתִיכָא. מִבְּלִי דִּן אִיכָא בְּלִי אֲשֶׁר־
 5 בְּלִי דִּן אֲשֶׁר־חַרָא מִבְּלִי. וְהַבְּלִי אֲשֶׁר־חַרָא
 וְהַבְּלִי חַרָא אֲשֶׁר־חַרָא. וְהַבְּלִי דִּן וְהַבְּלִי
 חַרָא. וְהַבְּלִי חַרָא מִבְּלִי. וְהַבְּלִי
 וְהַבְּלִי חַרָא מִבְּלִי חַרָא חַרָא חַרָא. מִבְּלִי
 חַרָא מִבְּלִי חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא: וְהַבְּלִי
 10 לִמָּא בְּלִי אֲשֶׁר־חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא. חַרָא
 מִיָּנָא וְהַבְּלִי חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 אֲשֶׁר־חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 15 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 20 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 25 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא
 חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא חַרָא

מ: א: — ¹ A מ. — ² S om. — ³ S קאמא, et in marg.: الم: — ⁴ S קאמא.

חסדא. דמזדנן בביזו⁷ סאולטא¹ כאזא
 דמחלכא. סחלל מרא וזיחמס, דמחלכא. למחל
 מזדנן פלחמ אנה. מנה דנן. חבא דמחלכא
 דאזיאלל. אטרא דנן אכזנן. דלמחלכא מרא
 5 אטמחלכא. סחל אנה דלזיח סחלפחלס וזיח.
 סמאק חל חבא לא אלל. בנ מחלכא וטמחלכא
 חלכא דמחלכא חלל חלל. חזק חלכא
 נאחמס. אלל דמחלכא אזא חלל חלל. ⁷ לה
 בנ² זנא למ דמחלכא אטמחלכא. אבנא דאכזנ
 10 למ חל חלל חלל. דמחלכא. דמחלכא דמחלכא
 דמחלכא³ סמחלכא. בנ למ אלל דמחלכא דמחלכא
 דמחלכא אנה אנה חזק חזק. מחלכא סמחלכא
 אנה. חזק דנן אכזנן חלל. דמחלכא למ חזק
 מחלכא. למ מחלכא פלחמ, דמחלכא חלל
 15 אלל אנה למחלכא חלל, נא. חלל חלל, חזק
 סמחלכא. סמחלכא חלל חלל. דמחלכא.
 בנ דנן אנה חלל חלל⁷ דמחלכא⁴ לבחלכא.
 בנ חלל אלל. אנה חלל. חלל חלל דמחלכא
 חלל. חזק חלל אנה. חלל חלל. חלל חלל
 20 אזא דמחלכא. חלל דנן חלל חלל חלל
 חלל חלל חלל חלל. בנ חלל חלל חלל
 חלל חלל. חלל חלל חלל חלל. חלל חלל
 חלל חלל חלל חלל. חלל חלל חלל חלל
 25 חלל חלל חלל חלל. חלל חלל חלל חלל
 חלל חלל חלל חלל. חלל חלל חלל חלל
 חלל חלל חלל חלל. חלל חלל חלל חלל
 חלל חלל חלל חלל. חלל חלל חלל חלל

¹ S : אהלכא. — ² A : לה. — ³ A : כחלכא
 חלל. — ⁴ Erasmus in S.

[illegible]

¹ S om. — ² A *ῥατα*. — ³ A *κετα*. — ⁴ S om.

משהו; איהא דמשהו ב' משהו. משהו ד' משהו
 משהו ב' משהו, איהא. משהו משהו משהו
 משהו. משהו ד' משהו ב' משהו משהו
 משהו משהו ב' משהו משהו. משהו משהו.
 5 משהו ד' משהו ב' משהו משהו משהו.
 איהא ד' משהו משהו ב' משהו. משהו משהו
 משהו משהו ל' משהו משהו. איהא ד' משהו¹
 משהו ב' משהו משהו. משהו משהו.
 משהו משהו איהא משהו. משהו משהו איהא
 10 משהו ב' משהו משהו. משהו משהו.
 איהא ד' משהו משהו. משהו משהו.
 משהו משהו משהו. משהו משהו.
 משהו משהו משהו משהו, ל' משהו.
 משהו משהו משהו משהו, משהו משהו.
 15 משהו משהו משהו משהו, משהו משהו.
 משהו משהו; משהו משהו. משהו משהו
 משהו, משהו. משהו משהו משהו. משהו
 משהו משהו משהו משהו משהו משהו
 משהו. משהו משהו משהו משהו משהו:
 20 משהו משהו משהו. משהו משהו. משהו משהו
 משהו משהו. משהו משהו משהו משהו
 משהו. משהו משהו משהו. משהו משהו
 משהו משהו משהו משהו. משהו משהו.
 25 משהו משהו. משהו משהו. משהו משהו
 משהו משהו משהו משהו. משהו משהו
 משהו משהו. משהו משהו משהו משהו.
 משהו משהו משהו משהו. משהו משהו.
 משהו משהו משהו משהו משהו משהו.

¹ S om.

[illegible]

¹ A in plur. — ² S $\text{gK}\bar{\alpha}$. — ³ A $\mu\alpha\alpha$. — ⁴ S $\text{K}\bar{\alpha}\alpha$. —

5 A om.

מלך מלך⁷ אבד¹ מלך. מ² לל² ל²
 מלך ל². מלך ל² מלך מלך, מלך מלך מלך
 מלך. מלך מלך מלך מלך מלך. מלך
 מלך ללך מלך ללך מלך מלך מלך.
 5 מלך מלך, מלך. מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך³ מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך. מלך מלך: מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך
 10 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 15 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך. מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 20 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 25 מלך מלך: מלך מלך מלך מלך מלך מלך
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.
 מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך מלך.

הַלֵּל מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְכֵן יִהְיֶה.
 לֵךְ לְמַדְבַּח הַבַּיִת אֲנִי.
 זֶה הַיָּמִין הַזֶּה :: אֲנִי, מִן הַיָּמִין
 הַיָּמִין הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה ::
 5 אֲנִי הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 10 הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 15 הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 20 הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 25 הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה
 הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה :: הַזֶּה הַזֶּה

¹ Abhinc rursum exstat cod. S. — ² A אֲנִי. — ³ A
 אֲנִי. — ⁴ A הַזֶּה.

רחלם. כשתא נה חסא אנה: כזך חסמ
 חנה, פזקא אנהם חסמ חסמ: חסמ:
 חנה, כשתא חסמ כשתא: חסמ אנה
 חסמ חנה: חסמ חסמ חסמ חסמ
 5 חסמ חסמ: חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ: חסמ חנה, חסמ חסמ חנה,
 חסמ. חסמ א חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ: חסמ
 חנה חסמ: חסמ חסמ חסמ חסמ.
 10 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 15 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 20 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 25 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 30 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ
 חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ חסמ

אָפּ מ' דעמאָסאָס זענען: מ' דעמאָסאָס
 מ' אַרבעט נעבן. האָבן דאָס זענען ליטא:
 דעמאָסאָס דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס
 זענען: מ' דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס
 5 לטען ליטא: אַרבעט דעמאָסאָס מ' דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס ליטא: דעמאָסאָס
 אַרבעט דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס. דעמאָסאָס
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 10 זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס: ⁷ליטא¹ אַרבעט, לטען אַרבעט
 דעמאָסאָס זענען. דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס
 זענען: לטען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס
 אַרבעט דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 15 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען:
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס. האָבן דעמאָסאָס
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 אַרבעט דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 20 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען:
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס: אַרבעט דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 25 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען:
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.
 דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס זענען דעמאָסאָס.

¹ Sic cod.

בְּתֵלֶךָ הַלְמֶה: מִסִּדֵּק בְּתֵר הַחֲבֹהֶהָ הַנִּמְסִיָּה.
 וְאִם לֹא כִלְמֶה: אֵלֶּה הָאֵל כַּעַד זֶלְזֶה לִּמְסֶה.
 כִּלְזֶה עַד זֶלְזֶה מִדְּעֶה מִסִּדֵּק זֶעֱזֶה חִלְמֶה
 הַמִּנֵּה אֲנִיָּה. כַּעַד נִמְסִיָּהוֹהֶהָ הַחֲמִידִי מִן
 5 מִן: יִפְזֵי לְתֵלֶךָ עֲבִיָּה, מִן עֲמִידֶהָ. כִּסִּי; הָאֵל
 אֲחֵרִי כִתְעֶה עֲבִיָּה, מִן אֲנִיָּה הָאֵל מִן נִכְרֶה:
 מִפְּזֵי הָאֵל מִמֶּהָ מִדֵּק חִלְמֶהוֹהֶהָ, מִדְּעֶהוֹהֶהָ
 הַחֲלִיץ מִן הַנִּיָּה. כִּסִּי; הַזֶּה הַחֲלִיץ: מִן
 אֲנִיָּה הַחֲלִיץ זֶלְזֶה הַחֲמִי: מִמֶּהָ כִּיָּה
 10 מִחֲלִיץ. מִחֲלִיץ זֶלְזֶה הַחֲלִיץ מִחֲלִיץ הַחֲלִיץ
 הַחֲלִיץ. מִסִּדֵּק מִן כַּעַד נִמְסִיָּה: אֲחֵרִי הַן
 זֶלְזֶה אֲנִיָּה הַמִּנֵּה: נִכְרֶה לִּמְסֶה, הַחֲלִיץ
 הַחֲלִיץ הַחֲלִיץ. מִמֶּהָ לִּמְסֶה זֶעֱזֶה מִן
 הַחֲלִיץ. מִן חֲלִיץ. חֲלִיץ לִמְסֶה הַחֲלִיץ
 15 חֲלִיץ. הַחֲלִיץ, אֲנִי לִמְסֶה מִנֵּה: חֲלִיץ הַחֲלִיץ
 חֲלִיץ מִמֶּהָ הַחֲלִיץ הַחֲלִיץ הַחֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ. אֲחֵרִי הַן: חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ אֲנִיָּה לִמְסֶה. הַחֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ: חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ.
 20 מִחֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ: חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ: חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 אֲחֵרִי הַן מִן הַחֲלִיץ חֲלִיץ. כִּסִּי; ¹חֲלִיץ
 25 עַד זֶלְזֶה מִדְּעֶה אֲנִיָּה לִמְסֶה: אֵלֶּה חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ חֲלִיץ: חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ. חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ
 חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ חֲלִיץ

¹ Sic cod.

פֿוֹרְטֵן מִזִּידֵן: לֵאמֹלֵךְ הַפֿוֹרְטֵן נִיטֵט בְּחַס
 בְּמִזְכָּר לִפְתָּח מַעַל לְפִתְּחֵי הַמִּשְׁכָּה
 הַלְּפִתֵּי נִיטֵט: לְבִתָּא דֵּן לְפִתְּחֵי הַמִּשְׁכָּה נִיטֵט
 מִפֿוֹרְטֵן: בְּחַס דֵּן דֵּן לֵאמֹלֵךְ הַפֿוֹרְטֵן
 5 הַלֵּךְ לֵאמֹלֵךְ הַפֿוֹרְטֵן. מִזִּידֵן מִזִּידֵן חֵלֶם,
 בְּיָמֵי הַלֵּל הַלֵּל. מִן הַמִּשְׁכָּה חֵלֶם
 הַמִּזִּידֵן הַמִּזִּידֵן הַמִּזִּידֵן חֵלֶם: בְּיָמֵי
 הַלֵּל נִיטֵט מִזִּידֵן. כֵּן; הַבְּלִיטֵי מִזִּידֵן מִזִּידֵן
 הַמִּזִּידֵן הַמִּזִּידֵן הַלֵּל הַלֵּל. הַלֵּל כֵּן
 10 וְלֵאמֹלֵךְ הַפֿוֹרְטֵן לִיטֵט. מִזִּידֵן לֵאמֹלֵךְ
 בְּמִזְכָּר הַפֿוֹרְטֵן: לְבִתָּא דֵּן: אִיטֵט אִיטֵט הַפֿוֹרְטֵן
 בְּיָמֵי הַלֵּל מִזִּידֵן לֵאמֹלֵךְ הַפֿוֹרְטֵן מִזִּידֵן.
 בְּיָמֵי דֵּן לֵאמֹלֵךְ מִזִּידֵן: דִּילֵךְ הַמִּזִּידֵן
 אִיטֵט. ⁷ מִזִּידֵן דֵּן מִזִּידֵן חֵלֶם: אִיטֵט
 15 בְּמִזְכָּר הַפֿוֹרְטֵן הַמִּזִּידֵן אִיטֵט לֵאמֹלֵךְ
 חֵלֶם חֵלֶם: כֵּן; הַלֵּל לֵאמֹלֵךְ מִזִּידֵן חֵלֶם:
 מִלֵּךְ מִזִּידֵן מִזִּידֵן. כֵּן מִזִּידֵן חֵלֶם: הַלֵּל
 בְּיָמֵי אִיטֵט, אִיטֵט דֵּן: הַלֵּל לֵאמֹלֵךְ
 אִיטֵט הַפֿוֹרְטֵן. מִזִּידֵן דֵּן אִיטֵט כִּי אִיטֵט הַפֿוֹרְטֵן
 20 מִזִּידֵן חֵלֶם נִיטֵט: הַלֵּל הַלֵּל חֵלֶם
 בְּיָמֵי: כֵּן; הַבְּלִיטֵי חֵלֶם, מִזִּידֵן מִזִּידֵן
 הַלֵּל לֵאמֹלֵךְ לֵאמֹלֵךְ: בְּמִזְכָּר הַלֵּל חֵלֶם
 אִיטֵט. הַמִּזִּידֵן חֵלֶם חֵלֶם: חֵלֶם אִיטֵט
 הַמִּזִּידֵן בְּמִזְכָּר לֵאמֹלֵךְ הַמִּזִּידֵן
 25 הַמִּזִּידֵן חֵלֶם: אִיטֵט אִיטֵט מִזִּידֵן חֵלֶם
 מִזִּידֵן חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם: חֵלֶם
 מִלֵּךְ חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 אִיטֵט. מִזִּידֵן חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם
 הַמִּזִּידֵן חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם חֵלֶם: כֵּן; הַמִּזִּידֵן

¹ Sic cod.; lege חֵלֶם (?).

הלא נשאל. והנה נה: ליה כוונת רבנן
 תלמוד, מהו כוונת רבנן: הלא נשאל נה
 מהו רבנן כוונת. אלא כוונת רבנן
 אכר. רבנן חלום כוונת רבנן חלום
 5 מתחילתו נשאל ליה אכר נה. אכר
 נה: מהו רבנן נשאל כוונת רבנן
 כוונת תלמוד, כוונת. כוונת רבנן
 נשאל. חלום מהו רבנן נשאל. כוונת
 תלמוד, נשאל חלום. מהו רבנן
 10 חלום רבנן חלום: כוונת תלמוד, נשאל.
 חלום רבנן חלום רבנן חלום: חלום
 חלום תלמוד, נשאל. חלום רבנן
 חלום תלמוד, נשאל. חלום רבנן
 חלום רבנן חלום חלום חלום חלום
 15 נה: נשאל חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 20 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 25 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 30 חלום חלום חלום חלום חלום חלום
 חלום חלום חלום חלום חלום חלום

[illegible]

זיך אריבער הילדלעך :: אריבער זיך אריבער
 אריבער אריבער אריבער. אריבער אריבער
 אריבער, אריבער אריבער אריבער אריבער אריבער
 אריבער ::

[illegible]

[illegible]

¹ A om. — ² A om.

[illegible]

25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1

¹ S in marg. المشمة. — ² S لك. — ³ S لحمة (sic). —

⁴ S س. — ⁵ S ست.

האמרו הנהא נעבא מנהא לחדא שחיתא דלא
 פיקא. לנא לא נהא מנהא מלך דהחיתא
 מנהא כעלמא כלל מנהא. הלכא דהחיתא
 אנה למ: מ: מהחיתא נה נהא. הלכא לא
 מהעבא דלא חילתא. למ מהעבא חמ
 5 מהעבא. למ נאעא חמ לבא. לנא מהעבא דה
 מהעבא פיקא. האמרו דלא מהעבא נהא דלא
 פיקא. אנהא חיל מנהא. נהא אה מהחיתא.
 אנהא חילא נעבא דהחיתא. נה דהחיתא פיקא
 מ: לא נהא נעא. חמ נעבא אנה חילא מהא
 10 האמרא חמ חילא חילא דהחיתא. חמ למ
 'כחיתא' אנהא. אנהא חילא חילא חילא
 חילא חילא חמ חילא. חילא חילא חמ
 חילא. חילא חילא חילא חילא. חילא חילא
 15 חילא חמ חילא. חילא חילא חילא חילא.
 חילא חילא. חילא חילא חילא חילא חילא
 חמ חילא חמ חילא. אנהא חילא חילא חילא.
 חילא חילא חמ חילא חילא חילא חילא חילא
 20 חמ חילא חילא חילא חילא חילא חילא.
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא.
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 25 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא

¹ S כזכ.

[illegible]

¹ A om. — ² A om. — ³ S om. — ⁴ S (sic).

[illegible]

¹ S דמא. — ² S add. ל. — ³ S נחב. — ⁴ A נחב.
— ⁵ S דמא. — ⁶ S om.

זיך א דאסער טאג: אונזער זיך אונזער
 דאסער טאג דאסער טאג. אונזער טאג
 אונזער טאג אונזער טאג:
 דאסער טאג אונזער טאג דאסער טאג
 5 דאסער טאג. דאסער טאג אונזער טאג אונזער טאג.
 דאסער טאג אונזער טאג אונזער טאג. ¹ אונזער טאג
 אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג.
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג.
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג.
 10 אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג.
 אונזער טאג אונזער טאג, אונזער טאג אונזער טאג.
 אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג. ² אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג
 15 אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. ³ אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג, אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג.
 אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג.
 20 אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג ⁴ אונזער טאג ⁵. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג
 25 אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג
 אונזער טאג. אונזער טאג אונזער טאג אונזער טאג

¹ A אונזער טאג. — ² A אונזער טאג. — ³ A add. אונזער טאג. —
⁴ S אונזער טאג. — ⁵ S אונזער טאג; legendum est fortasse aut:
 אונזער טאג אונזער טאג, aut: אונזער טאג אונזער טאג.

נעצבמא, איזא פארהאם בל. נעצב
 לעצבא נעצבא בל. נעצבא נעצבא.
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 5 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 10 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 15 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 20 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 25 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא
 נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא נעצבא

— רעפערענצא A³. — נעצבא S². — נעצבא S¹.
 נעצבא S⁵. — נעצבא S⁴.

אֲנִי־יְהוָה: עֲלֵיכֶם לְבֹרֵךְ מֶלֶךְ הַיָּם עֲדָכֶם אֱלֹהֵיכֶם.
 כִּי־. הָאֱלֹהִים בְּרַחֲמָיו לְהַמְדָּה הַיָּם־הַזֶּה.
 מִשְׁנֵיכֶם לֹא לְעֲדָכֶם הַשְׁמֵלֶמֶס. עֲדָכֶם הַיָּם־
 הַמִּשְׁמֵלֶמֶס. מִן הַבְּחִינִים מִן הַבְּחִינִים מִשְׁמֵלֶמֶס
 5 בְּ אֲנִי־יְהוָה מִן⁷ בְּחִינָה¹ הַשְׁמֵלֶמֶס כִּי־ הַיָּם־
 הַמִּשְׁמֵלֶמֶס נֶעְרָם בְּחִינָה הַשְׁמֵלֶמֶס. הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה
 נֶעְרָם מִשְׁמֵלֶמֶס⁷ מִן². בְּ עֲדָכֶם הַמִּשְׁמֵלֶמֶס
 בְּרַחֲמָיו לְהַמְדָּה עֲדָכֶם. מִשְׁנֵיכֶם מִן־ מִן־ הַיָּם־
 מִן־. הַיָּם־ הַיָּם־ הַיָּם־. הַיָּם־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה
 10 הַיָּם־. הַיָּם־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה. הַיָּם־ הַיָּם־ לְהַמְדָּה
 הַיָּם־ מִן־ מִן־. כִּי־ מִן־ לְהַמְדָּה מִן־
 הַיָּם־ מִן־. הַיָּם־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה נֶעְרָם מִן־
 הַיָּם־ מִן־ מִן־. הַיָּם־ הַיָּם־. הַיָּם־ הַיָּם־
 15 הַיָּם־ מִן־. הַיָּם־ הַיָּם־. אֲנִי־יְהוָה הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה
 הַיָּם־ כִּי־ מִן־ עֲדָכֶם לְהַמְדָּה מִן־
 הַיָּם־. הַיָּם־ בְּ מִן־ הַיָּם־ הַיָּם־ הַיָּם־
 מִן־ הַיָּם־ נֶעְרָם בְּ מִן־ הַיָּם־. בְּ מִן־
 הַיָּם־ מִן־. הַיָּם־ מִן־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה.
 20 הַיָּם־ הַיָּם־ מִן־ הַיָּם־ הַיָּם־ הַיָּם־. הַיָּם־
 הַיָּם־ מִן־ מִן־. הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה לְהַמְדָּה וְהַיָּם־
 מִן־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה בְּ מִן־ הַיָּם־ מִן־
 בְּ מִן־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה הַיָּם־ הַיָּם־
 25 הַיָּם־. הַיָּם־ מִן־ מִן־ לְהַמְדָּה מִן־
 אֲנִי־יְהוָה מִן־ מִן־ הַיָּם־ אֲנִי־יְהוָה. בְּ מִן־
 מִן־ מִן־. הַיָּם־ מִן־. הַיָּם־ מִן־
 מִן־ מִן־ אֲנִי־יְהוָה. לְהַמְדָּה מִן־

¹ Sic codd.; lege הַיָּם־ אוֹת הַיָּם־ (?). — ² Sic codd.; lege :
 הַיָּם־ (?).

בעבדא נאא אכזבא אכזב. מנא נאא
 מנא: ב' אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא
 לתל: עבד כח נאא נאא. מנא נאא
 כח נאא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 5 אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא אכזבא; אכזבא, אכזבא
 אכזבא; ללל אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא, מנא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 10 אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא: אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא; אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 15 אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 20 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 25 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא
 אכזבא אכזבא אכזבא אכזבא. אכזבא אכזבא

¹ A אכזבא. — ² S om. — ³ Sic codd.; fortasse legendum est
 אכזבא (sc. Lucas et Cleophas). — ⁴ S אכזבא.

ענין. אם כחלום המציאות כי אורח נקמה.
 והוא אומר בחינת עם שחיה באור. והוא
 כחלום השחיה כי כח פניא אה שחיה
 אה שחיה: למה נחמה נחמה: הלוא נחמה.
 5 נחמה ונחמה אהמה נחמה. שחיה אהמה
 שחיה: שחמה נחמה כל אהמה נחמה:
 נחמה נחמה נחמה נחמה. נחמה נחמה. נחמה
 כחלום נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה¹ נחמה נחמה. נחמה נחמה²
 10 אהמה נחמה נחמה: אהמה נחמה נחמה. אהמה
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 15 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 20 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 25 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.
 נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה נחמה.

וְלִיּוֹתָא: רַבִּינָא דְּנִימְסָא אֶלְיָו. וְהִיכָּ
 7 כְּחִלְהִי¹ דְּלִמְחִלָּא. רַבִּינָא כְּחִימָא חִתְמָא
 וְהָא מִרְכָּא. נִמְכָּר דְּשִׁמְכִיָּא: אֲבָרָא דְּלָא כְּחִלְ
 מִלֵּךְ וְהָא לִמְ. וְהָאֵלֶּה, מִרְכָּא שְׁמִיכִימִי נִמְכָּר. אֶלְ
 5 וְהָאֵלֶּה כְּחִימָא דְּלָא וְהָא. מִמָּא וְהָא אֶלְיָוִתָּא.
 מִיִּמְסָא נִימְסָא. וְהָאֵלֶּה כְּחִימָא אֶלְיָוִתָּא. אֲבָרָא
 וְהָא דְּחִימָא חִתְמָא אֶלְיָוִתָּא. מִמִּלֵּךְ מִדְּחִימָא:
 וְהָאֵלֶּה אֶלְיָוִתָּא חִימָא אֶלְיָוִתָּא כְּחִימָא. וְהָא כְּחִי
 מִיִּמְסָא לִי. וְהָא מִיִּמְסָא כְּחִימָא בְּיָו. חִי לִימָא
 10 רַבִּינָא מִרְכָּא⁷ מִרְכָּא² כְּחִימָא חִימָא. אֲבָרָא
 דְּלָא נִימְסָא מִרְכָּא לִימָא. כְּחִי; דְּשִׁמְכִימִי מִיִּמְסָא.
 וְהָאֵלֶּה כְּחִימָא דְּלָא מִרְכָּא חִי וְהָא. מִיִּמְסָא
 נִימְסָא. וְהָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה אֶלְיָוִתָּא נִימְסָא
 לִימְסָא. וְהָאֵלֶּה דְּחִי מִלָּא עַד מִיִּמְסָא מִרְכָּא לִי.
 15 וְהָא נִימְסָא וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא. וְהָאֵלֶּה לִימְסָא אֶלְיָוִתָּא
 חִימָא רַבִּינָא. וְהָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה, כְּחִי. וְהָאֵלֶּה
 וְהָאֵלֶּה דְּשִׁמְכִימִי מִיִּמְסָא נִימְסָא, וְהָאֵלֶּה. מִלֵּךְ
 חִי מִלָּא וְהָאֵלֶּה. מִיִּמְסָא. וְהָאֵלֶּה⁷ וְהָאֵלֶּה³ אֶלְיָוִתָּא
 וְהָאֵלֶּה. מִיִּמְסָא וְהָאֵלֶּה חִי: מִיִּמְסָא חִי
 20 וְהָאֵלֶּה⁷ מִיִּמְסָא⁴. וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא⁷ וְהָאֵלֶּה⁵
 לִימְסָא חִי. חִי מִלָּא וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא
 וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא. וְהָאֵלֶּה אֶלְיָוִתָּא. אֶלְיָוִתָּא
 כְּחִימָא וְהָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה. וְהָאֵלֶּה אֶלְיָוִתָּא נִימְסָא
 חִימָא. אֶלְיָוִתָּא מִיִּמְסָא וְהָאֵלֶּה. וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא
 25 וְהָאֵלֶּה כְּחִימָא חִימָא. מִיִּמְסָא וְהָאֵלֶּה, מִיִּמְסָא
 כִּי וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא: אֶלְיָוִתָּא⁷ וְהָאֵלֶּה כְּחִי
 נִימְסָא, כִּי אֶלְיָוִתָּא נִימְסָא. וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא
 וְהָאֵלֶּה. וְהָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה, מִיִּמְסָא כִּי וְהָאֵלֶּה

¹ Sic codd.; lege חִימָא(?). — ² A om. — ³ Sic codd.; lege :
 לִימְסָא(?). — ⁴ Sic codd.; lege מִיִּמְסָא(?). — ⁵ A וְהָאֵלֶּה.
⁶ A : כִּי וְהָאֵלֶּה מִיִּמְסָא וְהָאֵלֶּה.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

זאק דעכנאלעס: לזא לא ברעם נאכא
דעסכא כארז. מיטא דאזאלא סדעלעס
דער דלמאלא סדעלעס אכא דברעם
דלמאלעס:

25) חב דת חלמנ עפד חמא לחכא נאחמח
העלמ לחלא אילמ דלכ חס אנת. לב לב
נר דלמנ. חב חמא דבדעא דכז⁷ לחמא²
לחנמ. אילמ דנמ חמא נאחז חל נחמא
נמח חל נחמ. עבמ למלמ נחמא. נחמ

¹ S ~~مهلهم~~. — ² Sic codd.; lege ~~مهلهم~~(?).

למעשה כחמשה. אומה העד נחמא מרמא מרמא
 פרמא. מרמא כח מרמא. אלא כח מרמא פרמא כח,
 מעשה מרמא. הארץ רבה נבדלה כח אומא פרמא
 כחמשה מעשה פרמא אומא. כל דה מלפנים,
 5 אומא מעשה: רמא רמא מרמא מרמא. רמא
 רמא רמא מרמא מרמא. רמא מרמא רמא
 כח אומא מעשה רמא רמא רמא מעשה.
 כחמשה, מרמא לרמא מרמא אומא רמא מרמא:
 כחמשה, לרמא מעשה רמא מרמא כח
 10 כחמשה: מרמא אומא מעשה אומא
 רמא. כחמשה רמא מעשה מעשה. כחמשה
 מרמא למרמא כחמשה מרמא מרמא מרמא
 מרמא למרמא רמא. אומא מעשה כחמשה כחמשה
 רמא, רמא. רמא מרמא מעשה רמא לרמא.
 15 רמא מעשה מרמא רמא מעשה כחמשה.
 רמא מעשה כחמשה מרמא מעשה כחמשה
 כחמשה רמא, אומא מעשה מרמא
 מרמא: רמא מעשה כחמשה. כחמשה
 מרמא מרמא כחמשה. רמא מעשה,
 20 כחמשה רמא מרמא כחמשה רמא מעשה.
 רמא חמשה מרמא כחמשה. רמא למרמא
 מעשה רמא כחמשה. מרמא רמא מעשה
 מרמא למרמא. רמא מרמא כחמשה מרמא
 אומא מעשה; מעשה. מרמא מעשה מרמא
 25 רמא¹ רמא¹ רמא רמא כחמשה. רמא רמא רמא
 אומא פרמא רמא כחמשה². מרמא מרמא כחמשה
 מעשה. כחמשה מעשה כחמשה מעשה מעשה
 מעשה. כחמשה רמא מעשה. מעשה
 למרמא מרמא רמא. אומא רמא מעשה

¹ S om. — ² A om.

[illegible]

¹ Sic codd.; lege *ἔτι* (?). — ² S om. — ³ A add. *καὶ*. —

3 A om.

וְהַיְהוּדִים. מִיָּדָה מִזְכֹּרֹת, לְנֵשָׁא. הַאֲפִסָּה בְּכֹחַ
 אֲשֶׁתָּא לְבִי אֲכָא. מִשֵּׁי אֲנִי וְהַלֵּל אֲשֶׁלְּפִשְׁטָא:
 וְהַלְלוּ, אֲשֶׁלְּפִשְׁטָא הַמִּלְלָא הַמִּשְׁכָּא כְּהַלְלוּ: וְכָא
 מִשְׁכָּא כֹחַ אֲשֶׁתָּא. הַבָּה וְהַכָּה הֵנָּה. וְהַלֵּל בְּ
 5 וְהַלְלוּ אֲשֶׁתָּא. וְהַכָּה וְהַכָּה אֲכָא נִשְׁכָּא לְמִשְׁ
 הַלְלוּ אֲכָא אֲנִי. וְהַלְלוּ כֹחַ אֲכָה⁷ אֲכָה¹. הַכָּה
 הַלְלוּ הַמִּשְׁכָּא. הַלְלוּ לְמִשְׁ. הַלְלוּ לְכֹחַ הַלְלוּ
 הַלְלוּ לְמִלְלָא אֲשֶׁלְּפִשְׁטָא. הַלְלוּ מִשְׁ. הַלְלוּ הַלְלוּ
 אֲנִי וְהַכָּה מִשְׁכָּא. הַלְלוּ הַכָּה מִשְׁכָּא. הַלְלוּ
 10 מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה
 הַכָּה בְּכֹחַ מִשְׁ. הַכָּה אֲשֶׁתָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא
 מִשְׁכָּא. הַכָּה אֲכָה הַכָּה הַכָּה מִשְׁכָּא⁷ אֲכָה²
 הַכָּה לְמִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא, הַכָּה הַכָּה הַכָּה
 אֲשֶׁלְּפִשְׁטָא. הַכָּה אֲכָה מִשְׁכָּא⁷ לְמִשְׁ. הַכָּה נִשְׁכָּא
 15 לְמִשְׁ. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא לְכֹחַ אֲכָה⁴ הַכָּה
 הַכָּה אֲכָה מִשְׁכָּא⁷ לְמִשְׁ: הַכָּה מִשְׁכָּא⁵ מִשְׁכָּא
 מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא
 מִשְׁכָּא לְכֹחַ הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא
 מִשְׁכָּא הַכָּה. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא, הַכָּה מִשְׁכָּא
 20 מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא לְמִשְׁ. אֲכָה אֲשֶׁלְּפִשְׁטָא מִשְׁכָּא
 הַכָּה מִשְׁכָּא. אֲכָה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא לְמִשְׁכָּא.
 מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא אֲנִי כְּהַלְלוּ מִשְׁכָּא אֲכָה
 מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא
 25 מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא
 מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא בְּכֹחַ מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא. אֲכָה מִשְׁכָּא
 לְמִשְׁכָּא מִשְׁכָּא מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא. הַכָּה מִשְׁכָּא

¹ S נחב. — ² S פמה. — ³ S om. — ⁴ A add. קמא. —

למה הרגתה... : lege; למה הרגתה... מהל S⁵. מהל(?).

הַיָּהוָה מִשְׁחֵי הַיָּהוָה לְבִי אֶכָּא מִשְׁחֵי לִשְׁמֵי
 אֶלֶּה אֶנְעִי. הַלְּבִי עַד עַתָּה מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי חֵלֶק אֶכָּא מִשְׁחֵי חֵלֶק אֶכָּא מִשְׁחֵי.
 אֶכָּא בְּיָמַי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי. בְּיָמַי בְּיָמַי
 5 הַיָּהוָה מִשְׁחֵי חֵלֶק אֶכָּא מִשְׁחֵי לִשְׁמֵי בְּיָמַי
 מִשְׁחֵי. אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 אֶשְׁחֵי מִשְׁחֵי לִשְׁמֵי. מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי
 אֶשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי. מִשְׁחֵי
 מִשְׁחֵי לִשְׁמֵי חֵלֶק אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 10 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי לִשְׁמֵי חֵלֶק אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 לִשְׁמֵי מִשְׁחֵי. מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי. מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 15 הַיָּהוָה מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי. בְּיָמַי אֶכָּא מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 אֶכָּא לִשְׁמֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 20 הַיָּהוָה מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 25 הַיָּהוָה מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 אֶכָּא מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.
 מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי מִשְׁחֵי.

¹ Legi nequit in S. — ² Legi nequit in S. — ³ S om.

[illegible]

¹ S **حَقَم**. — ² Legi nequit in S. — ³ Legi nequit in S. — ⁴ A om. — ⁵ A **كَلْبَل**.

וזו אהבה, והוא אהבה וזהו, אהבה,
 ולא חסד¹ וזהו אהבה¹ וזהו חסד:
 וזהו אהבה וזהו חסד. למי דהוה אהבה
 אהבה חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
⁵ חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
¹⁰ חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
¹⁵ חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
²⁰ חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
²⁵ חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד
 חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד חסד

¹ S om. — ² S וספיק (sic). — ³ A om. — ⁴ Legi nequit in S.
 — ⁵ Legi nequit in S.

סמך. האשה נח פניו אכל מן המנה
 אשה נאחשה מן המנה. מן, וכהן
 המנה אלא א' מנה אשה. וכהן המנה
 המנה נאחשה מן המנה. כן אשה
 5 המנה נח מנה מנה מנה למנה נאחשה.
 מן אשה. אשה מן אשה המנה
 המנה אשה, מן פניו אשה מן.
 המנה המנה המנה מנה מנה.
 חן אשה המנה מן. ב' מנה
 10 למנה מן המנה המנה המנה המנה
 מן. אשה מן אשה. מן אכל מן פניו
 חן מנה. אלא פניו מן חן. מנה
 מנה מנה, למנה למנה המנה. ב'
 מנה המנה מן המנה המנה. המנה
 15 מנה למן מנה למנה המנה. מן
 המנה ב' אכל פניו. אלא למן¹ המנה
 המנה מנה מנה מנה מנה²: מן
 מנה מנה, המנה המנה מנה
 המנה מנה מנה. למנה המנה
 20 למנה מן מנה. המנה המנה המנה
 המנה מן מן מנה המנה. מנה
 המנה מנה למן מנה המנה.
 מנה אשה. מנה המנה מנה.
 המנה מנה, למנה. וכהן המנה
 25 מנה מנה. המנה מנה מנה. אלא
 המנה מן מנה מן המנה מנה.
 מנה אשה המנה מנה מנה. מנה
 אשה מנה. למן מן המנה המנה
 מנה מנה המנה. אשה המנה

אשה² א' — מנה¹.

[illegible][illegible]

אנעתם דין אחרים דכחמא ¹ דנעכמא ² אדחמ פרטא
כעמא נח, בה מילין ונעממא לחלחמא נח ²⁵
אחילא. דממא מילין לוי זכא ממא דעממא
נח, בה אחרים מילין. דממא זכא אה מילין
דבה דמא אדחמ, אה אממא. ¹ ממא אבוי ממא.
ממא מילין מילין ממא. ממא אממא ³ מילין

¹ S حجة. — ² A Kḥaḥ. — ³ A om.

וְהָיָה לְךָ לְחֵן אֶתְּךָ. פֶּסֶק וְלִי חֶסֶד.
 מִלֵּל הַמִּזְחָה כֵּן לְחֵן לְךָ. בְּהַן בְּךָ וְלֵךְ
 אֶתְּךָ לְךָ הָאֵל, כִּיבֵּן. הַלֵּךְ הַעֲזָב אֶתְּךָ
 אֶתְּךָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ וְלֵךְ וְלֵךְ. פֶּסֶק לְךָ: הָאֵל.
 5 בְּהַן מִלֵּךְ וְלֵךְ מִלֵּךְ בְּךָ חֶסֶד הַלֵּךְ. הַלֵּךְ פֶּסֶק
 הַלֵּךְ הַלֵּךְ הַלֵּךְ וְלֵךְ וְלֵךְ: מִלֵּךְ הַלֵּךְ
 אֶלְךָ בְּךָ אֶתְּךָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. אֶלְךָ אֶתְּךָ
 הַלֵּךְ מִלֵּךְ הָאֵל, כִּיבֵּן. בְּהַן מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 הַלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ מִלֵּךְ. מִלֵּךְ הַלֵּךְ. הָאֵל
 10 כִּיבֵּן מִלֵּךְ מִלֵּךְ לְךָ¹ מִלֵּךְ⁷ הַלֵּךְ²
 מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ הַלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ. אֶתְּךָ מִלֵּךְ הַלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 לְךָ. מִלֵּךְ לְךָ⁷ מִלֵּךְ³ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 15 מִלֵּךְ מִלֵּךְ, מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ לְךָ אֶתְּךָ.
 מִלֵּךְ לְךָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ. פֶּסֶק הַלֵּךְ
 חֶסֶד אֶתְּךָ הַלֵּךְ. אֶתְּךָ הַלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ פֶּסֶק אֶתְּךָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ
 אֶתְּךָ הַלֵּךְ מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ מִלֵּךְ
 20 כִּיבֵּן: בְּהַן מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. בְּהַן
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ הַלֵּךְ. כִּיבֵּן אֶתְּךָ הַלֵּךְ הַלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ כִּיבֵּן חֶסֶד מִלֵּךְ לְךָ
 לְךָ מִלֵּךְ. כִּיבֵּן, הַלֵּךְ מִלֵּךְ לְךָ מִלֵּךְ. אֶלְךָ
 לְךָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 25 מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ בְּהַן⁷ מִלֵּךְ⁴ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. בְּהַן
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ. מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. בְּהַן מִלֵּךְ

¹ A add. מִלֵּךְ. — ² S הַלֵּךְ. — ³ A om. — ⁴ A מִלֵּךְ.

למס. תפילת המלך מרס כחמס. ארץ נגד
 יב. האדמך כמלך לזכרם המלך עתה כמלך
 הארץ הנגד כי אהמלש. ב. ארץ מלך. ארץ
 מלך אהמלש לחמס. חמל. פמל הנ לזכר
 5 חמל. חמל. חמל. חמל. חמל. חמל. חמל. חמל.
 לארץ חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 10 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 15 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 20 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 25 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 30 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.
 חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל חמל.

כח. האכלא מה זעך למעב עבדא חילא דנח
 דלא זעך מהא למ. אלה מהא כעא מהא. מעב
 דאפ זעלד וזעלדא דנלדא. דנעלדא דנח אפ
 מעבדא. אלא לא מעז מהא מהא. מעבא האפ לא
 עבדא חילא דנח דלא נחא מהא דנח מהא. דנעא
 5 דנח האלה כנעא דנעא. האלה, כנעא חילא.
 מעבדא כנעא האלה. האלה אפ אפא חילא
 דנעא לנח. לא זעלדא מהא מעבדא חילא דנח
 אפא חילא. אלא מעבדא חילא דנעא חילא חילא
 10 כנעא חילא. דנעא דנעא דנעא חילא. אפא
 דנעא¹ אפא חילא: דנעא חילא דנח דנח
 דנעא חילא מהא דנח חילא חילא. אפא
 דנעא חילא מהא חילא חילא חילא חילא חילא
 15 דנעא חילא חילא. לא אפא חילא דנח חילא חילא חילא.
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 20 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 25 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא
 חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא חילא

¹ דנעא חילא.

כִּלְיָא. וְכִי שִׁלְיָא בִּינָא מִקָּא כִּי. אִיטְי דִּקָּא
 מִסְרָא כִּלְיָא בִּינָא דִּבְיָא מִקָּא כִּי. נִיב מִקָּא לִי
 לִיבְחָא מִי. חִכָּא כִּינָא נִיבְחָא דִּבְחָא אִוְעִיבְחָא
 מִסְרָא נִאִוְיָבִיג דִּנְעִלְמִימָא. אִיבִי דִּי אִוְיָלְמִיפִי.
 5 דִּבִּי לִי אִוְיָיִל חִלְמָא, כִּינָא עִלְפִיגִי. אִוְיָלְמִי
 כִּלְיָא כִּי רִימָא דִּכְפִּי. כִּינָא דִּלִּי מִי
 7 כִּינָא¹. חִבִּי אִוְיָיִל מִסְרָא כִּינָא דִּכְפִּי
 רִימָא. אִוְיָלְמִי דִּכְפִּי שִׁלְיָא אִוְיָ לִי. רִימָא
 לִי כִּי דִּלְיָא מִקָּא אִוְיָיִל רִימָא כִּינָא:
 10 דִּלְמִיבְחָא, דִּלְמִיבְחָא דִּינָא: כִּינָא דִּלְיָא עִלְפִי.
 בִּי כִּינָא מִקָּא דִּנִּיבִי רִימָא. דִּנִּיבִי אִוְיָ
 מִסְרָא. אִלִּי כִּי לִי רִימָא דִּלְמִי. אִלִּי אִוְיָ
 דִּכְפִּי אִוְיָיִל רִימָא. מִי דִּי נִיבִי עִלְפִי לִי
 בִּי אִוְיָ. רִימָא אִלִּי כִּינָא דִּכְפִּי דִּנִּיבִי רִימָא.
 15 לִי כִּינָא מִקָּא כִּינָא דִּנִּיבִי מִי כִּי אִוְיָיִל
 וְיָלִי. חִיכָּא אִוְיָיִל דִּכְפִּי מִי כִּינָא נִיבִי
 דִּלְמִיבְחָא: נִיבִיבְחָא דִּכְפִּי אִלְקָא כִּינָא.
 חִבִּי מִקָּא אִוְיָיִל אִוְיָיִל דִּנְעִלְמִימָא. חִכָּא מִקָּא
 דִּלִּי כִּינָא אִוְיָ. כִּלְיָא דִּכְפִּי לִי כִּינָא
 20 מִקָּא דִּנִּיבִימָא. כִּלְיָא דִּלְיָא דִּכְפִּי. חִכָּא
 מִסְרָא כִּלְיָא מִקָּא אִוְיָיִל לִי כִּינָא. אִוְיָ
 דִּלְיָא לִי לִי חִיכָּא. חִיכָּא דִּכְפִּי חִיכָּא חִיכָּא
 אִוְיָיִל נִיבִי⁷ חִיכָּא² לִי. חִיכָּא חִיכָּא חִיכָּא
 אִוְיָיִל. מִי דִּי כִּינָא. חִכָּא לִיכָּא חִיכָּא
 25 לִיכָּא חִכָּא כִּי כִּי חִיכָּא. חִכָּא חִיכָּא דִּי
 דִּלִּי מִי חִכָּא חִכָּא לִי אִוְיָיִל, חִכָּא. חִכָּא
 מִי כִּינָא חִיכָּא חִיכָּא, אִיטְי רִימָא חִיכָּא.
 חִכָּא כִּינָא מִקָּא לִי⁷ חִיכָּא³: אִלִּי מִי דִּכְפִּי

לִיכָּא³ S. — חִיכָּא² A. — חִיכָּא¹ A.

[illegible]

¹ S שחב. — ² Legi nequit in S. — ³ Legi nequit in S. —

¹ A Sukikhoos.

נֶחֱמָ אֱלֹהִים, כִּמְסַךְ פְּרִיטָה מִגִּלְגָּל. הַאֲחִישֵׁבֶט
מִמֶּנּוּ הוֹאֵר הַיּוֹלֵף ⁷ הַחֹלֶק הַגָּדוֹל ¹ מִמֶּנּוּ
לִחְדָּם.

וְעַכְשָׁנָה הַאֲזַכְּחֶנּוּ: אֵלֶּיךָ, מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל
5 הַיּוֹלֵף לְאִזְעֵלָה. הַכֹּהֵן וְכֹהֵן הַגָּדוֹל. הַכֹּהֵן
⁷ הַגָּדוֹל ². הַיּוֹלֵף אֵלֶּיךָ אֱלֹהִים, מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף
חֵלֶם, הַיּוֹלֵף. הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף:
אֵלֶּיךָ הַיּוֹלֵף הַיּוֹלֵף הַיּוֹלֵף הַיּוֹלֵף, הַיּוֹלֵף. אֵלֶּיךָ
הַיּוֹלֵף הַיּוֹלֵף לְאִזְעֵלָה. הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל
10 הַיּוֹלֵף הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף לְאִזְעֵלָה. הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
לְאִזְעֵלָה. הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל
15 הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
20 הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
25 הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.
הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל הַיּוֹלֵף מִיָּדְךָ מִגִּלְגָּל.

¹ A : הַחֹלֶק הַגָּדוֹל. — ² S om. — ³ A om.

[illegible]

¹ A ܡܥܡܝܬܐ. — ² S ܡܥܡܝܬܐ. — ³ A ܡܥܡܝܬܐ. — ⁴ S ܡܥܡܝܬܐ.

חַיִּיךָ וְכִסְפֶּךָ נִזְכָּר בְּיָדְךָ. בַּד כִּסְפֶּךָ מִמֶּנּוּ
 אֲנִי־לִי "הַמָּוֶל" הַמָּוֶל כִּסְפֶּךָ. הַמָּוֶל בְּיָדְךָ לִמְלֶכֶת
 אֲנִי־לִי. כִּי־כֵן לִי־כֵן בְּיָדְךָ. אֲנִי־לִי
 הַמָּוֶל כִּסְפֶּךָ לִי־כֵן. הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן
 5 כֵּן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן
 בְּיָדְךָ. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 הַמָּוֶל. אֲנִי־לִי כִסְפֶּךָ בְּיָדְךָ כִּסְפֶּךָ
 נִזְכָּר בְּיָדְךָ. עַם מִמֶּנּוּ לִי־כֵן. מִן
 אֲנִי־לִי. הַמָּוֶל לִי־כֵן. כִּסְפֶּךָ לִי־כֵן.
 10 אֲנִי־לִי. כִּי־כֵן בְּיָדְךָ אֲנִי־לִי. מִן
 הַמָּוֶל אֲנִי־לִי לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. כִּי־כֵן בְּיָדְךָ. מִן
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 15 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 20 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 25 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.
 מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן. מִן הַמָּוֶל לִי־כֵן.

¹ Sic S; A הַמָּוֶל; lege אֲנִי־לִי. — ² Sic codd.; lege אֲנִי־לִי (?). —
³ S om. — ⁴ S אֲנִי־לִי.

[illegible]

¹ A מְדַבֵּר. — ² S add. כִּלְכִּל. — ³ A הִפְסִיד.

דהכ"א. כמלא דהנבא דמא דהכ"א. הא
 ב' אלא, במ"א דפ"א אפ"א אפ"א. הא
 מ"א דמ"א. אלא מ"א דמ"א אפ"א
 דהנב' דאפ"א נבא. כמ"א דמ"א אפ"א
 5 למ"א. נבא למ"א דהנב' דמ"א. מ"א
 דהנב' דהכ"א: למ"א דהנב' דהכ"א:
 דמ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 נבא. מ"א דהנב' דהכ"א, אפ"א נבא.
 דהנב' דהכ"א. אפ"א דהנב' דהכ"א.
 10 דהכ"א אפ"א למ"א. נבא דהנב' דהכ"א.
 דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 אפ"א דהנב' דהכ"א. אפ"א דהנב' דהכ"א.
 15 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 20 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 25 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.
 מ"א דהנב' דהכ"א. מ"א דהנב' דהכ"א.

¹ S om. — ² A לעבא.

שׁוּב כְּבֹהַ אֲכַמְסִי; אֵלֶּךָ שׁוּב כְּמִיּוֹתִי; וְאֶחָד־שׁוּב
כִּי. לֹמֵסִי הִנֵּה וְאֶחָדִי הַלְּבָבִימִי וְהַצִּיּוֹן נִיּוֹתִי. חַל
וְהַשְׁכָּחִי מִדְּבַחֲךָ אֶחָדִי. מִיּוֹתִי, הִנֵּה לְהַשְׁכָּחִי
וְהַשְׁכָּחִי אֶחָדִי כִּי; וְהַיְּדִי וְכִי שׁוּב כְּמִיּוֹתִי.

5 וְעַתָּה הִנֵּה חֲסִי: אֶחָדִי חִי כְּמִיּוֹתִי בִּי
אֲכַמְסִי, כְּלִמָּה אֶם לֹא אֶחָדִי:

וְאֶחָדִי חִי כְּמִיּוֹתִי בְּעִתֵּי שְׁלֵטָתִי מִחֲמַשְׁכָּתִּי.
וְעַתָּה בְּרַחֲלִי עַל אֶחָדִי וְעַל מִלְּחָמָה מִיָּדִי. חַל
וְלֹא אֶחָדִי מִיָּדִי אֶכְרֹם וְעַתָּה מִיָּדִי נִיּוֹתִי. וְעַתָּה
10 וְעַתָּה אֶכְרֹם וְעַתָּה מִיָּדִי לֹא אֶכְרֹם וְעַתָּה. אֵלֶּךָ
כְּמִיּוֹתִי בְּעִתֵּי חִי. כִּי לֹא עִיּוֹתִי. אֶחָדִי
לִי לֹמֵסִי. וְאֶחָדִי, חַל עַל אֶלֶּיךָ מִיָּדִי
לְאֶחָדִי כְּבֹהַ וְעַתָּה. אֲכַמְסִי חַל עַל בְּךָ
בִּי וְעַתָּה אֵלֶּךָ. וְעַתָּה חַל לְאֶחָדִי.

15 וְעַתָּה מִיָּדִי מִיָּדִי. וְעַתָּה חַל חַל חַל. וְעַתָּה
וְעַתָּה חַל. אֵלֶּךָ הִנֵּה מִיָּדִי מִיָּדִי מִיָּדִי
וְעַתָּה חַל מִיָּדִי. מִיָּדִי כִּי אֶלֶּיךָ. בְּךָ עִיּוֹתִי
אֶחָדִי: וְעַתָּה מִיָּדִי מִיָּדִי בְּךָ עִיּוֹתִי מִיָּדִי
מִיָּדִי. מִיָּדִי מִיָּדִי לֹא נִיּוֹתִי אֶחָדִי מִיָּדִי
20 לְאֶחָדִי וְעַתָּה. חַל מִיָּדִי וְעַתָּה מִיָּדִי

חַל בְּךָ מִיָּדִי. מִיָּדִי מִיָּדִי וְעַתָּה חַל.
מִיָּדִי מִיָּדִי בְּךָ עִיּוֹתִי מִיָּדִי. חַל מִיָּדִי
חַל כְּמִיּוֹתִי אֶלֶּיךָ מִיָּדִי כְּבֹהַ וְעַתָּה. כִּי
בְּךָ עִיּוֹתִי אֶחָדִי מִיָּדִי חַל בִּי חַל מִיָּדִי
25 מִיָּדִי. כִּי; וְעַתָּה מִיָּדִי חַל בִּי חַל מִיָּדִי:
מִיָּדִי וְעַתָּה, מִיָּדִי מִיָּדִי חַל, חַל. אֶחָדִי
כִּי לְעַתָּה. אֵלֶּךָ הִנֵּה מִיָּדִי לֹא אֶכְרֹם
וְעַתָּה מִיָּדִי. מִיָּדִי חַל מִיָּדִי חַל חַל. כִּי
אֵלֶּךָ חַל וְעַתָּה חַל מִיָּדִי. מִיָּדִי חַל חַל חַל

מִתְּכָא: מִלֵּם דְּאִלְמָא אֶלְיָא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 אֶנְשָׁא אֹהֲבָא הַלְּמִי דְּלָא לִתְכָּם אֹהֲבָא. אֶנְשָׁא
 מִנֵּם⁷ אֶנְשָׁא¹ 7 מִנֵּם אֶנְשָׁא זִיכָרָא הַלְּמִיכָא²
 דְּאִנְזִיחָא. הַלְּמִי אֶנְשָׁא אֶנְשָׁא מִנֵּם דְּמִיכָא.
 5 הַלְּמִי דְּכָּם מִנֵּם זִיכָרָא מִנֵּם לִיכָא. מִנֵּם
 לִי לִי מִנֵּם. מִנֵּם מִנֵּם, הַלְּמִי דְּלָא נִדָּא אֶנְשָׁא
 אֶנְשָׁא. אֶנְשָׁא לִי אֶנְשָׁא, מִנֵּם אֶנְשָׁא. הַלְּמִיכָא
 מִנֵּם מִנֵּם, אֶנְשָׁא אֶנְשָׁא לִיכָא מִנֵּם מִנֵּם
 מִנֵּם דְּמִיכָא. הַלְּמִיכָא אֶנְשָׁא, לִי אֶנְשָׁא דְּכָּם
 10 אֶנְשָׁא. מִנֵּם דְּמִיכָא הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא מִנֵּם.
 הַלְּמִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם זִיכָרָא מִנֵּם לִיכָא. אֶנְשָׁא.
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא. הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא
 מִנֵּם דְּמִיכָא. הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא. הַלְּמִיכָא
 15 הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא. הַלְּמִיכָא מִנֵּם דְּמִיכָא.
 לִיכָא מִנֵּם, מִנֵּם מִנֵּם. מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא לִי
 מִנֵּם. הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם.
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 20 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 25 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא
 הַלְּמִיכָא מִנֵּם לִיכָא אֶנְשָׁא מִנֵּם. הַלְּמִיכָא

¹ S om. — ² A לִיכָא.

האבא מדין ליהא מוסבא לסבא. הא א מיה
 מהא למ בחבא מילא האבא, אממא.
 דמבבא איהא. האבא דלמא איהא
 איה למ אלמא אממא. האבא מיה דלמא
 5 לבא מיהא אממא. מהא מיהא מיהא מיהא
 מה דלמא למ איהא דמא. אלמא אלמא אממא
 אמ. איהא דמבבא איהא⁷ מה¹ מיהא לממא.
 הלא אממא מהא למא. האבא מיהא מיהא דמיהא.
 איהא מהא מיהא מיהא מיהא אממא. האבא
 10 מהא האבא, מהא מיהא מיהא. מהא מיהא
 מיהא מיהא מהא מיהא אממא, מיהא:
 האבא מיהא האבא מהא מהא. האבא
 עתה מיהא למ מיהא. האבא איהא מהא
 15 מיהא². מהא מיהא: מהא מיהא מיהא.
 מהא אממא מיהא מיהא מיהא. האבא
 למ מיהא מיהא מיהא איהא איהא מיהא.
 האבא מיהא מיהא מיהא³ מהא מיהא.
 20 מיהא⁴ מהא מיהא למא. האבא, למ מיהא
 מיהא מיהא. מהא מהא מיהא מיהא
 דמיהא. למ מיהא מיהא. האבא מיהא
 מהא מיהא מיהא מיהא. האבא מיהא
 25 מיהא מיהא מיהא מיהא. מהא מיהא
 אלמא מיהא מיהא מיהא. מהא מיהא
 מהא מיהא מיהא. איהא מיהא מיהא
 למ מיהא: האבא מיהא מיהא למ מהא

¹ A om. — ² A om. — ³ S add. מיהא. — ⁴ S om. —
⁵ S om. — ⁶ A om. — ⁷ A add. למ.

[illegible]

¹ S om. — ² A كتك. — ³ A in marg. : حمه, فة : م.

מכליל הערכה ראשונה	הנה	מכליל הערכה ראשונה
אלה		ה
זעב		כח
אכ		כא
אש		כל
מחצ		אלמ
מז		מז
אמ		מש
מא		מח
אמח		מח
במ		ל
מח		כח
אמ		מז
ממ		אלמ
כמ		מש
אמ		בז. אלמח
ממ		מש. א
ממ		כל. א
אלמח		אלמח. וחכ
וחכ	משכ חל. כ	זש. ממ
אמ	אש	מח. מש
אלמ	משכ אמ, המש	מח. כל
בז	ממ	כא. ב
וד		מש. ממ
אמ	ל, מחל. חל. מל	מח. כח
אלמ	אמ אמ, המש	מש. א
אלמ	מחמח. אמח	כל. ל
כח	כח כל ¹	מחל
משכ		ל

מש

¹ Quae in medio posita e cod. A desumpta sunt; in cod. S corrupta sunt et confusa.

[illegible]

¹ A om. — ² S : : יהוה אלהינו הוא אחד ויהוה אחד
יהוה אחד ויהוה אחד.

כהן: מלוא המלוא נחמא. מרא דמחיה
 כהן אפילו דמחיה. מלוא המלוא
 לוא המלוא כהן נחמא: נחמא דמחיה
 נחמא דמחיה למחיה דמחיה. דמחיה דמחיה
 5 עתה כהן המלוא אכחש דמחיה למחיה דמחיה
 אל המלוא המלוא המלוא המלוא. המלוא המלוא.
 המלוא המלוא המלוא המלוא. המלוא המלוא
 למחיה המלוא המלוא. המלוא המלוא
 מלוא המלוא המלוא למחיה¹ המלוא המלוא
 10 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 15 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 20 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 25 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא
 1² המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא המלוא

¹ S om. — ² S om.

[illegible]

¹ A om. — ² S om.

[illegible]

¹ A om. — ² S. — ³ A كلفة.

[illegible]

¹ A. add. אמריהם. — ² S om. — ³ A in marg. : והוא
אמר להם כי הנה אני שלח אתכם
בשליח. — ⁴ S m. — ⁵ A : והוא.

אִימָא וְכָא¹ מִזְכָּר לְחַלְתָּא בְּתִיקָא מִמֶּנָּה אֲכִידָה
 מִמֶּנָּה. מִמֶּנָּה פִּי בְּתִיקָא לֹא עֲלֵמָא. מִמֶּנָּה בְּ אִימָא
 לְחַלְתָּא וְכִיבְנִי מִחַלְתָּא מִמֶּנָּה. מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה
 מִמֶּנָּה לְחַלְתָּא בְּ אִימָא בְּ אִימָא לְחַלְתָּא.
 5 עֲבָדָא מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה. מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 חַלְתָּא מִמֶּנָּה לְחַלְתָּא מִמֶּנָּה בְּ אִימָא מִמֶּנָּה
 מִמֶּנָּה. מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה² מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 אֲכִידָה חַלְתָּא מִמֶּנָּה בְּ אִימָא. מִמֶּנָּה
 לְחַלְתָּא מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 10 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 15 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 20 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 לְחַלְתָּא מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.

זִכְרָא מִמֶּנָּה. אֲכִידָה, מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 25 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.
 מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה.

¹ A כִּי; lege אִימָא מִמֶּנָּה. — ² S om. —

³ A om.

אֶתְּחַלֵּץ כִּנְיָא בְּלֵא מִתָּא אֲבָא דִּאֲבִי. הֲלֵא
 אֲשֶׁרִיד אֵל לֵא הֵא חֲזָא דִּאֲבִי בְּ כֵּה
 מִיָּא. בְּ דֵּן אֲוִדְמוּ מִבְּרַח מִבְּרִיא. פִּמֵּה
 אֵל לְהַלְחִידָם, דִּבְרִיָּה כֵּה חֲתָא. מִמְּחָא
 5 אֵל דִּלְחִידָא בְּפִמֵּה מְלִיכָה: אֵל עִם כְּמִיכָה
 בְּלֵא אֶתְחַלֵּץ בְּעִם מִפְּמִם לְבִי כֵּה אֶל
 אֲשֶׁרִיד. אֵל בְּמִיכָה דִּשְׁנִיָּה עֲלִידָא. הֲלֵא
 אֲשֶׁרִיד בְּפִמִּים כֵּה אֲשֶׁרִיד לְבִי בְּרִיא
 לְמִלְחָא. אֲבָא דֵּא ⁷ לֵא ¹ עֲלִידָא מִמֵּה בְּפִמִּים
 10 דִּבְרִיָּה כֵּה חֲתָא. אֲבָא דִּשְׁנִיָּה בְּרִיא אֲבִי
 כֵּה מִמְּחָא דִּשְׁנִיָּה. מִבְּרִיא לֵא אֲשֶׁרִיד עֲלִידָא
 דִּבְרִיָּה כֵּה חֲתָא בְּרִיא דִּאֲשֶׁרִיד, פִּמֵּה
 אֶלְמִיכָא אֲשֶׁרִיד עֲלִידָא לְחֲתָא. מִדֵּא בְּרִיָּה
 מִמֵּה דִּשְׁנִיָּה. בְּרִיא לֵא אֵל לְהַלְחִידָם,
 15 בְּ בְּרִיא דִּשְׁנִיָּה. מִדֵּא אֲשֶׁרִיד אֲשֶׁרִיד לְבִי
 בְּפִמֵּה בְּ מִלְחָא דִּשְׁנִיָּה. אֲבָא דִּלְחִידָא
 בְּרִיָּה מִמְּחָא דִּשְׁנִיָּה בְּרִיָּה מִמֵּה לְמִי
 בְּרִיא אֲשֶׁרִיד מִבְּרִיא מִלְחָא דִּלְמִי. בְּ
 אֲשֶׁרִיד כֵּה אֲבָא מִמֵּה מִמְּחָא דִּשְׁנִיָּה
 20 מִדֵּא אֲשֶׁרִיד מִמְּחָא דִּשְׁנִיָּה בְּרִיא דִּשְׁנִיָּה.
 אֲבָא דִּשְׁנִיָּה מִבְּרִיא, אֵלְמִיכָא. אֲשֶׁרִיד
 דִּלְמִי מִמֵּה מִמְּחָא לְמִיכָה: בְּרִיא אֲבָא
 דִּשְׁנִיָּה עֲלִידָא בְּרִיא אֲשֶׁרִיד מִמְּחָא. מִדֵּא
 אֲבָא מִמֵּה בְּרִיא בְּרִיא מִמֵּה לֵא מִמֵּה בְּ
 25 מִמְּחָא. אֲבָא דֵּן מִמֵּה דִּשְׁנִיָּה, כֵּה בְּרִיא
 בְּרִיא דִּשְׁנִיָּה דֵּן דִּשְׁנִיָּה כֵּה אֲבָא. מִמֵּה
 דִּשְׁנִיָּה וְכֵּה אֲשֶׁרִיד, מִבְּרִיא אֲשֶׁרִיד. בְּרִיא
 אֵל מִמֵּה בְּרִיא מִמֵּה ⁷ מִמֵּה ² דִּלְחִידָם
 דִּלְמִי. בְּרִיא אֲשֶׁרִיד, דִּשְׁנִיָּה מִמֵּה: מִדֵּא

¹ A om. — ² A אֲשֶׁרִיד.

רחמיהם לה בלתי פתחיהם אבניהם יתכן. כִּי־
 אלה הנה עובדי הויה והנהא נהיה ליהיה
 נהיה הנה הלה הנה איה. נהיה הנה
 הנה עבדי לא יתכן למי לעבדיהם.
 5 נהיה מהיה רחמיהם לא ענה כוונתה הפתחיה
 בלתי אשכחיה. אלא מהא נהיה אשכחיה
 יתכן מה מהיה. נהיה אשכחיה אשכחיה.
 נהיה מה הנה אשכחיה. מה מהיה נהיה
 נהיה. נהיה בלתי ענה מה מהיה נהיה
 בלתי אשכחיה: כוונתה בלתי נהיה.
 10 נהיה⁷ נהיה¹ ליהיה כוונתה. הלה נהיה למי הלה
 מהא הנהיה איה איה. אלא הנה בלתי
 מהיה ליהיה כוונתה: לא מהא בלתי
 נהיה הלה מהיה. נהיה הלה הנה
 15 נהיה מהיה. כוונתה מהיה מהיה מהיה
 ומה מהיה ליהיה איה ליהיה. הלה כוונתה
 הנהיה איה הנה אשכחיה איה מהיה מהיה
 נהיה. מה נהיה למי ליהיה הנהיה
 עבדיהם. הנה נהיה⁷ יתכן² מהא איה איה.
 20 הלה מהיה הנהיה הלה הלה. למה לא יתכן
 למי. איה מהיה איה מהיה. נהיה מהיה
 הנהיה הנהיה הנהיה בלתי איה: מה
 נהיה למה הנה ענה כוונתה. ומה מהיה הנה
 נהיה. למה מהא איה מה מהיה עבדיהם
 25 איהמה למי מהא איה. הנה למה³ למי איהמה
 מהיה⁷ מהיה⁴ כִּי־⁵ מהיה איה ליהיה מהיה
 מה מהיה איה. מה, מה מהיה מה מהיה
 איה מהיה. מה לא למה למה מהיה מהיה

— ¹ A הנה. — ² S יתכן. — ³ S הנה. — ⁴ S in sing. —
⁵ A הנה.

אכזשק כי לפי. כי לעבדא דכז, אלק כמ
 כממא מן כפצם טונו עמנו. סהדא כחל
 דלעבדא אכז דאממ, וחסד דכדא כבא
 למ חלה עד נק באדא אלק ספיקא. דכאממא
 כחלום ללכמא כחל דכח. אלק נאכז 5
 להמ מן. אדא עבדא דכז, אלק כזו נולא
 אק דאכז. עבדא דכז, כמא כזו. כי
 כחלם אעלם נולא כחל. סממא אולווי
 כבממא דלכא. כמא חסד כזו סממא
 עבדא חכא. חממא דאממ מרד אק דאכז. 10
 סהדא דמממ, באדא. אבא כחל דכדא.
 מא לי נממא עכבא דממא אכז.
 חאלא דאק באדא כחלם. סהדא לי כחלם
 לכדק עממא דכחלם. לולא נולא חכמא
 נולא חללמא חכמא. למל כי כחל אכז 15
 למ. כממא כחלם מן כדק דאממ.
 חכא חממא דכדא. ¹ כחמא ¹ מן כחלם.
 חכמא דכמל כחלמא דממא. ¹ כחמא
 כממא ² כחל אכז. כי לא כחמא
 דכחלם אכזם דממ כן מרמא. חל פק 20
 חכא נולא אכזם דכחל כן מן דאממ. חל
 כחמא נולא דממא חכא. כחלם כן
 כחמא מרמא. חל אכז דכמל כחלמא
 כחל אכז למ טונו כן מרמא. אלק לפח
 כחמא כממא דלם. מן מן אממ. חכא 25
 אכז עמא דממא עכ. חלם דכדק כן וכא
 חממ, אממ דאכז אכז כחלם דממא
 אכמ, ¹ מא ללחמ, ³ כן ממא. ¹ חכמא ⁴

¹ A מממא. — ² A in plur. — ³ S, חללחמ (sic). — ⁴ S
 חכמא.

[illegible]

אברהם בן. ארץ פורה בשר. ארץ ממשלה
 וכן ארץ לעבד ממשלה וכן כדור.
 וכן הכשרים בחלל שרץ לרץ חלל.
 כח ממשלה וזרע פורח. וכן ארץ כלעז
 5 הנזק להלכה בשר. וזרע ברוחא העלמא
 נפשו וכן הכשרים. אב וזרע
 וזרע, עליו ממשלה וזרע. מן ממשלה
 מן ממשלה ולא ממשלה: ממשלה וזרע
 נזק וזרע. ארץ ממשלה וזרע אברהם
 10 ממשלה וזרע וזרע וזרע וזרע וזרע
 כח ארץ ממשלה וזרע וזרע. וזרע
 וזרע וזרע. מן ארץ ארץ וזרע
 וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 15 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 20 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 25 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.
 וזרע וזרע. וזרע וזרע. וזרע וזרע.

[illegible]

¹ S ൩൨ (sic).

- כחשכא בלשכא. הלכיליך דבבין בלשכא
 כחשכא כחשכא דחשכא למה. הלכא ללכא
 דחשכא אחריו. הלכא כחשכא חשכא דחשכא.
 מה דהי אכא דחשכא דחשכא חשכא. חלכא
 5 דחשכא דחשכא. חשכא דחשכא חשכא
 דחשכא חשכא. דחשכא חשכא חשכא, חשכא
 דחשכא דחשכא חשכא. חשכא חשכא חשכא
 חשכא. חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 10 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא. חשכא
 חשכא חשכא חשכא. חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא.
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 15 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 20 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 25 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא
 חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא חשכא

¹ S : חשכא (sic).

[illegible]

¹ Sic codd.; lege *متك* (?). — ² S sic; A *الف*. — ³ A *الف*.

וּמִיָּדָא. מִיָּדָא דִּיָּדָא אֲנִיָּדָא, דִּיָּדָא.
 הָיָה לָהּ הַיָּדָא דִּיָּדָא אֲנִיָּדָא¹, הָלָלָהּ
 הַיָּדָא. הָיָה לָהּ הַיָּדָא. בִּי כֹחַ הַיָּדָא מִיָּדָא
 יָדָא. הָיָה לָהּ יָדָא אֲנִיָּדָא. מִיָּדָא מִיָּדָא
 5 לָהּ מִיָּדָא הַיָּדָא. הָיָה לָהּ הַיָּדָא אֲנִיָּדָא
 לִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. בִּי כֹחַ הַיָּדָא וְכֹחַ
 הַיָּדָא, לָהּ לָהּ לָהּ לָהּ. הָיָה לָהּ הַיָּדָא
 אֲנִיָּדָא, בִּי כֹחַ הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 10 לָהּ. הַיָּדָא מִיָּדָא אֲנִיָּדָא הַיָּדָא
 מִיָּדָא. הַיָּדָא, הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא.
 אֲנִיָּדָא יָדָא אֲנִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 כֹּחַ הַיָּדָא, וְכֹחַ הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא אֲנִיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא
 15 מִיָּדָא אֲנִיָּדָא, הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא מִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. בִּי
 הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא
 לָהּ לָהּ לָהּ לָהּ. הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא אֲנִיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא, לָהּ
 20 הַיָּדָא הַיָּדָא: מִיָּדָא אֲנִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 אֲנִיָּדָא לָהּ. אֲנִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. בִּי, הַיָּדָא
 וְכֹחַ הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא בִּי הַיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא
 25 אֲנִיָּדָא הַיָּדָא בִּי הַיָּדָא אֲנִיָּדָא לָהּ
 הַיָּדָא. מִיָּדָא אֲנִיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא אֲנִיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא. הַיָּדָא הַיָּדָא
 הַיָּדָא הַיָּדָא הַיָּדָא לָהּ. הַיָּדָא

¹ A om.

[illegible][illegible]

¹ Sic codd.; lege כַּתְּוֹב (?). — ² Sic codd.; lege כַּתְּוֹבָה (?).
— ³ Sic codd.; lege : כַּתְּוֹבָה (?).

[illegible]

¹ Codd. μ (sic). — ² S $\kappa\eta\mu\alpha\varsigma$.

חַיִּים הוֹשֵׁהָ. ¹ וְכִי אֵל כִּשְׁמֵהּ הוֹשֵׁהָ
 וְכִי בְּכֵן חַיִּים הוֹשֵׁהָ בְּכֵן. ¹ מִמֶּנּוּ
 מַעֲלֵלָה עֲשֵׂהָ הוֹשֵׁהָ. וְכִי בְּכֵן חַיִּים
 הוֹשֵׁהָ בְּכֵן. כִּשְׁמֵהּ מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁהָ
 חַיִּים מִמֶּנּוּ כִּשְׁמֵהּ. בְּ כֵן אֵל אִיכָּא
 בְּכֵן מִמֶּנּוּ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁהָ מִמֶּנּוּ:
 מִמֶּנּוּ אֵל הוֹשֵׁהָ הוֹשֵׁהָ הוֹשֵׁהָ מִמֶּנּוּ
 הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ: מִמֶּנּוּ כִּשְׁמֵהּ אֵל
 מִמֶּנּוּ כִּשְׁמֵהּ אִיכָּא הוֹשֵׁהָ מִמֶּנּוּ, הוֹשֵׁהָ
¹⁰ מִמֶּנּוּ ². מִמֶּנּוּ חַיִּים הוֹשֵׁהָ הוֹשֵׁהָ
 הוֹשֵׁהָ חַיִּים הוֹשֵׁהָ: מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁהָ הוֹשֵׁהָ
 אֵל. הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁהָ אֵל, אֵל
 אֵל. הוֹשֵׁהָ אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁהָ
 הוֹשֵׁהָ בְּכֵן הוֹשֵׁהָ. אֵל אֵל הוֹשֵׁהָ הוֹשֵׁהָ
¹⁵ הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ. הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ
 הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ. הוֹשֵׁהָ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ
 הוֹשֵׁהָ אֵל מִמֶּנּוּ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ:

וְכִי הוֹשֵׁהָ: בְּ כֵן מִמֶּנּוּ אֵל חַיִּים
 מִמֶּנּוּ חַיִּים אֵל. הוֹשֵׁהָ מִמֶּנּוּ ¹ חַיִּים
 הוֹשֵׁהָ אֵל, חַיִּים ³: מִמֶּנּוּ אֵל בְּ כֵן
 הוֹשֵׁהָ אֵל, ¹ חַיִּים אֵל, ⁴ בְּ כֵן מִמֶּנּוּ
 חַיִּים אֵל. מִמֶּנּוּ אֵל חַיִּים מִמֶּנּוּ אֵל
 חַיִּים. מִמֶּנּוּ חַיִּים אֵל. חַיִּים אֵל. חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
²⁵ חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים
 חַיִּים. חַיִּים אֵל בְּ כֵן מִמֶּנּוּ חַיִּים

¹ A om. — ² S מִמֶּנּוּ. — ³ S : מִמֶּנּוּ חַיִּים. — ⁴ S om.

[illegible]

¹ S om. — ² S om. — ³ A om.

- מן הלא חזי הלא משה. משה לך הלא
 הפך משה מן משה. משה לך משה
 הפך מן משה. משה משה משה משה
 משה משה. משה משה משה משה
 5 משה. משה משה משה. משה משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה. משה משה משה משה
 משה משה משה משה. משה משה
 10 משה משה. משה משה משה משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה. משה משה משה משה משה. משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 15 משה משה. משה משה משה משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה. משה משה משה משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 20 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 25 משה משה. משה משה משה משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה
 משה משה משה משה משה. משה משה

1 A : — 2 Subaudi משה. — משה משה משה משה משה.

וְהָיָה הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִשְׁמַח בְּעֹלֵת הַשָּׁמֶן וְהָיָה
 לְהַעֲרִיף אֶת הַשָּׁמֶן בְּהָרֵץ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 אֶת הַשָּׁמֶן לִפְנֵי הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 אֶת הַשָּׁמֶן מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 5 לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 לְהַעֲרִיף. וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 10 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 לְהַעֲרִיף. וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 15 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 לְהַעֲרִיף. וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 20 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 לְהַעֲרִיף. וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 25 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 לְהַעֲרִיף. וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף
 וְהָיָה לְהַעֲרִיף מִן הַיְיָ וְהָיָה לְהַעֲרִיף

¹ S om. — ² Sic codd.; lege ^(?) ³ S ⁴ S ⁵ S

[illegible]

¹ S Khuz. — ² S Gen.

מ: לחא בר מלכא נה מברא ארזא מברא.
 הלכא ארזא למ מו ראחא, ונא. הלכא
 מנא מברא מברא מברא ארזא אר
 1. סמא.

5 א: לחא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא. הלכא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא.
 1: מו מברא מברא מברא מברא.
 מברא מברא מברא מברא.

מברא מברא.

10

מברא. מברא מברא מברא מברא.

מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא [sic] לו. מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא
 15 מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא

1 S add. : מברא מברא מברא. — 2 S add. : מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 3 Huius tractatus capita sic habentur in cod. A :
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא
 מברא מברא מברא מברא מברא מברא מברא

ב: לזכר לך שנתת בזהך מצותך בזהך
 1 כלל המצות.

ג: לזכר כעך הכתוב לך אזהר בעצמך
 מיד אזהר נאך בזהך: אלא בעל מוסר.
 5 הלכך לך מזה מזה והזהר נאך בזהך
 ככאזל העבד.

ד: לזכר נאך לזכר כתוב העבד המעבד
 הנאך עלך לזהך. האזהר עלך המעבד
 אה מהלך: עלך מאזהר האזהר:

והב מאזהר העבד:

10

זא: לזכר בך מזה כעך בך: נאך
 לבד לזכר כעך המעבד.

ח: לזכר פמה הכעך והזהר העבד
 מזהך הכעך אזהר בזהך המעבד:
 15 הכעך הפללך נאך מעבד הזהר מצותך
 בזהך 7 הזהר 3 חלום מעבד כעך הכעך
 בזהך לזכר.

ט: לזכר מזה עבדך אזהר חלום
 לזה בזה. חלום פמה הכעך נאך נאך
 20 וכ נאך בזה לזה בזה 7 כעך 4. הכעך
 עבד מזה הכעך.

י: לזכר אזהר נאך כעך נאך בך
 מזה הכעך. חלום הזהר פמה הכעך בזה
 נאך.

יא: מזה בך מזה אזהר נאך
 25 המעבד המעבד: לך מזה 7 נאך וכ בזהך

1 S : אזהר לך נאך עלך. — 2 S add. המעבד. —
 3 B.O. אזהר. — 4 S B.O. om.

וְלֹא חָלַם: חָלַם¹: שָׁרָף וְהָבָה לְהַרְבֵּה
הַלְוֵהָ.

ז: לְהָא מִמֶּנּוּ הַיּוֹד מִמֶּנּוּ אֲנִי². הַלְוֵהָ מִמֶּנּוּ
אֲנִי הַיּוֹד מִמֶּנּוּ הַיּוֹד. הַיּוֹד וְהָבָה לְהַרְבֵּה
בִּי יוֹד לְהָא וְהָא הַיּוֹד. הַלְוֵהָ הַיּוֹד⁵
מִמֶּנּוּ אֲנִי.

ח: לְהָא מִמֶּנּוּ הַיּוֹד³ אֲנִי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ.
הַלְוֵהָ מִמֶּנּוּ.

ט: לְהָא מִמֶּנּוּ אֲנִי מִמֶּנּוּ הַיּוֹד מִמֶּנּוּ
הַיּוֹד מִמֶּנּוּ. הַיּוֹד אֲנִי הַיּוֹד מִמֶּנּוּ הַיּוֹד.¹⁰
⁷ בִּי עַם מִמֶּנּוּ הַיּוֹד אֲנִי הַיּוֹד⁴.

י: לְהָא מִמֶּנּוּ הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. הַיּוֹד
מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ.

יא: לְהָא מִמֶּנּוּ אֲנִי מִמֶּנּוּ הַיּוֹד מִמֶּנּוּ
מִמֶּנּוּ⁵. הַיּוֹד מִמֶּנּוּ הַיּוֹד. הַיּוֹד¹⁵
לְהָא מִמֶּנּוּ הַיּוֹד מִמֶּנּוּ לְהָא.

יב: לְהָא מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ אֲנִי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ
מִמֶּנּוּ הַיּוֹד. הַיּוֹד מִמֶּנּוּ, הַיּוֹד מִמֶּנּוּ הַיּוֹד
מִמֶּנּוּ: הַיּוֹד. הַיּוֹד לְהָא מִמֶּנּוּ לְהָא הַיּוֹד
מִמֶּנּוּ. הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ¹⁰.

יג: לְהָא אֲנִי הַיּוֹד מִמֶּנּוּ: הַיּוֹד מִמֶּנּוּ.
הַיּוֹד לְהָא אֲנִי לְהָא מִמֶּנּוּ. הַיּוֹד
אֲנִי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ.
הַיּוֹד אֲנִי הַיּוֹד מִמֶּנּוּ: הַיּוֹד הַיּוֹד.
הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ²⁵.

יד: לְהָא מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ אֲנִי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ
מִמֶּנּוּ: הַיּוֹד. הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ⁷ הַיּוֹד⁶.
הַיּוֹד מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ לְהָא אֲנִי.

¹ B.O. add. הַיּוֹד. — ² S add.: הַיּוֹד מִמֶּנּוּ. —

³ S add.: הַיּוֹד מִמֶּנּוּ. — ⁴ B.O. om. — ⁵ S add. הַיּוֹד.

— ⁶ Sic SA; B.O. הַיּוֹד.

ב: וְכַךְ תִּפְקַח מִיָּדָא חֲתָנָא דְּלִבָּא. וְלִבָּא
נִסְכָּא דְּחִבְיָא מִדְּחִבְיָא חֲתָנָא דְּלִבָּא
חֲתָנָא דְּחִבְיָא.

ג: לִבָּא דְּחִבְיָא תִּפְקַח מִיָּדָא חֲתָנָא
5 דְּחִבְיָא. מִלֵּב דְּחִבְיָא חֲתָנָא דְּחִבְיָא.
וְכַךְ אֵין חֲתָנָא דְּחִבְיָא: דְּחִבְיָא חֲתָנָא
דְּחִבְיָא¹. וְלִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא
דְּחִבְיָא חֲתָנָא דְּחִבְיָא: מִלֵּב דְּחִבְיָא [חֲתָנָא]
7 דְּחִבְיָא דְּחִבְיָא²: חֲתָנָא דְּחִבְיָא דְּחִבְיָא.

ד: וְכַךְ תִּפְקַח מִיָּדָא חֲתָנָא דְּחִבְיָא
10 חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא. וְלִבָּא דְּחִבְיָא
חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא
חֲתָנָא. וְלִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא דְּחִבְיָא
חֲתָנָא דְּחִבְיָא: חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא.
15 וְכַךְ לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא
חֲתָנָא דְּחִבְיָא. וְלִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא
חֲתָנָא. וְלִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא
חֲתָנָא דְּחִבְיָא.

ה: לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא³ חֲתָנָא. חֲתָנָא
20 דְּחִבְיָא⁴ חֲתָנָא. חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא
חֲתָנָא.

ו: לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא.
ז: לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא.
ח: לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא. וְלִבָּא
25 חֲתָנָא דְּחִבְיָא⁵ חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא
חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא.

ז: לִבָּא דְּחִבְיָא חֲתָנָא חֲתָנָא חֲתָנָא
חֲתָנָא חֲתָנָא⁶ חֲתָנָא. חֲתָנָא דְּחִבְיָא:

¹ S add. : חֲתָנָא דְּחִבְיָא חֲתָנָא. — ² S : חֲתָנָא דְּחִבְיָא. — ³ S add. : חֲתָנָא. — ⁴ S add. : חֲתָנָא. — ⁵ S add. : חֲתָנָא חֲתָנָא (sic). — ⁶ S add. : חֲתָנָא חֲתָנָא.

- א: וְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא לִי
בְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא.
- ב: לְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא. חֲכָא מַחְשָׁבָא. חֲכָא מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
- 5 ג: לְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא. מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא לְכָא.
ד: לְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא ¹ מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא לְכָא.
10 חֲכָא מַחְשָׁבָא לְכָא חֲכָא. מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא
מַחְשָׁבָא ².
- ו: לְכָא חֲכָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא וּמַחְשָׁבָא.
- ז: לְכָא חֲכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא.
15 אֲמַחְשָׁבָא לְכָא חֲכָא: מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא לְכָא.
חֲכָא.
- ח: לְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
20 מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא אֲמַחְשָׁבָא: מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
- ט: לְכָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא לְכָא.
25 מַחְשָׁבָא. מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא, מַחְשָׁבָא לְכָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא ³ מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא.

¹ B.O. add. : אֲמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא. — ² B.O. add. : מַחְשָׁבָא.
מַחְשָׁבָא מַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא דְּמַחְשָׁבָא. — ³ B.O.
add. : מַחְשָׁבָא.

בצור, והצדעה נחמס לא אכזי. הוהב אה
המק אכזי. הצעה נחמס אכזי אכזי הוהב
אכזי. הצעה.

נ: נחמס, אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
5 להצעה, אכזי. נחמס אכזי. הוהב
הוהב. אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי.

ז: נחמס. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הוהב. אכזי. הוהב אכזי. הוהב
10 הצעה נחמס אכזי. הוהב.

,: נחמס, אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב.

ב: נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
15 אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב.

ז: נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
20 אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב.

נ: נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב.

נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
25 אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב.

נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב.

נחמס אכזי. הצעה נחמס אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב
הצעה נחמס אכזי. הוהב אכזי. הוהב.

¹ S: אכזי אכזי אכזי. — ² S add. אכזי.

ב: אבא, מוהי עבדא דגליבא נכאא נכא
נכא נכא :: אלך נכא נכא ::

והב נכא נכא ::

א: א: לנא נכא נכא לנא נכא
לנא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא.

ב: לנא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא. לנא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא.

ג: לנא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא.
לנא נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא.

ד: נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא.

ה: לנא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא.

ו: נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא
נכא נכא נכא נכא נכא נכא נכא.

¹ S add. : נכא נכא.

ו: אנה, מקא שפכ'ם דנאמ'ם חכאמ'ם וכו':
האנה, מקא מלמ'ם. חכאמ'ם אנהל'ם דנאמ'ם
חנאמ'ם חסד'ם דנאמ'ם חנאמ'ם.

ו: אנה, מקא שפכ'ם דנאמ'ם חכאמ'ם וכו':
האנה, אנהל'ם. חנאמ'ם דנאמ'ם חנאמ'ם דנאמ'ם
אנהל'ם.

ז: לחא חנאמ'ם אנהל'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם דנאמ'ם: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם.

ח: לחא חנאמ'ם לחא חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם, חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם: חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם, חנאמ'ם חנאמ'ם: לחא
חנאמ'ם חנאמ'ם.

ט: חנאמ'ם חנאמ'ם, חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם: לחא חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם.

י: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם, חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם.

יא: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם.

יב: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם.

יג: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם.

יד: חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם
חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם חנאמ'ם

capitibus praemissas recitat e codice vaticano CXLVIII. Hunc autem codicem cum Alqošensi codice convenire nos monuit Prof. H. Hyvernāt, qui locos satis amplos olim contulit.

Breve excerptum e cap. II, tract. II, evulgavit H. Pognon, *Inscriptions sémitiques* (Paris, 1907), p. 97.

Signa quae in apparatu critico adhibentur haec sunt :

A = codex Alqošensis.

S = codex Seertensis.

B. O. = *Bibliotheca Orientalis*.

Kal. oct. A. D. MDCCCXI.

R. H. C.

PRAEFATIO.

Expositio omnium officiorum Ecclesiae, juxta ritus Nestorianorum, quam nunc primum publici iuris facimus, in septem tractatus partita est : tres priores in hoc tomo habes; quattuor posteriores, in altero mox dabimus. Opus a Georgio Mosulensi et Arbelensi metropolita (saec. x) fuisse compositum, iam dudum atque ab omnibus fere putatur. Id enim semel ab Assemano confidenter adfirmatum nemo, ut arbitror, in dubium vocare postea ausus est. Equidem vero, quo fretus testimonio vir doctissimus hunc librum Georgio auctori tribuerit, non inveni : quippe cui nec in Ebediesu Sobensis catalogo, nec in ipsis codicum titulis clausulisve reperiatur adscriptus. Codices mihi noti omnes, in quibus titulus exstat, tacito auctoris nomine librum « a viro quodam doctrinae studioso » compositum fuisse dicunt. Unde et in nostrae editionis titulo, tutius est visum opus anonymo relinquere auctori. De his fusius in prooemio ad versionem latinam dicetur.

Ad textum stabiliendum adsunt apographa, nuper facta, duorum codicum manuscriptorum; quorum uterque in Oriente manet. Antiquior, anno 1317° scriptus, in bibliotheca Alqošensi, prope Mosul, recentior, saec. xvi ut videtur, in bibliotheca Seertensi, in Kurdistania regione, conservatur. In his codicibus, eadem omnino est textus forma; uterque tamen manifestis scribarum mendis abundat. Quare utilius esse duximus, lectiones nunc ex altero, ex altero nunc deligere; ut textus exhibeatur, quantum fieri potuit, emendatus atque sincerus. In variis lectionibus referendis, eas plerumque negleximus quae, aut in sola orthographia versantur, aut errorem scribae manifestum prae se ferunt.

Ex hoc opere nihil, quod sciam, hucusque prodiit praeter ea quae tradit Assemani in *Bibliotheca orientali*, III, 1, p. 518-540, ubi conspectum totius libri exhibet et interrogationes singulis

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1954

1954

1954

1954

CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIU
CURANTIBUS

I.-B. CHABOT, I. GUIDI, H. HYVERNAT

SCRIPTORES SYRI

TEXTUS

SERIES TERTIA — TOMUS XCI

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

GEORGIO ARBELENSI VULGO ADSRIPTA

EDIDIT R. H. CONNOLLY O. S. B.

I

PARISIIS

E TYPOGRAPHEO REIPUBLICAE

CAROLUS POUSSIELGUE, BIBLIOPOLA

15, RUE CASSETTE, 15

LIPSIAE: OTTO HARRASSOWITZ

MDCCCXI

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1892

NEW YORK

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

496012

SCRIPTORES SYRI

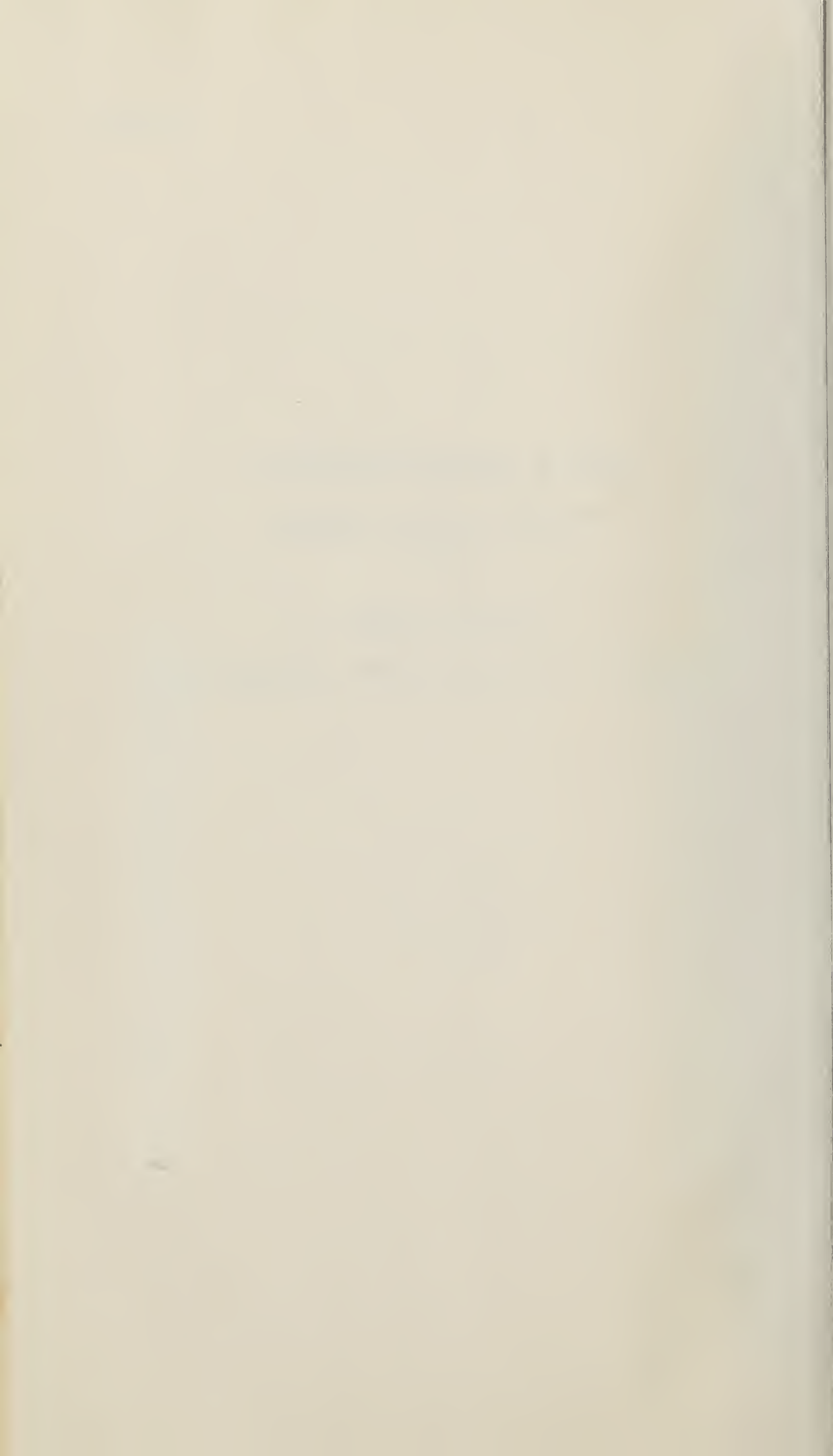
SERIES SECUNDA- TOMUS XCI

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

I

Expositio of
C.S.C.O. S

Expositio officiorum ecclesiae. BQ
C.S.C.O. Syri. 3963.
.E6
v.1

LIBRARY

Pontifical Institute of Mediaeval Studies

113 ST. JOSEPH STREET,
TORONTO, ONT., CANADA M5S 1J4
12001.

